Journal of Administration and Social Science Review

Volume 9 Issue 5 September-October 2026
ปีที่ 9 ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม 2569
ISSN 2730-3187 (Print)
ISSN 2985-1939 (Online)

Journal of Administration and Social Science Review
จัดอยู่ในวารสารกลุ่มที่ 2
วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
THAI CITATION INDEX [TCI]
และอยู่ในฐานข้อมูล TCI เป็นระยะเวลา 5 ปี คือ ในวันที่ 1 มกราคม 2568
จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์
Journal of Administration and Social Science Review
ISSN 2730-3187 (Print)
ISSN 2985-1939 (Online)

กำหนดการเผยแพร่
วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ กำหนดเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ (2 เดือน/1ฉบับ)

วัตถุประสงค์
เพื่อเป็นช่องทางการเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยทางสหวิทยาการสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไป และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการทางสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ บริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาและปรัชญา ตลอดจน บทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

บรรณาธิการ
นางสาวสุธามาศ สุขไมตรี

กองบรรณาธิการ

พระเมธาวินัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา), รศ.ดร.		พนักงานมหาวิทยาลัยเกษียณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สมบูรณ์	วัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.สมปอง	สุวรรณภูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.จักรวาล	สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อาจารย์ปารมี	วชิรปทุมมุตต์	โรงเรียนแม่จันวิทยาคม
ทศพร	อินทรบำรุง	Roxbury Community College, Boston, Massachusetts USA.

เลขานุการ : นางสาวชุติมณฑน์ สุขไมตรี

ศิลปกรรม : นายปิยพงษ์ สันธนะกุล

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์
เครือข่ายส่งเสริมงานวิชาการทางสังคมศาสตร์
สำนักการบริหารและสังคมศาสตร์ 157/17 หมู่ที่ 7 จ.นครปฐม
E-mail: sukmaitree1945@gmail.com
จัดพิมพ์โดย: เจ.ปริ้น เลขที่ 94 พระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

พระวัฒนวชิรเมธี (ธีรวิทย์ สุคนธวรานนท์), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาวิโรจน์ คุตฺตวิโร, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูสังฆรักษ์ยศวีร์ ปมุตฺโต (เวชบุตร), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาชินกร สุจิตฺโต (ทองดี), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.โกนิฏฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ	นักวิชาการอิสระ
รศ.ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.กุลิสรา จิตรชญาวณิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
รศ.ดร.ณัฏฐณิชา ณ นคร	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
รศ.ดร.สุรพล พรมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ตระกูล ชำนาญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ประจักษ์ เฉิดโฉม	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร	มหาวิทยาลัยสยาม
ผศ.ดร.ชุมพล รอดแจ่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ธรา อั่งสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผศ.ดร.พิมพ์พจี บรรจงปรุ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.ภัทรพร พงศาปรมัตถ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.ศุภกฤษฎิ์ นิวัฒนานุกูล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผศ.ดร.พิมผกา ธรรมสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ผศ.ดร.อดิศักดิ์ โชติธรรมธรา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.สุนทรี โชติดิลก	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.วิภาดา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผศ.ดร.ณัฐกาญจน์ นาคนวล	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.ชัยธวัช ศิริบวรพิทักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ประสิทธิ์ รุ่งเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผศ.ดร.ปาริชาติ จันทร์ศรีบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผศ.ดร.พงษ์นรินทร์ ปิดจัตุรัส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผศ.ดร.วสันต์ กาญจนมุกดา	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.นฤมลวรรณ สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.สุรีวัตร จันทร์โสภา	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

อ.ดร.เฟื่องฟ้า ปัญญา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.วงศ์ชนก จำเริญสาร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.วิญญู กินเสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.สาลินี รักกตัญญู	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อ.ดร.พัชรินทร์ บูรณะกร	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อ.ดร.ดิเรก หงส์ทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อ.ดร.สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.อุดมลักษณ์ ศรีชัวชม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.อุเทน ลาพิงค์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.บุญธรรม ทองยา	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.วีรนุช พรมจักร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.เขมิกา ทองเรือง	มหาวิทยาลัยนครพนม
อ.ดร.ชาญเดช เจริญวิริยะกุล	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
อ.สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
อ.สุดทัย ครูส่ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
อ.ธนรัสมิ์ ธีรธนาเกียรติ์	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
อ.สุพรรณี บุญหนัก	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ศศิมาพร สร้อยกระโทก	วิทยาลัยนครราชสีมา
อ.กุลวดี คงปั้น	นักวิชาการอิสระ
อ.นุชจรี ทียะบุญ	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
อ.ศิริพร อำไพลาภสุข	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
อ.สุพัตรา สันติรุ่งโรจน์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ฉบับนี้เป็นวารสาร ปีที่ 9 ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน-ตุลาคม 2569 ที่ได้การรับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) TCI กลุ่ม 2 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572 และเพื่อรักษาคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากลกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความ โดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) จำนวน 3 คน จากหลากหลายสถาบัน พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์ และคัดเลือก กลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ รวมถึง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการ และเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ สำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ ถือได้ว่ามีความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น โดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะกรณี ที่แต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม กอปรกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้นิพนธ์ในลักษณะทีมงาน ทำให้บทความมีความละเอียด รอบคอบ ถี่ถ้วน มีการวิเคราะห์ถึงปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ และขอขอบพระคุณกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวสุธามาศ สุขไมตรี
บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ.....	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ.....	(2-3)
บทบรรณาธิการ.....	(4)
สารบัญ (Content).....	(5)-(7)
ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3..... วรางคณา พรมสี, คฑาเทพ จันทร์เจริญ, วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์	1-14
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมาในทัศนะของผู้บริหาร..... ลัคนา ถูระบุตร, ศศิมาพร สร้อยกระโทก, สุนิญา สอนจันดา	15-24
การศึกษาบรรยากาศในองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ..... กรรณิการ์ ขัดพูน, เปี่ยมพร สุทินฤกษ์, ฐิติอาภา ตั้งค้าวานิช	25-38
การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3..... อนุเชียร วงศ์ษา, เปี่ยมพร สุทินฤกษ์, วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์	39-54
สมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำที่ส่งผลต่อการสร้างวัฒนธรรมความยั่งยืนในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย..... กฤตติกา เศวตอมรกุล, ฉัตรมงคล แน่นหนา, สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์, สุรวงศ์ วรรณปักษ์	55-66
แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์..... ณัฏฐกานต์ มีบุญ, หยกแก้ว กมลวรเดช, สุรเชษฐ์ บุญยรักษ์	67-80
รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต..... นิรุตติ์ ปินนอ, พิมผกา ธรรมสิทธิ์, สุพิน ใจแก้ว	81-94
ส่วนประสมทางการตลาดบริการและการยอมรับเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 ของลูกค้าศูนย์การค้าเครือเซ็นทรัล เขตอำเภอเมืองนครสวรรค์..... กิติพิเชษฐ์ ธูปบูชา, ชนิกานต์ เฉื่อยฉ่ำ, ดาริน รุ่งกลิ่น, สุรพงษ์ วิริยะ, ธนพจน์ แพสุวรรณ์	95-106
การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2..... มานิสา สาส่งเสริม, หยกแก้ว กมลวรเดช, สุรเชษฐ์ บุญยรักษ์	107-118

	หน้า
อิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: มุมมองนักท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทย..... หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์, ธัญวรัตน์ ตันวานิช	119-134
คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3..... วันวิสาข์ ทาวี, ธงชาติ วงษ์สวรรค์, วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์	135-148
การศึกษาทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3..... พัชรินทร์ มั่นขัน, คฑาเทพ จันทร์เจริญ, วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์	149-162
ความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี..... ณัฐพล ฤทธิมหา, วิลาสินี จินตลิขิตดี	163-172
การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2..... ฐาปนีย์ เนตรจันทร์, หยกแก้ว กมลวรเดช, สุรเชษฐ์ บุญยรักษ์	173-188
ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่ภาคเหนือ..... เวชยันต์ วงค์ลอดแก้ว, อิศเรศ จันทร์เจริญ, วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์	189-202
การศึกษาองค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู..... จาริณี อ้มพรม, วาโร เพ็งสวัสดิ์, เอกลักษณ์ เพียสา	203-214
การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน..... ปาริฉัตร พินะสา, วาโร เพ็งสวัสดิ์, วันเพ็ญ นันทะศรี	215-228
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1..... จุฬาลักษณ์ รักพงษ์, กชกร นาคสุขมูล, พรพัฒน์ ฤทธิชัย	229-240
การพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3..... เต็มสิริ อุ่นแก้ว, เอื้อมพร หลินเจริญ	241-254
KFC กับการตลาดสายมู: บทบาทของความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์และความเชื่อเรื่องโชคลางต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์..... ชลลดา สัจจานิตย์	255-270
แนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยวในอนาคต..... ชลิดา ช่วยสุข, อภิไทย แก้วจรัส	271-284

	หน้า
ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีนเมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน..... Shenggui Liang, ตระกูล จิตวัฒนากร, ภรณิษฐ์ อุบลนุช	285-300
อิทธิพลการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาและคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือ ตอนล่าง 1..... พิชามญชุ์ ขำแย้ม, ลัสดา ยาวิละ, รัตนา สิทธิอ่วม	301-312
เสียงข้างมากที่ชอบธรรม: เงื่อนไขและข้อจำกัดของหลักเสียงข้างมากในระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ..... วรวลัญช์ วัฒนเดชไพศาล	313-324
ภาคผนวก..... หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์	325-330

ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

Digital Leadership Affecting Internal Supervision of Schools under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3

วรางคณา พรมสี[1] คฑาเทพ จันทร์เจริญ[2] วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์[3]
Warangkana Promsri, Khathathep Chancharoen, Weeraphan Siririth

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับการนิเทศภายในของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 332 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธีการแบบขั้นตอน (Stepwise)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการส่งเสริม สนับสนุน อย่างมีส่วนร่วม ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล ด้านการรู้ดิจิทัล ด้านการสื่อสารดิจิทัล และด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ระดับการนิเทศภายในสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ด้านการประเมินผล และด้านการวางแผนการนิเทศ 3) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการรู้ดิจิทัล ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล และด้านการส่งเสริม สนับสนุนอย่างมีส่วนร่วม โดยสมการพยากรณ์ได้ทั้งในรูปแบบคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 1.035 + 0.413(x_5) + 0.170(x_3) + 0.101(x_4) + 0.071(x_6)$ และคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.492(x_5) + 0.201(x_3) + 0.120(x_4) + 0.097(x_6)$

คำสำคัญ (Keywords): ภาวะผู้นำดิจิทัล; การนิเทศภายในสถานศึกษา; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study: 1) the level of digital leadership among school administrators, 2) the level of internal supervision within schools, and 3) the digital leadership factors affecting internal school supervision under the Chiang Rai Primary

Received: 2026-06-02 Revised: 2026-08-04 Accepted: 2026-08-07

[1] สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย Master of Educational Administration, Graduate School, Chiang Rai College. E-mail: warangkana.promsri27@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. E-mail: Katatap@crc.ac.th

[3] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. Corresponding author E-mail: Dr.W.siriirth@gmail.com

Educational Service Area Office 3. This study employed a quantitative research methodology with a sample size of 332 participants. Questionnaires were used as the tool for data collection. The statistics utilized for data analysis included percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and Stepwise multiple regression analysis.

The research findings revealed that: 1) The overall and individual aspects of digital leadership among school administrators were at a high level. Ranking from highest to lowest were knowledge acquisition, participatory promotion and support, digital culture, digital literacy, digital communication, and digital vision. 2) The overall and individual aspects of internal school supervision were also at a high level. Ranking from highest to lowest were studying problems and needs, conducting supervision, evaluation, and planning supervision. 3) The digital leadership factors affecting internal school supervision included knowledge acquisition, digital literacy, digital culture, and participatory promotion and support. The predictive equations in both raw score and standardized score forms were as follows: $\hat{Y}$ = 1.035 + 0.413 (x_5) + 0.170(x_3) + 0.101 (x_4) + 0.071 (x_6) and $\hat{Z}_y$= 0.492 (x_5) + 0.201 (x_3) + 0.120 (x_4) + 0.097(x_6)

Keywords: Digital Leadership; Internal Supervision in Educational Institutions;
Primary Educational Service Area Office

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องปรับเข้าสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงดิจิทัลที่ประยุกต์ใช้นวัตกรรมสารสนเทศในการขับเคลื่อนการบริหารและการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีแห่งอนาคต (สุกัญญา แช่มช้อย, 2562; Sheninger, 2014) หัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงนี้ คือ ภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership) ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมิได้หมายถึงเพียงทักษะการใช้อุปกรณ์หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐาน แต่เป็นกระบวนการหลอมรวมวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีการบริหารจัดการเชิงนวัตกรรม การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับเทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและมีจริยธรรม ตลอดจนการส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคลากร (จิณณวัตร ปะโคทัง, 2561)

ในมิติบริหารงานวิชาการ การนิเทศภายใน (Internal Supervision) ตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ถือเป็นกลไกหลักในการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ผ่านกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครู ตั้งแต่การศึกษาสภาพปัญหา การวางแผน การนิเทศผ่านการสังเกตชั้นเรียนและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ไปจนถึงการประเมินและปรับปรุงผล (กรองทอง จิรเดชากุล, 2550) โดยภาวะผู้นำดิจิทัลทำหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศ ผ่านการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเชิงพยานหลักฐาน การลดข้อจำกัดด้านเวลาและระยะทางด้วยระบบการนิเทศแบบผสมผสาน (Hybrid Supervision) และการปรับบรรยากาศจากการถูกประเมินไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันบนแพลตฟอร์มดิจิทัล

แม้งานวิจัยส่วนใหญ่ในช่วงปี พ.ศ. 2564-2568 จะชี้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการบริหารและงานวิชาการในภาพรวม (กรทิพย์ นุแปงถา, 2567; พราวรวี ปัญญาดี, 2567; พิมพิลา อำนาจ, 2566) แต่งานวิจัยบางฉบับแย้งว่า มิติด้านวิสัยทัศน์และการสื่อสารดิจิทัลอาจไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมการนิเทศและการสอนของครูโดยตรง หากสถานศึกษายังเผชิญข้อจำกัดเชิงโครงสร้างพื้นฐานและความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (จรินทร์ อุตสาหะ, 2564) ข้อโต้แย้งดังกล่าวนำไปสู่ ช่องว่างทางองค์ความรู้ (Research Gap) ที่ยังขาดการศึกษาเชิงลึกในบริบทสถานศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์และมีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีอย่างเด่นชัด

สภาพการณ์นี้สอดคล้องกับบริบทของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่สาย และอำเภอเชียงแสน) ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงชายแดน และถิ่นห่างไกล สถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กถึงขนาดปานกลางและโรงเรียนสาขาบนพื้นที่สูง มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม โดยเผชิญอุปสรรคสำคัญด้านความไม่เสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ต โครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ดิจิทัลไม่ครอบคลุม ความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยีของผู้เรียน ภาระงานบริหารที่หลากหลาย และการโยกย้ายครูบ่อยครั้ง ส่งผลให้การนิเทศภายในแบบดั้งเดิมที่เน้นการลงพื้นที่เยี่ยมชั้นเรียนโดยตรงทำได้ยาก ต้องใช้เวลาและงบประมาณสูง ทำให้การติดตามช่วยเหลือครูขาดความต่อเนื่อง

ดังนั้น การส่งเสริมภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในพื้นที่เฉพาะจึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการสร้าง "ระบบนิเวศการนิเทศดิจิทัล" (Digital Supervision Ecosystem) ที่ยืดหยุ่น เพื่อปรับเปลี่ยนจากการติดตามตรวจตราแบบดั้งเดิม ไปสู่ระบบการสนับสนุนทางวิชาการเชิงรุก ผ่านการโค้ชและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพระหว่างโรงเรียน (Inter-school PLC) ซึ่งช่วยข้ามพ้นข้อจำกัดเชิงพื้นที่และการขาดแคลนทรัพยากร พร้อมหนุนเสริมครูในพื้นที่ห่างไกลให้ได้รับคำแนะนำทางวิชาการอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

จากสภาพปัญหา ข้อจำกัดเชิงบริบท และช่องว่างทางองค์ความรู้ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงประจักษ์ภายใต้บริบทพื้นที่เฉพาะ พร้อมให้ข้อมูลสารสนเทศสำคัญสำหรับผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัดในการวางแผนยุทธศาสตร์ พัฒนาสมรรถนะดิจิทัล และออกแบบระบบการนิเทศภายในที่สอดคล้องกับสภาพจริงของพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล (สุกัญญา แช่มช้อย, 2562 ; เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2559; จิรพล สังข์โพธิ์ และคณะ, 2560; ภานุมาศ จันทร์ศรี, 2562 ; สุชญา โกมลวานิช และคณะ, 2563; นิศาชล บำรุงภักดี, 2563 CASTLE, 2009; Sheninger, 2014; Broadribb, K., 2014; Sullivan, 2017) จำนวน 6 ด้าน คือ 1) ภาวะผู้นำด้านการสื่อสารดิจิทัล 2) ภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) ภาวะผู้นำด้านการรู้ดิจิทัล 4) ภาวะผู้นำด้านวัฒนธรรมดิจิทัล 5) ภาวะผู้นำด้านการแสวงหาความรู้ และ 6) ภาวะผู้นำด้านการส่งเสริมสนับสนุน อย่างมีส่วนร่วม และกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2565; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562 ; สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่, 2561; รัตติยา มะโน, 2561; จิติมา วรรณศรี, 2557; กฤษฎา สิงขร, 2552 : 23, อ้างถึงใน ศิริลักษณ์ กาศมณี, 2558 : 17 กรองทอง จิรเดชากุล, 2550) จำนวน 4 ด้าน คือ 1) การศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของการนิเทศ2) การวางแผนการนิเทศ 3) การปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา 4) การประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 139 โรงเรียน จำนวน 1,933 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2568) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวน 332 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 139 แห่ง

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วง ระหว่างเดือนกรกฎาคม-เดือนธันวาคม พ.ศ. 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎีและนิยามศัพท์เฉพาะ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีคิดของลิเคิร์ท (Likert, 1932) โดยให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

5 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูในสถานศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศภายในของสถานศึกษา แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามวิธีคิดของลิเคิร์ท (Likert, 1932) โดยให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

5 หมายถึง การนิเทศภายในของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การนิเทศภายในของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง การนิเทศภายในของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การนิเทศภายในของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง การนิเทศภายในของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสารและกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ องค์ประกอบ และตัวชี้วัดของตัวแปรหลักให้ครอบคลุม

3.2 จัดทำตารางวิเคราะห์และยกร่างแบบสอบถาม ทำตารางวิเคราะห์โครงสร้าง (Blueprint) เชื่อมโยงตัวแปรสู่ข้อคำถาม แล้วยกร่างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert Scale)

3.3 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60–1.00 ไว้ใช้ในเครื่องมือ

3.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับแก้ไขภาษา ความชัดเจน และประเด็นข้อคำถามให้มีความสมบูรณ์

3.5 ทดลองใช้และหาค่าความเชื่อมั่น (Try-out & Reliability) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.936

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 ผู้วิจัยติดต่อไปยังสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัย และขอความอนุเคราะห์จากผู้ประสานงานในการรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาให้มีความครบถ้วน

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้หนังสือรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 139 แห่ง ในการตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (Google Forms) โดยผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการประสานงานและรวบรวมข้อมูลกลับคืนในระหว่างเดือน กันยายน พ.ศ. 2568

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน 332 ชุด จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลส่วนบุคคลและสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ใน 6 ด้าน ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้านและรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 120-127)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายความว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายความว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายความว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายความว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายความว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุ

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ใน 4 ด้าน ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้านและรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 120-127)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายความว่า การนิเทศภายในของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายความว่า การนิเทศภายในของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายความว่า การนิเทศภายในของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายความว่า การนิเทศภายในของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายความว่า การนิเทศภายในของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลและการนิเทศภายในของสถานศึกษาโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Coefficient) แบบวิธี Stepwise

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 209 คน (ร้อยละ 63.00) อยู่ในกลุ่มอายุ 31-40 ปี จำนวน 166 คน (ร้อยละ 50.00) มีประสบการณ์การทำงานมากที่สุด 5-10 ปี จำนวน 157 คน (ร้อยละ 47.30) สถานภาพการดำรงตำแหน่งครู มากที่สุด จำนวน 237 คน (ร้อยละ 71.40)

2. ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$=4.01) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการแสวงหาความรู้ ($\bar{X}$=4.10) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X}$=3.90) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการสื่อสารดิจิทัล	3.92	0.57	มาก	5
2. ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล	3.90	0.53	มาก	6
3. ด้านการรู้ดิจิทัล	3.99	0.56	มาก	4
4. ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล	4.03	0.56	มาก	3
5. ด้านการแสวงหาความรู้	4.10	0.56	มาก	1
6. ด้านการส่งเสริม สนับสนุน อย่างมีส่วนร่วม	4.09	0.64	มาก	2
รวม	**4.01**	**0.38**	**มาก**	

3. ระดับการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีค่าเฉลี่ย โดยรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$=4.10) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของการนิเทศ ($\bar{X}$=4.31) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ($\bar{X}$=4.00) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการนิเทศภายในสถานศึกษา

ระดับการนิเทศภายในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของการนิเทศ	4.31	0.45	มาก	1
2. ด้านการวางแผนการนิเทศ	4.00	0.56	มาก	4
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.07	0.63	มาก	2
4. ด้านการประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.04	0.59	มาก	3
รวม	**4.10**	**0.47**	**มาก**	

4. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับการนิเทศภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ด้านการแสวงหาความรู้ (x5), ด้านการรู้ดิจิทัล (X3), ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล (X4), และด้านการส่งเสริม สนับสนุน อย่างมีส่วนร่วม (x6) ร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.722 และมีประสิทธิภาพในการทำนาย (Coefficient of Determination: R^2) ร้อยละ 52.10 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (S.E.est) เท่ากับ ±.0384 ดังตารางที่ 3 และ ตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	Adj R^2	F	P
ด้านการแสวงหาความรู้ (x_5)	.722	.521	.443	89.061	.000
ด้านการรู้ดิจิทัล (X_3)					
ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล (X_4)					
ด้านการส่งเสริม สนับสนุน อย่างมีส่วนร่วม (x_6)					

**P < .01

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยพหุคูณของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา

ตัวแปร	B	β	SE.B	t	sig	Tolerance	VIF
(Constant)	1.035		.188	5.506**	.000		
ด้านการแสวงหาความรู้ (x_5)	.413	.492	.046	9.040**	.000	0.494	2.023
ด้านการรู้ดิจิทัล (X_3)	.170	.201	.042	4.022**	.000	0.587	1.704
ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล (X_4)	.101	.120	.034	2.999**	.003	0.915	1.092
ด้านการส่งเสริม สนับสนุน อย่างมีส่วนร่วม (x_6)	.071	.097	.034	2.078**	.039	0.674	1.484

**P $<$ .01

ซึ่งจะได้สมการพยากรณ์ในสมการรูปคะแนนดิบ และสมการรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$\hat{y} = 1.035 + 0.413(x_5) + 0.170(x_3) + 0.101(x_4) + 0.071(x_6)$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$\hat{z}_y = 0.492(x_5) + 0.201(x_3) + 0.120(x_4) + 0.097(x_6)$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายเป็นประเด็น ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เหตุผลที่ผลการวิจัยปรากฏในลักษณะนี้ เนื่องจากสภาพบริบทของพื้นที่จัดการศึกษาซึ่งครอบคลุมพื้นที่ชายแดนและพื้นที่สูง มีความท้าทายทั้งจากความเจริญทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และข้อจำกัดเชิงภูมิศาสตร์ที่ทำให้การติดต่อสื่อสารแบบดั้งเดิมทำได้ยากลำบาก สภาพการณ์ดังกล่าวบีบบังคับและผลักดันให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวเชิงรุก ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองด้วยการแสวงหาความรู้ทางเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอ พร้อมทั้งประยุกต์ใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์มดิจิทัลในการสื่อสารเพื่อประสานงาน ติดตามงาน และขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างไร้ข้อจำกัดเชิงระยะทางและเวลา

สาเหตุและปัจจัยการปรับตัวดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำดิจิทัลของ Sheninger (2014) และ สุกัญญา แช่มช้อย (2562) ที่อธิบายว่า ผู้นำดิจิทัลในบริบทการศึกษายุคใหม่ต้องมีคุณลักษณะของการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learner) มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาองค์กร และสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นช่องทางหลักในการสร้างความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงาน และสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากร นอกจากนี้ การที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำดิจิทัลด้านวิสัยทัศน์ การรู้ดิจิทัล วัฒนธรรมดิจิทัล และการส่งเสริมสนับสนุนอย่างมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากเช่นกัน สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของ จิณณวัตร ปะโคทัง (2561) ที่ระบุว่า ผู้นำสถานศึกษามืออาชีพต้องมีความสามารถในการหลอมรวมทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับวิสัยทัศน์การพัฒนาวิชาการ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับการใช้นวัตกรรมดิจิทัลอย่างปลอดภัย มีจริยธรรม และเท่าเทียม

จากเหตุผลและหลักการเชิงทฤษฎีข้างต้น ส่งผลให้ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีภาวะผู้นำดิจิทัลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยโดดเด่นคือ ด้านการแสวงหาความรู้ และด้านการสื่อสารดิจิทัล ซึ่งสะท้อนถึงความพร้อมและศักยภาพของผู้บริหารในการขับเคลื่อนสถานศึกษาเข้าสู่ยุคดิจิทัล ผลการวิจัยนี้นอกจากจะสอดคล้องกับทิศทางนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566: 14-15, 22-24) ตามแผนพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 และกรอบการพัฒนาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (2566: 45) ที่มุ่งยกระดับสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารเพื่อนำเทคโนโลยีมาเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแล้ว ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรทิพย์ นุแปงถา (2567) ที่ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการแสวงหาความรู้และด้านการส่งเสริมสนับสนุนอย่างมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พิมพิลา อำนาจ (2566) ที่พบว่าระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พราวรวี ปัญญาดี (2567: 352-361) ที่ศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทพื้นที่จังหวัดน่านและพบว่ามีภาวะผู้นำดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ข้อค้นพบทั้งหมดนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ยืนยันว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีการพัฒนาและปลูกฝังภาวะผู้นำดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง จนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยการและบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิผล

2. ระดับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากความท้าทายเชิงบริบท ทั้งลักษณะภูมิศาสตร์ที่เป็นเทือกเขาสูง พื้นที่ชายแดน ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของผู้เรียน ตลอดจนข้อจำกัดด้านงบประมาณเดินทาง ผลักดันให้ผู้บริหารและครูปรับเปลี่ยนจากการควบคุมตรวจสอบแบบดั้งเดิม ไปสู่ระบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตรที่เน้นการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และสร้างความร่วมมือทางวิชาการ ร่วมกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการวางแผน ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้กระบวนการนิเทศมีความคล่องตัว รวดเร็ว และตอบสนองต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูได้อย่างทันท่วงที

สาเหตุและกระบวนการดำเนินงานดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการนิเทศภายในเชิงพัฒนา (Developmental Supervision) และวงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA (Plan–Do–Check–Act) ของ Deming (อ้างใน กรองทอง จิรเดชากุล, 2550) ที่เน้นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบบนฐานข้อมูลสารสนเทศจริงเพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ก่อนนำไปสู่การวางแผน ลงมือปฏิบัติ ปรับปรุง และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สุกัญญา แช่มช้อย (2562) ที่อธิบายว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัลมาบูรณาการในระบบการนิเทศ ช่วยเปลี่ยนบทบาทของการนิเทศจากการประเมินเชิงอำนาจ ไปสู่การนิเทศแบบช่วยเหลือและสนับสนุน (Supportive & Collaborative Supervision) ที่สามารถสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้และให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ครูผู้สอนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และโปร่งใส ช่วยลดอุปสรรคเรื่องเวลาและระยะทางในพื้นที่ห่างไกลได้เป็นอย่างดี

จากเหตุผลและหลักการเชิงทฤษฎีข้างต้น ส่งผลให้ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผลการนิเทศ โดยเฉพาะด้านการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ และด้านการวางแผนการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยโดดเด่น สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งในการใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นฐาน (Data-driven decision making) เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างตรงจุด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรินทร์ อุตสาหะ (2564) ที่พบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการวางแผนและการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพิลา อำนาจ (2566) ที่ระบุว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ากับระบบ บริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการนิเทศภายในที่มีระบบและปรับตัวเท่าทันเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญ ในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิผล

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสารดิจิทัล 2) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) ด้านการรู้ดิจิทัล 4) ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล5) ด้านการแสวงหาความรู้ 6) ด้านการส่งเสริม สนับสนุน อย่างมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง -.005 ถึง .638 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในบริบทของการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสาร การติดตาม และการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้ กระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้บริหารให้มีสมรรถนะด้านดิจิทัล และสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) ขณะเดียวกัน ยังสอดคล้องกับนโยบายและกลยุทธ์ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการ ส่งเสริมการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม และการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ (Data-driven Management) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในระดับพื้นที่

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการรู้ดิจิทัล และด้านการแสวงหาความรู้ มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการนิเทศภายใน เนื่องจากผู้บริหารสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการนิเทศ เช่น การนิเทศทางไกล (Online Supervision) การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล และคลังสื่อออนไลน์ ซึ่งช่วยเพิ่มความสะดวกรวดเร็ว และขยายโอกาสในการเข้าถึงการนิเทศได้อย่างทั่วถึง โดยสอดคล้องกับแนวทางของเขตพื้นที่ที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้และการบริหารจัดการสถานศึกษา ในด้านวัฒนธรรมดิจิทัล และด้านการส่งเสริม สนับสนุนอย่างมีส่วนร่วม พบว่ามีส่วนช่วยสร้างบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการนิเทศ โดยผู้บริหารสามารถสร้างค่านิยมการทำงานแบบเปิดรับเทคโนโลยี และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่เน้นการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) และการทำงานแบบมีส่วนร่วม ส่งผลให้การนิเทศเปลี่ยนจากการ

ตรวจสอบเป็นการร่วมพัฒนา ขณะเดียวกัน ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านการสื่อสารดิจิทัล มีบทบาทในการกำหนดทิศทางและถ่ายทอดเป้าหมายของการนิเทศไปยังครูและบุคลากรได้อย่างชัดเจน ทันเวลา และหลากหลายช่องทาง เช่น Line, Zoom หรือระบบ Cloud ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของเขตพื้นที่ที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารองค์กรและการบริหารจัดการแบบดิจิทัล อย่างไรก็ตาม แม้ว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง และมีบางค่าที่เข้าใกล้ศูนย์ (-0.005) ซึ่งสะท้อนว่าความสัมพันธ์ในบางประเด็นยังไม่ชัดเจน แต่อาจเป็นผลมาจากความแตกต่างของขนาดสถานศึกษา ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล หรือความสามารถของบุคลากร ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายหรือแผนพัฒนาในอนาคต

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการนิเทศภายใน โดยเฉพาะในด้านการใช้เทคโนโลยี การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับทั้งนโยบายระดับชาติและระดับเขตพื้นที่ และเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เกิดความยั่งยืนในบริบทของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรินทร์ อุตสาหะ (2564: 115) พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการ นิเทศภายในสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสัมพันธ์ ในทางบวกในระดับมากและมากที่สุด อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับแนวคิดของ วันสุไลมาน แวสุหลง (2564: 131) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ ทางวิชาการกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานีพบว่า ภาพรวมภาวะผู้นำทางวิชาการกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ใน ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัยได้ ดังนี้

1. องค์ความรู้ใหม่และแบบจำลอง K-L-C-P Model ก่อให้เกิดแบบจำลององค์ความรู้การขับเคลื่อนการนิเทศภายในด้วยภาวะผู้นำดิจิทัลในบริบทสถานศึกษาพื้นที่เฉพาะ ชี้ให้เห็นว่า 4 เสาหลัก ได้แก่ การแสวงหาความรู้ (K) การรู้ดิจิทัล (L) วัฒนธรรมดิจิทัล (C) และ การส่งเสริมสนับสนุนอย่างมีส่วนร่วม (P) เป็นกลไกสำคัญที่ร่วมกันอธิบายและพยากรณ์ความสำเร็จของการนิเทศภายในสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติถึงร้อยละ 52.10

2. กลไกการเปลี่ยนผ่านสู่การนิเทศแบบผสมผสาน (Hybrid Supervision) ภาวะผู้นำดิจิทัลช่วยปรับเปลี่ยนระบบการนิเทศจากการควบคุมตรวจสอบแบบดั้งเดิม ไปสู่การนิเทศเชิงสนับสนุนแบบกัลยาณมิตรและการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ร่วมกัน (PLC) บนแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งช่วยทลายข้อจำกัดเชิงระยะทางและโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เสถียรในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่สูง

3. การเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการและการนำไปประยุกต์ใช้ ผลการวิจัยสร้างข้อค้นพบใหม่ว่าข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่ไม่พร้อมสามารถชดเชยได้ด้วยการขับเคลื่อนพลังเชิงพฤติกรรมและวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหาร ซึ่งให้ประโยชน์เชิงนโยบายในการจัดสรรทรัพยากรดิจิทัล การออกแบบหลักสูตรพัฒนาผู้บริหาร และการวางยุทธศาสตร์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารด้านการรู้ดิจิทัลและด้านการแสวงหาความรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง สถานศึกษาควรต่อยอดความพร้อมดังกล่าวด้วยการจัดทำเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และระบบชี้แนะ (Coaching System) เพื่อให้ผู้บริหารที่มีสมรรถนะสูงได้ถ่ายทอดเทคนิคการนำนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการแก่ผู้บริหารท่านอื่น ซึ่งจะช่วยยกระดับการนำทักษะทางเทคโนโลยีไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์การพัฒนาการนิเทศภายในได้อย่างมีทิศทาง

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สถานศึกษาควรนำข้อมูลสารสนเทศที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปใช้ออกแบบแผนและกิจกรรมการนิเทศภายในที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของครูผู้สอนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มสาระวิชา แทนการใช้วิธีการนิเทศรูปแบบเดียวกันทั้งสถานศึกษา ควบคู่กับการพัฒนาระบบสะท้อนผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ภาวะผู้นำดิจิทัลในการขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศโดยเปลี่ยนบรรยากาศจากการตรวจตราเชิงอำนาจไปสู่การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ร่วมกัน ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลและการสื่อสารเพื่อลดภาระงานเอกสารที่ไม่จำเป็น ช่วยให้การติดตามและให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ครูผู้สอนทำได้อย่างรวดเร็ว โปร่งใส และยืดหยุ่นต่อข้อจำกัดเชิงเวลาและระยะทาง

1.4 จากสมการพยากรณ์พบว่า ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการรู้ดิจิทัล ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล และด้านการส่งเสริมสนับสนุนอย่างมีส่วนร่วม เป็นตัวแปรสำคัญในการพยากรณ์การนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำสมรรถนะด้านการแสวงหาความรู้และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรมาจัดตั้งระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของสถานศึกษา เพื่อรวบรวมนวัตกรรม สื่อ และเทคนิคการสอนที่ได้จากการนิเทศ ให้ครูผู้สอนสามารถเข้าถึงและนำไปปรับใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้ทันที

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาเชิงลึกและเปรียบเทียบเชิงบริบท ควรใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยแบบผสมผสาน หรือแบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่ออธิบายกลไกเชิงสาเหตุและปัจจัยเงื่อนไขของภาวะผู้นำดิจิทัลต่อการนิเทศภายใน พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนและสถานศึกษาในต่างสังกัดหรือต่างพื้นที่ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของแบบจำลององค์ความรู้

2.2 การวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศในพื้นที่เฉพาะ ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในยุคดิจิทัล (R&D) สำหรับสถานศึกษาในพื้นที่ห่างไกล พื้นที่สูง หรือพื้นที่ชายแดน ควบคู่กับการวิจัยเชิงทดลองเพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลที่มีต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการนิเทศและการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง (References)

กรทิพย์ นุแปงถา. (2567). **ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

กรองทอง จิรเดชากุล. (2550). **คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน.** ธารอักษร.

จรินทร์ อุตสาหะ. (2564). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศในสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

จิณณวัตร ปะโคทัง. (2561). **ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ.** ศิริธรรมออฟเซ็ท.

จิติมา วรรณศรี. (2557). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. รัตนสุวรรณ.

จิรพล สังข์โพธิ์ สุวรรณ จันทิวาสารกิจ และ เสาวณีย์ อยู่ดีรัมย์. (2560). ภาวะผู้นำในการบริหารยุคดิจิทัล: องค์การไอทีและองค์การที่เกี่ยวข้องกับไอทีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. **รายงานการวิจัย.** วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิศาชล บำรุงภักดี. (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียน ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1.** พิมพ์ครั้งที่ 5. สุวีริยาสาส์น.

พราวรวี ปัญญาดี. (2567). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน. **เสฏฐวิทย์ปริทัศน์**. 4(3): 352-361.

พิมพิลา อำนาจ. (2566). **ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ภานุมาศ จันทร์ศรี. (2562). **โมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา: การวิจัยแบบผสมผสานวิธี**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รัตติยา มะโน. (2561). **แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1**.วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วันสุไลมาน แวสุหลง. (2564). **ภาวะผู้นำทางวิชาการกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ศิริลักษณ์ กาศมณี. (2558). **การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2562). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล.** พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชญา โกมลวานิช และคณะ. (2563). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23. **ในการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 21**. 67-73. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2566). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570**. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2568). **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2568**. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา.** โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562.** โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566–2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กระทรวงศึกษาธิการ. https://www.obec.go.th

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่. (2561). **แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561**. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่.

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (2565). **คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน.** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). **การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era). ทรูปลูกปัญญา**. https://www.trueplookpanya.com/dhamma/content/52232. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2569.

Broadribb, K. (2014). **Digital Leaders: The new technology gurus in school.** Retrieved January 8, 2026, from https://wholeeducation.wordpress.com/2014/11/28/digitalleaders-the-new-technology-gurus-in-school/

CASTLE (Center for Advanced Study of Technology Leadership in Education). (2009). **Principal Technology Leadership Assessment**. Retrieved January 13, 2026, from https://schooltechleadership.org

Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing (5th ed.).** Harper Collins Publishers.

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. **Archives of Psychology**. 22(140): 1-55.

Sheninger, E. (2014). **Digital leadership: Changing paradigms for changing times**. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Sullivan, L. (2017). **8 Skills Every Digital Leader Needs.** Retrieved July 8, 2023, from https://www.cmswire.com/digital-workplace/8-skills-every-digital-leaderneeds

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะของผู้บริหาร

Factors Affecting the Administrative Efficiency of Sub-district Municipalities in Khon Buri District, Nakhon Ratchasima Province: From the Perspective of the Administrators

ลัคนา ถูระบุตร[1] ศศิมาพร สร้อยกระโทก[2] สุนิญา สอนจันดา[3]
Lukkana Thurabut, Sasimapron Sroykratoke, Suniya Sonjanda

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน 2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะของผู้บริหาร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ ประชาชน ในพื้นที่เทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 395 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะคติของผู้บริหาร พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.84) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความพร้อมวัสดุ/อุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ =4.06) รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ($\bar{x}$ =3.84) ด้านงบประมาณ ($\bar{x}$ =3.82) ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{x}$ =3.79) และด้านการบริหารงานและการจัดการ ($\bar{x}$ =3.74)

2. ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะคติของผู้บริหาร ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานเทศบาลตำบล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.96) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{x}$ =3.96) รองลงมา ด้านการบริหารการเงินและการคลัง ($\bar{x}$ =3.93) ด้านการบริหารงานทั่วไปของเทศบาล ($\bar{x}$ =3.90) และด้านการบริหารแผนงาน ($\bar{x}$ =3.89)

คำสำคัญ (Keywords): ประสิทธิภาพ; การบริหารงาน; เทศบาลตำบล

Abstract

This research aimed to: 1. to study the identify factors affecting administrative efficiency and 2. to study examine the level of administrative efficiency of sub-district municipalities in Khon Buri District, Nakhon Ratchasima Province, from the perspective of

---

Received: 2026-06-26 Revised: 2026-08-11 Accepted: 2026-08-14

[1] อาจารย์ประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา Lecturer of Faculty Public Administration, Nakonrathasima College. E-mail: mawnoy08032533@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา Lecturer of Faculty Public Administration, Nakonrathasima College. E-mail: nammon2503@gmail.com

[3]นักวิชาการอิสระทางรัฐประศาสนศาสตร์ Independent academic in public administration. E-mail: suniya2525@gmail.com

administrators. A quantitative research was employed. The research sample consisted of 395 residents of sub-district municipalities in Khon Buri District, Nakhon Ratchasima Province. Data were collected using questionnaires. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation.

The results showed that:

1. From the administrators' perspective, the overall importance of the factors affecting the efficiency of municipal administration in Khon Buri District, Nakhon Ratchasima Province, was rated at a high level (M = 3.84). Analysis of the individual aspects revealed that the availability of materials and equipment had the highest mean score (M = 4.06), followed by personnel (M = 3.84), budget (M = 3.82), environment (M = 3.79), and administration and management (M = 3.74).

2. The level of efficiency of municipal administration in Khon Buri District, Nakhon Ratchasima Province, from the perspective of the administrators, was at a high level overall ($\bar{x}$ =3.96). Analysis of the individual aspects revealed that the personnel administration aspect had the highest mean score (M = 3.96), followed by the financial and treasury administration aspect (M = 3.93), the general municipal administration aspect (M = 3.90), and the program management aspect (M = 3.89).

Keywords: Efficiency; Administration; Sub-district Municipality

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 78 กำหนดว่า" รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เองในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคตลอดทั้ง โครงสร้างพื้นฐาน สารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ วิธีการในการจัดทำบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การคลังและงบประมาณให้เป็นแบบแผนเดียวกัน ซึ่งเทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นองค์กรที่มีบทบาท อย่างยิ่งในการบำบัด ทุกข์บำรุงสุขและสร้างความเจริญต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในเขตชุมชนเมือง ที่มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวเป็นการกระจายอำนาจ เพื่อให้เหมาะกับการปฏิบัติงานของราชการให้มีสมรรถภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้ดี (โกวิทย์ พวงงาม, 2554 อ้างใน นงลักษณ์ นามวิเศษ และคณะ, 2568: 701)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเป็นทางการและเป็นการปกครองตนเองของประชาชนย่อมมีผลสำคัญต่อการก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนถึงสมาชิกสภาของท้องถิ่น การกระจายอำนาจเป็นการปกครองที่รัฐและรัฐบาลกลางได้สละอำนาจ หรือมอบอำนาจการตัดสินใจในทางการปกครองและการบริหารของส่วนกลางให้แก่องค์กรอื่นอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ มีการประกาศหลักและแนวทางการมอบอำนาจนั้นไว้เป็นกฎหมาย หรือโดยนโยบายที่สำคัญของประเทศและองค์กรที่สามารถรับมอบอำนาจจากรัฐบาลกลาง มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ สามารถมีทรัพย์สิน มีงบประมาณรายจ่ายประจำและ

งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมให้จัดทำเป็นข้อบัญญัติตามระเบียบและวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด มีอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน รวมทั้งมีบุคลากร ตลอดรวมจนถึงผู้บริหารและสภาที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยทำหน้าที่ให้บริการประชาชนภายในอาณาบริเวณหนึ่งๆ ที่มีความชัดเจนแน่นอน องค์กรที่สามารถรับมอบอำนาจ ที่รัฐบาลกลางสละอำนาจมาให้นี้ได้เรียกว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” (โกวิทย์ พวงงาม, 2552: 4-5)

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองในลักษณะการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปให้ท้องถิ่นดำเนินการเอง จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยนั้น มีความหมายและหลักการสำคัญที่เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน ซึ่งมีลักษณะประการหนึ่งคือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรงหรือโดยอ้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคหลังรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้ มีบทบาท อำนาจ หน้าที่อย่างกว้างขวาง โดยมิเพียงจะมีหน้าที่ในการให้การบริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชน ในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังขยายบทบาทหน้าที่ออกไปรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วย และเป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาคมท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหาร และการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงถือเป็นหน่วยงานหลักที่ต้องดูแลและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้ได้รับการบริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดรูปแบบการปกครองของตนเองให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาและตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง สามารถจะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ณัฐศรัณย์ อารยะพงศ์, 2563: 2-3)

อำเภอครบุรี เดิมมีฐานะเป็นกิ่งอำเภออยู่ในเขตการปกครองของอำเภอกระโทก (อำเภอโชคชัยในปัจจุบัน) โดยได้รับการยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอ ในปี พ.ศ. 2450 ซึ่งขณะนั้นมีเขตการปกครอง รวม 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลแชะ ตำบลจระเข้หิน และตำบลสระตะเคียน เรียกว่า "กิ่งอำเภอแชะ" เนื่องจากที่ตั้งของที่ว่าการอำเภออยู่ในเขตหมู่บ้านแชะ ตำบลแชะ ต่อมาในปี พ.ศ. 2482 ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอและได้ชื่อว่า "อำเภอครบุรี" โดยรวมพื้นที่กิ่งอำเภอแชะเดิม กับตำบลครบุรีที่แยกมาจากกิ่งอำเภอสะแกราช เนื่องจากกิ่งอำเภอสะแกราชถูกยุบให้ไปรวมกับอำเภอปักธงชัย สำหรับคำว่า"แชะ"เป็นภาษาพื้นเมือง ส่วนภาษาไทยคือคำว่า "แฉะ" ซึ่งแปลว่า เปียกหรือชุ่มน้ำอยู่เสมอ จากการบอกเล่าของผู้สูงอายุในหมู่บ้านต่างๆ ได้รับการบอกเล่าว่าการที่ได้ชื่อว่า "บ้านแชะ" นั้นมาจากสภาพของหมู่บ้านซึ่งเป็นที่ต่ำและมีโคลนตมอยู่ทั่วไป ชาวบ้านจึงเรียกว่า "บ้านแชะ" คำว่า "ครบุรี" กร่อนมาจากคำว่า สาครบุรี ซึ่งแปลว่า เมืองต้นน้ำหรือเมืองสายน้ำ เพราะมีแควน้ำน้อยใหญ่หลายสาย จึงเรียกว่า "เมืองสาครบุรี" ต่อมาคำว่า "สา" กล่อนหายไปเหลือเพียงคำว่า "ครบุรี" มาตราบจนทุกวันนี้ ท้องที่อำเภอครบุรีประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการปกครองเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี ได้แก่ เทศบาลตำบลแชะ เทศบาลตำบลจระเข้หิน เทศบาลตำบลไทรโยง-ไชยวาล เทศบาลตำบลอรพิมพ์ เทศบาลตำบลครบุรีใต้ และเทศบาลตำบลสระว่านพระยา จากการศึกษา พบว่า เทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ได้ประสบปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่น ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในการพัฒนา

ประสิทธิภาพด้านการบริหารงานด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการบริหารแผนงาน ด้านการบริหารการเงินและการคลัง ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปของ รวมถึงความพร้อมในด้านการให้บริการ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงาน ด้านวัสดุ/อุปกรณ์ ด้านสภาพแวดล้อม (ที่ว่าการท้องถิ่นอำเภอครบุรี, 2568)

ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะของผู้บริหาร เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุง พัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนและยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

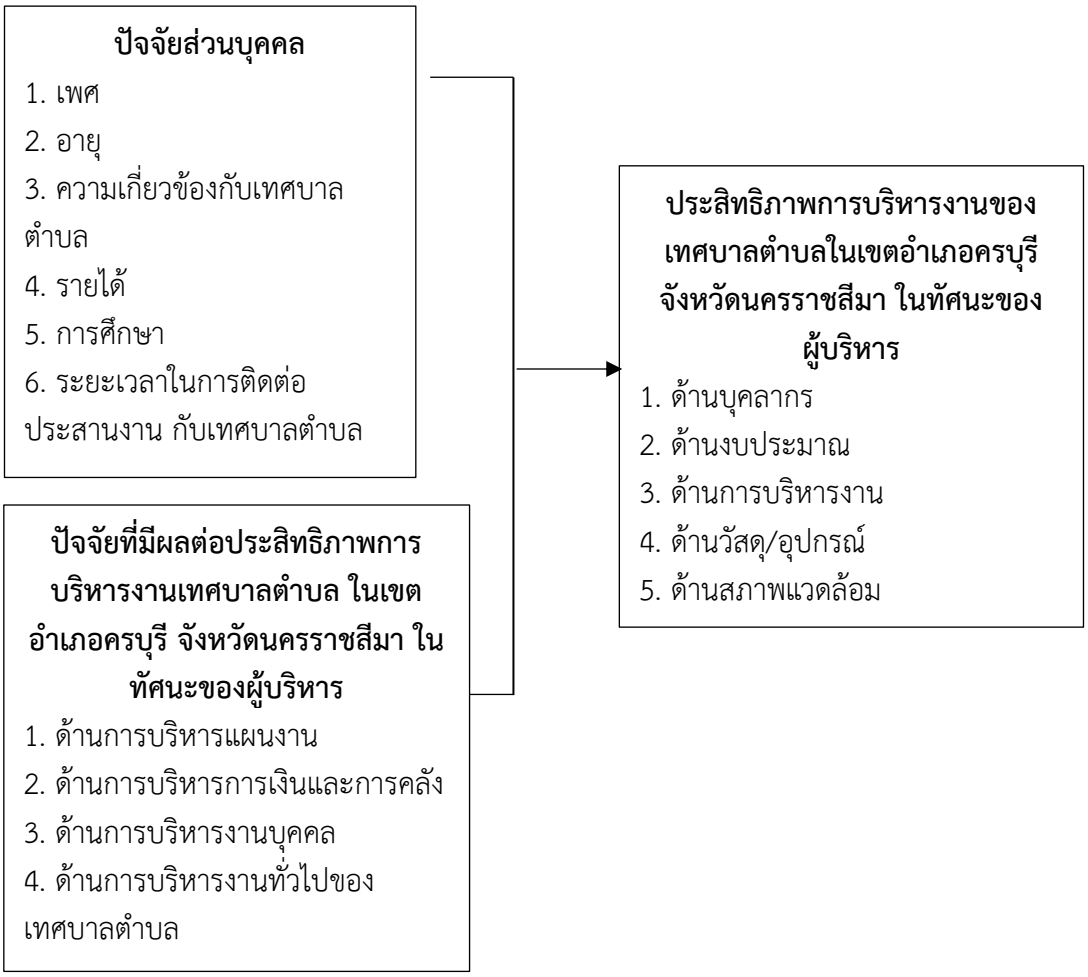
วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะของผู้บริหาร
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะของผู้บริหาร

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะของผู้บริหาร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ความเกี่ยวข้องกับเทศบาลตำบล รายได้ การศึกษา ระยะเวลาในการติดต่อประสานงาน กับเทศบาลตำบล

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะคติของผู้บริหาร ได้แก่ 1. ด้านบุคลากร 2. ด้านงบประมาณ 3. ด้านการบริหารงาน 4. ด้านวัสดุ/อุปกรณ์ ที่มา : กิตติภูมิ สุจริตจันทร์ (2557: 28) จันจิรา อมรสถิต (2548: 14) พยอม วงศ์สารศรี (2545: 3) สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556: 39-113)

ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

ความพร้อมของเทศบาลตำบลและทัศนะของผู้ใช้บริการต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงาน ด้านวัสดุ/อุปกรณ์ ด้านสภาพแวดล้อม ที่มา : กิตติภูมิ สุจริตจันทร์ (2557: 28) จิตติมา อัครธิติพงศ์ (2556: 10) พนัส หันนาคินทร์ (2526: 237-238) อัครเดช ไม้จันทร์ (2560: 16)

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ จำนวนประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 34,693 คน (อำเภอครบุรี, 2565) ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามาเน่ (1973) กลุ่มตัวอย่างที่ได้ จำนวน 395 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น การเทียบสัดส่วน และวิธีการสุ่มอย่างง่าย

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ในพื้นที่ เทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือน มกราคม 2568 ถึงเดือนพฤษภาคม 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งมีทั้งหมด 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด ชนิดให้เลือกตอบ (Checklists)

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความพร้อมของเทศบาลตำบล

ตอนที่ 3 ประเมินประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบล

ตอนที่ 4 ข้อเสอนแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ในพื้นที่ เทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย พร้อมทั้งเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองกลับคืนครบทุกฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test (Independent Sample) F-test (F-statistic) และ one-way ANOVA การวิเคราะห์ ประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบล

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะของผู้บริหาร ผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

1.1 เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เพศชาย จำนวน 233 คน (ร้อยละ 59.00) และเพศหญิง จำนวน 162 คน (ร้อยละ 41.00)

1.2 อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 123 คน (ร้อยละ 31.41) รองลงมา มีอายุ 51-60 ปี จำนวน 101 คน (ร้อยละ 25.57) และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ต่ำกว่า 30 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 28 คน (ร้อยละ 7.09)

1.3 ความเกี่ยวข้องกับเทศบาลตำบล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นประชาชนผู้รับบริการ จำนวน 131 คน (ร้อยละ 33.16) รองลงมา เป็นผู้นำชุมชน/แกนนำชุมชน จำนวน 118 คน (ร้อยละ 29.87) และลูกจ้าง/พนักงานจ้าง มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 23 คน (ร้อยละ 5.82)

1.4 รายได้เฉลี่ย/เดือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ที่มีรายได้ 10,001-15,000 บาท จำนวน 127 คน (32.15) รองลงมามีรายได้ 5,001-10,000 บาท จำนวน 114 คน (ร้อยละ 28.86) และรายได้น้อยที่สุด มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 26 คน (ร้อยละ 6.58)

1.5 ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 121 คน (ร้อยละ 30.63) รองลงมา มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 94 คน (23.80) และระดับการศึกษา ต่ำกว่าประถมศึกษา มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 26 คน (ร้อยละ 6.58)

1.6 ระยะเวลาที่ติดต่อประสานงานหรือรู้จักเทศบาลตำบล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระยะเวลาตั้งแต่ 6-9 ปี จำนวน 203 คน (51.39) รองลงมามีระยะเวลา 3-6 ปี จำนวน 136 (ร้อยละ 35.19) และระยะเวลา ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 53 คน (ร้อยละ 13.42)

2. การประเมินปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะคติของผู้บริหาร พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.84) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความพร้อมวัสดุ/อุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ =4.06) รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ($\bar{x}$ =3.84) ด้านงบประมาณ ($\bar{x}$ =3.82) ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{x}$ =3.79) และด้านการบริหารงานและการจัดการ ($\bar{x}$ =3.74)

3. ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะคติของผู้บริหาร ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานเทศบาลตำบล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.96) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{x}$ =3.96) รองลงมา ด้านการบริหารการเงินและการคลัง ($\bar{x}$ =3.93) ด้านการบริหารงานทั่วไปของเทศบาล ($\bar{x}$ =3.90) และด้านการบริหารแผนงาน ($\bar{x}$ =3.89)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะของผู้บริหาร ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

ความพร้อมของเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะของผู้บริหาร เมื่อวิเคราะห์ในภาพรวมแล้วพบว่าปัจจัยการบริหารงานทุกด้านเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลและปัจจัยที่ประชาชนให้ความสำคัญมากที่สุดคือ ด้านความพร้อมวัสดุ/อุปกรณ์มากกว่าปัจจัยอื่นๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามรายด้านแล้ว พบว่า การที่เทศบาลตำบลมีเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ตรงตามความต้องการของประชาชนและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในงานได้จริงจึงมีค่าคะแนนเฉลี่ยนสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวัฒฒ อุดมเจริญไมตรี และธนวิทย์ บุตรอุดม (2567: 101-109) พบว่า 1) ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลเขตอำเภอเมืองอุดรธานีในภาพรวมมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการบริหารงานพัสดุของเทศบาลเขตอำเภอเมืองอุดรธานี ได้แก่ ด้านการบริหารองค์กร ด้านการกำหนดความต้องการ ด้านบุคลากร และด้านการวางแผน ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานพัสดุของเทศบาลเขตอำเภอเมืองอุดรธานี ได้แก่ ด้านการบริหารองค์กร ด้านการกำหนดความต้องการ ด้านการวางแผน ด้านบุคลากร และ 3)แนวทางการพัฒนา คือ การสร้างทัศนคติที่ดีในการทำงาน กำหนดเรื่องการจัดหาพัสดุที่เหมาะสม วางแผนการปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างที่ตรงความต้องการขององค์กร ส่งเสริมทักษะความรู้ด้านงานพัสดุให้กับผู้ปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับ วัชรา เปรมปรีดี และประสาน นันทะเสน (2568: 24-32) ปัจจัยการบริหารงานพัสดุ 5 ด้าน ได้แก่ การซ่อมบำรุง การจัดจำหน่าย การจัดหา การควบคุม และการตรวจสอบ มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในภาพรวมในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการตรวจสอบ และด้านการควบคุมพัสดุ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความโปร่งใสและประสิทธิภาพการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม ด้านการจัดจำหน่ายพัสดุไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แนวทางการพัฒนาที่เสนอ ได้แก่ การปรับปรุงระบบการซ่อมบำรุง การใช้เทคโนโลยีในกระบวนการจัดหาและควบคุมพัสดุ การส่งเสริมความโปร่งใสผ่านระบบดิจิทัล การพัฒนาทักษะบุคลากร และการจัดทำแผนตรวจสอบที่มีมาตรฐาน ข้อเสนอแนะในการศึกษาในอนาคตคือการวิเคราะห์ปัจจัยใหม่ เช่น วัฒนธรรมองค์กรและภาวะผู้นำ รวมถึงการนำเทคโนโลยี เช่น ERP มาใช้ในกระบวนการบริหารงานพัสดุเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานในภาพรวม

ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานเทศบาลตำบล ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในทัศนะของผู้บริหาร ในภาพรวมพบว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาตามรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลมีประสิทธิภาพมากที่สุด รองลงมาด้านการบริหารการเงินและการคลัง ด้านการบริหารงานทั่วไปของเทศบาล และด้านการบริหารแผนงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของนงลักษณ์ นามวิเศษ และสมปอง สุวรรณภูมา (2568: 700-709) พบว่า: 1) สภาพปัญหาประสิทธิภาพในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหนองสังข์ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ (ภาพรวม) อยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบ ด้านบรรยากาศภายในองค์กรและด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหนองสังข์ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ 3) จำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน ต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีความโปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้เป็นต้น สอดคล้องกับ วีระชาติ สุริยะเสน (2568: 131–141) จากการวิจัยทำให้ทราบว่า ปัจจัยการบริหารพัสดุตามกรอบแนวคิดแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์ที่เป็นผลกระทบ

เชิงบวกกับประสิทธิภาพ ของการบริหารงานพัสดุ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล และด้านความคุ้มค่า ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในภาพรวม และสอดคล้องกับวิษณุกรณ์ โคตมี (2565: 85-93) พบว่า 1.ปัจจัยการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3. การบริหารงานพัสดุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬ 4. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และความคุ้มค่านั้นควรการสนับสนุนให้บุคลากรที่รับผิดชอบงานพัสดุเข้าอบรมเพื่อจะได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญงานพัสดุ ระเบียบเกี่ยวกับงานพัสดุอยู่เสมอ เพราะระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับพัสดุมีการแก้ไข ปรับปรุง หรือยกเลิกตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งปฏิบัติงานต้องก้าวไปให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันควรจัดให้มีเครื่องมือ อุปกรณ์พร้อมที่จะใช้ในการปฏิบัติ มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย เหมาะสมกับงานพัสดุ ในการเก็บข้อมูลจัดทำเอกสารและเรียกข้อมูลที่จำเป็นได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่าย ควรมีการสำรวจและประเมินผลอุปกรณ์ในสำนักงานที่มีอยู่ว่าอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน รวมถึงการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอเพื่อให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอ ครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ขึ้นอยู่กับความพร้อมขององค์กรในหลายด้าน ได้แก่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ บุคลากร งบประมาณ สภาพแวดล้อม และการบริหารจัดการ โดยเฉพาะด้านวัสดุอุปกรณ์และบุคลากรที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานมากที่สุด หากเทศบาลมีทรัพยากรที่เพียงพอและมีการบริหารจัดการที่ดี จะส่งผลให้การบริหารงานด้านบุคคล การเงิน การคลัง และการวางแผนมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิผลและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของแต่ละแห่งให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ควรมีการส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การเปิดโอกาสรับข้อร้องเรียนด้านการให้บริการ เพื่อให้การได้รับบริการมีคุณภาพและตอบสนองต่อข้อร้องเรียนได้ตรงจุด

1.3 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมพัฒนาและร่วมบริหารจัดการบริการสาธารณะให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น หน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับส่วนกลาง เพื่อให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง

2.2 ควรศึกษาผลกระทบในระยะยาว เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของการบริหารงานในเขตเทศบาลตำบล

เอกสารอ้างอิง (References)

กิตติภูมิ สุจริตจันทร์. (2557). **แนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองแม่สอด จังหวัดตาก.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

โกวิทย์ พวงงาม. (2552). **การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต.** วิญญูชน.

จันจิรา อมรสถิตย์. (2548). **การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิตติมา อัครธิติพงศ์. (2556). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน (Efficency Development). **เอกสารประกอบการสอน**. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ณัฐศรัณย์ อารยะพงศ์. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. **รานงานวิจัย.** วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

ที่ว่าการท้องถิ่นอำเภอครบุรี. (2568). **ประวัติความเป็นมา.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://sites.google.com/view/aumperkhonburi/ สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2569

ธนวัฒฒ อุดมเจริญไมตรี และธนวิทย์ บุตรอุดม. (2567). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี. **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.** 19(69): 101-109. สืบค้นจาก https://so05.tcithaijo.org/index.php/researchjournallru/article/view/270355

นงลักษณ์ นามวิเศษ และสมปอง สุวรรณภูมา. (2568). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหนองสังข์ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ. **วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์.** 5(2): 700-709.

พนัส หันนาคินทร์. (2526). **การบริหารบุคลากรในโรงเรียน.** พิฆเณศ.

พยอม วงศ์สารศรี. (2545). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** พิมพ์ครั้งที่ 8. คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

วัชรา เปรมปรีดี และประสาน นันทะเสน. (2568). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา. **วารสารลวะศรี.** 9(1): 24-32. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/lawasrijo/article/view/277856

วิษณุกรณ์ โคตรมี สามารถ อัยกรและ จิตติ กิตติเลิศไพศาล. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬ. **Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University**. 19(87): 85–93. retrieved from https://so02.tci-thaijo.org/index.php/SNGSJ/article/view/252896

วีระชาติ สุริยะเสน. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยขอนแก่น. **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** 15(2): 131-141. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/article/view/274272

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). **คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล**. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

อัครเดช ไม้จันทร์. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อำเภอครบุรี. (2565). **ท้องที่อำเภอครบุรี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://th.wikipedia.org/wiki. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2568.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics an introductory analysis**. 3rd ed. Harper & Row.

การศึกษาบรรยากาศในองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ

A Study of Organizational Climate Affecting Teacher Teamwork at the Buddhist Temple Charity Schools in the Northern Region

กรรณิการ์ ขัดพูน[1] เปี่ยมพร สุทินฤกษ์[2] ฐิติอาภา ตั้งค้าวานิช[3]
Kannika Kadpoon, Piemporn Suthinruek, Thitiapha Tangkawanich

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับบรรยากาศในองค์กร 2) เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครู และ 3) เพื่อศึกษาบรรยากาศในองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอย

ผลการวิจัยพบว่า

1) บรรยากาศในองค์กรการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.22, S.D. = 0.43) โดยด้านการให้ขวัญและกำลังใจค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.45) และด้านโครงสร้างองค์กรค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{X}$ = 4.19, S.D. = 0.44)

2) การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.47) โดยด้านการประสานงานค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.25, S.D. = 0.49) และการร่วมมือค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{X}$ = 4.20, S.D. = 0.50)

3) บรรยากาศในองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านการให้ขวัญและกำลังใจ ด้านความรับผิดชอบในงาน และด้านมาตรฐานในการปฏิบัติงาน โดยด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน (β = .233) และตัวแปรทุกตัวร่วมพยากรณ์การทำงานเป็นทีมได้ร้อยละ 88.70 (R^2 = .887) สามารถเขียนสมการถดถอยได้ ดังนี้

$$\hat{Y} = .255 + .219(X_4) + .208(X_2) + .194(X_1) + .179(X_5) + .142(X_3)$$

คำสำคัญ (Keywords) : บรรยากาศในองค์กร; การทำงานเป็นทีมของครู;
โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

Received: 2026-06-23 **Revised:** 2026-08-12 **Accepted:** 2026-08-15

[1] สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย. Master of Educational Administration, Graduate School, ChiangRai College. E-mail: kkanika.maew@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. E-mail: Piemporncrc@gmail.com

[3] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. Corresponding author E-mail: thitiarpha.tangkawanich@crc.ac.th

Abstract

This research article aimed to: 1) study the level of organizational climate at schools; 2) study the level of teacher teamwork; and 3) examine the organizational climate affecting the teamwork at the charity schools of Buddhist temples in the Northern region. This study employed a survey research design. The sample consisted of 234 participants. The research instrument was an online questionnaire. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and regression analysis.

The research findings revealed that:

1) The overall organizational climate at the charity schools of Buddhist temples in the northern region was at a high level ($\overline{X}$ = 4.22, S. D. = 0.43). The morale and encouragement dimension had the highest mean score ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.45), whereas the organizational structure dimension had the lowest mean score ($\overline{X}$ = 4.19, S.D. = 0.44).

2) The overall teacher teamwork at the schools was at a high level ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.47). The coordination dimension had the highest mean score ($\overline{X}$ = 4.25, S. D. = 0.49), whereas the cooperation dimension had the lowest mean score ($\overline{X}$ = 4.20, S.D. = 0.50).

3) The organizational climate factors affecting the teamwork at the .01 level of statistical significance were warmth and support, organizational structure, morale and encouragement, job responsibility, and performance standards. The warmth and support dimension had a beta coefficient of .233 (β = .233). All predictor variables jointly predicted the teacher teamwork at 88.7 percent (R^2 = .887). The regression equation can be written as follows:

$$\hat{Y} = .255 + .219(X_4) + .208(X_2) + .194(X_1) + .179(X_5) + .142(X_3)$$

Keywords: Organizational Climate; Teachers' Teamwork; Buddhist Temple Charity Schools

บทนำ (Introduction)

การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลในหน่วยงานราชการในปัจจุบันต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากนโยบายภาครัฐ การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร การใช้เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการทำงาน และความคาดหวังของประชาชนที่ต้องการบริการที่รวดเร็ว โปร่งใส และมีคุณภาพ ทำให้การทำงานของบุคลากรภายในองค์กร ซึ่งจำเป็นต้องปรับตัวและทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถบรรลุพันธกิจขององค์กรได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในฐานะองค์กรที่ขับเคลื่อนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีบทบาทสำคัญในการสร้างผู้เรียนที่มีทักษะแห่งอนาคต การพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพจึงไม่สามารถอาศัยเพียงผู้บริหารหรือครูคนใดคนหนึ่งได้ แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายภายในโรงเรียน การทำงานเป็นทีม (Teamwork) จึงกลายเป็นหัวใจสำคัญที่ส่งเสริมความเข้มแข็งในการดำเนินงานทั้งด้านวิชาการ การบริหาร และการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) บรรยากาศในองค์กรเปรียบเสมือนพลังขับเคลื่อนที่มองไม่เห็น แต่มีความสำคัญอย่างมากต่อพฤติกรรมและทัศนคติของบุคลากร เป็นสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมที่บุคลากรรับรู้

ร่วมกันเกี่ยวกับค่านิยม การสื่อสาร ความไว้วางใจ มาตรฐานงาน การสนับสนุน และความผูกพันต่อองค์กร หากบรรยากาศเต็มไปด้วยความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการสื่อสารที่เปิดกว้าง จะก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง บรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานสัมพันธ์กับผลลัพธ์สำคัญขององค์กร ทั้งประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ และแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร โดยเฉพาะในระบบราชการด้านการศึกษาและสถานศึกษาไทยที่มีความซับซ้อนของภารกิจและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายกลุ่ม (กิรชัญญา ของโพธิ์, 2565) บรรยากาศในองค์กรประกอบด้วย 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านการให้ขวัญและกำลังใจ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการยอมรับ ชื่นชม และได้รับความเป็นธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ เพื่อสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน (พัณนิดา เถายะบุตร, 2566) และ (พัชรพร เปียงาม และธีระวัฒน์ มอนไธสง, (2567) และ ZStringer, 2002 อ้างถึงใน พัณนิดา เถายะบุตร, 2566) ด้านโครงสร้างองค์กร ผู้บริหารควรกำหนดบทบาท หน้าที่ และสายการบังคับบัญชาให้มีความชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบ ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (กิรชัญญา ของโพธิ์, 2566) (พัณนิดา เถายะบุตร, 2566) และ (Litwin & Stringer, 1968 อ้างถึงใน กิรชัญญา ของโพธิ์, 2566) ด้านมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมาย แนวทาง และเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจน พร้อมทั้งติดตามและพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการทำงานของบุคลากร (พัณนิดา เถายะบุตร, 2566)วชิรญาณ์ ขาวจุ้ย (2561) Stringer, (2002 อ้างถึงใน พัณนิดา เถายะบุตร, 2566) ด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร ความไว้วางใจ และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับคำปรึกษา การสนับสนุน และการยอมรับจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน (จิราภรณ์ เทพวรรณ, 2563) (พัณนิดา เถายะบุตร, 2566) (วชิรญาณ์ ขาวจุ้ย, 2561) และ (Stringer, 2002 อ้างถึงใน พัณนิดา เถายะบุตร, 2566) และด้านความรับผิดชอบในงาน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างอิสระภายใต้ขอบเขตที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงานและองค์กร (พัณนิดา เถายะบุตร, 2566) (จิราภรณ์ เทพวรรณ, 2563) และ Stringer (2002 อ้างถึงใน พัณนิดา เถายะบุตร, 2566) ทั้งนี้ องค์ประกอบทั้ง 5 ด้านดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความพึงพอใจในการทำงาน และร่วมกันขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

การทำงานเป็นทีมประกอบด้วย ด้านการติดต่อสื่อสาร สมาชิกในทีมควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะระหว่างกันอย่างถูกต้อง ชัดเจน และต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันและลดความคลาดเคลื่อนในการปฏิบัติงาน (อธิกุล กุลนรัตน์, 2566) ด้านการร่วมมือ สมาชิกในทีมควรมีความเต็มใจในการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือ สนับสนุน และใช้ความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (กิตติคุณ รักษาพล, 2564) (สิทธิศักดิ์ เพ็ชรยิ้ม, 2563) และ (Romig, 1996 อ้างถึงใน นัฐธิดา วงษ์รอต, 2560) ด้านการประสานงาน เป็นการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่และเชื่อมโยงการปฏิบัติงานระหว่างสมาชิกในทีมอย่างเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ (Davis, 1998 อ้างถึงใน อธิกุล กุลนรัตน์, 2566) ด้านการมีเป้าหมายของทีมที่ชัดเจน สมาชิกทุกคนควรรับรู้และเข้าใจเป้าหมายเดียวกัน มีทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน และร่วมกันมุ่งมั่นปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของทีม (Woodcock, 1989 อ้างถึงใน อริศษรา อุ่มสิน, 2560)และ (Romig, 1996 อ้างถึงใน นัฐธิดา วงษ์รอต, 2560) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ สมาชิกในทีมควรมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เคารพซึ่งกันและกัน ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และสามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการ

ทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข (อริศษรา อุ่มสิน, 2560) และด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน สมาชิกในทีมควรมีความเชื่อมั่นในความรู้ ความสามารถ และความจริงใจของเพื่อนร่วมงาน กล้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เปิดเผยข้อมูล และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความจริงใจ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีม (นัฐธิดา วงษ์รอต, 2560) ทั้งนี้ องค์ประกอบทั้ง 6 ด้านดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งเสริมให้การทำงานเป็นทีมเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรและการบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิผล

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือเป็นสถานศึกษาที่มีบริบทเฉพาะในการบริหารจัดการ โดยต้องอาศัยความร่วมมือของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา วัด ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและงบประมาณ ตลอดจนความแตกต่างของบริบทในการดำเนินงานของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา (พระครูประสิทธิ์สีลคุณ และไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ, 2558: 124-132) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาบรรยากาศในองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อความร่วมมือของครู อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมและเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับบรรยากาศในองค์กรการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ
3. เพื่อศึกษาบรรยากาศในองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยให้ครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรต้น คือ บรรยากาศในองค์กร ประกอบด้วย 5 ด้านได้แก่ 1) ด้านการให้ขวัญและกำลังใจ 2) ด้านโครงสร้างองค์กร 3) ด้านมาตรฐานในการปฏิบัติงาน 4) ด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน และ 5) ด้านความรับผิดชอบในงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พัณนิดา เถายะบุตร, 2566)

ตัวแปรตาม คือ การทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การติดต่อสื่อสาร 2) การร่วมมือ 3) การประสานงาน 4) การมีเป้าหมายของทีมชัดเจน 5) การมีมนุษยสัมพันธ์ และ 6) การไว้วางใจซึ่ง

กันและกัน สอดคล้องกันในงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (อธิกุล กุลนรัตน์, 2566) จึงมีความเหมาะสมสำหรับใช้เป็นกรอบในการศึกษาตัวแปรตามของการวิจัยครั้งนี้

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ ปีการศึกษา 2567 ได้มาจากจำนวนทั้งสิ้น 649 คน โดยอ้างอิงจากรายงานข้อมูลผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2567 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 234 คน เป็นวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของประชากรในแต่ละโรงเรียน และทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ จำนวน 20 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในปีการศึกษา 2568 - 2569 (พฤษภาคม 2568 ถึง พฤษภาคม 2569)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 สอบถามระดับบรรยากาศในองค์กรในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ 5 องค์ประกอบ ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ท (Likert Scale, 1971 อ้างถึงใน เชษฐภูมิ วรรณไพศาล, 2568) ได้แก่ ด้านการให้ขวัญและกำลังใจ จำนวน 10 ข้อ ด้านโครงสร้างในองค์กร จำนวน 10 ข้อ ด้านมาตรฐานในการปฏิบัติงาน จำนวน 10 ข้อ ด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน จำนวน 10 ข้อ และด้านความรับผิดชอบในงาน จำนวน 10 ข้อ และตอนที่ 3 สอบถามการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ 6 องค์ประกอบ ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ท (Likert Scale, 1971 อ้างถึงใน เชษฐภูมิ วรรณไพศาล, 2568) ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร จำนวน 6 ข้อ การมีส่วนร่วมและการร่วมมือ จำนวน 5 ข้อ การประสานงาน จำนวน 4 ข้อ การมีเป้าหมายชัดเจนกับทีม จำนวน 5 ข้อ มนุษยสัมพันธ์ จำนวน 4 ข้อ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน จำนวน 5 ข้อ โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.8-1.00 และ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 สะท้อนว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงและเหมาะสมสำหรับใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากวิทยาลัยเชียงราย ได้หมายเลขจริยธรรม 047/2568

3.2 ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย พร้อมแบบสอบถามส่งไปยัง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย รวม 234 คน โดยแบบสอบถามออนไลน์ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 15 วัน โดยดำเนินการในระหว่างวันที่ 15 มกราคม 2569 ถึง 30 มกราคม 2569 และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาร้อยละ 100

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืน โดยได้แบบสอบถามกลับคืนมาร้อยละ 100 เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยจำแนก ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าความถี่และร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์ระดับบรรยากาศในองค์กรในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า 5ระดับของ ลิเคิร์ท (Likert Scale, 1971 อ้างถึงใน เชษฐภูมิ วรรณไพศาล, 2568)

4.3 การวิเคราะห์ระดับการทำงานเป็นทีม ในองค์กรโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4.4 วิเคราะห์บรรยากาศในองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน โดยพิจารณา ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta Coefficient) ค่านัยสำคัญทางสถิติ (Sig.) และค่าความแปรปรวนร่วม (R^2)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาบรรยากาศในองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับบรรยากาศในองค์กรในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบรรยากาศในองค์กรในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ (n = 234)

บรรยากาศในองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย	ลำดับ
ด้านการให้ขวัญและกำลังใจ	4.23	0.45	มาก	1
ด้านโครงสร้างองค์กร	4.19	0.44	มาก	5
ด้านมาตรฐานในการปฏิบัติงาน	4.22	0.44	มาก	4
ด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน	4.22	0.43	มาก	3
ด้านความรับผิดชอบในงาน	4.22	0.41	มาก	2

เฉลี่ย	**4.22**	**0.43**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า บรรยากาศในองค์กรในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.22, S.D. = 0.43) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการให้ขวัญและกำลังใจ ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.45) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านโครงสร้างองค์กร ($\overline{X}$ = 4.19, S.D. = 0.44)

2. ผลการศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ (n = 234)

การทำงานเป็นทีม	$\overline{X}$	S.D.	การแปลความหมาย	ลำดับ
การติดต่อสื่อสาร	4.21	0.44	มาก	5
การร่วมมือ	4.20	0.50	มาก	6
การประสานงาน	4.25	0.49	มาก	1
การมีเป้าหมายของทีมชัดเจน	4.24	0.46	มาก	2
การมีมนุษยสัมพันธ์	4.22	0.45	มาก	4
การไว้วางใจซึ่งกันและกัน	4.24	0.49	มาก	3
เฉลี่ย	**4.23**	**0.47**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.47) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การประสานงาน ($\overline{X}$ = 4.25, S.D. = 0.49) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การร่วมมือ ($\overline{X}$ = 4.20, S.D. = 0.50)

3. ผลการศึกษาบรรยากาศในองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์พหุคูณของบรรยากาศในองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ

ตัวแปรทำนาย	B	Std. Error	Beta	t	Sig	VIF	Tolerance
(Constant)	.255	.096		2.662	.008		
ด้านการให้ขวัญและกำลังใจ X_1	.194	.044	.215	4.373	.000	4.878	.205
ด้านโครงสร้างองค์กร X_2	.208	.044	.229	4.713	.000	4.755	.210
ด้านมาตรฐานในการปฏิบัติงาน X_3	.142	.043	.155	3.322	.001	4.365	.229

ด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน X_4	.219	.046	.233	4.779	.000	4.809	.208
ด้านความรับผิดชอบในงาน X_5	.179	.044	.184	4.058	.000	4.137	.242
$R = .942$ $R^2 = .887$ $R^2_{adj} = .884$ $F = 357.618$ $p < .001$							

**p<.01

จากตารางที่ 3 พบว่า บรรยากาศในองค์กรที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน (X_4) ด้านโครงสร้างองค์กร (X_2) ด้านการให้ขวัญและกำลังใจ (X_1) ด้านความรับผิดชอบในงาน (X_5) และด้านมาตรฐานในการปฏิบัติงาน (X_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ .233, .229, .215, .184 และ .155 ตามลำดับ และตัวแปรทุกตัว สามารถร่วมกันพยากรณ์ของการทำงานเป็นทีมได้ร้อยละ 88.70 ($R^2 = .887$)

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

การทำงานเป็นทีม = ค่าคงที่ + ด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน (X_4) + ด้านโครงสร้างองค์กร (X_2) + ด้านการให้ขวัญและกำลังใจ (X_1) + ด้านความรับผิดชอบในงาน (X_5) + ด้านมาตรฐานในการปฏิบัติงาน (X_3)

$$\hat{Y} = .255 + .219(X_4) + .208(X_2) + .194(X_1) + .179(X_5) + .142(X_3)$$

สามารถเขียนเป็นพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\hat{Z} = .233(X_4) + .229(X_2) + .215(X_1) + .184(X_5) + .155(X_3)$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. บรรยากาศในองค์กรของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้ขวัญและกำลังใจ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากว่า โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเป็นสถานศึกษาที่มีรากฐานการบริหารอยู่บนหลักพระพุทธศาสนาและหลักธรรมาภิบาล ซึ่งมุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร ความเมตตา การให้เกียรติซึ่งกันและกัน และการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ส่งผลให้ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญกำลังใจ การสนับสนุนบุคลากร และการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีภายในองค์กร ทำให้ครูและบุคลากรเกิดความรู้สึกผูกพัน มีความสุขในการทำงาน และพร้อมปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ส่งผลให้บรรยากาศในองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัณนิดา เถายะบุตร (2566) ที่กล่าวว่า บรรยากาศในองค์กรเป็นการดำเนินงานภายในองค์กรและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรซึ่งส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสภาพแวดล้อมในการทำงาน

2. การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการประสานงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ครูและบุคลากรในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือสามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการสื่อสาร แลกเปลี่ยน

ความคิดเห็น ประสานงาน และร่วมกันรับผิดชอบต่อภารกิจของโรงเรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า ลักษณะเฉพาะของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ดำเนินงานภายใต้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความเมตตา ความเสียสละ และการอยู่ร่วมกันอย่างเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ทำให้ครูและบุคลากรมีค่านิยมร่วมในการทำงานเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนและส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานและการทำงานเป็นทีมในระดับสูง นอกจากนี้ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่มักมีรูปแบบการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม การปรึกษาหารือ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน เนื่องจากภารกิจของโรงเรียนไม่ได้มุ่งเพียงการจัดการศึกษาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการจัดกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูและบุคลากรหลายฝ่ายในการดำเนินงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ครูจึงมีโอกาสทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันแก้ไขปัญหาอยู่เสมอ ส่งผลให้เกิดความคุ้นเคย ความไว้วางใจ และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของกันและกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรพร เปียงาม และธีระวัฒน์ มอนไธสง (2567) ที่กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมเป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์กรที่เกิดจากความร่วมมือ การสื่อสาร ความไว้วางใจ และการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของบุคลากร

3. บรรยากาศในองค์กรทุกด้าน ได้แก่ ด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านการให้ขวัญและกำลังใจ ด้านความรับผิดชอบในงาน และด้านมาตรฐานในการปฏิบัติงาน สามารถร่วมกันพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .942 และมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .887 แสดงให้เห็นว่า บรรยากาศในองค์กรสามารถอธิบายความแปรปรวนของการทำงานเป็นทีมของครูได้ร้อยละ 88.70 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า บรรยากาศในองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากร ส่งผลต่อการรับรู้ ความรู้สึก ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตลอดจนความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกันของครู ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า บรรยากาศในองค์กรด้านความอบอุ่นและการสนับสนุนส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า การทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือ ความไว้วางใจ การยอมรับซึ่งกันและกัน และการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศแห่งความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์อันดีภายในองค์กร ส่งผลให้ครูและบุคลากรเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร กล้าแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ การที่ผู้บริหารให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเมื่อครูและบุคลากรเผชิญปัญหาในการทำงาน ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และทำให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นว่าตนจะได้รับการสนับสนุนเมื่อประสบปัญหา ส่งผลให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัณนิดา เถายะบุตร (2566) ที่กล่าวว่า ความอบอุ่นและการสนับสนุนเป็นการที่ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานให้ความช่วยเหลือ รับฟังความคิดเห็น ให้คำปรึกษา และส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างจริงใจ

รองลงมา พบว่า ด้านโครงสร้างองค์กร ซึ่งส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า โครงสร้างองค์กรเป็น

ปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยกำหนดทิศทางการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กร หากองค์กรมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน สามารถประสานความร่วมมือกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจนและเป็นระบบ ซึ่งช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงผลการวิจัยของ พัณนิดา เถายะบุตร (2566) ที่อธิบายว่า โครงสร้างองค์กรเป็นการกำหนดสายการบังคับบัญชา การแบ่งงาน และการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน

ลำดับถัดมา พบว่า ด้านการให้ขวัญและกำลังใจ ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า ขวัญและกำลังใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจ และเต็มใจที่จะปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น เมื่อครูและบุคลากรได้รับการยอมรับ เห็นคุณค่าในผลงาน และได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมจากผู้บริหาร ย่อมส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน มีความผูกพันต่อองค์กร และพร้อมที่จะร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจเชิงบวกและการบริหารงานบนพื้นฐานของความเป็นธรรม ซึ่งส่งผลให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นต่อองค์กร รู้สึกว่าความทุ่มเทในการปฏิบัติงานได้รับการมองเห็นและได้รับการยอมรับ จึงพร้อมที่จะทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อความสำเร็จขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัณนิดา เถายะบุตร (2566) ที่อธิบายว่า การให้ขวัญและกำลังใจเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจในตนเองผ่านการยกย่อง ชมเชย การให้รางวัล และการสร้างโอกาสในการพัฒนาตนเอง

ด้านความรับผิดชอบในงาน พบว่า เป็นอีกด้านส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า ความรับผิดชอบในงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคลากรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานและสามารถดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายจนบรรลุผลสำเร็จ ลดปัญหาความล่าช้าและความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน ตลอดจนช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นระหว่างสมาชิกในทีม อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ สะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนามีจิตสำนึกในหน้าที่ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน และตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทตนเองต่อความสำเร็จขององค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัณนิดา เถายะบุตร (2566) ที่อธิบายว่า ความรับผิดชอบในงานเป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ เต็มกำลังความสามารถ มีความซื่อสัตย์ มีวินัย และสามารถปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ด้านมาตรฐานในการปฏิบัติงาน พบว่า ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้จะมีอิทธิพลน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่นที่เข้าสมการพยากรณ์ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า มาตรฐานในการปฏิบัติงานเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานของบุคลากรภายในองค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อองค์กรมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ย่อมส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง มีคุณภาพ และสามารถประสานการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา

ครูและบุคลากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดต่อประเด็นที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรพัฒนาคุณภาพงานของตนให้สูงขึ้นตามมาตรฐานที่องค์กรกำหนด รวมทั้งส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารมีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานและติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานและการยกระดับมาตรฐานการทำงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูและบุคลากรมีความเข้าใจในเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกันในการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัณนิดา เถายะบุตร (2566) ที่อธิบายว่ามาตรฐานในการปฏิบัติงานเป็นการกำหนดเป้าหมาย แนวทาง และเกณฑ์การดำเนินงานที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ ดังนี้

1. บรรยากาศในองค์กรการสร้างขวัญกำลังใจ การสนับสนุนบุคลากร และการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีภายในองค์กร ทำให้ครูและบุคลากรเกิดความรู้สึกผูกพัน มีความสุขในการทำงาน

2. การทำงานเป็นทีมด้านการประสานงาน การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม การปรึกษาหารือ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน

3. บรรยากาศในองค์กรด้านความอบอุ่นและการสนับสนุนส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือมากที่สุด เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือ ความไว้วางใจ การยอมรับซึ่งกันและกัน และการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศในองค์กรทั้ง 5 ด้านสามารถร่วมกันพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของครูได้ร้อยละ 88.70 โดยด้านความอบอุ่นและการสนับสนุนมีอำนาจพยากรณ์สูงที่สุด ขณะที่ด้านโครงสร้างองค์กรมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะต้องส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศในองค์กรด้านความอบอุ่นและการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี ความไว้วางใจ และความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกัน

1.2 ผู้บริหารควรที่จะต้องพัฒนาระบบการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม

1.3 สถานศึกษาควรที่จะต้องพัฒนาโครงสร้างองค์กรให้มีความชัดเจน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการประสานงานและลดปัญหาความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาควรที่จะต้องนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำ และแผนพัฒนาองค์กร โดยมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า บรรยากาศในองค์กรมีความสำคัญต่อการทำงานเป็นทีมของครู การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะครูในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากลุ่มภาคเหนือ และใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อขยายขอบเขตและเพิ่มความสมบูรณ์ขององค์ความรู้ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรที่จะต้องขยายขอบเขตการวิจัยไปยังโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในภูมิภาคอื่น หรือสถานศึกษาในสังกัดอื่น เช่น โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน หรือโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของบรรยากาศในองค์กรและการทำงานเป็นทีมของครูในบริบทที่แตกต่างกัน

2.2 ควรที่จะต้องศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุหรืออิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเป็นทีม โดยใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อสร้างแบบจำลองที่สามารถอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูได้อย่างเป็นระบบและชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ควรที่จะต้องศึกษาบรรยากาศในองค์กรและการทำงานเป็นทีมจากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบมุมมองและนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กิตติคุณ รักษาพล. (2564). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

กิรชัญญา ของโพธิ์. (2565). **บรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ในยุคดิจิทัลของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ส่วนกลาง)**. การศึกษารายบุคคล บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

จิราภรณ์ เทพวรรณ. (2563). **ผลกระทบของบรรยากาศองค์กรที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรมหาชนแห่งหนึ่งในภาคเหนือของประเทศไทย.** การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เชษฐภูมิ วรรณไพศาล. (2568). **การวิจัยทางสังคมศึกษา : หลักการและการประยุกต์.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นัฐธิดา วงษ์รอต. (2560). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมกับการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

พระครูประสิทธิ์ สีลคุณ (2558). การพัฒนาประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)**. 21(3): 124-132.

พัชรพร เปียงาม และธีระวัฒน์ มอนไธสง. (2567.) แนวทางการเสริมสร้างบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานตาม ข้อตกลงการพัฒนางานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรีเขต 2. **วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี**. 7(4): 523-539.

พัณนิดา เถายะบุตร. (2566). **บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วชิรญาณ์ ขาวจุ้ย (2561). **บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อการสอนที่มีประสิทธิภาพของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัด “ร้อยแก่นสารสินธุ์”**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). **รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2562–2564**. พริกหวานกราฟฟิค.

สิทธิศักดิ์ เพ็ชรยิ้ม. (2563). **การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

อธิกุล กุลนรัตน์. (2566). **ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

อริศษรา อุ่มสิน. (2560) **การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3): 607-610

ASR

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

A Study of Strategic Leadership of School Administrators Affects the of Education Quality at Private Schools in the Chiang Rai Primary Educational Service Area 3

อนุเชียร วงศ์ษา[1] เปี่ยมพร สุทินฤกษ์[2] วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์[3]
Anuchian Wongsa, Piemporn Sutinruek, Weeraphan Siririth

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 2) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และ 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 201 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามออนไลน์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.19, S.D. = 0.48) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การกำหนดทิศทางขององค์กร ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = 0.49) และต่ำสุดคือ การกำหนดกลยุทธ์ ($\overline{X}$ = 4.15, S.D. = 0.47)

2) คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.57) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คุณภาพผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ คุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.22, S.D. = 0.57) และคุณภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.22, S.D. = 0.56)

3) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .868 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพการศึกษาได้ร้อยละ 75.40 (R^2 = .754)

คำสำคัญ (Keywords) : ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์; คุณภาพการศึกษา; โรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

Received: 2026-06-21 Revised: 2026-08-14 Accepted: 2026-08-18

[1] สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย Master of Educational Administration, Graduate School, ChiangRai College. E-mail: comsc511463002@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. E-mail: PiempornSu@gmail.com

[3] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. Corresponding author E-mail: dr.w.siririth@gmail.com

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the level of strategic leadership of school administrators at private schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3; 2) investigate the level of their educational quality; and 3) examine their strategic leadership. This study employed a survey research design. The sample consisted of 201 school administrators and teachers from the private schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The research instrument was an online questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The findings revealed that:

1) The overall strategic leadership of the school administrators was at a high level ($\overline{X}$ = 4.19, S.D. = 0.48), with organizational direction setting showing the highest mean ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = 0.49), while strategy formulation had the lowest mean ($\overline{X}$ = 4.15, S.D. = 0.47)

2) The overall educational quality of the private schools was at a high level ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.57), with learner quality showing the highest mean ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = 0.58), followed by school management quality ($\overline{X}$ = 4.22, S.D. = 0.57) and learning management quality ($\overline{X}$ = 4.22, S.D. = 0.56)

3) The strategic leadership of the school administrators was a significant predictor of educational quality at the private schools under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 at the .01 level of statistical significance. The multiple correlation coefficient was .868, and the strategic leadership variables jointly explained 75.40% of the variance in educational quality (R^2 = .754).

Keywords: Strategic leadership; Educational quality;
Private schools under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3

บทนำ (Introduction)

คุณภาพการศึกษาเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและบริบทของพื้นที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 9-10) ขณะที่มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 กำหนดกรอบคุณภาพของสถานศึกษาไว้ 3 ด้าน ได้แก่ คุณภาพของผู้เรียน กระบวนการบริหารและการจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2561) แนวคิดดังกล่าวสะท้อนว่า คุณภาพการศึกษาไม่ได้หมายถึงผลสัมฤทธิ์หรือคุณลักษณะของผู้เรียนเพียงด้านเดียว แต่เป็นผลที่เกิดจากความเชื่อมโยงระหว่างผลลัพธ์ของผู้เรียน ระบบการบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทั้งผลลัพธ์และกระบวนการที่นำไปสู่ผลลัพธ์ดังกล่าว

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา ตลอดจนขับเคลื่อนนโยบายและกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (วิรันทร์รัตน์ เสือจอย, 2564: 1-3) กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ว่าเป็นความสามารถของผู้บริหารในการกำหนดวิสัยทัศน์ การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และการวางแผนเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างรอบด้าน ขณะที่การศึกษาของ (ธารทิพย์ เทพคำ, 2564: ง) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารทรัพยากรในองค์การมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์แตกต่างกันตามลักษณะของผู้ตอบบางประการ จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดทิศทางขององค์กร การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการประเมินผลการปฏิบัติ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงการกำหนดทิศทางของสถานศึกษากับการดำเนินงานและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ

งานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับผลลัพธ์ด้านการศึกษา โดย (อโณทัย ทะศรีแก้ว, 2568: 971) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ขณะที่ (วิรันทร์รัตน์ เสือจอย, 2564: ง) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนข้อค้นพบร่วมว่า ความสามารถของผู้บริหารในการกำหนดทิศทาง กำหนดวิสัยทัศน์ วางแผนกลยุทธ์ และนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับบริบทและผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน โดยบางการศึกษามุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน ขณะที่บางการศึกษามุ่งเน้นคุณภาพการจัดการศึกษาหรือประสิทธิผลของสถานศึกษา จึงยังมีประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์และอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ต่อคุณภาพการศึกษาในบริบทของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา

สำหรับโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งครอบคลุม 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอดอยหลวง และมีโรงเรียนเอกชนจำนวน 20 โรงเรียน สถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบทและความต้องการในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและระบบการประกันคุณภาพภายใน ผลการศึกษาของ (เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ, 2568: 229) ซึ่งศึกษาโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการประกันคุณภาพภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ยังมีประเด็นด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การดำเนินงานตามแผน การประเมินคุณภาพการศึกษา และการจัดระบบบริหารและสารสนเทศที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่ผลการศึกษายังนำไปสู่การเสนอแนวทางยกระดับการประกันคุณภาพภายในจำนวน 10 แนวทาง ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้โรงเรียนเอกชนในพื้นที่จะมีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพในระดับหนึ่ง แต่การพัฒนาระบบบริหารจัดการและคุณภาพการศึกษายังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาบทบาทของผู้บริหาร โดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่อาจเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยที่ผ่านมาแม้จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่เชียงราย เขต 3 และศึกษาการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน

เอกชนในอำเภอแม่สายแล้ว แต่ยังมีข้อจำกัดในการอธิบายความสัมพันธ์และอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อคุณภาพการศึกษาในบริบทของโรงเรียนเอกชนโดยตรง อีกทั้งงานวิจัยเดิมบางส่วนมุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์หรือคุณภาพการศึกษาเป็นรายประเด็น ขณะที่การศึกษาครั้งนี้พิจารณาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดทิศทางขององค์กร การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการประเมินผลการปฏิบัติ เชื่อมโยงกับคุณภาพการศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา และคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้และให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร การบริหารจัดการสถานศึกษา และการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนเอกชนในพื้นที่

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับคุณภาพการศึกษา และวิเคราะห์อิทธิพลเชิงพยากรณ์ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรต้น คือ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ (สุรีย์ อินภู่, 2558) (จิรัฏฐ์ ฉัตรเบญจนันท์, 2558) (มนสิชา ธรรมรักษ์, 2561) (ธัญรดี วิชาจารย์, 2564) (วันวิภา ทำประโยชน์, 2565) (วุฒิชัย พวงพิลา, 2566) (อโณทัย ทะศรีแก้ว, 2568) (ชลลดา หนูนิลปลอดดี, 2567) (สมพล นาลาดทา, 2567) และ (อัมรอน ดาระแน, 2567) ได้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 5) การประเมินผลการปฏิบัติ

ตัวแปรตาม คือ คุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากมาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ (2561) 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียน 2) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้

1.2 ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 20 โรงเรียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน (2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ (Krejcie and Morgan, 1970) การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง เป็นวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในสถานศึกษาที่ดำเนินการโดยบุคคลหรือองค์กรเอกชน ได้รับใบอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นเขตการปกครองทางการศึกษา ที่มีหน้าที่ดูแล ส่งเสริม และพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ จำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอดอยหลวง จำนวน 20 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในปีการศึกษา 2568 - 2569 (พฤษภาคม 2568 ถึงพฤษภาคม 2569)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดำเนินการพัฒนาเครื่องมืออย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และคุณภาพการศึกษา 2) กำหนดกรอบแนวคิดและนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ศึกษา 3) กำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดของตัวแปร 4) สร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ องค์ประกอบ ตัวชี้วัด และวัตถุประสงค์ของการวิจัย 5) นำแบบสอบถามฉบับเอกสารเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) 6) ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 7) จัดทำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ 8) นำแบบสอบถามออนไลน์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และ 9) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามออนไลน์ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) แบบสอบถามคุณภาพการศึกษา โดยเป็นแบบสอบถามออนไลน์แบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีค่าดัชนี IOC เท่ากับ .88 และแบบสอบถามคุณภาพการศึกษามีค่าดัชนี IOC เท่ากับ .85

การทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามออนไลน์ไปทดลองใช้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน จากโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อใช้ตรวจสอบความชัดเจน ความเหมาะสมของข้อคำถาม และความสอดคล้องของเครื่องมือก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง การเลือกกลุ่มทดลองใช้ดังกล่าวเนื่องจากครูและผู้บริหารจากโรงเรียนเอกชนมีลักษณะบริบทการจัดการศึกษาและการปฏิบัติงานใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จึงสามารถสะท้อนความเหมาะสมของข้อคำถามสำหรับการนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

จากการทดลองใช้ ผู้วิจัยตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามออนไลน์โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .955 และแบบสอบถามคุณภาพการศึกษามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .977 แสดงว่าแบบสอบถามออนไลน์มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงและมีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงรายเพื่อรับรองการทำวิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ถึงผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในการเก็บข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

3.2 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย พร้อมแบบสอบถามออนไลน์ส่งไปยัง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 รวม 201 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามออนไลน์ด้วยการส่งลิงก์กับคิวอาร์โค้ดให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างทุกคน ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 15 วัน

3.3 หลังจากกลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามออนไลน์เพื่อการวิจัยเรียบร้อยแล้วนั้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่กรอกลงโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยเป็นการกรอกข้อมูลตามตัวแปรที่ใช้ ในการวิจัย ไม่มีการกรอกข้อมูลที่ระบุไปถึงตัวตนของกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับคำถามในการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามออนไลน์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยมีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบให้ไว้ (Check List) ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามออนไลน์แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มาตรวจให้คะแนน ตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายโดยกำหนดเกณฑ์ในการ แปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามออนไลน์เกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามออนไลน์แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มา

ตรวจให้คะแนน ตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายโดยกำหนดเกณฑ์ในการ แปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยใช้ สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

5. การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ตระหนักว่าการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้เข้าร่วมการวิจัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงได้กำหนดการป้องกันผลกระทบด้านจริยธรรมที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ตอบสอบถาม ดังนี้

5.1 การป้องกันผลกระทบต่อบุคคล โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ไม่ต้องระบุชื่อ และนามสกุลในแบบสอบถาม

5.2 การปกปิดข้อมูลโดยให้แบบสอบถามออนไลน์ทุกฉบับเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบแบบสอบถามออนไลน์กลับคืนให้แก่ผู้วิจัยถือเป็นการปกปิดข้อมูลเป็นความลับและไม่สามารถระบุถึงตัวผู้ตอบแบบสอบถามได้ และข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและใช้ข้อมูลเฉพาะการศึกษานี้เท่านั้น

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษาประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดโรงเรียน สถานที่ตั้งอำเภอ สภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 138 คน คิดเป็นร้อยละ 68.7 มีอายุอยู่ในช่วง 31 – 40 ปี มากที่สุด จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 วุฒิการศึกษามากที่สุด ระดับปริญญาโท 119 คน คิดเป็นร้อยละ 59.2 มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 10 – 20 ปี มากที่สุด 80 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 ส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง 106 คน คิดเป็นร้อยละ 52.7 มีที่ตั้งอยู่ในอำเภอแม่จัน เป็นส่วนมาก 78 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 และส่วนมากเป็นครูผู้สอน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 77.6

2. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.19, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การกำหนดทิศทางขององค์กร ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = 0.49) รองลงมา คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$ = 4.19, S.D. = 0.47) การประเมินผลการปฏิบัติ ($\overline{X}$ = 4.18, S.D. = 0.49) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ($\overline{X}$ = 4.17, S.D. = 0.50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การกำหนดกลยุทธ์ ($\overline{X}$ = 4.15, S.D. = 0.47) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ด้าน	ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1	การกำหนดทิศทางขององค์กร	4.24	0.49	มาก	1
2	การกำหนดวิสัยทัศน์	4.19	0.47	มาก	2
3	การกำหนดกลยุทธ์	4.15	0.47	มาก	5
4	การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.17	0.50	มาก	4
5	การประเมินผลการปฏิบัติ	4.18	0.49	มาก	3
	รวม	**4.19**	**0.48**	**มาก**	

3. ผลการวิเคราะห์คุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.57) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.56) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ด้าน	คุณภาพการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1	ด้านคุณภาพผู้เรียน	4.26	0.58	มาก	1
2	ด้านคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.22	0.57	มาก	2
3	ด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้	4.22	0.56	มาก	3
	รวม	**4.23**	**0.57**	**มาก**	

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาจากตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร ได้แก่ การกำหนดทิศทางขององค์กร การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ และการประเมินผลการปฏิบัติ สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ (B) พบว่า การกำหนดทิศทางขององค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสูงที่สุด เท่ากับ .447 รองลงมา ได้แก่ การกำหนดกลยุทธ์ (B = 0.242) การกำหนดวิสัยทัศน์ (B = 0.236) การประเมินผลการปฏิบัติ (B = 0.188) ตามลำดับ

ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Beta) พบว่า การกำหนดทิศทางขององค์กร มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษามากที่สุด (Beta = 0.395) รองลงมา ได้แก่ การกำหนดกลยุทธ์ (Beta = 0.204) การกำหนดวิสัยทัศน์ (Beta = 0.200) การประเมินผลการปฏิบัติ (Beta = 0.165) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t และค่า Sig พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่า Sig น้อยกว่า .01 ได้แก่ การกำหนดทิศทางขององค์กร (Sig = .000) การกำหนดวิสัยทัศน์ (Sig = .000) การกำหนดกลยุทธ์ (Sig = .000) และการ

ประเมินผลการปฏิบัติ (Sig = .000) แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 4 ตัวสามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับการตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรทุกตัวอยู่ระหว่าง 1.705 – 2.462 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 และค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.406 – 0.586 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันเองในระดับสูง จึงสามารถนำตัวแปรทั้งหมดเข้าสมการถดถอยได้อย่างเหมาะสมและน่าเชื่อถือ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ตัวแปร	b	S.E.*b*	β	t	sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	-.777	.216		-3.606	.000		
การกำหนดทิศทางขององค์กร (X_1)	.447	.063	.395	.7146	.000	.412	.2426
การกำหนดวิสัยทัศน์ (X_2)	.236	.066	.200	.3581	.000	.406	.2462
การกำหนดกลยุทธ์ (X_3)	.242	.062	.204	.3898	.000	.459	1.280
การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (X_4)	.082	.048	.074	1.710	.089	.677	.1478
การประเมินผลการปฏิบัติ (X_5)	.188	.053	.165	.3560	.000	.586	.1705

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

R = .868, R^2 = .754, Adjusted R^2 = .747, F =119.407, S.E.est = .28004, Durbin–Watson = 2.034

ซึ่งจะได้สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y} = -.777 + 0.447(X_1) + 0.236(X_2) + 0.242(X_3) + 0.188(X_5)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.395(Z_1) + 0.200(Z_2) + 0.204(Z_3) + 0.165(Z_5)$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเชื่อมโยงข้อค้นพบกับแนวคิดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ แนวคิดการบริหารการศึกษา และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องในประเทศ ได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.19, S.D.=0.48) โดยด้านการกำหนดทิศทางขององค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$=4.24, S.D.=0.49) และด้านการกำหนดกลยุทธ์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{X}$=4.15, S.D.=0.47) ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในพื้นที่มีการปฏิบัติภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในระดับมาก และให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารจัดการ ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มองว่า ผู้บริหารต้องสามารถกำหนดทิศทางขององค์กร มองภาพ

อนาคต กำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ ตลอดจนติดตามประเมินผล เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้น การกำหนดทิศทางขององค์กรจึงเป็นกลไกพื้นฐานที่ทำให้บุคลากรเข้าใจเป้าหมายร่วมของสถานศึกษา และสามารถเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของตนกับเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นระบบ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ (วิรันทร์รัตน์ เสือจอย, 2564: ง) ที่พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงาน ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานตามเป้าหมายขององค์กร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ (ธัญรดี วิชาจารย์, 2564: 3) ที่พบว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทาง ถ่ายทอดวิสัยทัศน์ และสร้างความร่วมมือของบุคลากร และสอดคล้องกับ (อโณทัย ทะศรีแก้ว, 2568: 971–972) ที่พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีบทบาทต่อการพัฒนาองค์กร โดยเฉพาะการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทาง การวางแผนกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมประเมินผล ทั้งนี้ความสอดคล้องของผลการวิจัยกับงานวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการบริหารที่มีความสำคัญต่อการกำหนดทิศทางและการขับเคลื่อนองค์กรการศึกษา อย่างไรก็ตาม การที่ด้านการกำหนดกลยุทธ์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แม้ยังอยู่ในระดับมาก อาจสะท้อนถึงความท้าทายในการแปลงทิศทางและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาไปสู่กลยุทธ์ที่มีความชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม กำหนดทางเลือกเชิงกลยุทธ์ และจัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ให้สามารถตอบสนองต่อบริบทและทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

2. คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.23, S.D.=0.57) โดยด้านคุณภาพผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$=4.26, S.D.=0.58) รองลงมาคือคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ($\overline{X}$=4.22, S.D.=0.57) และคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ($\overline{X}$=4.22, S.D.=0.56) ผลดังกล่าวสะท้อนว่า โรงเรียนเอกชนในพื้นที่มีการดำเนินงานด้านคุณภาพการศึกษาในระดับมากทั้งด้านผลลัพธ์ของผู้เรียน ระบบบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารการศึกษาที่มองว่าคุณภาพของสถานศึกษาเป็นผลจากความเชื่อมโยงระหว่างระบบบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน กล่าวคือ การบริหารจัดการทำหน้าที่กำหนดเป้าหมายและสร้างเงื่อนไขสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร ขณะที่การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งผ่านไปสู่ผลลัพธ์ของผู้เรียน ดังนั้น การที่ทั้งสามด้านอยู่ในระดับมากจึงสะท้อนว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งในระดับการบริหารและระดับการจัดการเรียนรู้ การที่คุณภาพผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามารถอธิบายได้จากลักษณะของการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนเป็นผลลัพธ์สำคัญของสถานศึกษา ขณะที่การบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้เป็นกลไกสนับสนุนให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว เมื่อสถานศึกษามีระบบบริหารที่กำหนดเป้าหมายชัดเจน มีการจัดสรรทรัพยากรและสนับสนุนการปฏิบัติงานของครู ย่อมเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับอโณทัย ทะศรีแก้ว (2568: 983) ที่พบว่าการกำหนดวิสัยทัศน์ การวางแผนกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบมีบทบาทต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา และสอดคล้องกับวุฒิชัย พวงพิลา (2566: 1) ที่พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาองค์กร ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และยกระดับคุณภาพการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผลการวิจัยที่พบว่าคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากจึงสะท้อนถึงการ

ดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนที่มีการเชื่อมโยงเป้าหมายของสถานศึกษากับระบบบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนคุณภาพผู้เรียน

3. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการศึกษาในระดับสูง (r=.868) และสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการศึกษาได้ร้อยละ 75.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการศึกษา ได้แก่ การกำหนดทิศทางขององค์กร การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ และการประเมินผลการปฏิบัติ ขณะที่การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติไม่สามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในสมการ ถดถอย ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาในลักษณะที่เป็นกระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ผู้บริหารเริ่มจากการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย จากนั้นใช้การประเมินผลการปฏิบัติเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและปรับปรุงการดำเนินงาน กระบวนการดังกล่าวทำให้การบริหารสถานศึกษามีความต่อเนื่องตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ไปจนถึงการติดตามผล จึงสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาได้ เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่าการกำหนดทิศทางขององค์กรมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพการศึกษา (β=.395) รองลงมาคือการกำหนดกลยุทธ์ (β=.204) การกำหนดวิสัยทัศน์ (β=.200) และการประเมินผลการปฏิบัติ (β=.165) การที่การกำหนดทิศทางขององค์กรมีอิทธิพลสูงสุดสามารถอธิบายได้ว่า ทิศทางขององค์กรเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ เพราะเป็นตัวกำหนดเป้าหมายร่วม กรอบการตัดสินใจ และลำดับความสำคัญของการดำเนินงาน หากผู้บริหารกำหนดทิศทางของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน บุคลากรย่อมสามารถเชื่อมโยงการปฏิบัติงานกับเป้าหมายร่วมได้ และผู้บริหารสามารถจัดสรรทรัพยากร กำหนดกลยุทธ์ และติดตามผลให้สอดคล้องกับเป้าหมายดังกล่าว ผลการค้นพบนี้สอดคล้องกับอโณทัย ทะศรีแก้ว (2568: 972) ที่พบว่าการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทาง การวางแผนกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมประเมินผลมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรและประสิทธิผลของสถานศึกษา และสอดคล้องกับวุฒิชัย พวงพิลา (2566: 23) ที่พบว่าการวางแผนกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลช่วยให้องค์กรดำเนินงานอย่างมีทิศทางและบรรลุเป้าหมาย สำหรับการกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดวิสัยทัศน์ และการประเมินผลการปฏิบัติที่สามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ สามารถอธิบายได้ว่าองค์ประกอบทั้งสามทำหน้าที่สนับสนุนกระบวนการบริหารในลำดับที่ต่อเนื่องกัน กล่าวคือ วิสัยทัศน์ทำหน้าที่กำหนดภาพอนาคตและเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องการบรรลุ การกำหนดกลยุทธ์ทำหน้าที่แปลงเป้าหมายดังกล่าวให้เป็นแนวทางการดำเนินงาน ส่วนการประเมินผลการปฏิบัติทำหน้าที่ตรวจสอบว่าการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายหรือไม่ และให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการปรับปรุง ดังนั้น องค์ประกอบเหล่านี้จึงมิได้ทำงานแยกจากกัน แต่มีลักษณะเป็นวงจรการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทาง ดำเนินงาน และปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นที่ควรอภิปรายเพิ่มเติมคือ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติไม่สามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากก็ตาม ข้อค้นพบนี้ไม่ควรตีความว่าการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติไม่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา แต่หมายความว่าเมื่อพิจารณาการกำหนดทิศทาง การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ และการประเมินผลการปฏิบัติร่วมกันแล้ว การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติไม่ปรากฏอิทธิพลเฉพาะที่มีนัยสำคัญในสมการพยากรณ์ ในเชิงการบริหาร การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยเงื่อนไขสนับสนุนหลายประการ เช่น ความพร้อมของบุคลากร การจัดสรรทรัพยากร การสื่อสารภายใน

องค์กร การมอบหมายความรับผิดชอบ และระบบติดตามผล ดังนั้น แม้สถานศึกษาจะมีการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในระดับมาก แต่หากปัจจัยสนับสนุนดังกล่าวมีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษา ผลขององค์ประกอบนี้เมื่อควบคุมองค์ประกอบอื่นไว้แล้วอาจไม่ปรากฏเป็นอำนาจพยากรณ์เฉพาะอย่างมีนัยสำคัญได้ ข้อค้นพบนี้จึงสะท้อนความสำคัญของการพัฒนาความเชื่อมโยงระหว่างการกำหนดกลยุทธ์กับกลไกการนำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะการสื่อสารเป้าหมาย การมอบหมายภารกิจ การจัดสรรทรัพยากร และการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป ข้อค้นพบของการวิจัยสะท้อนกลไกสำคัญว่า การกำหนดทิศทางขององค์กรเป็นฐานของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ และใช้การประเมินผลเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้ การที่องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพการศึกษาได้ร้อยละ 75.40 จึงสะท้อนความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในฐานะกระบวนการบริหารที่เชื่อมโยง “ทิศทาง–วิสัยทัศน์–กลยุทธ์–การประเมินผล” เข้ากับคุณภาพการศึกษาในบริบทโรงเรียนเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผลการวิจัยนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการศึกษาในระดับสูง (r=.868) และสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการศึกษาได้ร้อยละ 75.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็น กลไก “ทิศทาง–วิสัยทัศน์–กลยุทธ์–การประเมินผล” โดยการกำหนดทิศทางขององค์กรเป็นจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนสถานศึกษา ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาสูงสุด (β=.395) จากนั้นการกำหนดวิสัยทัศน์ทำหน้าที่สร้างเป้าหมายร่วม การกำหนดกลยุทธ์ทำหน้าที่แปลงเป้าหมายไปสู่แนวทางการดำเนินงาน และการประเมินผลการปฏิบัติทำหน้าที่เป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง กลไกดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา และคุณภาพการจัดการเรียนรู้

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติไม่สามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาร่วมกับองค์ประกอบอื่น จึงสะท้อนองค์ความรู้ว่า การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติควรได้รับการสนับสนุนด้วยทิศทางและกลยุทธ์ที่ชัดเจน ตลอดจนระบบติดตามและประเมินผล เพื่อให้การดำเนินงานสามารถเชื่อมโยงไปสู่ผลลัพธ์ด้านคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิผล ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์เป็น “แบบจำลองกลไกภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา” ดังนี้

การกำหนดทิศทางองค์กร ⟶ การกำหนดวิสัยทัศน์ ⟶ การกำหนดกลยุทธ์ ⟶ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ⟶ การประเมินผลและข้อมูลย้อนกลับ ⟶ คุณภาพการศึกษา

โดยข้อมูลย้อนกลับจากการประเมินผลจะนำไปสู่การปรับทิศทางและกลยุทธ์ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง องค์ความรู้นี้สะท้อนว่า การยกระดับคุณภาพการศึกษาเกิดจากกระบวนการบริหารที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ มิใช่เกิดจากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งโดยลำพัง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการศึกษาได้ร้อยละ 75.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบที่สามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาได้ ได้แก่ การกำหนดทิศทางขององค์กร การกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดวิสัยทัศน์ และการประเมินผลการปฏิบัติ ตามลำดับขนาดอิทธิพล จึงมีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

1.1.1 การกำหนดทิศทางขององค์กร ควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก เนื่องจากมีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาสูงสุด (β=.395) ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาให้ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และสื่อสารให้ครูและบุคลากรเข้าใจร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินงานของทุกฝ่ายมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

1.1.2 การกำหนดกลยุทธ์ มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาเป็นลำดับที่สอง (β=.204) ผู้บริหารควรนำทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษามาวิเคราะห์และกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่สามารถปฏิบัติได้จริง โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ทรัพยากร และความพร้อมของสถานศึกษา เพื่อให้กลยุทธ์สามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.1.3 การกำหนดวิสัยทัศน์ มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาเป็นลำดับที่สาม (β=.200) ผู้บริหารควรพัฒนาวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เป็นไปได้ และสอดคล้องกับทิศทางของสถานศึกษา พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการรับรู้และขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ เพื่อสร้างความเข้าใจและเป้าหมายร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา

1.1.4 การประเมินผลการปฏิบัติ มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาเป็นลำดับที่สี่ (β=.165) ผู้บริหารควรจัดให้มีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานและกลยุทธ์ของสถานศึกษา ทั้งนี้ แม้การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติไม่ปรากฏเป็นตัวพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติในสมการถดถอย แต่ควรพัฒนาให้เชื่อมโยงกับการกำหนดกลยุทธ์และระบบประเมินผลอย่างเป็นระบบ

1.2 สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดระบบพัฒนาผู้บริหารที่เน้น 4 องค์ประกอบที่สามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษา ได้แก่ การกำหนดทิศทางขององค์กร การกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดวิสัยทัศน์ และการประเมินผลการปฏิบัติ โดยควรให้น้ำหนักกับการพัฒนาความสามารถด้านการกำหนดทิศทางขององค์กรเป็นลำดับแรกตามขนาดอิทธิพลที่พบจากการวิจัย รวมทั้งส่งเสริมระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาผู้บริหารเชื่อมโยงกับการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

1.3 สำหรับสถานศึกษาเอกชน

ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนพัฒนาผู้บริหาร โดยจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาตามผลการวิจัย ได้แก่ การกำหนดทิศทางขององค์กร การกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดวิสัยทัศน์ และการประเมินผลการปฏิบัติ พร้อมทั้งสร้างระบบการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ ตลอดจนใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานอย่าง

ต่อเนื่อง อันจะช่วยให้การบริหารเชิงกลยุทธ์เชื่อมโยงกับคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา และคุณภาพการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยหรือกลไกอื่นที่อาจเกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษาเพิ่มเติม เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการศึกษาได้ร้อยละ 75.40 ขณะที่ยังมีความแปรปรวนของคุณภาพการศึกษาส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถอธิบายได้จากแบบจำลองการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผลการวิจัยพบว่าการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติไม่สามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงควรศึกษาเชิงลึกว่ามีปัจจัยหรือเงื่อนไขใดที่ทำให้การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติสามารถเชื่อมโยงไปสู่คุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิผล

2.2 ควรพัฒนาแบบจำลองการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) หรือการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาให้มีความลุ่มลึกมากขึ้น โดยเฉพาะการตรวจสอบความสัมพันธ์ทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายกลไกที่ไม่สามารถอธิบายได้จากผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว และนำผลที่ได้ไปพัฒนาแบบจำลององค์ความรู้ให้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปทดสอบในบริบทอื่นได้

2.3 ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังโรงเรียนเอกชนในพื้นที่การศึกษาอื่น หรือเปรียบเทียบระหว่างบริบทของโรงเรียนที่มีลักษณะแตกต่างกัน เพื่อทดสอบว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่สามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ยังคงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันหรือแตกต่างกันตามบริบทหรือไม่ ซึ่งจะช่วยยืนยันและพัฒนาแบบจำลององค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และคุณภาพการศึกษาให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ. (2566). การศึกษาแนวทางการยกระดับการประกันคุณภาพภายใน ตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานศึกษาเอกชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย.**วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์**. 9 (1): 228-240.

จิรัฏฐ์ ฉัตร์เบญจนันท์. (2558). **รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะภาวะผ้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ชลลดา หนูนิลปลอดดี. (2567). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ธัญรดี วิชาจารย์. (2564). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ธารทิพย์ เทพคำ. (2564). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3** .การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงใหม่. สุวีริยาสาส์น.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. (2561, 24 กันยายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 135 ตอนที่พิเศษ 235 ง.

มนสิชา ธรรมรักษ์. (2561). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

วันวิภา ทำประโยชน์. (2565). **ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

วิรันทร์รัตน์ เสือจอย. (2564). **ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วุฒิชัย พวงพิลา. (2566). **การศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สมพล นาลาดทา. (2567). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

สุรีย์ อินภู่. (2558). **ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579**. พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2567). **ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา**. กระทรวงศึกษาธิการ.

อโณทัย ทะศรีแก้ว. (2568). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในจังหวัดน่าน. **วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน**.7(3): 970-987.

อัมรอน ดาระแน. (2567). **รูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3): 607-610.

สมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำที่ส่งผลต่อการสร้างวัฒนธรรมความยั่งยืนในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย

Leadership Communication Competencies Influencing Sustainability Culture in Thailand's Chain Restaurant Businesses

กฤตติกา เศวตอมรกุล[1] ฉัตรมงคล แน่นหนา[2] สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์[3] สุรวงศ์ วรรณปักษ์[4]

Kittika Sapwetamornkul, Chatmongkol Naenna,

Somsak Wanitchayaporn, Surawong Wannapak

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย และ (2) วิเคราะห์บทบาทและปัจจัยด้านการสื่อสารของผู้นำที่มีผลต่อการ สร้างวัฒนธรรมความยั่งยืนภายในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย งานวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารจำนวน 9 คน จากธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายขนาดใหญ่ของไทยที่มีสาขากระจายทั่วประเทศและมีนโยบายด้านความยั่งยืนอย่างเป็นทางการ กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเจาะจง ข้อมูลได้รับการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงธีม

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวัฒนธรรมความยั่งยืนประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ (1) สมรรถนะด้านการออกแบบสาร ซึ่งเน้นความชัดเจน กระชับ และการเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติ (2) สมรรถนะด้านการสื่อสารเชิงสัมพันธ์ เช่น การรับฟังเชิงลึก การสร้างความไว้วางใจ และการเสริมแรงทางบวก (3) สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อเพิ่มการเข้าถึงและความต่อเนื่องของสารในธุรกิจที่มีหลายสาขา และ (4) สมรรถนะด้านการสร้างความหมายร่วมและการโน้มน้าว ซึ่งช่วยให้พนักงานตระหนักถึงคุณค่าของความยั่งยืนและแปรเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมจริง

2. ปัจจัยด้านการสื่อสารของผู้นำที่มีผลกับการสร้างวัฒนธรรมความยั่งยืน ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง โครงสร้างการสื่อสารภายใน ภาระงานของพนักงาน และความพร้อมด้านเทคโนโลยี ผลการวิจัยสะท้อนว่า การเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำทั้ง 4 ด้านสามารถช่วยให้การขับเคลื่อนความยั่งยืนในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทยมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น และเอื้อต่อการหล่อหลอมวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล

คำสำคัญ (Keywords) : สมรรถนะของผู้นำ; การสื่อสารภายในองค์กร; ธุรกิจร้านอาหารเครือข่าย

Received: 2026-07-08 Revised: 2026-08-18 Accepted: 2026-08-20

[1] คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ Faculty of Public Administration, Dhurakij Pundit University, E-mail: kittika.saw@dpu.ac.th

[2] คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ Faculty of Public Administration, Dhurakij Pundit University, E-mail: Ch37_cu@hotmail.com

[3] คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ Faculty of Public Administration, Dhurakij Pundit University, E-mail: somsak.wan@dpu.ac.th

[4] คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ Faculty of Public Administration, Dhurakij Pundit University, E-mail: surawongse.wan@dpu.ac.th

Abstract

This study aimed (1) to examine the leadership communication competencies present in Thailand's chain restaurant businesses and (2) to analyze the roles and communication-related factors of leaders influencing the formation of sustainability culture within these businesses. A qualitative research design was employed. In-depth interviews were conducted with nine executives from large chain restaurant businesses in Thailand that operated multiple branches nationwide and formally declared sustainability policies. The participants were selected through purposive sampling. Data were analyzed using thematic content analysis.

The findings revealed that leader's communication competencies for fostering a culture of sustainability comprised four key dimensions: (1) message design competency, emphasizing clarity, conciseness, and the translation of policies into actionable practices; (2) relational communication competency, encompassing active learning, trust building, and positive reinforcement: (3) communication technology utilization competency, facilitating accessibility and continuity of communication across multiple business branches; and (4) shared meaning creation and persuasive communication competency, enabling employees to recognize the value of sustainability and translate this understanding into sustainable practices. Key factors that facilitated or hindered effective communication included top management support, internal communication structures, employee workload and technological readiness.

The findings suggest that strengthening leaders' communication competencies across all four dimensions can facilitate the effective implementation of sustainability initiatives in Thai chain restaurant business and foster an organizational culture that balances economic, social, and environmental responsibilities.

Keywords: leadership competencies; internal communication; chain restaurant businesses

บทนำ (Introduction)

ธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทยเป็นหนึ่งในภาคธุรกิจบริการที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและการจ้างงานของประเทศ เนื่องจากเชื่อมโยงทั้งด้านการผลิต การขนส่ง การกระจายสินค้า และการบริโภคของผู้คนในชีวิตประจำวัน พร้อมกันนี้ ธุรกิจดังกล่าวยังเกี่ยวข้องกับห่วงโซ่อุปทานด้านอาหารและเกษตรกรรม ทำให้มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้พลังงาน การจัดการขยะอาหารและบรรจุภัณฑ์ การใช้น้ำ และโดยเฉพาะการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สำหรับรายงานช่องว่างการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emissions Gap Report: EGR) ประจำปี 2020 ระบุว่า แม้การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จะลดลงชั่วคราวอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 แต่โลกยังคงมุ่งหน้าสู่สภาวะที่อุณหภูมิจะเพิ่มสูงขึ้นเกินกว่า 3 องศาเซลเซียส ในศตวรรษนี้ อย่างไรก็ตาม การฟื้นฟูเศรษฐกิจจากโรค

ระบาดด้วยแนวคิดคาร์บอนต่ำ สามารถช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่คาดการณ์ไว้ในปี 2030 ลงได้ถึงร้อยละ 25 (เมื่อเปรียบเทียบกับนโยบายที่มีอยู่ก่อนเกิดโควิด-19) (UNEP,2020 ; ผู้นิพนธ์ แปล)

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กระแสความตื่นตัวด้านความยั่งยืน (sustainability) และมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (Environmental, Social and Governance: ESG) ได้ทวีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะผู้บริโภครุ่นใหม่มีแนวโน้มเลือกสนับสนุนธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ปัจจุบันทั่วโลกต่างตื่นตัวในเรื่องของการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งถือเป็นวาระเร่งด่วนที่ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนกำลังทำงานร่วมกันเพื่อเดินหน้าไปสู่การลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และสานต่อพันธกิจของการประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 26 (COP26) ที่ประชาคมโลกได้มีการทำความตกลงเรื่องเป้าหมายและมาตรการต่าง ๆ ในการพยายามควบคุมอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกไม่ให้เพิ่มขึ้นเกิน 1.5 องศาเซลเซียส (PwC Thailand, 2022) จากสภาวะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายจำนวนมากในไทยเริ่มกำหนดนโยบายและเป้าหมายด้านความยั่งยืนอย่างเป็นทางการ เช่น การลดปริมาณขยะอาหาร การใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการให้ความสำคัญต่อสวัสดิการและคุณภาพชีวิตของพนักงาน

อย่างไรก็ตาม การมีนโยบายหรือประกาศเจตนารมณ์ด้านความยั่งยืนเพียงอย่างเดียวมิได้เพียงพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมในระดับปฏิบัติ โดยเฉพาะบทบาทของ “ผู้นำ” ในฐานะผู้แปลความหมายของนโยบาย ถ่ายทอดค่านิยม และสร้างความเข้าใจร่วมในหมู่พนักงานหลายระดับและหลายสาขา (Schein, 2010; ผู้นิพนธ์ แปล) การสื่อสารของผู้นำในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายจึงมิได้จำกัดอยู่เพียงการส่งข่าวสารจากส่วนกลางไปยังสาขา แต่ครอบคลุมถึงความสามารถในการออกแบบสารให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย การเชื่อมโยงเป้าหมายด้านความยั่งยืนกับหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งงาน การสร้างความไว้วางใจและแรงจูงใจผ่านปฏิสัมพันธ์กับพนักงาน การเลือกใช้ช่องทางและเทคโนโลยีการสื่อสารที่เหมาะสม ตลอดจนการช่วยให้พนักงาน “มองเห็นความหมาย” ของความยั่งยืนในมิติที่สัมพันธ์กับงานและชีวิตการทำงานของตนเอง (Barrett, 2011; ผู้นิพนธ์ แปล)

ในเชิงทฤษฎี งานศึกษาด้านภาวะผู้นำสะท้อนว่าผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง (transformational leadership) มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารวิสัยทัศน์และค่านิยม เพื่อหล่อหลอมทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ตามให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร (Bass & Riggio, 2006; ผู้นิพนธ์ แปล) ขณะที่งานด้านผู้นำเพื่อความยั่งยืน (sustainability leadership) เน้นบทบาทผู้นำในฐานะผู้ขับเคลื่อนการปรับเปลี่ยนองค์กรให้คำนึงถึงมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล (Avery & Bergsteiner, 2011; ผู้นิพนธ์ แปล) นอกจากนี้วรรณกรรมด้านการสื่อสารในองค์การและวัฒนธรรมองค์กรก็ชี้ให้เห็นว่าผู้นำมีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างหรือเปลี่ยนแปลง “ความหมายร่วม” (shared meaning) และบรรทัดฐานที่ยึดถือในองค์กรผ่านการสื่อสารทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (Schein, 2010; ผู้นิพนธ์ แปล)

อย่างไรก็ดี ในบริบทของธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย งานวิจัยที่มุ่งศึกษา “สมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำ” ซึ่งเชื่อมโยงกับการสร้างวัฒนธรรมความยั่งยืนโดยตรงยังมีจำนวนจำกัด ส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับประเด็นด้านการตลาด การจัดการห่วงโซ่อุปทาน หรือระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม มากกว่ามิติด้านภาวะผู้นำและการสื่อสารภายใน (Hargie, 2011; Welch & Jackson, 2007; ผู้นิพนธ์ แปล) ช่องว่างดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาว่า ผู้นำในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทยควรมี “สมรรถนะด้านการ

สื่อสาร” ในลักษณะใด และสมรรถนะเหล่านี้มีบทบาทและเงื่อนไขอย่างไรในการส่งเสริมให้เกิดการก่อรูปของวัฒนธรรมความยั่งยืนภายในธุรกิจ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทและปัจจัยด้านการสื่อสารของผู้นำที่มีผลต่อการก่อรูปวัฒนธรรมความยั่งยืนภายในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

การวิจัยครั้งนี้อาศัยกรอบแนวคิดจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ (1) ความยั่งยืนในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย (2) ภาวะผู้นำและสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำ และ (3) วัฒนธรรมองค์กรแห่งความยั่งยืน เพื่อใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์ผลการวิจัยและอภิปรายเชิงวิชาการในบริบทธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทยต่อไป

1. ความยั่งยืนในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย

ธุรกิจบริการอาหารและเครื่องดื่มเป็นหนึ่งในสาขาที่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจไทยและได้รับผลกระทบจากการแข่งขันสูง ทำให้ประเด็น “ความยั่งยืน” ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญในการอยู่รอดของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายที่ต้องรักษามาตรฐานและภาพลักษณ์ในหลายสาขาพร้อมกัน (Tan et al., 2019; Xu & Jeong, 2019; ผู้นิพนธ์ แปล) งานของจันทร์จิรา ฉัตราวานิช และคณะ, 2567: 72-85) ชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการธุรกิจร้านอาหารภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น การออกแบบเมนู การใช้เทคโนโลยี และการจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนให้กับธุรกิจร้านอาหารไทยได้อย่างมีนัยสำคัญ (จันทร์จิรา ฉัตราวานิช และคณะ, 2567: 72-85)

2. ภาวะผู้นำและสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำ

ภาวะผู้นำที่สนับสนุนความยั่งยืน (sustainable leadership) มักถูกอธิบายว่าคือความสามารถของผู้นำในการมองระยะยาว คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย และผสานมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้ากับกลยุทธ์องค์กร (Avery & Bergsteiner, 2011; ผู้นิพนธ์ แปล) องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของภาวะผู้นำลักษณะนี้ คือ “สมรรถนะด้านการสื่อสาร” ที่ทำให้ผู้นำสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณค่าความยั่งยืนให้บุคลากรเข้าใจและพร้อมลงมือปฏิบัติร่วมกัน ทั้งในรูปแบบการสื่อสารเชิงข้อมูล การสร้างความหมายร่วม (sensegiving) และการสื่อสารผ่านแบบอย่างของตนเอง (Northouse, 2021; ผู้นิพนธ์ แปล)

สำหรับในบริบทไทย (สัญชาติ พรมดง และคณะ, 2561: 50-59) เน้นว่าการสร้างประสิทธิภาพของการสื่อสารภายในองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ โดยชี้ว่าผู้บริหารต้องวางแผนการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ใช้ช่องทางที่เหมาะสม และสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับพนักงาน (สัญชาติ พรมดงและคณะ, 2561: 50-59) ขณะที่งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารภายในองค์กรยุคดิจิทัลของไทยชี้ให้เห็นว่าการใช้สื่อดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันแชทกลุ่ม ช่วยเพิ่มความรวดเร็วและเปิดโอกาสให้ผู้นำสื่อสารแบบสองทางกับทีมงานได้ต่อเนื่องยิ่งขึ้น (บัญชา สินสุพรรณ, 2564) จึงอาจกล่าวได้ว่าสมรรถนะด้าน

การสื่อสารของผู้นำในบริบทธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย ต้องผสานทั้งทักษะการสื่อสารเชิงกลยุทธ์และการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ควบคู่กัน

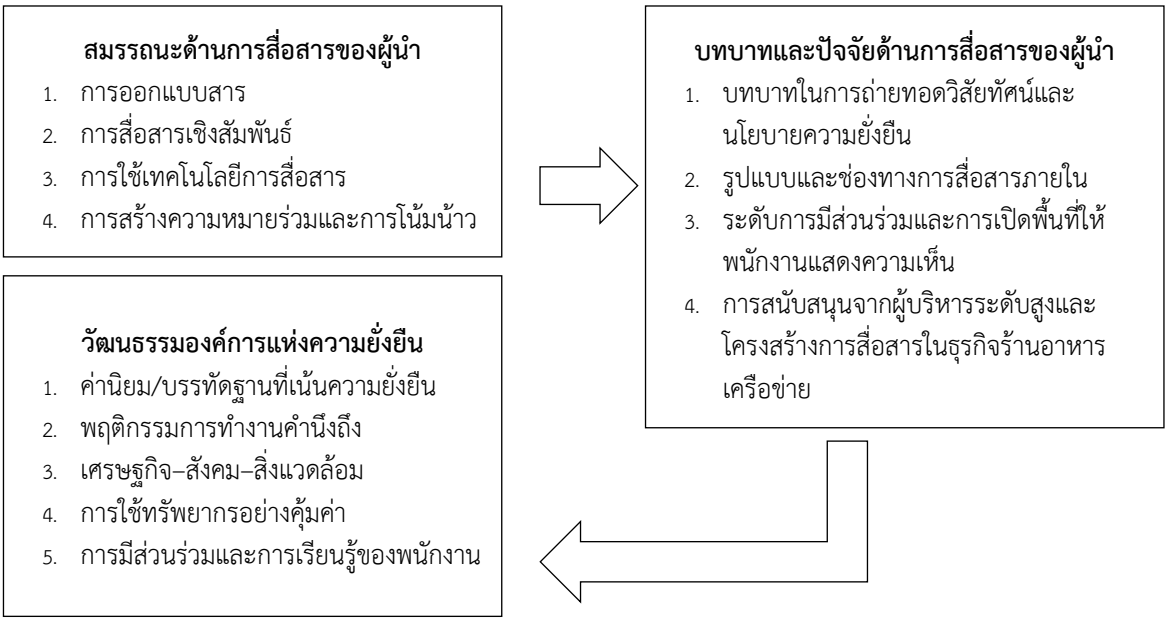
3. วัฒนธรรมองค์กรแห่งความยั่งยืน

วัฒนธรรมองค์กรถูกมองว่าเป็น “ชุดของค่านิยม บรรทัดฐาน และรูปแบบพฤติกรรมร่วม” ที่กำหนดวิธีคิดและวิธีทำงานของสมาชิกในองค์กร และเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนขององค์กร (Schein, 2010; Denison, 1990; ผู้นิพนธ์ แปล) ในมิติของความยั่งยืน วัฒนธรรมองค์กรไม่ได้หมายถึงเพียงวัฒนธรรมการทำงานทั่วไป แต่รวมถึงค่านิยมที่สนับสนุนการคิดระยะยาว ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของพนักงาน และการเรียนรู้ปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (อนพัทย์ พูลสวัสดิ์ และคณะ, 2563: 109-119) พัฒนาตัวแบบ “วัฒนธรรมองค์กรแห่งความยั่งยืน” ในบริบทธุรกิจไทย โดยเสนอองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ วัฒนธรรมการปรับตัว วัฒนธรรมด้านพันธกิจ วัฒนธรรมการมีส่วนร่วม และวัฒนธรรมการมีเอกภาพ ซึ่งล้วนเชื่อมโยงกับการเติบโตระยะยาวและการจัดการอย่างรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (อนพัทย์ พูลสวัสดิ์ และคณะ, 2563: 109-119) งานดังกล่าวช่วยยืนยันว่าการสร้างวัฒนธรรมความยั่งยืนในองค์กรไทย ต้องเริ่มจากการปรับค่านิยมและบรรทัดฐานภายในให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านความยั่งยืนอย่างชัดเจน

ความยั่งยืนในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทยเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจที่รักษาสมดุลระหว่างผลกำไรทางเศรษฐกิจ ความเป็นธรรมต่อพนักงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะอาหาร การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการเลือกวัตถุดิบที่ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ภายใต้บริบทนี้ “ผู้นำ” มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนความยั่งยืน โดยเฉพาะสมรรถนะด้านการสื่อสารที่ช่วยให้ผู้นำสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านความยั่งยืนได้อย่างชัดเจน เชื่อมโยงกับงานของพนักงาน สร้างความไว้วางใจ และใช้ช่องทาง/เทคโนโลยีการสื่อสารที่เหมาะสม ทำให้พนักงานเข้าใจและมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เมื่อภาวะผู้นำและสมรรถนะด้านการสื่อสารดังกล่าวดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง จะเอื้อต่อการก่อรูป “วัฒนธรรมองค์กรแห่งความยั่งยืน” ซึ่งทำให้การคำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการทำงานประจำวันของสมาชิกในองค์กร และช่วยเสริมความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายในระยะยาว (อนพัทย์ พูลสวัสดิ์ และคณะ, 2563: 109-119)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

กรอบแนวคิดบทบาทการสื่อสารของผู้นำต่อการสร้างวัฒนธรรมความยั่งยืนในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย

ที่มา: สังเคราะห์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

วิธีดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำและบทบาทการสื่อสารที่มีผลต่อการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งความยั่งยืนในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทยซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำและบทบาทการสื่อสารที่มีผลต่อการก่อรูปวัฒนธรรมองค์กรแห่งความยั่งยืนในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย โดยผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ (1) ความยั่งยืนในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย (2) ภาวะผู้นำและสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำ และ (3) วัฒนธรรมองค์กรแห่งความยั่งยืน (สังเคราะห์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารระดับผู้จัดการ มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 7 ปีในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน จากธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายขนาดใหญ่ของไทยที่มีสาขากระจายทั่วประเทศ และมีการประกาศนโยบายด้านความยั่งยืนอย่างเป็นทางการ ผู้ให้ข้อมูลทุกคนมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนหรือการสื่อสารนโยบายด้านความยั่งยืนภายในองค์กร

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้เลือกธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายขนาดใหญ่ของไทยที่มีสาขากระจายทั่วประเทศ โดยมุ่งเน้นการศึกษาในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายขนาดใหญ่ของไทยเพียง 1 กรณีศึกษา (case) ที่มีพื้นที่

สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และมีกรอบนโยบายด้านความยั่งยืนที่ชัดเจน ข้อมูลที่ได้สะท้อนบริบทของธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายในระดับองค์กรและระดับสาขา

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในปีการศึกษา 2568 ช่วงเดือนกรกฎาคม-เดือนธันวาคม 2568 ใช้ระยะเวลา 6 เดือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview Guide) ที่จัดทำจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมประเด็นสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำ บทบาทการสื่อสารด้านความยั่งยืน และปัจจัยสนับสนุน/อุปสรรคในการสื่อสาร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนัดหมายและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนแบบเผชิญหน้า หรือผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ใช้เวลาประมาณ 60–90 นาทีต่อครั้ง โดยได้รับความยินยอมให้บันทึกเสียง จากนั้นถอดเทปคำต่อคำและตรวจสอบความถูกต้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงธีม (Thematic Content Analysis) โดยอ่านข้อมูลซ้ำหลายรอบ ทำการกำหนดรหัสข้อมูล (coding) แยกหน่วยความหมาย จัดหมวดหมู่ (categorization) และสังเคราะห์เป็นธีมหลักที่สะท้อนสมรรถนะการสื่อสารของผู้นำ บทบาทการสื่อสาร และลักษณะวัฒนธรรมองค์กรแห่งความยั่งยืน ยุติการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อข้อมูลมีความอิ่มตัว (data saturation)

การตรวจสอบคุณภาพและจริยธรรมการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในมนุษย์ โดยดำเนินการภายใต้หลักจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการ ผู้ให้ข้อมูลทุกคนได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และสิทธิในการปฏิเสธการให้ข้อมูล และได้ให้ความยินยอมโดยสมัครใจ ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลโดยไม่เปิดเผยชื่อบุคคลและชื่อองค์กร พร้อมทั้งใช้การทวนสอบข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล (member checking) และการเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายตำแหน่ง (data triangulation) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยนำเสนอให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ ได้แก่ 1. เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย และ 2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทและปัจจัยด้านการสื่อสารของผู้นำที่มีผลต่อการก่อรูปวัฒนธรรมความยั่งยืนภายในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย

1. สมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงธีม พบว่าสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนความยั่งยืนสามารถจำแนกออกเป็น 4 หมวดหลัก ดังนี้

1.1 สมรรถนะด้านการออกแบบสาร ผู้นำสามารถออกแบบสารด้านความยั่งยืนให้มีความชัดเจน กระชับ และใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เน้นการแปลงนโยบายระดับองค์กรให้เป็นแนวทางปฏิบัติที่เฉพาะเจาะจงสำหรับหน้าที่ของพนักงานแต่ละตำแหน่ง ทำให้พนักงาน “รู้ว่าต้องทำอะไร” และ “เหตุใดจึงต้องทำ”

1.2 สมรรถนะด้านการสื่อสารเชิงสัมพันธ์ ผู้นำให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจกับพนักงาน มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อกังวล เปิดโอกาสให้ซักถาม ใช้การเสริมแรงทางบวกในการชื่นชมตัวอย่างที่ดีด้านความยั่งยืน ส่งผลให้พนักงานรู้สึกมีส่วนร่วมและพร้อมร่วมมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

1.3 สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ผู้นำสามารถเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับลักษณะงานและเวลาทำงานของพนักงาน เช่น ระบบประกาศภายใน แอปพลิเคชันสื่อสารกลุ่ม หรือวิดีโอจากผู้บริหารระดับสูง เพื่อให้ข้อมูลด้านความยั่งยืนส่งถึงสาขาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ช่วยลดข้อจำกัดจากการมีหลายสาขาและการทำงานเป็นกะ

1.4 สมรรถนะด้านการสร้างความหมายร่วมและการโน้มน้าว ผู้นำมีความสามารถในการอธิบายเหตุผลและคุณค่าของการดำเนินงานด้านความยั่งยืนให้เชื่อมโยงกับบริบทการทำงานจริง เช่น การลดขยะอาหารเพื่อช่วยลดต้นทุนและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อเสริมภาพลักษณ์ของแบรนด์ ผู้นำบางคนใช้การเล่าเรื่อง (storytelling) และยกตัวอย่างความสำเร็จในองค์กรเพื่อโน้มน้าวให้พนักงานมองเห็นว่าความยั่งยืนเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมืออาชีพในการทำงาน

โดยสรุป สมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย ที่โดดเด่นคือ ความสามารถในการออกแบบสารให้ชัดเจนและเชื่อมโยงกับงานของพนักงาน การสร้างความไว้วางใจผ่านการสื่อสารเชิงสัมพันธ์ การใช้เทคโนโลยีและช่องทางสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบทหลายสาขา และการสื่อสารเพื่อสร้างความหมายร่วมและโน้มน้าวให้พนักงานเห็นคุณค่าของความยั่งยืน สมรรถนะเหล่านี้ทำให้ผู้นำสามารถแปลงนโยบายด้านความยั่งยืนไปสู่การปฏิบัติจริง และเป็นฐานสำคัญในการหล่อหลอมวัฒนธรรมองค์กรแห่งความยั่งยืนในระยะยาว

2. บทบาทและปัจจัยด้านการสื่อสารของผู้นำที่มีผลต่อการก่อรูปวัฒนธรรมองค์กรแห่งความยั่งยืน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าบทบาทและปัจจัยด้านการสื่อสารของผู้นำที่ส่งผลต่อการก่อรูปวัฒนธรรมองค์กรแห่งความยั่งยืนในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย สามารถสรุปได้เป็น 2 หมวดใหญ่ คือ (1) บทบาทการสื่อสารของผู้นำ และ (2) ปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคด้านการสื่อสาร

2.1 บทบาทการสื่อสารของผู้นำ

(1) ผู้นำในฐานะผู้ถ่ายทอดวิสัยทัศน์และนโยบายความยั่งยืน ผู้นำมีบทบาทในการสื่อสารวิสัยทัศน์และนโยบายด้านความยั่งยืนจากระดับองค์กรไปสู่สาขา โดยใช้ทั้งการสื่อสารแบบทางการ เช่น การประชุม การฝึกอบรม และสื่อประกาศภายใน และการสื่อสารไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยระหว่างการลงพื้นที่หรือเยี่ยมสาขา เพื่อย้ำทิศทางและความสำคัญของความยั่งยืนอย่างสม่ำเสมอ

(2) ผู้นำในฐานะแบบอย่าง (role model) ด้านความยั่งยืน ผู้ให้ข้อมูลหลายคนระบุว่าพฤติกรรมของผู้นำ เช่น ความประหยัด การแยกขยะ การปฏิบัติตามมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม และการให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยของอาหาร มีผลต่อทัศนคติของพนักงานโดยตรง เมื่อผู้นำปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ผู้ให้ข้อมูลมองว่าพนักงานมีแนวโน้มปฏิบัติตามมากกว่าการได้รับคำสั่งหรือคำขอเพียงอย่างเดียว

(3) ผู้นำในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในการมีส่วนร่วม ผู้นำที่เปิดโอกาสให้พนักงานเสนอแนวคิด กิจกรรม หรือวิธีปรับปรุงงานด้านความยั่งยืน เช่น การลดเศษอาหาร การลดการใช้พลาสติก หรือการออกแบบเมนูใหม่ ทำให้พนักงานรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมของเป้าหมายความยั่งยืน ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้และทดลองปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

2.2 ปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคด้านการสื่อสาร

(1) ปัจจัยสนับสนุน ปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการสื่อสารด้านความยั่งยืนของผู้นำในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย ประกอบด้วย การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงที่มีการกำหนดนโยบายด้านความยั่งยืนอย่างชัดเจน จัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น และสื่อสารทิศทางจากส่วนกลางอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการมีโครงสร้างการสื่อสารภายในองค์กรที่เอื้อต่อการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสำนักงานใหญ่และสาขาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การมีทีมงานหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านความยั่งยืนโดยเฉพาะ ยังช่วยออกแบบสื่อและกิจกรรมสื่อสารให้เหมาะสมกับบริบทของร้านอาหารเครือข่าย ทำให้การขับเคลื่อนความยั่งยืนเกิดความต่อเนื่องและเห็นผลได้ชัดเจนขึ้น

(2) อุปสรรคด้านการสื่อสาร อุปสรรคด้านการสื่อสารที่พบในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย ประการสำคัญคือ ข้อจำกัดด้านภาระงานและเวลาปฏิบัติงานของพนักงาน ทำให้มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมหรือรับสารด้านความยั่งยืนอย่างจำกัด ส่งผลให้ข้อมูลบางส่วนไม่ถูกถ่ายทอดถึงพนักงานทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ความหลากหลายของระดับการศึกษาและประสบการณ์ของพนักงานยังทำให้การออกแบบสารด้านความยั่งยืนต้องคำนึงถึงระดับความเข้าใจที่แตกต่างกัน หากใช้ภาษาหรือแนวคิดที่ซับซ้อนเกินไป พนักงานบางส่วนอาจไม่เข้าใจหรือไม่เห็นความสำคัญได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังมีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีในบางสาขา เช่น อุปกรณ์ไม่พร้อม หรือการเข้าถึงระบบสื่อสารภายในไม่เท่าเทียมกัน ทำให้การสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัลไม่สามารถครอบคลุมได้ทุกพื้นที่ตามที่องค์กรตั้งใจไว้

โดยรวมแล้ว ผู้นำที่สามารถปรับวิธีการสื่อสารให้เหมาะสมกับข้อจำกัดดังกล่าว และใช้ปัจจัยสนับสนุนที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะมีบทบาทสำคัญต่อการผลักดันให้ค่านิยมด้านความยั่งยืนพัฒนาไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กรในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัย เรื่อง สมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำที่ส่งผลต่อการสร้างวัฒนธรรมความยั่งยืนในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทยอภิปรายผล ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทยสามารถจำแนกได้เป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ การออกแบบสาร การสื่อสารเชิงสัมพันธ์ การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และการสร้างความหมายร่วมและการโน้มน้าว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “การสื่อสารของผู้นำ” ที่มองว่าผู้นำไม่ได้ทำหน้าที่เพียงส่งข้อมูล แต่ต้องสามารถออกแบบสาร เลือกช่องทาง และสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมในองค์การ (Barrett, 2011; Men & Stacks, 2013; ผู้นิพนธ์ แปล) ผลการวิจัยครั้งนี้ขยายความต่อจากงานของ Hargie (Hargie,2011; ผู้นิพนธ์ แปล) เสนอกรอบทักษะการสื่อสารเชิงสมรรถนะ โดยชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าในบริบทธุรกิจร้านอาหารเครือข่าย การออกแบบสารต้อง “แปล” นโยบายด้านความยั่งยืนให้กลายเป็นภารกิจและพฤติกรรมที่ชัดเจนในระดับหน้างาน ซึ่งเป็นมิติที่เฉพาะเจาะจงต่ออุตสาหกรรมบริการอาหารและเครือข่ายสาขาจำนวนมาก

เมื่อพิจารณาในมิติของภาวะผู้นำ ผลการวิจัยสนับสนุนแนวคิดผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลงและผู้นำเพื่อความยั่งยืน (Bass & Riggio, 2006; Avery & Bergsteiner, 2011; ผู้นิพนธ์ แปล) ที่มองว่าผู้นำต้องสื่อสารวิสัยทัศน์และค่านิยมระยะยาวให้ผู้ตามเข้าใจและพร้อมเปลี่ยนแปลงตนเอง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยครั้งนี้ชี้เพิ่ม

ว่า ในบริบทธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย บทบาทผู้นำไม่ได้จำกัดอยู่ที่การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์จากระดับสูงเท่านั้น แต่รวมถึงบทบาทของผู้จัดการสาขาในฐานะ “ตัวกลางสำคัญ” ที่ต้องนำสารด้านความยั่งยืนไปปรับใช้ให้เข้ากับข้อจำกัดด้านเวลาทำงาน ทรัพยากร และบริบทของพนักงานแต่ละกลุ่ม ผลดังกล่าวช่วยเติมช่องว่างของงานวิจัยก่อนหน้าในบริบทไทยที่มักให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การแข่งขันหรือการจัดการกระบวนการ มากกว่ามิติด้านผู้นำและการสื่อสารภายใน (จันทร์จิรา ฉัตราวานิช และคณะ, 2567: 72-85)

ในด้านวัฒนธรรมองค์กรแห่งความยั่งยืน ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Schein (Schein, 2010; ผู้นิพนธ์ แปล) และอนพัทย์ พูลสวัสดิ์ และคณะ (2563) ที่มองว่าวัฒนธรรมองค์กรเกิดจากค่านิยม ความเชื่อ และบรรทัดฐานร่วมซึ่งถูกหล่อหลอมผ่านสิ่งที่ผู้นำสื่อสารและให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาที่พบว่า ผู้นำในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายทำหน้าที่ทั้ง “ผู้ถ่ายทอดวิสัยทัศน์” “แบบอย่างด้านความยั่งยืน” และ “ผู้อำนวยความสะดวกในการมีส่วนร่วม” สะท้อนกลไกสำคัญในการเปลี่ยนโครงการหรือนโยบายด้านความยั่งยืนให้กลายเป็น “เรื่องปกติของการทำงานประจำวัน” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด sense making และ sense giving ของ Weick (Weick , 1995; ผู้นิพนธ์ แปล) ที่ชี้ว่าผู้นำต้องช่วยให้พนักงานตีความและให้ความหมายต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ด้วยตัวเอง ไม่ใช่เพียงรับคำสั่งจากส่วนกลาง

2. ในส่วนของปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคด้านการสื่อสาร ผลการวิจัยชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการสื่อสารภายใน ภาระงาน และเทคโนโลยีการสื่อสาร กับความสามารถในการขับเคลื่อนความยั่งยืนในระดับสาขา ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Welch และ Jackson (Welch และ Jackson, 2007; ผู้นิพนธ์ แปล) ที่เน้นบทบาทของระบบการสื่อสารภายในต่อการขับเคลื่อนกลยุทธ์องค์การ ผลการวิจัยครั้งนี้ให้ภาพที่ละเอียดขึ้นว่า แม้การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงและการมีหน่วยงานด้านความยั่งยืนจะเป็นปัจจัยเกื้อหนุนสำคัญ แต่หากภาระงานของพนักงานสูง ขาดเวลาเข้าร่วมกิจกรรม หรือมีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีในบางสาขา การสื่อสารด้านความยั่งยืนก็อาจไม่ลงลึกถึงระดับพฤติกรรมได้อย่างทั่วถึง ข้อค้นพบนี้ช่วยขยายความเข้าใจเกี่ยวกับ “เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง” ที่มักถูกมองข้ามเมื่อพูดถึงบทบาทผู้นำและการสื่อสารในงานวิจัยก่อนหน้า เมื่อเชื่อมโยงกลับไปยังประเด็นปัญหาวิจัย จะเห็นได้ว่าการทำให้ความยั่งยืนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรในธุรกิจร้านอาหารเครือข่าย ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีนโยบายที่ดีหรือวิสัยทัศน์ชัดเจนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัย “ชุดสมรรถนะการสื่อสารของผู้นำ” ที่สอดคล้องกับบริบทของธุรกิจเครือข่ายสาขา และต้องทำงานร่วมกับโครงสร้างการสื่อสารและทรัพยากรสนับสนุนในองค์การ ผลการวิจัยสะท้อนข้อค้นพบเชิงประจักษ์ที่ช่วยขยายความเข้าใจว่าสมรถนะด้านการสื่อสารทั้ง 4 ด้านของผู้นำ มีบทบาทเชื่อมระหว่างนโยบายด้านความยั่งยืนระดับองค์กรกับการก่อรูปวัฒนธรรมความยั่งยืนในระดับหน้างานของสาขาต่าง ๆ ในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ สมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย (การออกแบบสาร การสื่อสารเชิงสัมพันธ์ การใช้เทคโนโลยี และการสร้างความหมายร่วม) ทำงานร่วมกับ ปัจจัยด้านการสื่อสาร (การสนับสนุนจากผู้บริหาร โครงสร้างการสื่อสาร ทีมด้านความยั่งยืน รวมทั้งภาระงาน ความต่างของพนักงาน และข้อจำกัดเทคโนโลยี) และบทบาทการสื่อสารของผู้นำ (ถ่ายทอดวิสัยทัศน์/นโยบาย เป็นแบบอย่าง และเปิดพื้นที่ให้พนักงานมีส่วนร่วม) เมื่อนำทั้งหมดมาประกอบกัน จะเอื้อ

ต่อการก่อรูป วัฒนธรรมองค์กรแห่งความยั่งยืนในธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายของไทย อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1ผู้บริหารธุรกิจร้านอาหารเครือข่ายควรใช้ผลการวิจัยนี้เป็นกรอบในการออกแบบ หลักสูตรพัฒนาผู้นำ โดยเน้นสมรรถนะด้านการสื่อสารทั้ง 4 ด้าน และบทบาทการสื่อสาร 3 บทบาท (ถ่ายทอดวิสัยทัศน์เป็นแบบอย่าง เปิดพื้นที่มีส่วนร่วม)

1.2 ควรใช้ผลการวิจัยไปออกแบบ กิจกรรมและแคมเปญภายใน เช่น กิจกรรมลดขยะอาหาร การยกย่องพนักงานที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ที่ทำให้พนักงานเห็นความเชื่อมโยงระหว่างงานประจำกับเป้าหมายความยั่งยืน เพื่อค่อย ๆ หล่อหลอมเป็นวัฒนธรรมองค์กร

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายการศึกษาไปยัง หลายเครือข่ายร้านอาหาร หรือธุรกิจบริการประเภทอื่น เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้นำในบริบทที่แตกต่างกัน

2.2 แนะนำให้ใช้ การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพิ่มการสำรวจเชิงปริมาณ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะการสื่อสาร วัฒนธรรมความยั่งยืน และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง (References)

จันทร์จิรา ฉัตราวานิช จุรีมาศ ชะยะมังคะลา และวิภา มะลา.(2567). แนวทางการบริหารจัดการธุรกิจร้านอาหารภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน. **วารสารสุขภาพและอาหารเชิงสร้างสรรค์.** 2(1): 72-85.

บัญชา สินสุพรรณ. (2564). **การสื่อสารภายในองค์กรผ่านแอปพลิเคชั่นไลน์ (LINE): กรณีศึกษากองร้อยมณฑลทหารบกที่ 33 ค่ายกาวิละ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยพะเยา.

สัญชาติ พรมดง นันทนา นิจจอหอ และนาถรพี ชัยมงคล. (2561). การสร้างประสิทธิภาพของการสื่อสารภายในองค์กรเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ. **วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 1(1): 50-59.

อนพัทย์ พูลสวัสดิ์ อรุณ รักธรรม เพ็ญศรี ฉิรินัง และชาญ ธาระวาส. (2563). ตัวแบบวัฒนธรรมองค์การแห่งความยั่งยืน. **วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 3(3): 109-119.

Avery, G. C., & Bergsteiner, H. (2011). **Sustainable leadership: Honeybee and locust approaches.** Routledge.

Barrett, D. J. (2011). **Leadership communication (3rd ed.).** McGraw-Hill.

Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2006). **Transformational leadership.** (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.

Denison, D. R. (1990). **Corporate culture and organizational effectiveness**. John Wiley & Sons.

Hargie, O. (2011). **Skilled interpersonal communication: Research, theory and practice**. (5th ed.). Routledge.

Men, L. R., & Stacks, D. W. (2013). The impact of leadership style and employee empowerment on perceived organizational reputation. **Journal of Communication Management**. 17(2): 171-192.

Northouse, P. G. (2021). **Leadership: Theory and practice.** (9th ed.). Sage.

PwC Thailand. (2022). **PwC ประเทศไทย ชี้ภาวะโลกร้อนส่งผลกระทบต่อรายงานทางการเงินในอนาคต.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:https://www.pwc.com/th/en/press-room/press-release/2022/press-release-14-01-22-th.html. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2568

Schein, E. H. (2010). **Organizational culture and leadership.** (4th ed.). Jossey-Bass.

Tan, B. C., Lau, T. C., Yong, G. F., Khan, N., & Nguyen, T. P. L. (2019). A qualitative study of green practices adoption for restaurants in Malaysia. **Social Responsibility Journal**. 15(8): 1087-1099.

United Nations Environment Programme. (2020). **Emissions Gap Report 2020.** UNEP DTU Partnership. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.unep.org/emissions-gap-report-2020 สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2569.

Weick, K. E. (1995). **Sensemaking in organizations**. Sage.

Welch, M., & Jackson, P. R. (2007). Rethinking internal communication: A stakeholder approach. **Corporate Communications: An International Journal**. 12(2): 177-198.

Xu, Y., & Jeong, E. (2019). The effect of message framings and green practices on customers'attitudes and behavior intentions toward green restaurants. **International Journal of Contemporary Hospitality Management**. 31(6): 2270-2296.

แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์

Guidelines for Organizing the Early Childhood Learning Ecosystem in Child Development Centers under Local Administrative Organizations in Uttaradit Province

ณัฏฐกานต์ มีบุญ[1] หยกแก้ว กมลวรเดช[2] สุรเชษฐ์ บุญยรักษ์[3]
Natthakarn Meeboon, Yokkaew Kamolvoradej, Surachet Boonyarug

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และ 2) เพื่อหาแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน มี 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย รวบรวมข้อมูลจาก หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก ประชากรทั้งหมดจำนวน 187 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี และด้านความร่วมมือของเครือข่าย ส่วนความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านความร่วมมือของเครือข่าย 2) แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย คือ ด้านความร่วมมือของเครือข่าย การทำงานร่วมกัน การติดตามและประเมินผล ด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ออกแบบหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี รักษาความปลอดภัย ออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ ติดตั้งระบบกล้องวงจรปิดทุกพื้นที่กิจกรรม

คำสำคัญ (Keywords) : ความร่วมมือ; หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย; ความปลอดภัย

Received: 2026-07-12 Revised: 2026-08-17 Accepted: 2026-08-21

[1] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: natthakarnmeeboon2512@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: yokkaew.kamol@gmail.com

[3] อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: edboonyarug7@gmail.com

Abstract

This research aims to 1) study the problems and needs in organizing the learning ecosystem for early childhood children and 2) find guidelines for organizing the learning ecosystem for early childhood children in child development centers under the administration of local administrative organizations in Uttaradit Province. This is a mixed-methods research with two stages. Stage 1: Studying the problems and needs in organizing the learning ecosystem for early childhood children, data was collected from heads of child development centers and childcare teachers, totaling 187 people, using a questionnaire. Stage 2: Finding guidelines for organizing the learning ecosystem for early childhood children, data was collected from 9 key informants: university professors, directors of education divisions, education specialists, heads of child development centers, and childcare teachers, using interviews. Statistical analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, prioritization index of needs, and content analysis.

The research results showed that 1) the overall level of problems related to the organization of the learning ecosystem for children in early childhood was moderate. The aspect with the highest mean was curriculum and learning activities, followed by environment and technology, and network collaboration. The overall needs in organizing the learning ecosystem for children in early childhood were at a high level. The aspect with the highest mean was environment and technology, followed by curriculum and learning activities, and network collaboration. 2) The guidelines for organizing the learning ecosystem for children in early childhood included network collaboration, collaborative work, monitoring and evaluation, the development of local curricula, the design of flexible curricula, safety measures, the design of learning spaces, and the installation of CCTV systems in all activity areas.

Keywords: Collaboration; Early childhood education curriculum; Safety

บทนำ (Introduction)

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กล่าวไว้ว่าการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กตั้งแต่แรกเกิดเป็นกระบวนการสำคัญเพราะเด็กต้องได้รับการดูแล ใส่ใจอย่างใกล้ชิด การอบรมเลี้ยงดูถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโต และส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้พร้อมกับวัยนั้น ๆ เด็กต้องได้รับการเลี้ยงดูที่ดีและถูกต้องตามหลักการ ทำให้มีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพก่อนเข้ารับการศึกษาตามมาตรา 54 วรรคสอง คือ เด็กทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาไม่ต่ำกว่า 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เพื่อให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง พร้อมทั้งส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนมีส่วนร่วมสนับสนุนเด็กที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ซึ่งการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยพัฒนาความรู้ ทักษะ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560: 14)

การพัฒนาเด็กปฐมวัยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาประเทศในระยะยาว เนื่องจากช่วงปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่เด็กมีการเจริญเติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็วเด็กปฐมวัย คือ เด็กอายุ ตั้งแต่ แรกเกิดจนถึง 6 ปี เป็นช่วงวัยที่ต้องการเรียนรู้ เป็นก้าวแรกของการเริ่มต้นการเรียนรู้ การดำเนินชีวิตที่เป็นการวางรากฐานสำคัญในช่วงวัยนี้ เป็นช่วงอายุที่เริ่มต้นการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน เด็กต้องได้รับความรักและการดูแลเอาใจใส่ในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กอย่างรอบด้านและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ จึงจะสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็น หากได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมเด็กปฐมวัยจะเจริญเติบโตตามวัย ได้อย่างแข็งแรง ซึ่งการส่งเสริมพัฒนาการ การเอาใจใส่จะทำให้เด็กปฐมวัยเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ในการดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัยมีแนวทาง นโยบายการทำงานที่มีหน่วยงานต้นสังกัดกำหนดทิศทาง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งหากว่าไม่มีการกำหนดทิศทาง การพัฒนาเด็กอาจเป็นจุดบกพร่องในการเจริญเติบโต ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคทางการเรียนรู้ จึงมีพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ.2562 เป็นกฎหมายหลัก ที่ใช้ในการพัฒนาเด็กเพื่อจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงเป็นหนึ่งทางเลือกในการจัดการศึกษา ที่จัดตั้งตามพื้นที่หมู่บ้าน ได้รับการดูแลจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง (พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562: 13-14)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การพัฒนาคนควรเริ่มตั้งแต่ช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยและมีพื้นฐานในการเรียนรู้ จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องอาศัยการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เทคโนโลยี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566: 2) ระบบนิเวศการเรียนรู้จึงมีความสำคัญที่เชื่อมโยงผู้เรียนกับบุคคล สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ ทรัพยากร และเทคโนโลยี ซึ่งการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดจนการมีส่วนร่วมและความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายทางการศึกษา ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย (เอื้อมพร วงษ์สมบูรณ์ และพิทยา แสงสว่าง, 2568: 31-32) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล และเทศบาลเมือง มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในระดับชุมชน โดยรับผิดชอบด้านการบริหารจัดการ งบประมาณ บุคลากร และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการของแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่ ศักยภาพของผู้บริหาร และการจัดสรรทรัพยากร (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559: 1-12) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไร่ห้วยพี้ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลป่าคาย บุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและขาดด้านความรู้และทักษะในการออกแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ การขาดแคลนงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา การไม่มีแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นระบบ รวมถึงการติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้เด็กปฐมวัยในพื้นที่ไม่ได้รับโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไร่ห้วยพี้, 2567) จากการศึกษา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ในภาพรวมและในบริบทของการศึกษาระดับต่าง ๆ ขณะที่การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาและพัฒนาแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมและกระบวนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญ จึงสนใจทำวิจัยเรื่องแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การวิจัยครั้งนี้จะเกิดแนวทางเพื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการวางแผน เพื่อการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์
2. เพื่อหาแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ ในครั้งนี้ ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์องค์ประกอบและรูปแบบของระบบนิเวศการเรียนรู้ ได้แก่ ความร่วมมือของเครือข่าย, หลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ และ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี ของ สุรัตน์ แท่นประเสริฐกุล ทวีศิลป์ กุลนภาดล และสมบูรณ์ บูรศิริรักษ์ (2565), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565), อภิชญา สวัสดี ศศิธร หาสิน และ กัลยารัตน์ สุขนันท์ชนะ (2565), ณัฐพล ธนเชวงสกุล (2566), วุฒิชัย ไกรวิเศษ (2566), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2566), รัชฎาภรณ์ ซ่ามยอง (2567), พชรมน กฤตปพนธนัย (2568)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์

ประชากรในการให้ข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ ทั้งหมดจำนวน 187 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์, 2568)

ระยะที่ 2 หาแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในระยะนี้ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ปฏิบัติงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ได้แก่

1.1 อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน คุณสมบัติสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาการศึกษาปฐมวัยหรือการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์การสอนในระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี

1.2 ผู้อำนวยการกองการศึกษา จำนวน 2 คน และนักวิชาการศึกษา จำนวน 1 คน คุณสมบัติมีประสบการณ์ด้านการบริหารหรือจัดการศึกษาปฐมวัยในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ จำนวน 4 คน ได้แก่

2.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 คน

2.2 ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 3 คน

หมายเหตุ: กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในข้อ 1.2 และ ข้อ 2 คัดเลือกมาจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลำพูน ที่ได้รับรางวัลการคัดเลือกเป็นสถานศึกษาต้นแบบ “นิเวศสื่อสุขภาวะเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย” ประจำปี พ.ศ. 2568 (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลำพูน, 2568)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2568 ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอ้างอิงจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวคิด ทฤษฎี เพื่อใช้สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สภาพของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ของ Likert และมีลักษณะเป็นการสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือของเครือข่าย ด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี

2.2 แบบสัมภาษณ์ แบบปลายเปิดที่สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อรวบรวมข้อมูลแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อสกุล ตำแหน่ง สังกัด วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นกรอบประเด็นคำถามที่จะใช้สัมภาษณ์ ซึ่งจัดเรียงไว้ตามลำดับก่อนหลังเป็นคำถามที่ทั่วไปเกี่ยวกับแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยนำผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ ไปหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI) ได้แก่ ด้านความร่วมมือของเครือข่าย ด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี แล้วเลือกค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรกของแต่ละด้าน เพื่อนำมาตั้งประเด็นคำถามการสัมภาษณ์รายบุคคล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุตรดิตถ์ มีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดทุกแห่งในจังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) ไปเก็บข้อมูลกับประชากรทั้งหมด 187 คน ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 187 คน (ดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน 2569) ได้ข้อมูลกลับคืนมา ร้อยละ 100

3. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้อง ถ้ามีการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์หาแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

1. ขอหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก

2. ผู้วิจัยเตรียมการสัมภาษณ์โดยเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ให้พร้อม นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าพร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายในระหว่างวันที่ 13 มิถุนายน 2569-4 กรกฎาคม 2569 ผู้วิจัยขอความยินยอมก่อนการบันทึกเสียงสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถปฏิเสธการบันทึกเสียงได้ และยุติการสัมภาษณ์เมื่อได้คำตอบครบถ้วนตามประเด็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์

ไม่เกิดความคลาดเคลื่อนของประเด็นข้อคำถามที่ได้สัมภาษณ์ หากมีข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัยจะขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดอุตรดิตถ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) แล้วนำค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 ลำดับแรกของแต่ละด้านมาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

2. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 9 คน มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดำเนินการจัดกลุ่มและเรียบเรียงข้อมูลโดยการจัดลำดับเนื้อหาที่ต้องการศึกษาพร้อมวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์ประยุกต์กับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมสรุปอุปนัยได้แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ ทั้งหมด จำนวน 187 คน โดยใช้แบบสอบถาม และมีจำนวนผู้ให้ข้อมูล 187 คน คิดเป็นร้อยละ 100 แสดงผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน (N)	ร้อยละ (%)
ชาย	5	2.70
หญิง	182	97.30
รวม	187	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีเพศหญิง จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 97.30 เพศชาย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตำแหน่ง	จำนวน (N)	ร้อยละ (%)
หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	75	40.10
ครูผู้ดูแลเด็ก	112	59.90
รวม	187	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 59.90 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 40.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประสบการณ์ในการทำงาน	จำนวน (N)	ร้อยละ (%)
น้อยกว่า 5 ปี	17	9.10
5 – 10 ปี	43	23.00
มากกว่า 10 ปี	127	67.90
รวม	187	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 67.90 ประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 9.10 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 สภาพของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์ ผลปรากฏ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาและความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ และค่าดัชนีลำดับความสำคัญโดยรวม

ข้อ	รายการ	สภาพปัญหา		ระดับ	ความต้องการ		ระดับ	PNI	ลำดับ
		μ	Σ		μ	Σ			
1	ด้านความร่วมมือของเครือข่าย	3.30	1.30	ปานกลาง	4.23	0.72	มาก	0.281	1
2	ด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้	3.49	1.33	ปานกลาง	4.33	0.64	มาก	0.240	3
3	ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี	3.43	1.32	ปานกลาง	4.34	0.65	มาก	0.265	2
	รวม	**3.41**	**1.31**	**ปานกลาง**	**4.43**	**0.67**	**มาก**		

จากตารางที่ 4 พบว่า การประเมินสภาพปัญหาและความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ

ได้แก่ ด้านความร่วมมือของเครือข่าย ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี และด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับ

สภาพปัญหาการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (μ= 3.41, $\sum$=1.31) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี และด้านความร่วมมือของเครือข่าย ตามลำดับ

ความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (μ= 4.43, $\sum$=0.67) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี ด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านความร่วมมือของเครือข่าย ตามลำดับ

ทั้งนี้พิจารณาค่าดัชนีความสำคัญของสภาพปัญหาและความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เรียงลำดับจากสูงไปต่ำ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านความร่วมมือของเครือข่าย ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี และด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้

2. ผลการศึกษาแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านความร่วมมือของเครือข่าย พบว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วนมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย การมีระบบกำกับติดตามการสื่อสาร และการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ช่วยยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของเครือข่าย และการยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการเรียนรู้

2.2 ด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริง และการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การใช้สื่อที่มีความหลากหลาย ปลอดภัย เลือกใช้สื่อสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมพัฒนาการเด็กทุกด้าน

2.3 ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยครอบคลุมการป้องกันอุบัติเหตุ การบำรุงรักษาพื้นที่ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนความปลอดภัย ครูมีบทบาทสำคัญในการประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการประเมินาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อพิจารณาจาก ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการทั้ง 3 ด้าน พบว่า ความต้องการที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านความร่วมมือของเครือข่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความต้องการในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชนให้มีความเข้มแข็งและเป็นระบบ ในด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ของภาคีเครือข่าย การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสนับสนุนทรัพยากร และการติดตามประเมินผลร่วมกัน จึงจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือจากหลายภาคส่วน การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพียงลำพังอาจไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างรอบด้าน การพัฒนาความร่วมมือของ

เครือข่ายจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ศริณญา วงศ์ฝั้น, 2568: 23) ที่พบว่า การทำงานร่วมกันเป็นการบูรณาการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลากหลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรชุมชน และสถานศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนทรัพยากร และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ผลจากการศึกษาแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ มีดังนี้

2.1 ด้านความร่วมมือของเครือข่าย จากการสัมภาษณ์พบว่า การทำงานของเครือข่ายยังซ้ำซ้อนและขาดการกำหนดบทบาทหน้าที่ของภาคีเครือข่าย ที่ผ่านมาการจัดกิจกรรมและการสนับสนุนทรัพยากรยังเป็นการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขณะที่ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานภายนอกยังคงมีส่วนร่วมในบางครั้ง แต่ยังขาดการบูรณาการแผนงาน วางแผนร่วมกัน โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง มีการจัดตั้งคณะทำงานกำหนดบทบาทหน้าที่ แลกเปลี่ยนข้อมูล ติดตามผล ร่วมแก้ไขปัญหา และประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่ายอย่างเป็นระบบ มีการจัดประชุมเพื่อสะท้อนปัญหามีช่องทางการติดต่อ คณะกรรมการเครือข่ายเพื่อการสื่อสาร การดำเนินงานที่รวดเร็ว เช่น กลุ่มไลน์ และมีการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อให้ทุกภาคส่วนดำเนินงานไปทิศทางเดียวกัน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ณิชากร วงค์เงิน, 2567: 117) ที่พบว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของการเรียนรู้เด็กปฐมวัยจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งครอบครัว ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและทรัพยากร ร่วมกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบ วางแผนและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยบูรณาการและได้ประสบการณ์การดำเนินงานของทุกภาคส่วนให้มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน

2.2 ด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่น โดยคำนึงถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ วิเคราะห์พัฒนาการและศักยภาพของผู้เรียน เปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ริเริ่มการเรียนรู้ ค้นหา ทดลอง เพื่อเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ศริณญา วงศ์ฝั้น, 2568: 23) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับพัฒนาการ ความต้องการ เพื่อพัฒนาทักษะ สมรรถนะ และบริบทของผู้เรียน โดยประยุกต์การเรียนรู้แบบร่วมคิดร่วมทำสร้างแหล่งเรียนรู้และรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี จากการสัมภาษณ์พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อมโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ และเลือกใช้สื่อที่มีความหลากหลายสอดคล้องกับจุดประสงค์และปลอดภัยต่อเด็กมีการออกแบบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นการเรียนรู้ เพื่อเปิดโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้ตรงตามพัฒนาการของเด็กรวมทั้งบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการเลือกใช้สื่อที่มีความหลากหลายปลอดภัย สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565: 5) การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวัยที่ต้องการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เป็นการสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมการมี

ส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ครู และผู้บริหาร โดยจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่เพียงพอต่อเด็กปฐมวัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ด้านความร่วมมือของเครือข่ายมีสภาพปัญหาและความต้องการเป็นอันดับแรก จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ด้านความร่วมมือของเครือข่ายนั้น ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่สามารถสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ได้ แต่ต้องอาศัยการประสานพลังของทุกภาคส่วนเพื่อเป้าหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัย การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ไม่ควรพิจารณาเพียงแค่การจัดกิจกรรมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ควรพิจารณา ระบบความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ครูและผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และภาคีเครือข่าย ตลอดจนหลักสูตร กิจกรรม สภาพแวดล้อม สื่อ และเทคโนโลยี ที่ร่วมกันดำเนินการเพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ของเด็ก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านความร่วมมือของเครือข่าย พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละภาคส่วนอย่างชัดเจน และกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด มีการติดตามผล และนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาความร่วมมือของเครือข่าย

1.2 ด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรคำนึงถึงพัฒนาการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล วิถีชีวิตของชุมชน บูรณาการแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดประสบการณ์ เพื่อให้หลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของเด็กปฐมวัยและบริบทของแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.3 ด้านสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรนำทรัพยากรธรรมชาติ วัสดุในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ควบคู่กับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และมีการประเมินสื่อและเทคโนโลยี

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ด้านความร่วมมือของเครือข่ายมีความต้องการสูงสุด ดังนั้นควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เด็กปฐมวัยไปใช้ เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สมรรถนะของครู การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความร่วมมือของเครือข่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนานโยบายและการดำเนินงาฯ

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559.** กระทรวงมหาดไทย.

ณัฐพล ธนเชวงสกุล. (2566). **การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ผสานจินตวิศวกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดเชิงคำนวณของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ: การวิจัยแบบผสมผสานวิธีด้วยการจัดกระทำเชิงทดลองแบบพหุกรณีศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดประเมิน และวิจัยการศึกษา. มหาวิทยาศรีนครินทรวิโรฒ.

ณิชากร วงค์เงิน. (2567). **กลไกการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะนวัตกรรุ่นเยาว์ในสถานศึกษา.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พชรมน กฤตปพนธนัย. (2568). **แนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการดิจิทัลของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562. (2562, 30 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก.

รัชฎาภรณ์ ซ่ามยอง. (2567). **แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้สู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134, ตอนที่ 40 ก.

วุฒิชัย ไกรวิเศษ. (2566). **นวัตกรรมการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรพลิกผัน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศริณญา วงศ์ฝั้น. (2568). **การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไร่ห้วยพี้. (2567). **รายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2567.** กองการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลป่าคาย.

สุรัตน์ แท่นประเสริฐกุล, ทวีศิลป์ กุลนภาดล และสมบูรณ์ บูรศิริรักษ์. (2565). ระบบนิเวศนวัตกรรมโรงเรียนที่มุ่งพัฒนานักเรียนนวัตกรรม. วารสารรัชต์ภาคย์. 16 (46): 147-161.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579.** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). **รายงานการศึกษารูปแบบการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของคนไทย 4.0.** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). **การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของคนไทย 4.0.** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลำพูน. (2568). **ประกาศ เรื่อง ผลการคัดเลือกสถานศึกษาต้นแบบนิเวศสื่อสุขภาวะเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ประจำปี พ.ศ. 2568.** กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น.

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์. (2568). **ข้อมูลบุคลากรครูและผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุตรดิตถ์ (ชุดข้อมูล) จากระบบสารสนเทศด้านการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LHR).** กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น.

อภิชญา สวัสดี ศศิธร หาสิน และ กัลยารัตน์ สุขนันท์ชนะ. (2565). แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ภายในสถานศึกษารองรับการเรียนรู้เชิงรุก. **e-Journal of Education Studies Burapha University**. 4(4): 67-78.

เอื้อมพร วงษ์สมบูรณ์ และพิทยา แสงสว่าง. (2568). แนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ. **Journal of Education Burapha University**. 36(3): 29-42.

ASR

รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

Management Model for the Student Care and Support System in Opportunity Expansion Schools under Uttaradit Primary Educational Service Area Office 1

นิรุตติ์ ปินนอ[1] พิมผกา ธรรมสิทธิ์[2] สุพิน ใจแก้ว[3]
Nirut Pinnor, Phimphaka Thammasit, Supin Jaikaew

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 และ 2) ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดดังกล่าว โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน และครู จำนวน 105 คน รวม 140 คน จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI Modified) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพที่เป็นอยู่ของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) รูปแบบการบริหารจัดการที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ และ แนวทางการดำเนินงาน ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อนักเรียน โดยมุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การใช้สารสนเทศและข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐานในการตัดสินใจ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการดำเนินงาน เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทักษะชีวิต และความปลอดภัย อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords) : รูปแบบ; การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือ; โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

Received: 2026-07-29 Revised: 2026-08-21 Accepted: 2026-08-23

[1] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: Krutonkla35@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: phimphakathamasit@gmail.com

[3] อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: supinb2517@gmail.com

This research article aimed to 1) investigate the current and desirable conditions of the student support system management in opportunity expansion schools under the Uttaradit Primary Educational Service Area Office 1, and 2) develop a management model for the student support system at these schools. A mixed-methods research design was employed The quantitative sample comprised 140 participants, including 35 school administrators and 105 teachers, while nine key informants were selected for the qualitative component. Data were collected using questionnaires and semi-structured interviews. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI Modified), whereas qualitative data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that: (1) the overall current state of student support system management was at a high level, while the desirable state was at the highest level; and (2) the developed management model consisted of three major components: principles, objectives, and operational guidelines. The operational guidelines encompassed five key dimensions: individual student identification, student screening, student promotion and development, prevention and problem-solving, and student referral. The model emphasizes collaborative management among stakeholders, evidence-based decision-making supported by information systems and empirical data, and the active participation of educational networks in its implementation. The model is expected to enhance the effectiveness of the student support system, promote students' holistic development in academic achievement, desirable characteristics, life skills, and safety, and ultimately contribute to sustainable improvement in student quality.

Keywords: Model; Student Support System Management;
Educational Opportunity Expansion Schools

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนถือเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาของประเทศไทย โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม ภายใต้หลักการที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พร้อมคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้ กฎหมายด้านการศึกษายังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และทุกภาคส่วนในการสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดระบบการดูแล คุ้มครอง และส่งเสริมผู้เรียนอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน อันสะท้อนให้เห็นว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน และจากข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2568 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีนักเรียนออกกลางคันในทุกระดับชั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษายังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ปัญหาส่วนบุคคล การย้ายถิ่นฐาน และปัจจัย

ทางสังคมอื่น ๆ จึงจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง สามารถคัดกรอง เฝ้าระวัง ช่วยเหลือ และส่งต่อนักเรียนได้อย่างทันท่วงที เพื่อลดความเสี่ยงของการออกกลางคันและสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ตามนโยบาย Thailand Zero Dropout ของกระทรวงศึกษาธิการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542: 19)

ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน อาทิ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัวซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม หรืออื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง การที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังไว้ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโต งอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป กรมสุขภาพจิต (2560: 1-2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 มีพันธกิจและเป้าประสงค์ที่มุ่งส่งเสริมการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยไม่ทิ้งผู้เรียนคนใดไว้ข้างหลัง (No One Left Behind) ทั้งนี้ สถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษานับเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพันธกิจดังกล่าว เนื่องจากเป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อรองรับผู้เรียนในพื้นที่ชนบทหรือพื้นที่ห่างไกลที่มีข้อจำกัดในการเดินทางไปศึกษาต่อในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง และได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับผู้เรียนในพื้นที่อื่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 (2567: 4-5)

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนร่วมกับการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐานในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดกระบวนการดำเนินงานที่ครอบคลุมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหา ตลอดจนการส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ ผลการวิจัยคาดว่าจะเป็นแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการยกระดับประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส และสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิต และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

2. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยบูรณาการการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งสภาพการดำเนินงาน ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รายละเอียดการดำเนินการมี ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยมุ่งศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น เพื่อนำผลการศึกษามาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยกำหนดกรอบเนื้อหาครอบคลุมองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินงานใน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 5-7)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณใช้ประชากรจากโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 จำนวน 35 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา 35 คน และครู 535 คน รวมทั้งสิ้น 570 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 35 คน และครู 105 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 (2568) บุญชม ศรีสะอาด (2560: 121)

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 2 คน และครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 ปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 1

1.2 มีความรู้ความสามารถและ/หรือมีประสบการณ์ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.3 ยินดีเป็นผู้ให้ความร่วมมือในการวิจัย

2. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน มีคุณสมบัติดังนี้

2.1 ปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 1

2.2 มีประสบการณ์ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี

2.3 ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่เคยได้รับรางวัลงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.4 ยินดีเป็นผู้ให้ความร่วมมือในการวิจัย

3. ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน มีคุณสมบัติดังนี้

3.1 ปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 1

3.2 มีความรู้ความสามารถและ/หรือมีประสบการณ์ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่น้อยกว่า 5 ปี

3.3 ยินดีเป็นผู้ให้ความร่วมมือในการวิจัย

4. ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 3 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้

4.1 ปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 1

4.2 มีประสบการณ์ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี

4.3 ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่เคยได้รับรางวัลงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.4 ยินดีเป็นผู้ให้ความร่วมมือในการวิจัย

5. คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้

5.1 ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนที่เคยได้รับรางวัลงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5.2 ยินดีเป็นผู้ให้ความร่วมมือในการวิจัย

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษาครอบคลุมโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 จำนวน 35 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือนพฤศจิกายน 2568 ถึง เดือนสิงหาคม 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ฉบับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม

แบบสอบถามใช้ศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารหรือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 พิจารณาตรวจสอบเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index Item Objective Congruence: IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถาม และความชัดเจนของภาษาที่ใช้โดยกำหนดการหาค่าความสอดคล้อง ดังนี้

-1 หมายถึง ข้อคำถามนี้ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

+1 หมายถึง แน่ใจว่า ข้อคำถามนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านสภาพที่เป็นอยู่เท่ากับ 0.938 ส่วนด้านสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.971 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท และการตอบแบบ Dual-Response

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในลักษณะคำถามปลายเปิด

2.2 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยกำหนดประเด็นคำถามจากผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นที่มีค่า PNI Modified สูงสุดในแต่ละด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ และประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน วิเคราะห์โดยใช้การหาความต้องการจำเป็น (Priority Need Index : PNI) โดยใช้สูตรการคำนวณ Priority Need Index เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิม โดย สุวิมล ว่องวาณิช (2558: 279) ดังนี้

$$(PNI_{Modified}) = \frac{(I-D)}{D}$$

โดย $PNI_{Modified}$ หมายถึง ดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

I (Importance) หมายถึง ระดับสภาพที่ควรจะเป็น

D (Degree of Success) หมายถึง ระดับสภาพที่เป็นอยู่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ถึงโรงเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับประชากรที่กำหนดไว้ด้วยตนเอง จำนวน 140 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู โรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และตรวจสอบความถูกต้อง ถ้ามีการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในระหว่างเดือน ธันวาคม 2568 ถึงเดือน มกราคม 2569 ได้แบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 100

แบบสัมภาษณ์รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยดำเนินการ ดังนี้

3.4 ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้บริหารการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน

3.5 ผู้วิจัยเตรียมการแบบสัมภาษณ์ โดยเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ให้พร้อม นัดหมายวันเวลาและสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า พร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายทราบล่วงหน้า และ

ดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายในระหว่าง วันที่ 7 เมษายน 2569 ถึง วันที่ 10 เมษายน 2569 ขออนุญาตบันทึกเทปการสัมภาษณ์ และรีบถอดเทปบันทึกการสัมภาษณ์ เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนและรักษาความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) เลือกค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 ลำดับแรก มาใช้เพื่อสร้างกลุ่มคำถามที่จะสัมภาษณ์และสังเคราะห์เนื้อหาประเด็นสำคัญ เพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน มาวิเคราะห์เนื้อหา เรียบเรียง และสังเคราะห์ โดยสังเคราะห์ร่วมกับกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสรุปเป็นรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่				สภาพที่ควรจะเป็น				$PNI_{modified}$	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.04	0.577	มาก	3	4.89	0.309	มากที่สุด	5	0.210	5
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.06	0.722	มาก	1	4.93	0.265	มากที่สุด	2	0.215	4
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.99	0.743	มาก	4	4.90	0.301	มากที่สุด	4	0.229	2
4. ด้านการป้องกันและ	4.05	0.647	มาก	2	4.94	0.243	มากที่สุด	1	0.218	3

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่				สภาพที่ควรจะเป็น				$PNI_{modified}$	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ		
แก้ไขปัญหานักเรียน 5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.98	0.786	มาก	5	4.92	0.264	มากที่สุด	3	0.238	1
รวม	4.02	0.704	มาก		4.92	0.277	มากที่สุด		0.222	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.704) และสภาพที่ควรจะเป็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.92, S.D. = 0.277) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการส่งต่อนักเรียน, ด้านการส่งเสริมนักเรียน, ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน, ด้านการคัดกรองนักเรียน, และ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ

2. ผลการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ได้จากจากสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อค้นพบทั้งหมดโดยประยุกต์กับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสรุปอุปนัยเป็นรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ และแนวทางการปฏิบัติของรูปแบบ 5 ด้าน ดังนี้

หลักการของรูปแบบ

หลักการของรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน มุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และภาคีเครือข่าย ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และวงจรคุณภาพอย่างเป็นระบบ โดยยึดหลักการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐานในการคัดกรองและออกแบบกิจกรรมการส่งเสริม ป้องกัน แก้ไข และส่งต่อ ที่สอดคล้องกับความแตกต่างและศักยภาพของนักเรียนรายบุคคล ภายใต้การเคารพสิทธิและการรักษาความลับอย่างเคร่งครัด เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีภูมิคุ้มกัน ทักษะชีวิต และเติบโตอย่างสมบูรณ์ ปลอดภัย

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการความร่วมมือพหุภาคีและใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐานขับเคลื่อนงาน ให้ครอบคลุมมิติการรู้จักนักเรียน การส่งเสริม การป้องกันแก้ไข และการส่งต่ออย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับศักยภาพ ทักษะชีวิต และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม อันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปลอดภัย

แนวทางการปฏิบัติ

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนกำหนดนโยบายและประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศจัดเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างรอบด้าน โดยบูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อนำข้อมูลไปออกแบบการ

ช่วยเหลือรายบุคคล และสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนบูรณาการข้อมูลอย่างมีส่วนร่วมเพื่อจำแนกกลุ่มนักเรียน นำไปสู่การออกแบบกิจกรรมเชิงรุกและประสานการส่งต่อ ภายใต้มาตรการรักษาความลับอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันการตีตรา

3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนนำผลการคัดกรองมาเป็นฐานจำแนกนักเรียน เพื่อบูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมพหุปัญญาอย่างต่อเนื่อง และกำกับติดตามประเมินผลผ่านวงจรคุณภาพและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โรงเรียนกำหนดแผนปฏิบัติการเชิงรุกโดยใช้ข้อมูลคัดกรองนักเรียนเป็นฐาน พร้อมบูรณาการเครือข่ายสหวิชาชีพในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และบำบัดฟื้นฟูผ่านระบบส่งต่อ เพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนดำเนินการส่งต่อนักเรียนโดยขอความยินยอมและรักษาความลับอย่างเคร่งครัด พร้อมประสานเครือข่ายสหวิชาชีพในการช่วยเหลือ และติดตามผลอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นทั้ง 5 ด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็น อันดับสูงสุด คือ การส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้ อาจแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนยังมีข้อจำกัดในการดำเนินการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยเฉพาะการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภายนอก และการติดตามผลหลังการส่งต่อ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากโรงเรียนขยายโอกาสส่วนใหญ่มีข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จึงทำให้การช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาซับซ้อนยังดำเนินการได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ส่งผลให้ด้านการส่งต่อมีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพล เหมืองทอง (2567) ที่ชี้ให้เห็นว่าการส่งต่อนักเรียนเป็นองค์ประกอบที่สถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก การกำหนดขั้นตอนการส่งต่อที่ชัดเจน และการติดตามผลหลังการส่งต่ออย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดประสิทธิภาพและต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นให้ความสำคัญกับการจัดเก็บและบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เพื่อให้ครูสามารถเข้าใจบริบท ความต้องการ และศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างรอบด้าน การนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนช่วยเหลือรายบุคคลทำให้การดำเนินงานมีความเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพยังช่วยให้ครูสามารถร่วมกันวิเคราะห์และพัฒนาวิธีการดูแลผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพล เหมืองทอง (2567)

ที่เสนอว่าการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลควรอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนรายบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า การคัดกรองนักเรียนไม่ควรที่จะเป็นเพียงการจำแนกผู้เรียนตามระดับความเสี่ยง แต่ควรที่จะต้องเป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายแหล่งร่วมกัน เพื่อให้สามารถวางแผนการช่วยเหลือได้ตรงกับสภาพปัญหาและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน การดำเนินงานดังกล่าวต้องควบคู่กับการคุ้มครองสิทธิและการรักษาความลับของผู้เรียน เพื่อลดผลกระทบจากการตีตราทางสังคม ซึ่งสนับสนุนและสอดคล้องกับกับงานวิจัยของ จิระนันท์ นันทะบุตร (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่าการคัดกรองที่มีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่หลากหลายและการดำเนินงานอย่างรอบคอบภายใต้หลักจริยธรรมของวิชาชีพ

2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน พบว่า การส่งเสริมนักเรียนจะเกิดประสิทธิผลเมื่อใช้ข้อมูลจากการคัดกรองเป็นฐานในการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวนี้ช่วยให้การพัฒนาผู้เรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และทักษะชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับกับงานวิจัยของ รัชพล เที่ยงดี (2563) ที่ให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลสารสนเทศและความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน

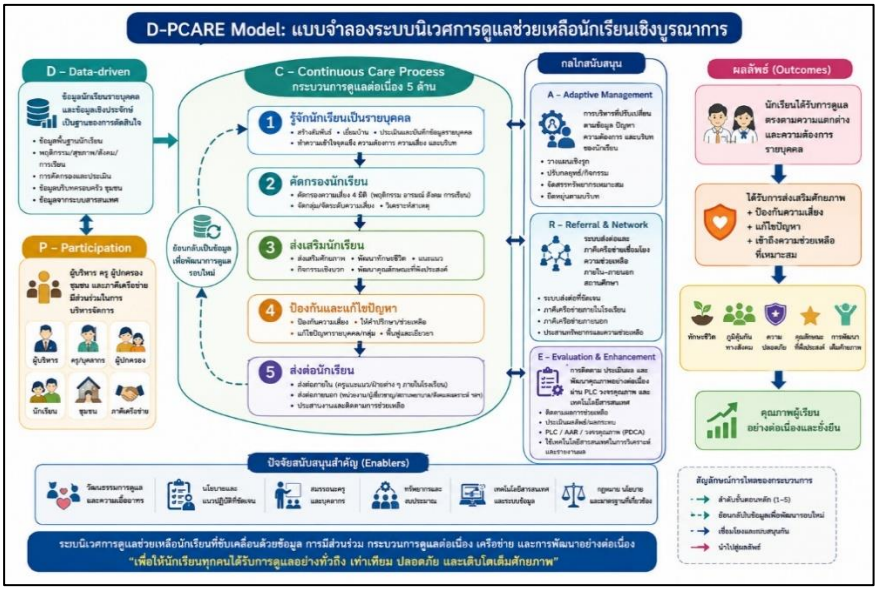
2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน พบว่า การแก้ไขปัญหาของผู้เรียนในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยการทำงานเชิงรุกและการบูรณาการความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่าปัญหาที่ผู้เรียนเผชิญมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายด้าน การใช้ข้อมูลจากระบบคัดกรองร่วมกับเครือข่ายสหวิชาชีพจึงช่วยให้การเฝ้าระวัง การป้องกัน และการฟื้นฟูผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับกับงานวิจัยของ สุนิสา มาสุข (2560) ที่เสนอว่าการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอกเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า การส่งต่อนักเรียนเป็นกระบวนการสำคัญที่เชื่อมโยงการดูแลระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า ความสำเร็จของการส่งต่อไม่ได้ขึ้นอยู่เพียงการส่งผู้เรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญ แต่รวมถึงการประสานงาน การติดตามผล และการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างต่อเนื่องภายใต้การรักษาความลับของผู้เรียน การดำเนินงานลักษณะนี้ช่วยให้การช่วยเหลือมีความต่อเนื่องและสามารถตอบสนองต่อปัญหาของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐฐิญา ใจสุทธิ(2559) ที่เสนอว่าระบบการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพควรจะต้องประกอบด้วยขั้นตอนที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรวมถึงการติดตามผลหลังการส่งต่ออย่างเป็นระบบ เพื่อให้การช่วยเหลือผู้เรียนเกิดประโยชน์สูงสุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ว่าประสิทธิผลของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมิได้เกิดจากการดำเนินงานตามกระบวนการ 5 ด้านอย่างแยกส่วน แต่เกิดจาก การบริหารจัดการเชิงระบบที่เชื่อมโยง “ข้อมูล–บุคคล–กระบวนการ–เครือข่าย” ให้ทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ตั้งแต่การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริม

การป้องกันและแก้ไขปัญหา จนถึงการส่งต่อ และนำผลจากแต่ละขั้นตอนกลับมาใช้พัฒนาการดูแลในรอบต่อไป องค์ความรู้สำคัญในภาพรวมสะท้อนว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผลต้องเป็นระบบการดูแลเชิงบูรณาการและต่อเนื่อง โดยใช้ข้อมูลรายบุคคลเป็นฐานในการวิเคราะห์ คัดกรอง และออกแบบการช่วยเหลือให้สอดคล้องกับความต้องการและระดับความเสี่ยงของนักเรียน เชื่อมโยงกับ การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย พร้อมใช้ PLC วงจรคุณภาพ และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นกลไกสนับสนุน ภายใต้หลักการคุ้มครองสิทธิและรักษาความลับของนักเรียน ทั้งนี้ การส่งต่อเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงความช่วยเหลือจากภายในสถานศึกษาไปสู่ผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานภายนอก โดยต้องมีการประสานงานและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และนำผลที่ได้ย้อนกลับมาเป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงการดูแลในรอบต่อไป จึงทำให้กระบวนการทั้ง 5 ด้านเชื่อมโยงกันเป็นวงจรการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มิใช่กระบวนการที่ดำเนินงานแยกส่วนหรือสิ้นสุดเป็นขั้นตอน ดังนั้น คุณค่าทางวิชาการของการวิจัยครั้งนี้ คือ การเปลี่ยนมุมมองจาก “ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน” สู่ “ระบบนิเวศการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเชิงบูรณาการ” ที่เชื่อมโยงข้อมูล บุคคล กระบวนการ และเครือข่ายเข้าด้วยกัน โดยมีการมีส่วนร่วมเป็นพลังขับเคลื่อน ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐานการตัดสินใจ PLC วงจรคุณภาพและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นกลไกสนับสนุน และการส่งต่อเป็นกลไกเชื่อมโยงความช่วยเหลือ เพื่อให้การดูแลนักเรียนมีความเหมาะสมต่อเนื่อง ปลอดภัย และยั่งยืน

ที่มา : นิรุตติ์ ปินนอ, 2569

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า การส่งต่อนักเรียนเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสยังมีช่องว่างในด้านการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานภายนอก ตลอดจนการติดตามผลภายหลังการส่งต่อ ประกอบกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสมีข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณ ทรัพยากร และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ดังนั้น การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้จึงควรคำนึงถึงความพร้อมและบริบทของสถานศึกษา โดยไม่ควรนำรูปแบบไปใช้ในลักษณะ

เดียวกันทุกโรงเรียน แต่ควรปรับแนวทางการดำเนินงานให้เหมาะสมกับขนาดโรงเรียน จำนวนบุคลากร สภาพปัญหาของนักเรียน และเครือข่ายความร่วมมือที่มีอยู่ในพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปควรที่จะต้องศึกษาวิจัยและพัฒนาระบบการส่งต่อนักเรียนระดับพื้นที่ที่เชื่อมโยงสถานศึกษาและภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าการส่งต่อนักเรียนเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมุ่งพัฒนารูปแบบหรือกลไกการส่งต่อที่กำหนดบทบาทของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครอง หน่วยงานสาธารณสุข หน่วยงานพัฒนาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน รวมทั้งควรที่จะต้องศึกษาประสิทธิผลของระบบติดตามหลังการส่งต่อ เพื่อพัฒนาไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายในการกำหนดมาตรฐานการส่งต่อนักเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถดูแลนักเรียนที่มีปัญหาซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง และลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงความช่วยเหลือ

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** อิมเมจกรุ๊ป.

กรมสุขภาพจิต. (2560). **รายงานประจำปีกรมสุขภาพจิต ปี 2560**. กระทรวงสาธารณสุข.

จิระนันท์ นนทะบุตร. (2564). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ณัฐฐิญา ใจสุทธิ. (2559). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านตรอกนอง (ประทีปวารีราษฎร์วิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก.

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. (2546, 2 ตุลาคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 120 ตอนที่ 95 ก.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. สุวีริยาสาส์น.

รัชพล เที่ยงดี. (2563). **การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

วรพล เหมืองทอง. (2567). **การศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สุนิสา มาสุข. (2560**). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง.** งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1. (2567). **รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567.** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1. (2568). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2569.** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1.

ASR

ส่วนประสมทางการตลาดบริการและการยอมรับเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 ของลูกค้าศูนย์การค้าเครือเซ็นทรัล เขตอำเภอเมืองนครสวรรค์

Service Marketing Mix and Technology Acceptance Associated with Customers' Decision to Register as The 1 Member among Customers of Central Retail Corporation Shopping Centers in Mueang Nakhon Sawan District

กิติพิเชษฐ์ ธูปบูชา[1] ชนิกานต์ เฉื่อยฉ่ำ[2] ดาริน รุ่งกลิ่น[3] สุรพงษ์ วิริยะ[4] ธนพจน์ แพสุวรรณ์[5]
Kitiphichet Thoopbucha, Chanikarn Chueaicham, Darin Rungklin,
Surapong Wiriya, Thanapoj Paesuwan

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7P และการยอมรับเทคโนโลยี และ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์และอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดบริการและการยอมรับเทคโนโลยีต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 ของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการในศูนย์การค้าเครือเซ็นทรัล เขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามที่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่การรับรู้ประโยชน์ และการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน อยู่ในระดับมาก 2) ทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่าแบบจำลองอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจสมัครสมาชิกได้ร้อยละ 6.8 (R^2 = .068) โดยการรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลทางบวกสูงสุด รองลงมาคือด้านผลิตภัณฑ์/บริการ ในขณะที่ด้านลักษณะทางกายภาพมีอิทธิพลทางลบอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นคงที่ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการออกแบบแอปพลิเคชันที่ใช้งานง่ายและความชัดเจนของสิทธิประโยชน์เป็นปัจจัยสำคัญที่ธุรกิจค้าปลีกระดับพื้นที่ควรให้

Received: 2026-07-03 Revised: 2026-08-22 Accepted: 2026-08-24

[1] คณะบริหารและการจัดการ สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา. Faculty of Administrator and Management, Major in Management, Chaopraya University. E-mail: kitiphichet.t@cpu.ac.th

[2] คณะบริหารและการจัดการ สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา. Faculty of Administrator and Management, Major in Management, Chaopraya University. E-mail: chnikantcheuxycha@gmail.com

[3] คณะบริหารและการจัดการ สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา. Faculty of Administrator and Management, Major in Trade Innovation Management, Chaopraya University. E-mail: Rungdarin@gmail.com

[4] คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา. Faculty of Science and Technology, Chaopraya University. E-mail: surapong.w@cpu.ac.th

[5] คณะบริหารและการจัดการ สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา. Faculty of Administrator and Management, Major in Management, Chaopraya University. E-mail: kitiphichet.t@cpu.ac.th

ความสำคัญเป็นลำดับแรก ผลการวิจัยนี้สะท้อนเฉพาะกลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการในศูนย์การค้าพื้นที่อำเภอเมืองนครสวรรค์ และควรระมัดระวังการสรุปขยายผล
คำสำคัญ (Keywords) : ส่วนประสมทางการตลาดบริการ; การยอมรับเทคโนโลยี;
การตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1

Abstract

This research aimed to 1) examine the levels of the service marketing mix 7Ps and the adoption of technology, and 2) analyze the relationships and influence of the service marketing mix and technology acceptance on the decision to subscribe to The 1 membership among customers using services at Central Group shopping centers in Mueang Nakhon Sawan District. This study employed a quantitative research design. The sample consisted of 400 respondents. The research instrument was a online questionnaire used for data collection. Data were analyzed using descriptive statistics, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The results revealed that: (1) among the service marketing mix dimensions, price and promotion received the highest ratings, whereas perceived usefulness and perceived ease of use were rated at a high level; and (2) the two variables exhibited a statistically significant positive correlation. Multiple regression analysis revealed that the model accounted for 6.8% of the variance in membership subscription decisions (R^2 = .068). Perceived ease of use demonstrated the strongest positive influence on membership subscription decisions, followed by the product/service dimension, whereas physical evidence exerted a significant negative influence, after controlling for the other variables in the model. These findings suggest that user-friendly application design and clear communication of membership benefits should be prioritized by area-based retail businesses. However, as the study was limited to customers of shopping centers in Mueang Nakhon Sawan District, the findings should be generalized to other populations and geographical contexts with caution.
Keywords: Service marketing mix; Technology acceptance;
Decision to register as The 1 member

บทนำ (Introduction)

ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ในประเทศไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างครั้งสำคัญเมื่อการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการขยายตัวจากพื้นที่ร้านค้าทางกายภาพสู่แพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างรวดเร็ว ระบบสมาชิกและโปรแกรมสะสมคะแนนจึงกลายเป็นกลยุทธ์หลักที่ผู้ประกอบการค้าปลีกใช้สร้างความภักดีและรักษาฐานลูกค้าในระยะยาว โดยเฉพาะในบริบทที่ผู้บริโภคมีตัวเลือกมากขึ้นและพฤติกรรมการซื้อเปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัล (Kotler & Keller, 2022; ผู้นิพนธ์ แปล) The 1 เป็นโปรแกรมสมาชิก

และสะสมคะแนนของกลุ่มเซ็นทรัล รีเทล คอร์ปอเรชั่น ที่ครอบคลุมร้านค้าปลีกหลายประเภท ตั้งแต่ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล ร้านสะดวกซื้อ ไปจนถึงแพลตฟอร์มช้อปปิ้งออนไลน์ โปรแกรมนี้ใช้แอปพลิเคชันมือถือเป็นศูนย์กลางในการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า ทั้งการสะสมคะแนน การแลกรับสิทธิประโยชน์ และการรับโปรโมชันเฉพาะบุคคล ในปี 2567 The 1 มีสมาชิกทั่วประเทศมากกว่า 21 ล้านคน นับเป็นหนึ่งในโปรแกรมสมาชิกที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Central Retail Corporation, 2023; ผู้นิพนธ์ แปล)

พฤติกรรมการสมัครสมาชิกในระบบดิจิทัลไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการตลาดเพียงอย่างเดียว งานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าทัศนคติต่อการใช้เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการยอมรับและใช้งานบริการแอปพลิเคชัน โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีความหลากหลายด้านอายุและระดับความคุ้นชินกับเทคโนโลยี (Raza et al., 2021; ผู้นิพนธ์ แปล) กรอบทฤษฎีที่ใช้อธิบายพฤติกรรมดังกล่าวอย่างแพร่หลาย คือแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ (Davis, 1989; อ้างถึงใน ธนัท ธนาอัศวกุล และพรทิพย์ รอดพ้น, 2568: 38-50) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ผู้ใช้จะยอมรับระบบเทคโนโลยีใดนั้นขึ้นอยู่กับการรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness: PU) และการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use: PEOU) เป็นสำคัญ แบบจำลองนี้ได้รับการพิสูจน์ซ้ำในบริบทแอปพลิเคชันมือถือและบริการดิจิทัลมาอย่างต่อเนื่อง (Venkatesh & Davis, 2000; อ้างถึงใน ณัทตรัยพัทธ์ ภัทร์พรชนัต 2568: 286-303)

ในด้านการตลาดบริการ แนวคิดส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7Ps ตามแนวทางของ (Kotler & Keller, 2022; ผู้นิพนธ์ แปล) ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์/บริการ (Product/Service) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคลากร (People) กระบวนการ(Process) และลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) แนวคิดดังกล่าวถูกนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคในบริบทธุรกิจอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยด้านบริการดิจิทัลพบว่าคุณภาพของบริการและความง่ายในการใช้งานระบบออนไลน์มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการใช้บริการต่อเนื่องและการตัดสินใจสมัครใช้บริการ (Tandon et al., 2017; ผู้นิพนธ์ แปล) นครสวรรค์เป็นจังหวัดศูนย์กลางการค้าของภาคเหนือตอนล่าง มีห้างสรรพสินค้าและซูเปอร์สโตร์ในเครือเซ็นทรัลที่เปิดให้บริการและมีฐานสมาชิก The 1 ในพื้นที่จำนวนมาก โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดมีลักษณะเฉพาะ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) ความแตกต่างเชิงบริบทนี้ทำให้ผลการวิจัยจากเมืองใหญ่ไม่อาจนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมลูกค้าในระดับพื้นที่ได้โดยตรง

งานวิจัยที่ผ่านมาอยู่ในบริบทโปรแกรมสมาชิกค้าปลีกไทย ส่วนใหญ่ศึกษาในบริบทของกรุงเทพมหานครและเมืองขนาดใหญ่เป็นหลัก โดยพบว่าส่วนประสมการตลาดมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและความภักดีของสมาชิก และการรับรู้ความง่ายในการใช้งานแอปพลิเคชันมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการใช้บริการต่อเนื่อง (Tandon et al., 2017; ผู้นิพนธ์ แปล) แต่ยังขาดการบูรณาการทั้งสองมิติ คือด้านการตลาดบริการและด้านการยอมรับเทคโนโลยี ในการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจสมัครสมาชิกในกลุ่มลูกค้าระดับพื้นที่ งานวิจัยนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าวโดยศึกษาทั้งสองมิติพร้อมกันในกลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการในศูนย์การค้าเครือเซ็นทรัล เขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางกลยุทธ์การตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกในบริบทที่คล้ายคลึงกันได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. ศึกษาระดับส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P) และการยอมรับเทคโนโลยีตามแบบจำลอง TAM ของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการในศูนย์การค้าเครือเซ็นทรัล เขตอำเภอเมืองนครสวรรค์

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์และอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดบริการและการยอมรับเทคโนโลยีต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 ของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการในศูนย์การค้าเครือเซ็นทรัล เขตอำเภอเมืองนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7P ตามแนวคิดของ (Kotler & Keller, 2022; ผู้นิพนธ์ แปล) ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์/บริการ (Product/Service) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคลากร (People) กระบวนการ (Process) และลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีตามแบบจำลอง TAM ของ (Davis, 1989; อ้างถึงใน ธนัท ธนาอัศวกุล และพรทิพย์ รอดพ้น, 2568: 38-50) ประกอบด้วย การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness: PU) และการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use: PEOU) และศึกษาการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 (Membership Registration Decision) ซึ่งครอบคลุมการตัดสินใจสมัคร การใช้งานต่อเนื่อง และการแนะนำให้ผู้อื่นสมัคร

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยนี้คือผู้บริโภคที่เข้ามาใช้บริการในพื้นที่ศูนย์การค้าและร้านค้าเครือเซ็นทรัล รีเทล คอร์ปอเรชั่น ในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยอ้างอิงจาก (Hair et al., 2010; อ้างถึงใน ลัดดา วัจนะสาริกากุล, 2567: 30-38) ซึ่งแนะนำว่าควรมีอัตราส่วนระหว่างหน่วยกับพารามิเตอร์ที่ 20 ต่อ 1 ในการวิจัยนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ 9 พารามิเตอร์ ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมคือ 180 คน เพื่อชดเชยการสูญหายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คนเพื่อลดความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก คือเป็นลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการในศูนย์การค้าเครือเซ็นทรัล รีเทล คอร์ปอเรชั่น เขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ ณ ช่วงเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล และมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยคือ พื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ เฉพาะในบริเวณศูนย์การค้าและร้านค้าในเครือเซ็นทรัล รีเทล คอร์ปอเรชั่น ในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระดับสมาชิก และระยะเวลาการเป็นสมาชิก The 1 จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 ส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7Ps จำนวน 35 ข้อ แบ่งเป็นด้านละ 5 ข้อ ครอบคลุมทั้ง 7 ด้าน ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ 1 (เห็นด้วยน้อยที่สุด) ถึง 5 (เห็นด้วยมากที่สุด)

ส่วนที่ 3 การยอมรับเทคโนโลยีตามแบบจำลอง TAM จำนวน 10 ข้อ แบ่งเป็นด้านละ 5 ข้อ ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ (PU) และการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (PEOU)ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ 1 (เห็นด้วยน้อยที่สุด) ถึง 5 (เห็นด้วยมากที่สุด)

ส่วนที่ 4 การตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 จำนวน 5 ข้อใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ 1 (เห็นด้วยน้อยที่สุด) ถึง 5 (เห็นด้วยมากที่สุด)

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่าทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (IOC ≥ 0.50) ข้อคำถามในส่วนที่ 2 - 4 จำนวน 50 ข้อ และผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) กับกลุ่มทดลอง (Try-out) จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 และรายด้านอยู่ระหว่าง 0.84-0.90 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ในพื้นที่ศูนย์การค้าและร้านค้าในเครือเซ็นทรัล รีเทล คอร์ปอเรชั่น ในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและรอรับคืนทันที ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอความยินยอมจากผู้ตอบแบบสอบถามก่อนการเก็บข้อมูลทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับ และใช้เพื่อประโยชน์ทางการวิจัยเท่านั้น โดยผู้ตอบสามารถปฏิเสธหรือยุติการตอบแบบสอบถามได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใดๆ ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Jamovi เวอร์ชัน 2.7 (The jamovi project, 2025; ผู้นิพนธ์ แปล) R เวอร์ชัน 4.5 เป็นฐาน (R Core Team, 2025; ผู้นิพนธ์ แปล) ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการเป็นสมาชิก ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) สำหรับทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ การยอมรับเทคโนโลยี และการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ .001 ตามแนวทางของ Cohen (1988) ในการแปลผลขนาดของความสัมพันธ์ โดย r = .10-.29 หมายถึงความสัมพันธ์ระดับต่ำ r = .30–.49 ระดับปานกลาง และ r ≥ .50 ระดับสูง

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) สำหรับทดสอบอิทธิพลของตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ และการยอมรับเทคโนโลยี ที่มีต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 พร้อมทั้งตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นด้านพหุสัมพันธ์ (Multicollinearity) ด้วยค่า Variance Inflation Factor (VIF) โดยกำหนดเกณฑ์ VIF < 10 ตามแนวทางของ (Hair et al., 2010; อ้างถึงใน รัฐบุรุษ คุ้มทรัพย์ และ สิปป์ณรงค์ กาญจนาวงศ์ไพศาล, 2568: 155-168)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้ตอบแบบสอบถาม 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 243 คน (ร้อยละ 60.8) เพศชาย 148 คน (ร้อยละ 37.0) และไม่ระบุเพศ 9 คน (ร้อยละ 2.3) กลุ่มอายุที่มากที่สุดคือช่วง 20–30 ปี จำนวน 124 คน (ร้อยละ 31.0) รองลงมาคือช่วง 31–40 ปี จำนวน 108 คน (ร้อยละ 27.0) ด้านสถานภาพ ส่วนใหญ่เป็นโสด 204 คน (ร้อยละ 51.0) สมรส 168 คน (ร้อยละ 42.0) และหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ 28 คน (ร้อยละ 7.0) ด้านการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 228 คน (ร้อยละ 57.0) รองลงมาคือต่ำกว่าปริญญาตรี 92 คน (ร้อยละ 23.0) ปริญญาโท 68 คน (ร้อยละ 17.0) และปริญญาเอกหรือสูงกว่า 12 คน (ร้อยละ 3.0) ด้านอาชีพ กลุ่มที่มีสัดส่วนสูงสุดคือพนักงานเอกชน 120 คน (ร้อยละ 30.0) ธุรกิจส่วนตัว/อิสระ 96 คน (ร้อยละ 24.0) ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ 80 คน (ร้อยละ 20.0) นักเรียน/นักศึกษา 52 คน (ร้อยละ 13.0) แม่บ้าน/พ่อบ้าน 32 คน (ร้อยละ 8.0) และอื่นๆ 20 คน (ร้อยละ 5.0) ด้านรายได้ต่อเดือน กลุ่มใหญ่ที่สุดมีรายได้อยู่ที่ 15,001–25,000 บาท จำนวน 132 คน (ร้อยละ 33.0) ด้านระดับสมาชิก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกระดับ The 1 Member 296 คน (ร้อยละ 74.0) รองลงมาคือ The 1 Exclusive และไม่ทราบระดับ อย่างละ 48 คน (ร้อยละ 12.0 เท่ากัน) และ CENFINITY 8 คน (ร้อยละ 2.0) ด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกมา 1–3 ปี จำนวน 120 คน (ร้อยละ 30.0)

1) การศึกษาระดับส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P) และการยอมรับเทคโนโลยีตามแบบจำลอง TAM ผลการศึกษาระดับส่วนประสมทางการตลาดบริการ พบว่าด้านราคามีค่าเฉลี่ยสูงสุด (Mean = 4.45, S.D. = 0.27) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านการส่งเสริมการตลาด (Mean = 4.42, S.D. = 0.36) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์/บริการ (Mean = 3.94, S.D. = 0.45) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Mean = 3.93, S.D. = 0.44) บุคลากร (Mean = 3.92, S.D. = 0.49) ลักษณะทางกายภาพ (Mean = 3.90, S.D. = 0.48) และกระบวนการ (Mean = 3.85, S.D. = 0.51) อยู่ในระดับมากทั้งหมด ด้านการยอมรับเทคโนโลยีตามแบบจำลอง TAM พบว่าการรับรู้ประโยชน์มีค่าเฉลี่ย = 3.90, S.D. = 0.53 และการรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีค่าเฉลี่ย = 3.88, S.D. = 0.49 อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน ส่วนการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ = 3.77, S.D. = 0.51 อยู่ในระดับมาก

2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดบริการและการยอมรับเทคโนโลยีต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 จากข้อมูลข้างต้น ทำการศึกษาต่อโดยหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปร

	P1	P2	P3	P4	P5	P6	P7	PU	PEOU	Decide
P1	1									
P2	.034	1								
P3	.082	-.099*	1							
P4	.015	-.054	.059	1						
P5	.136**	.002	.118*	.034	1					
P6	.085	.046	.032	.058	.154**	1				
P7	.067	-.039	.129**	-.065	.176***	.102*	1			
PU	.049	-.023	.061	-.081	.092	.010	.259***	1		
PEOU	.054	.061	.07	-.041	.066	.084	.141**	.318***	1	
Decide	.114*	-.006	-.019	-.063	.082	.066	-.061	.024	.184***	1

Note. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

จากตารางที่ 1 พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัวที่ศึกษา มีเพียง P1 ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ ($r = .114$, $p < .05$) และ PEOU การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ($r = .184$, $p < .001$) เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดย PEOU มีขนาดความสัมพันธ์สูงกว่า P1 ชี้ให้เห็นว่าแม้ผู้บริโภคจะประเมินด้านราคาและการส่งเสริมการตลาดในระดับมากที่สุด แต่ปัจจัยทั้งสองนั้นกลับไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการตัดสินใจสมัครสมาชิก สะท้อนให้เห็นว่า "การรับรู้เชิงบวก" ต่อส่วนประสมการตลาดไม่ได้นำไปสู่ "การตัดสินใจสมัคร" โดยอัตโนมัติ หากแต่ความง่ายในการใช้งานแอปพลิเคชันและคุณค่าของสิทธิประโยชน์ที่รับรู้ได้จริงต่างหากที่เป็นตัวแปรสำคัญในกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1

ตัวแปร	B	SE	β	t	p	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	3.501	0.680	-	5.152	< .001	-	-
P1 ผลิตภัณฑ์/บริการ	0.116	0.056	0.103	2.064	0.04	1.03	0.969
P2 ราคา	-0.069	0.094	-0.036	-0.735	0.463	1.02	0.976
P3 ช่องทางการจัดจำหน่าย	-0.04	0.057	-0.035	-0.704	0.482	1.05	0.954
P4 การส่งเสริมการตลาด	-0.101	0.07	-0.071	-1.439	0.151	1.02	0.978
P5 บุคลากร	0.079	0.053	0.076	1.491	0.137	1.08	0.927
P6 กระบวนการ	0.047	0.05	0.048	0.951	0.342	1.05	0.955
P7 ลักษณะทางกายภาพ	-0.115	0.055	-0.108	-2.076	0.039	1.13	0.887
PU การรับรู้ประโยชน์	-0.026	0.051	-0.027	-0.504	0.615	1.18	0.844
PEOU การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน	0.202	0.054	0.195	3.743	< .001	1.13	0.882

$R = .261$, $R^2 = .068$, $N = 400$; VIF ทุกตัวแปรอยู่ระหว่าง 1.02–1.18 ผ่านเกณฑ์ไม่มีพหุสัมพันธ์ (VIF < 10)

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่าแบบจำลองโดยรวมมีค่า $R^2 = .068$ หมายความว่าตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัวร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจสมัครสมาชิกได้ร้อยละ 6.8 เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอื่นในแบบจำลองพร้อมกัน พบว่า PEOU มีอิทธิพลทางบวกสูงสุด ($B = 0.202$, $\beta = .195$, $p < .001$) ผลิตภัณฑ์/บริการ มีอิทธิพลทางบวก ($B = 0.116$, $\beta = .103$, $p = .040$) และ

ลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลทางลบอย่างมีนัยสำคัญ (B = -0.115, β = -.108, p = .039) ส่วนตัวแปรที่เหลือไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p > .05)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยเรื่องส่วนประสมทางการตลาดบริการและการยอมรับเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 ของลูกค้าที่ใช้บริการในศูนย์การค้าเครือเซ็นทรัล เขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. ระดับส่วนประสมทางการตลาดบริการและการยอมรับเทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่าลูกค้าในกลุ่มตัวอย่างประเมินส่วนประสมทางการตลาดบริการของ The 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดโดยด้านราคา (Mean = 4.45) และด้านการส่งเสริมการตลาด (Mean = 4.42) ได้รับการประเมินสูงสุด ส่วนด้านการยอมรับเทคโนโลยีทั้งการรับรู้ประโยชน์ (Mean = 3.90) และการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Mean = 3.88) อยู่ในระดับมากเช่นกัน ผลนี้สะท้อนว่าลูกค้ามีทัศนคติเชิงบวกต่อทั้งส่วนประสมการตลาดและระบบเทคโนโลยีของ The 1 ค่อนข้างสูงโดยรวม ระดับการประเมินที่สูงเช่นนี้ไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันว่าจะนำไปสู่การตัดสินใจสมัครสมาชิก

2. ความสัมพันธ์และอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดบริการและการยอมรับเทคโนโลยีต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 เมื่อวิเคราะห์ทั้งสหสัมพันธ์และการถดถอยพหุคูณ พบว่าด้านราคาและด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งได้รับการประเมินสูงสุด กลับไม่มีความสัมพันธ์หรืออิทธิพลต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปรากฏการณ์นี้อธิบายได้ด้วยแนวคิดของ (Kotler & Keller, 2022; ผู้นิพนธ์ แปล) ที่แยกแยะระหว่าง "การรับรู้คุณค่า" (Customer Perceived Value) กับ "ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม" (Behavioral Intention) ว่าเป็นคนละกระบวนการทางจิตวิทยา กล่าวคือการที่ลูกค้ารับรู้ว่าราคาและโปรโมชันของ The 1 คุ้มค่าเป็นเพียงการประเมินเชิงทัศนคติ แต่ไม่ได้หมายความว่าจะแปลงเป็นการตัดสินใจสมัครสมาชิกในทันที เพราะยังมีปัจจัยกั้นกลาง เช่น ความกังวลเรื่องข้อมูลส่วนตัว ความยุ่งยากในการสมัคร หรือการรับรู้ว่าตนเองซื้อสินค้าไม่บ่อยพอที่จะคุ้มค่ากับการเป็นสมาชิก สอดคล้องกับงานของ (Tandon et al., 2017; ผู้นิพนธ์ แปล) ที่พบว่าการรับรู้เชิงบวกต่อคุณภาพบริการไม่ได้นำไปสู่การตัดสินใจโดยอัตโนมัติหากขั้นตอนการเข้าถึงระบบมีความซับซ้อน

ผลิตภัณฑ์/บริการเป็นตัวแปรส่วนประสมการตลาดเพียงด้านเดียวที่มีความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อการตัดสินใจ จากส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7 ด้าน มีเพียงด้านผลิตภัณฑ์/บริการ (P1) เท่านั้นที่มีทั้งความสัมพันธ์ (r = .114, p < .05) และอิทธิพลทางบวก (β = .103, p = .040) ต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้จะอยู่ในระดับต่ำ ผลนี้สะท้อนให้เห็นว่าสิ่งที่ลูกค้าพิจารณาเป็นอันดับแรกในการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 คือ "ตัวสิทธิประโยชน์และรางวัลที่จะได้รับจริง" ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ (Kotler & Keller, 2022; ผู้นิพนธ์ แปล) ที่อธิบายว่าในธุรกิจบริการ แก่นของการตัดสินใจใช้บริการขึ้นอยู่กับคุณค่าหลัก (Core Value) ที่ลูกค้ารับรู้ว่าจะได้รับจากบริการนั้น ซึ่งต้องมีความชัดเจนและจับต้องได้จึงจะส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจจริง

ความง่ายในการใช้งานแอปพลิเคชันคือตัวแปรสำคัญที่สุดต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิก ผลการวิจัยจากทั้งสหสัมพันธ์ (r = .184, p < .001) และการถดถอยพหุคูณ (β = .195, p < .001) ยืนยันตรงกันว่า PEOU มีความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิกสูงสุดในบรรดาตัวแปรทั้งหมด ในขณะที่ PU

ไม่มีนัยสำคัญทั้งสองวิธี ตามแบบจำลอง TAM ของ (Davis, 1989; อ้างถึงใน ธนัท ธนาอัศวกุล และพรทิพย์ รอดพ้น, 2568: 38-50) อธิบายว่าในบริบทที่ผู้ใช้ยังไม่คุ้นเคยกับระบบ PEOU จะมีบทบาทนำก่อน เพราะลูกค้าไม่สามารถประเมิน PU ได้หากยังไม่ผ่านด่านของความรู้สึกว่าใช้งานได้ง่ายพอ สอดคล้องกับ (Raza et al., 2021; ผู้นิพนธ์ แปล) ที่พบว่าในกลุ่มลูกค้าที่มีความหลากหลายด้านอายุ PEOU มีบทบาทเป็นตัวแปรเงื่อนไขที่ต้องผ่านก่อนที่ PU จะมีผลต่อการตัดสินใจ

ลักษณะทางกายภาพมีอิทธิพลทางลบเมื่อควบคุมตัวแปรอื่น ผลที่น่าสนใจจากการวิเคราะห์ถดถอย คือ P7 มีอิทธิพลทางลบต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญ (β = -.108, p = .039) เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นคงที่ ซึ่งต่างจากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ที่ไม่มีนัยสำคัญ ผลนี้อาจสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อลูกค้ารับรู้ถึงความซับซ้อนของสภาพแวดล้อมทางกายภาพและดิจิทัลของ The 1 มากขึ้นในบริบทที่มีตัวแปรอื่นควบคุม อาจเกิดความรู้สึกท่วมท้น (Information Overload) ซึ่งกลับลดแรงจูงใจในการสมัครสมาชิก แม้ (Kotler & Keller, 2022; ผู้นิพนธ์ แปล) จะอธิบายว่า Physical Evidence ในยุคดิจิทัลควรช่วยสร้างความมั่นใจให้ลูกค้า แต่ผลนี้ชี้ให้เห็นว่าหากการออกแบบซับซ้อนเกินไปอาจให้ผลในทิศทางตรงข้าม

โดยสรุป ผลการวิจัยทั้งหมดชี้ให้เห็นภาพที่ชัดเจนว่าการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1 ในกลุ่มลูกค้าที่ศึกษาถูกขับเคลื่อนด้วยตัวแปรสองกลุ่ม คือคุณค่าของสิทธิประโยชน์ที่จับต้องได้และความง่ายในการเข้าถึงและใช้งานเทคโนโลยี ในขณะที่ปัจจัยทางการตลาดที่เน้นการรับรู้เชิงบวก เช่น ราคาและโปรโมชัน แม้จะได้รับการประเมินในระดับสูงแต่กลับไม่แปลงเป็นพฤติกรรมการสมัครสมาชิกโดยตรง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

1) องค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 ระดับส่วนประสมทางการตลาดบริการและการยอมรับเทคโนโลยี

การประเมินระดับสูงในเชิงทัศนคติต่อส่วนประสมการตลาดไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันพฤติกรรมการตัดสินใจ แม้ลูกค้าจะประเมินด้านราคาและการส่งเสริมการตลาดในระดับมากที่สุด แต่เมื่อนำไปทดสอบความสัมพันธ์กับการตัดสินใจสมัครสมาชิกจริงไม่พบนัยสำคัญทางสถิติ เหตุผลคือ "การรับรู้เชิงบวกต่อส่วนประสมการตลาด" และ "การตัดสินใจเชิงพฤติกรรม" เป็นคนละกระบวนการทางจิตวิทยาที่ขับเคลื่อนด้วยตัวแปรต่างกัน การประเมินว่าราคาคุ้มค่าหรือโปรโมชันน่าสนใจเป็นเพียงการประเมินในระดับทัศนคติที่ไม่จำเป็นต้องแปลงเป็นพฤติกรรมการสมัครสมาชิกเสมอไป องค์ความรู้นี้สอดคล้องกับแนวคิด Customer Perceived Value ของ (Kotler & Keller, 2022; ผู้นิพนธ์ แปล) ที่แยกการรับรู้คุณค่าออกจากความตั้งใจเชิงพฤติกรรมไว้อย่างชัดเจน แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานทั่วไปของแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดดั้งเดิมที่ตั้งข้อสันนิษฐานว่าทัศนคติเชิงบวกที่สูงจะนำไปสู่พฤติกรรมการซื้อ/สมัครโดยตรง งานวิจัยนี้จึงชี้ให้เห็นข้อจำกัดของสมมติฐานดังกล่าวในบริบทของโปรแกรมสมาชิกดิจิทัลระดับพื้นที่

2) องค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 ความสัมพันธ์และอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดบริการและการยอมรับเทคโนโลยีต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิก The 1

2.1 ความง่ายในการใช้งาน (PEOU) ทำหน้าที่เป็นตัวกรอง (Gatekeeper) ที่ต้องผ่านก่อนกระบวนการตัดสินใจจะเกิดขึ้น ในบริบทของลูกค้าค้าปลีกระดับพื้นที่ที่มีความหลากหลายด้านอายุและระดับความคุ้นชินกับเทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่า PEOU มีทั้งความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อการตัดสินใจสูงสุดในบรรดาตัวแปรทั้งหมด ในขณะที่ PU ไม่มีนัยสำคัญ เหตุผลคือลูกค้าไม่สามารถประเมินประโยชน์ของระบบได้

หากยังไม่ผ่านด่านของความรู้สึกว่าใช้งานได้ง่ายพอ องค์ความรู้นี้สอดคล้องกับงานของ (Raza et al., 2021; ผู้นิพนธ์ แปล) ที่พบบทบาทเงื่อนไขคล้ายกันในกลุ่มลูกค้าหลากหลายวัย แต่เป็นการปรับแต่ง (Refinement) เพิ่มเติมจากแบบจำลอง TAM ดั้งเดิมของ (Davis, 1989; อ้างถึงใน ธนัท ธนาอัศวกุล และพรทิพย์ รอดพ้น, 2568: 35-80) ซึ่งไม่ได้ระบุลำดับความสำคัญก่อน-หลังระหว่าง PU และ PEOU ไว้อย่างชัดเจนเท่าที่พบในบริบทนี้

2.2 กรอบส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7P ของ (Kotler & Keller, 2022; ผู้นิพนธ์ แปล) เมื่อนำมาทดสอบในบริบทดิจิทัล พบว่าด้านลักษณะทางกายภาพ (P7) มีบทบาทสองด้าน คือเชื่อมโยงกับการยอมรับเทคโนโลยีในภาพรวม แต่กลับมีอิทธิพลทางลบต่อการตัดสินใจสมัครสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญเมื่อควบคุมตัวแปรอื่น เหตุผลที่เป็นไปได้คือความซับซ้อนของสภาพแวดล้อมทางกายภาพและดิจิทัลที่มากเกินไปอาจก่อให้เกิดความรู้สึกท่วมท้น (Information Overload) ซึ่งลดทอนแรงจูงใจในการสมัครสมาชิกแทนที่จะเสริมสร้างความมั่นใจตามที่แนวคิดดั้งเดิมคาดไว้ ผลนี้จึงไม่สอดคล้องกับมุมมองดั้งเดิมของ (Kotler & Keller, 2022; ผู้นิพนธ์ แปล) ที่มองว่า Physical Evidence ควรช่วยสร้างความมั่นใจให้ลูกค้าเสมอ และชี้ให้เห็นว่ากรอบ 7P ดั้งเดิมอาจต้องได้รับการปรับเมื่อนำมาใช้ในบริบทดิจิทัลที่มีความซับซ้อนของอินเทอร์เฟซและช่องทางเข้าถึงมากขึ้น

2.3 แบบจำลองที่ประกอบด้วย 7P และ TAM ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจสมัครสมาชิกได้เพียงร้อยละ 6.8 (R^2 = .068) เหตุผลคือการตัดสินใจสมัครสมาชิกโปรแกรมดิจิทัลเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อน มีตัวแปรเชิงจิตวิทยาและสังคมอีกหลายมิติที่แบบจำลองนี้ยังไม่ได้ครอบคลุม เช่น ความไว้วางใจในแบรนด์ บรรทัดฐานทางสังคม และประสบการณ์เดิมกับแอปพลิเคชัน (ตามที่เสนอไว้ในข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป) ค่า R^2 ที่ต่ำนี้จึงไม่ได้บ่งชี้ว่าแบบจำลอง 7P และ TAM ใช้ไม่ได้ แต่สะท้อนขอบเขตของการอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ด้วยตัวแปรเชิงทัศนคติเพียงกลุ่มเดียว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรพัฒนาสิทธิประโยชน์เฉพาะพื้นที่นครสวรรค์ที่ตอบสนองรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้บริโภคในจังหวัด

1.2 ควรออกแบบ Touchpoint ทางกายภาพที่ช่วยให้ผู้บริโภคเข้าใจระบบสมาชิกได้ทันทีที่พบเห็น

1.3 ควรปรับรูปแบบโปรโมชันที่ทำให้ผู้บริโภคได้สัมผัสประสบการณ์การใช้แอปพลิเคชันจริงก่อนตัดสินใจสมัคร

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทดสอบแบบจำลองสมการโครงสร้าง เพื่อวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปร

2.2 ควรเพิ่มตัวแปรด้านความไว้วางใจในแบรนด์ บรรทัดฐานทางสังคม และประสบการณ์เดิมกับแอปพลิเคชัน

เอกสารอ้างอิง (References)

ณัทตรัยพัทธ์ ภัทร์พรชนัต. (2568). อิทธิพลของบุคลิกภาพและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ ChatGPT. **วารสารศิลปะการจัดการ**. 9(3): 286-303.

ธนัท ธนาอัศวกุล และพรทิพย์ รอดพ้น. (2568). ทัศนคติและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลของผู้บริโภคในประเทศไทย. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 14(3): 38-50.

รัฐบุรุษ คุ้มทรัพย์ และสิปป์ณรงค์ กาญจนาวงศ์ไพศาล. (2568). การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาการพัฒนาระบบบริการสาธารณะในยุคดิจิทัล. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 14(1): 155-168.

ลัดดา วัจนะสาริกากุล. (2567). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุสำหรับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์สีเขียวเพื่อภาวะแวดล้อมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ. **วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการศึกษา**. 2(1): 30-38.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). **รายได้และการกระจายรายได้ของครัวเรือน พ.ศ. 2566 ระดับจังหวัด**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. https://www.nso.go.th/public/e-book/Analytical-Reports/Income-2566/246/

Central Retail Corporation. (2023). **Annual report 2023**. Central Retail Corporation Public Company Limited.

Cohen, J. (1988). **Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd ed.)**. Lawrence Erlbaum Associates.

Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. **MIS Quarterly**. 13(3): 319-340.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). **Multivariate data analysis.** 7th ed. Pearson Education.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2022). **Marketing management.** 16th ed. Pearson Education.

R Core Team. (2025). **R: A language and environment for statistical computing (Version 4.5) [Computer software]**. R Foundation for Statistical Computing. https://cran.r-project.org.

Raza, S. A., Qazi, W., Khan, K. A., & Salam, J. (2021). Social isolation and acceptance of the learning management system (LMS) in the time of COVID-19 pandemic: An expansion of the UTAUT model. **Journal of Educational Computing Research**. 59(2): 183-208.

Tandon, U., Kiran, R., & Sah, A. N. (2017). Customer satisfaction as mediator between website service quality and repurchase intention:An emerging economy case.**Service Science**. 9(2): 106-120.

The jamovi project. (2025). **jamovi (Version 2.7)[Computer software]**. https://www.jamovi.Org

Venkatesh, V., & Davis, F. D. (2000). A theoretical extension of the technology acceptance model:Four longitudinal field studies. **Management Science**. 46(2): 186–204. http://www.jstor.org/stable/2634758

การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

Development of a Student Affairs Administration Manual for Small Schools under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2

มานิสา สาส่งเสริม[1] หยกแก้ว กมลวรเดช[2] สุรเชษฐ์ บุญยรักษ์[3]
Manisa Sasongserm, Yokkaew Kamolvoradej, Surachet Boonyarug

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 และ 2) เพื่อพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน มี 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่งานกิจการนักเรียน จำนวน 137 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก จัดทำคู่มือฉบับร่างและประเมินความเหมาะสมโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่งานกิจการนักเรียน นักจิตวิทยาประจำเขตพื้นที่ และนักวิชาการ เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินความสอดคล้องของคู่มือ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็กโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน และด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ 2) คู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ บทนำ การบริหารกิจการนักเรียน และภาคผนวก ครอบคลุมแนวทางการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิสะท้อนว่าคู่มือมีความสอดคล้องและความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ดำเนินงาน กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารกิจการนักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กได้

Received: 2026-07-11 Revised: 2026-08-26 Accepted: 2026-08-28

[1] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: Manisa.339.ms@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: yokkaew.kamol@gmail.com

[3] อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: edboonyarug7@gmail.com

คำสำคัญ (Keywords) : การพัฒนาคู่มือ; การบริหารกิจการนักเรียน; โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

This research had purposes to: 1) study the conditions and problems of student affairs administration in small schools under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2; and 2) develop a student affairs administration manual for small schools under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2. This was a mixed-methods study conducted in two phases. Phase 1 investigated the conditions and problems of student affairs administration in small schools. Data were collected from 137 school administrators and teachers responsible for student affairs using a questionnaire. Phase 2 involved the development of the student affairs administration manual for small schools. A draft manual was prepared and evaluated for appropriateness by nine experts, including the school administrators, teachers responsible for student affairs, educational service area psychologists, and academics. The instrument used was a manual consistency evaluation form. Data were analyzed using basic statistics, including percentage, mean, and standard deviation.

The research findings revealed that: 1) overall, the conditions and problems of student affairs administration in small schools were at a high level. With consideration of the aspects, the findings indicated that one aspect achieved the highest rating level, whereas the remaining five aspects were assessed at a high level.-Student affairs administration received the highest mean score, followed by student affairs planning, implementation of the student support system, promotion of student discipline, morality, and ethics, evaluation of student affairs operations, and promotion of democracy in schools, which received the lowest mean score. 2) The developed manual comprised three main sections: Introduction, Student Affairs Administration, and Appendices, covering a systematic management framework. Evaluated by nine experts, the manual possessed high congruence and appropriateness, serving as a practical guideline for planning, implementing, monitoring, and evaluating student affairs administration aligned with the specific context of small schools.

Keywords: manual development; student affairs administration manual; small-sized schools

บทนำ (Introduction)

ภายใต้บริบทของสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการจัดการศึกษาของประเทศไทย สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมุ่งพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ มี

ความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วินัย ความรับผิดชอบ และการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ที่มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมของคนไทยให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง พัฒนาสมรรถนะที่จำเป็น และยกระดับศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2565: 1-3) จากทิศทางดังกล่าว การบริหารงานกิจการนักเรียนจึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถดำรงตนอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม และได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม คุณธรรม และจริยธรรม โดยเฉพาะในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล การบริหารกิจการนักเรียนจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน แต่ครอบคลุมถึงการสร้างระบบและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม รวมทั้งการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลและพัฒนาผู้เรียน (ณัฐพล แสงงาม, 2564: 1-3; ทองแดง แสวงบุญ และสุรางคนา มัณยานนท์, 2564: 179-180)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562: 115-118) ยังได้กำหนดขอบเขตของการบริหารกิจการนักเรียนให้ครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และ 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารกิจการนักเรียนเป็นกระบวนการที่มีความเชื่อมโยงตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เมื่อสังเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การบริหารกิจการนักเรียนที่มีประสิทธิภาพควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยการวางแผนเป็นพื้นฐานสำหรับกำหนดทิศทางและแนวปฏิบัติ การบริหารงานเป็นกลไกในการขับเคลื่อนกิจกรรมและการดำเนินงาน การส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรมช่วยพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ขณะที่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วยให้สถานศึกษาสามารถรู้จักและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล สามารถป้องกัน แก้ไข และส่งต่อปัญหาได้อย่างเหมาะสม ส่วนการส่งเสริมประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม และการประเมินผลทำหน้าที่เป็นกลไกในการตรวจสอบและนำข้อมูลกลับไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานในรอบต่อไป ทั้งนี้ ผลการศึกษาของพิมพ์ผกา โพธิจันทร์ และคณะ (2564: 79-92) สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารกิจการนักเรียนตามขอบข่ายงานอย่างเหมาะสม มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาและการพัฒนาผู้เรียน

โรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดด้านบุคลากร ทรัพยากร และงบประมาณ จึงจำเป็นต้องมีแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนที่ชัดเจน ไม่ซับซ้อน และสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 90 โรงเรียน ซึ่งมีบริบทและข้อจำกัดในการดำเนินงานแตกต่างกัน การพัฒนาคู่มือที่สอดคล้องกับบริบทดังกล่าวจึงมีความจำเป็น เพื่อให้ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนมีแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียน และนำผลการศึกษามาใช้เป็นฐานในการพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ให้มีความ

ชัดเจน เหมาะสม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการบริหารกิจการนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการเป็น 2 ระยะตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียน

ผู้วิจัยศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และ 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาจากการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ณฐพัฒน์ ถุงพลอย (2563)

ระยะที่ 2 การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียน

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาจากระยะที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการยกร่างและพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก จากนั้นนำร่างคู่มือเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ก่อนจัดทำเป็นคู่มือฉบับสมบูรณ์

1.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 90 โรงเรียน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 47 คน ครูผู้สอน 517 คน รวมทั้งสิ้น 564 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่งานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ปี

การศึกษา 2568 กำหนดขนาดกลุ่มเป้าหมายโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์ และอรณัฏฐ์ อชีรญาวัฒน์, 2567: 39-55) ได้กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 47 คน และครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่งานกิจการนักเรียน 90 คน รวมทั้งสิ้น 137 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 3 ท่าน ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่งานกิจการนักเรียน 3 ท่าน นักจิตวิทยาประจำเขตพื้นที่ 1 ท่าน และนักวิชาการ 2 ท่าน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 ท่าน มีคุณสมบัติดังนี้ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา เป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก/ขนาดกลาง ที่มีผลงานเชิงประจักษ์ด้านกิจการนักเรียน/หรือเกี่ยวข้องกับงานกิจการนักเรียน และมีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามาไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. ครูโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 3 คน มีคุณสมบัติดังนี้ เป็นผู้รับผิดชอบหลักในงานกิจการนักเรียน หรือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีผลงานเชิงประจักษ์ด้านการบริหาร/จัดการงานกิจการนักเรียน มีวิทยฐานะตั้งแต่ ครูชำนาญการ ขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการทำงานด้านกิจการนักเรียนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี

3. นักจิตวิทยาประจำเขตพื้นที่ จำนวน 1 ท่าน มีคุณสมบัติดังนี้ ดำรงตำแหน่งนักจิตวิทยาประจำเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2มีวุฒิการศึกษาตรงทางด้านจิตวิทยา และมีประสบการณ์ในการดูแล ช่วยเหลือ ตรวจวินิจฉัย และให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนในเขตพื้นที่การศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี

4. นักวิชาการ จำนวน 2 ท่าน มีคุณสมบัติดังนี้ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานวิชาการ/วิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาหรือการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และมีประสบการณ์การทำงาน ไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 90 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2568 ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอ้างอิงจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวคิด ทฤษฎี เพื่อใช้สอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ของ Likert และมีลักษณะเป็นการสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม/แนวทางการพัฒนา/สิ่งที่ต้องการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก

2.2 การสร้างและพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีองค์ประกอบ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 นำผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ทั้ง 6 ด้าน มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดเนื้อหา แนวปฏิบัติ และขั้นตอนการดำเนินงานที่ควรปรากฏในคู่มือ โดยพิจารณาจากประเด็นที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำและประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา เพื่อนำมากำหนดสาระและรายละเอียดของคู่มือให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาจัดระบบเป็นเนื้อหา แนวปฏิบัติ และขั้นตอนการดำเนินงาน ครอบคลุมการบริหารกิจการนักเรียนทั้ง 6 ด้าน แล้วจัดทำเป็นโครงร่างคู่มือที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบโครงร่างคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง ความเหมาะสมของเนื้อหา แนวปฏิบัติ ขั้นตอนการดำเนินงาน และการใช้ภาษา แล้วนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไข และจัดทำเป็นคู่มือฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ถึงโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2. จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้จำนวน 137 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการตอบแบบสัมภาษณ์ให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และวิธีการตอบแบบสัมภาษณ์

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง

5. เมื่อได้แบบสัมภาษณ์กลับคืนมาแล้วผู้วิจัยนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2 การสร้างและพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีองค์ประกอบ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 นำผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มาเป็นข้อมูลในการยกร่างคู่มือ

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยนำผลการวิเคราะห์ปัญหาด้านต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้ครอบคลุมขอบเขตของการศึกษาและพัฒนามาเป็นองค์ประกอบคู่มือโดยใช้หลักการของณฐพัฒน์ ถุงพลอย (2563) ภาณุพงศ์ กันไพเราะ (2568)

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบโครงร่างคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 ตรวจสอบโครงร่างคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เพื่อประเมินผลว่าสอดคล้องกับขอบข่ายปัญหาขั้นที่ 1 โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างและการใช้ภาษาเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

4.3 การจัดทำเนื้อหาสาระของคู่มือ ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำเนื้อหาสาระของคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามโครงร่างที่ได้แก้ไข ปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อจัดทำเนื้อหาสาระเรียบร้อยแล้ว จึงได้นำคู่มือที่ได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่งานกิจการนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหาร 47 คน ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่งานกิจการนักเรียน 90 คน รวมทั้งสิ้น 137 คน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงสภาพและปัญหาการดำเนินงานการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 (n = 137)

ข้อ	การบริหารกิจการนักเรียน	สภาพและปัญหาการดำเนินงาน		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	การวางแผนงานกิจการนักเรียน	4.50	0.46	มาก

2	การบริหารงานกิจการนักเรียน	4.56	0.44	มากที่สุด
3	การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	4.38	0.52	มาก
4	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.44	0.49	มาก
5	การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	4.26	0.58	มาก
6	การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน	4.32	0.55	มาก
	รวม	**4.41**	**0.51**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน และด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เป็นรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยจุดแข็งคือการจัดกิจกรรมและการจัดทำแนวปฏิบัติงานที่เหมาะสม ส่วนประเด็นที่ควรพัฒนาคือการประชุมร่วมกับคณะกรรมการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อรับทราบปัญหาและร่วมกันปรับปรุงงานอย่างสม่ำเสมอ

2.2 ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน มีการจัดทำระเบียบข้อบังคับและแผนงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประกันคุณภาพในระดับสูง แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องความต่อเนื่องของการวางแผนติดตาม สรุปประเมินผล และการจัดทำรายงานเสนอผู้เกี่ยวข้อง

2.3 ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการพัฒนาระบบและการรายงานผลต่อผู้บริหารที่ดี แต่ยังมีประเด็นที่ต้องพัฒนาและปรับปรุง คือ การคัดกรอง การป้องกันแก้ไขปัญหา การส่งต่อ และการกำกับติดตามจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลอย่างเป็นระบบ

2.4 ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังความรับผิดชอบและคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างดี แต่ประเด็นที่ควรส่งเสริมเพิ่มเติมคือ การจัดกิจกรรมสร้างขวัญกำลังใจและการมอบเกียรติบัตรยกย่องชมเชยนักเรียนที่ทำความดีอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

2.5 ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีการประเมินก่อน ระหว่าง และหลังจัดกิจกรรม รวมถึงนำผลไปปรับปรุงงานในระดับดี แต่ควรพัฒนาการประเมินผลภาพรวมเมื่อสิ้นภาคเรียนและสิ้นปีการศึกษา ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมประเมิน

2.6 ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน อยู่ในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยมีการเผยแพร่หลักการและส่งเสริมบรรยากาศประชาธิปไตยได้ดี แต่ประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาและจัดระบบให้ชัดเจนยิ่งขึ้นคือ การจัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนเป็นประจำทุกปีและการส่งเสริมบทบาทสภานักเรียน

3. ผลการพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 สามารถสรุปได้ ดังนี้

คู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็กมีความสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับสามารถนำไปใช้ได้ เนื่องมาจากการพัฒนาคู่มือดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยนำผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารกิจการนักเรียนมาพิจารณาร่วมกับแนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดองค์ประกอบ เนื้อหา แนวปฏิบัติ และขั้นตอนการดำเนินงานให้ครอบคลุมการบริหารกิจการนักเรียนและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก จากนั้นนำร่างคู่มือให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไข จึงทำให้คู่มือมีความเป็นระบบ ครอบคลุม และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ดำเนินงาน กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารกิจการนักเรียนได้ สอดคล้องกับณฐพัฒน์ ถุงพลอย (2563) ที่ศึกษาการพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนและพบว่า การพัฒนาคู่มืออย่างเป็นระบบและผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิช่วยให้คู่มือมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

1.1 ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.56 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยการจัดกิจกรรมและการจัดทำแนวปฏิบัติงานมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูง ขณะที่การประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบปัญหาและพัฒนางานมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า เนื่องมาจากโรงเรียนขนาดเล็กมีโครงสร้างการบริหารไม่ซับซ้อน สามารถกำกับ ติดตาม และประสานงานได้อย่างใกล้ชิด จึงเอื้อต่อการดำเนินงานกิจการนักเรียน ผลการวิจัยสอดคล้องกับทองแดง แสวงบุญ และสุรางคนา มัณยานนท์ (2564: 179-188) ที่พบว่าการบริหารกิจการนักเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับสูงเช่นกัน

1.2 ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ย 4.50 อยู่ในระดับมาก โดยการจัดทำระเบียบข้อบังคับมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่การติดตาม สรุป ประเมินผล และรายงานผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กสามารถกำหนดแผนและแนวทางการดำเนินงานได้ง่าย แต่ข้อจำกัดด้านบุคลากรและภาระงานอาจส่งผลต่อความต่อเนื่องของการติดตามและประเมินผล สอดคล้องกับทองแดง แสวงบุญ และสุรางคนา มัณยานนท์ (2564: 179-188) ที่พบว่าด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น

1.3 ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ย 4.44 อยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกี่ยวข้องกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ และการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เนื่องมาจากการดำเนินงานดังกล่าวต้องอาศัยข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและการติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจมีข้อจำกัดด้านบุคลากรและเวลา สอดคล้องกับณัฐพล แสงงาม (2564) ที่พบว่าสภาพปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเสนอให้พัฒนาระบบงานและการดำเนินงานกิจการนักเรียนอย่างเป็นระบบ

1.4 ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า มีค่าเฉลี่ย 4.38 อยู่ในระดับมาก โดยการปลูกฝังความรับผิดชอบและการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ขณะที่การสร้างขวัญกำลังใจและการยกย่องชมเชยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างใกล้ชิด แต่การจัดระบบการเสริมแรงอาจยังไม่ต่อเนื่อง สอดคล้องกับทองแดง แสวงบุญ และสุรางคนา มัณยานนท์ (2564: 179-188) ที่พบว่าด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม และจริยธรรมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ย 4.32 อยู่ในระดับมาก โดยการประเมินก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรม รวมทั้งการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงกิจกรรมดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ขณะที่การประเมินผลเมื่อสิ้นภาคเรียนและสิ้นปีการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ทั้งนี้ควรพัฒนาระบบการประเมินผลให้มีการสรุปผลอย่างเป็นระยะและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับทองแดง แสวงบุญ และสุรางคนา มัณยานนท์ (2564: 179-188) ที่พบว่าด้านการประเมินผลงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 4.26 แต่ยังอยู่ในระดับมาก โดยการจัดทำเอกสารเผยแพร่หลักการประชาธิปไตย การให้คำปรึกษา และการส่งเสริมบรรยากาศประชาธิปไตยดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ขณะที่การจัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนเป็นประจำทุกปีมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้ อาจเนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและการจัดระบบอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยสอดคล้องกับทองแดง แสวงบุญ และสุรางคนา มัณยานนท์ (2564: 179-188) ที่พบว่าด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น แม้ยังอยู่ในระดับมาก

2. ผลการสร้างและพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่า คู่มือที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารกิจการนักเรียนได้ เนื่องจากการพัฒนาคู่มือได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และกำหนดองค์ประกอบของคู่มือให้สอดคล้องกับบริบท ความต้องการ และสภาพการปฏิบัติงานจริงของสถานศึกษา ก่อนนำไปตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสาขาที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้คู่มือมีความถูกต้อง ครอบคลุม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง จึงช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน และผู้เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลการบริหารกิจการนักเรียนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณฐพัฒน์ ถุงพลอย (2564: 58–60) ที่เสนอว่า การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนที่ผ่านการศึกษาสภาพการดำเนินงานและผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะช่วยให้ได้คู่มือที่มีความถูกต้อง ครอบคลุม และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยการพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 นำไปสู่การค้นพบองค์ความรู้ใหม่เชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ในรูปแบบแบบจำลองการขับเคลื่อนระบบบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก (Context-Responsive Synergy Model: CRS Model) ดังภาพประกอบ

(ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้นิพนธ์, 2569)

จากภาพที่ 1 ผู้นิพนธ์ได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย โดยแสดงให้เห็นว่า การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็กควรเริ่มต้นจากการศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นจุดเด่นและประเด็นที่ควรพัฒนา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคู่มือที่มีคุณภาพ จากนั้นจึงบูรณาการการบริหารทั้ง 6 ด้านเข้าด้วยกันภายใต้กระบวนการบริหารแบบวงจรคุณภาพ (PDCA) โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ซึ่งผลจากการดำเนินงานและการประเมินผลจะถูกนำกลับไปใช้ปรับปรุงการวางแผนและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ คือ นักเรียนได้รับการพัฒนารอบด้าน และโรงเรียนมีการบริหารกิจการนักเรียนที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรนำคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ดำเนินงาน กำกับติดตาม และประเมินผล โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก

1.2 ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบหรือนวัตกรรมการส่งเสริมประชาธิปไตยและสภานักเรียนที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดจาก 6 ด้าน

1.3 ควรศึกษาผลการนำคู่มือไปทดลองใช้จริงในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อประเมินประสิทธิผลและพัฒนาคู่มือให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยการพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่า การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ดังนั้น ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยและการดำเนินงานสภานักเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก รวมทั้งศึกษาการนำคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนไปใช้จริงด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อประเมินผลและพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์ และอรณัฏฐ์ อชีรญาวัฒน์. (2567). การสุ่มตัวอย่างในงานวิจัย: หลักการ วิธีการและการประยุกต์ใช้. **วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการศึกษา.** 2(1): 39-55.

ณฐพัฒน์ ถุงพลอย. (2563). **การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ณฐพัฒน์ ถุงพลอย. (2564). การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 7(1): 49-61.

ณัฐพล แสงงาม. (2564). **สภาพปัญหาและประสิทธิผลการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ทองแดง แสวงบุญ และสุรางคนา มัณยานนท์. (2564). การบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนปทุมราชวงศา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29**. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย.** 5(1): 179-188.

พิมพ์ผกา โพธิจันทร์, และคณะ. (2564). การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3**. Journal of Roi Kaensarn Academi**. 6(11): 79–92.

ภาณุพงศ์ กันไพเราะ. (2568). การพัฒนาคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทุ่งใหญ่วิทยาวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช. **วารสารสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม**. 6(1): 26–37.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **คู่มือการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570).** สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: มุมมองนักท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทย

The Influence of Tourist Guide Competencies on Positive Tourism Experiences and Sustainable Community-Based Tourism: Perspectives of Tourists in Southern Thailand

หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์[1] ธัญวรัตน์ ตันวานิช[2*]
Hathairat Wattanapruek, Thunwarut Tanwanich

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก 2) ศึกษาอิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน และ 3) ศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยจากนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของจังหวัดสงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช กระบี่ และภูเก็ต วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะมัคคุเทศก์ทั้งสี่ด้านอิทธิพลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก โดยทุกด้านมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (β = 0.288) ด้านคุณลักษณะ (β = 0.224) ด้านทักษะ (β = 0.221) และด้านความรู้ (β = 0.121) 2) สมรรถนะมัคคุเทศก์ทั้งสี่ด้านและประสบการณ์การท่องเที่ยวมีเชิงบวกอิทธิพลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ด้านความรู้ (β = 0.160) ด้านทักษะ (β = 0.151) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (β = 0.123) และด้านคุณลักษณะ (β = 0.111) และ 3) ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (β = 0.403) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาสมรรถนะของมัคคุเทศก์ควบคู่กับการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกจะช่วยยกระดับคุณภาพการบริการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ (Keywords): สมรรถนะมัคคุเทศก์; ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก; การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the influence of tourist guide competencies on positive tourism experiences; 2) examine the influence of tourist guide

Received: 2026-07-04 Revised: 2026-08-27 Accepted: 2026-08-28

[1] อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา Lecturer of Faculty of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University Songkhla. E-mail: hathairat.wa@skru.ac.th

[2] อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา Lecturer of Faculty of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University Songkhla. Corresponding author. E-mail: thunwarut.no@skru.ac.th

competencies on sustainable community-based tourism; and 3) examine the influence of positive tourism experiences on sustainable community-based tourism. This quantitative research study involved 400 participants. Data were collected from the Thai tourists visiting community-based tourism destinations in the provinces of Songkhla, Phatthalung, Nakhon Si Thammarat, Krabi, and Phuket using a questionnaire as the research instrument. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics, including Pearson's correlation coefficient and multiple regression analysis.

The findings revealed that: 1) all four dimensions of tourist guide competencies exerted a statistically significant positive influence on positive tourism experiences, comprising ethics and professional conduct (β = 0.288), personal attributes (β = 0.224), skills (β = 0.221), and knowledge (β = 0.121); 2) all four dimensions of tourist guide competencies and positive tourism experiences exerted a statistically significant positive influence on sustainable community-based tourism, comprising knowledge (β = 0.160), skills (β = 0.151), ethics and professional conduct (β = 0.123), and personal attributes (β = 0.111); and 3) positive tourism experiences exerted the strongest positive influence on sustainable community-based tourism (β = 0.403). The findings indicate that developing tourist guide competencies alongside the creation of positive tourism experiences can enhance service quality, promote tourist participation, and support the sustainable development of community-based tourism across economic, social, and environmental dimensions.

Keywords: Tourist Guide Competencies; Positive Tourism Experience;
Sustainable Community-Based Tourism

บทนำ (Introduction)

การท่องเที่ยวถือเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างรายได้ การกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจ และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ภายใต้บริบทดังกล่าว การท่องเที่ยวชุมชนได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการบริหารจัดการและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ส่งผลให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน วสุธิดา พูนกลัด และคณะ (2566: 795) กล่าวว่า การท่องเที่ยวชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่อาศัยวิถีชีวิตดั้งเดิม ทรัพยากรธรรมชาติ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นจุดดึงดูดสำคัญ ซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านประเพณี วิถีชีวิต และอาหารพื้นถิ่นที่สะท้อนเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวมักประสบปัญหาในการหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวหรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นส่งผลให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวไม่น่าจดจำและบอกต่อแบบปากต่อปากน้อยลง (Suyatna, et al. 2024: 78, ผู้นิพนธ์แปล) ความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งดึงดูดใจเพียง

อย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับคุณภาพของการบริการและการปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวด้วย (Situmorang, et al., 2025: 500, ผู้นิพนธ์แปล) ดังนั้น มัคคุเทศก์นำเที่ยวจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและสร้างประสบการณ์เชิงบวกต่อนักท่องเที่ยวผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและความเข้าใจในท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง

ภาคใต้ของประเทศไทยนับเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชน เนื่องจากมีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ครอบคลุมทั้งพื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยและชายฝั่งอันดามัน ทำให้สามารถพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย (สงบ สิงสันจิตร และคณะ, 2568: 23) อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการท่องเที่ยวชุมชนมิได้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของทรัพยากรเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับการรับรู้และประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่ได้รับจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ เนื่องจากนักท่องเที่ยวเป็นผู้ประเมินคุณภาพการบริการ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และความน่าสนใจของกิจกรรมที่ชุมชนนำเสนอ ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความพึงพอใจ ความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ และการบอกต่อ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

กระบวนการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยว มัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวในชุมชนถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เรื่องราวของชุมชน และเชื่อมโยงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี และวัฒนธรรมไปสู่นักท่องเที่ยว ดังนั้น สมรรถนะของมัคคุเทศก์ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และคุณธรรมจริยธรรม (Mohamad Rosman, et al., 2022: 411; Kapa, de Crom, & Hermann, 2022: 1350; เจนนิสตรา สิริศรีเสริมวงศ์, 2566: 22 ; ธนกฤตา สุขสมวาจา และวาสินี ทิพย์ศร, 2567: 155) จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยว หากมัคคุเทศก์ขาดความรู้ ความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ ขาดทักษะในการสื่อสารหรือการให้บริการที่เหมาะสม ย่อมส่งผลให้การถ่ายทอดคุณค่าของชุมชนไม่สมบูรณ์ และลดโอกาสในการสร้างความประทับใจหรือการเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้มาเยือน ในทางตรงกันข้าม มัคคุเทศก์ที่มีสมรรถนะสูงสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ถ่ายทอดอัตลักษณ์ของชุมชนได้อย่างถูกต้อง และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรม อันเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการศึกษาที่ผ่านมาจะให้ความสำคัญกับบทบาทของมัคคุเทศก์ แต่มุ่งเน้นศึกษาผลกระทบต่อความพึงพอใจหรือภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวในภาพรวม และยังขาดการทดสอบอิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ใน 4 มิติหลัก (ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และคุณธรรมจริยธรรม) พร้อมกันต่อทั้งประสบการณ์เชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทการท่องเที่ยวชุมชนภาคใต้ของประเทศไทยที่มีความยึดโยงระหว่างพหุวัฒนธรรมและธรรมชาติเฉพาะถิ่น ซึ่งต้องการสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่เฉพาะเจาะจง การขาดแคลนองค์ความรู้เชิงประจักษ์ในมิติดังกล่าวส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการกำหนดแนวทางการพัฒนาสมรรถนะมัคคุเทศก์ให้ตอบโจทย์ความยั่งยืนของชุมชนได้อย่างตรงจุด

จากปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง อิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: มุมมองนักท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทย เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวและขยายองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวชุมชน ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและมาตรฐานวิชาชีพมัคคุเทศก์ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและบริบทของชุมชน ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลเชิงนโยบายในการ

ส่งเสริมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม อันจะนำไปสู่การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม และการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงชุมชนอย่างยั่งยืน
3. เพื่อศึกษาประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

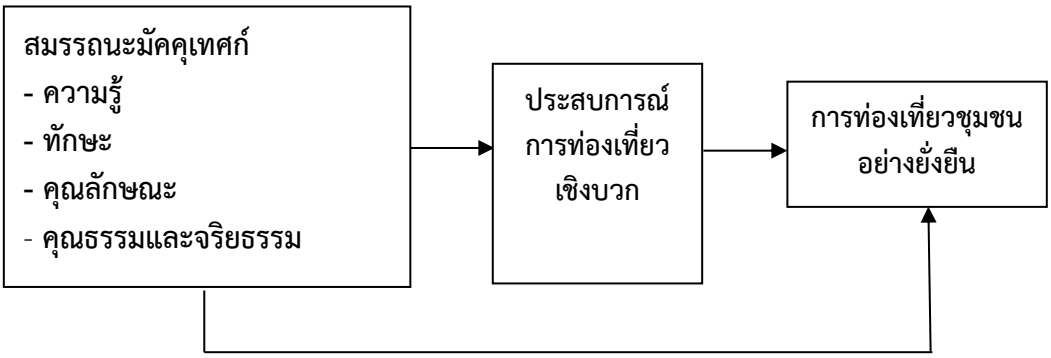
สมรรถนะมัคคุเทศก์ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่นำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ดูแลความปลอดภัย และถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่นั้นอย่างถูกต้องและเหมาะสม มัคคุเทศก์จำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะส่วนบุคคล และคุณธรรมและจริยธรรมที่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่นำเที่ยวได้อย่างมืออาชีพและมีประสิทธิภาพ (Mohamad Rosman, et al., 2022: 411; Kapa, de Crom, & Hermann, 2022: 1350; เจนนิสตรา สิริศรีเสริมวงศ์, 2566: 22; ธนกฤตา สุขสมวาจา และวาสินี ทิพย์ศร, 2567: 155) สมรรถนะมัคคุเทศก์ ด้านความรู้มัคคุเทศก์ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของมัคคุเทศก์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ทรัพยากรการท่องเที่ยว ภาษา เทคโนโลยี และมาตรฐานด้านความปลอดภัย เพื่อนำเสนอข้อมูลได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ (Rihova & Alexander, 2025: 1036, ผู้นิพนธ์แปล) ด้านทักษะมัคคุเทศก์ หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดข้อมูลการท่องเที่ยว การวางแผนและบริหารจัดการโปรแกรมนำเที่ยว การประสานงานและดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การมีทักษะข้ามวัฒนธรรม ตลอดจนการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และจัดการสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้การนำเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ (Situmorang, et al., 2025: 502, ผู้นิพนธ์แปล; รณวีร์ พาผล, 2569: 375) ด้านคุณลักษณะมัคคุเทศก์ หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลที่สะท้อนบุคลิกภาพ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์ เช่น ความสุภาพ ความรับผิดชอบ มนุษยสัมพันธ์ จิตบริการ และความเป็นผู้นำ ซึ่งเอื้อต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ (ธนกฤตา สุขสมวาจา และวาสินี ทิพย์ศร, 2567: 162) คุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง หลักการและจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานที่สะท้อนถึงความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม การเคารพสิทธิของนักท่องเที่ยวและชุมชน ตลอดจนการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพมัคคุเทศก์ (Kapa, de Crom & Hermann, 2022: 1351, ผู้นิพนธ์แปล) ดังนั้น มัคคุเทศก์ที่มีสมรรถนะสูงสามารถออกแบบการสื่อสาร จัดกิจกรรมเชิงมีส่วนร่วม และถ่ายทอดบริบทวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ได้ ซึ่งนำไปสู่การเกิดประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกที่เพิ่มพูนความพึงพอใจและความตั้งใจกลับมาเยือนของนักท่องเที่ยว (เจนนิสตรา สิริศรีเสริมวงศ์, 2566: 27) ประสบการณ์เชิงบวกจากการนำเที่ยวที่มีคุณภาพยังทำหน้าที่เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการยอมรับและการสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน Chatkaewnapanon (2022: 6, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและการจัดการที่คำนึงถึงมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจะได้รับการเสริมแรงเมื่อมัคคุเทศก์สามารถเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับชุมชนอย่างเหมาะสม (Situmorang, et al., 2025: 508, ผู้นิพนธ์แปล) ในบริบทมุมมองนักท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทย การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะ

มัคคุเทศก์ ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นประเด็นเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก หมายถึง ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม วิถีชีวิตชุมชน บรรยากาศ และการให้บริการ จนก่อให้เกิดการรับรู้ถึงคุณค่า ความประทับใจ ความเพลิดเพลิน และความทรงจำที่ดีตลอดการเดินทาง ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกถือเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างคุณภาพการบริการนำเที่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อชุมชนท้องถิ่น (เจนนิสตรา สิริศรีเสริมวงศ์, 2566: 20) เนื่องจาก เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดีย่อมก่อให้เกิดความประทับใจ ความพึงพอใจ และความเต็มใจที่จะกลับมาเยือนอีกครั้ง รวมทั้งการบอกเล่าประสบการณ์ผ่านสื่อออนไลน์ (Quang, et al., 2023: 8, ผู้นิพนธ์แปล) ซึ่งมีบทบาทเสมือนการสื่อสารการตลาดโดยไม่ต้องลงทุน ช่วยผลักดันเศรษฐกิจชุมชนและกระจายรายได้อย่างยั่งยืน (เกสสิณี ตรีพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2566: 218) นอกจากนี้ ประสบการณ์เชิงบวกยังช่วยกระตุ้นการยอมรับมาตรการอนุรักษ์ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของชุมชน อันมีความสอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบวัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่นภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อชุมชนสามารถมอบบริการนำเที่ยวที่มีคุณภาพ ย่อมช่วยเสริมสร้างคุณค่าเชิงวัฒนธรรม การพึ่งพาตนเอง และความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว (Situmorang, et al., 2025: 508, ผู้นิพนธ์แปล) การพัฒนาประสบการณ์ให้มีคุณภาพจึงต้องอาศัยทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนและการยกระดับสมรรถนะของผู้ให้บริการนำเที่ยวเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (Priatmoko, Kabil, Purwoko, & Dávid, 2021: 1, ผู้นิพนธ์แปล) ดังนั้น จากมุมมองของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคใต้ การให้ความสำคัญกับการสร้างประสบการณ์เชิงบวกจึงไม่เพียงส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้มาเยือนเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนความยั่งยืนของการท่องเที่ยวชุมชนในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวที่สร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ทรัพยากร และการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งส่งผลให้การท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในฐานะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Krittayaruangroj, Suriyankietkaew, & Hallinger, 2023: 1035, ผู้นิพนธ์แปล) การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนาธุรกิจขนาดเล็ก โดยอาศัยทุนทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนเป็นฐานสำคัญในการสร้างคุณค่าและประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว (Hariyadi, Rokhman, Rosyadi, Yamin, & Runtiko, 2024: 5, ผู้นิพนธ์แปล) ขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีทักษะและองค์ความรู้ยังช่วยสร้างรายได้ กระจายผลประโยชน์ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่น (Situmorang et al., 2025: 502, ผู้นิพนธ์แปล) อันนำไปสู่การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (Sustainable Community-Based Tourism) ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างสมดุล โดยคำนึงถึงมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างประโยชน์แก่ชุมชนในระยะยาว การวิจัยครั้งนี้ การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนพิจารณาจากมุมมองของนักท่องเที่ยว ซึ่งสะท้อนการรับรู้ต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนที่สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรและอัตลักษณ์ท้องถิ่น ควบคู่กับการสร้างประโยชน์แก่คนในชุมชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องและสมดุลในระยะยาว

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากสำนักงานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา รหัสจริยธรรมการวิจัย SCPHYLIRB-2569/302 รับรองวันที่ 10 เมษายน 2569 วิธีดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เนื้อหาอิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: มุมมองนักท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทย โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากบทความวิชาการและบทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์แนวคิดสมรรถนะมัคคุเทศก์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณลักษณะมัคคุเทศก์ และ 2) ด้านทักษะมัคคุเทศก์ 3) ด้านความรู้มัคคุเทศก์ และ 4) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Mohamad Rosman, et al., 2022: 411, ผู้นิพนธ์แปล; Kapa, de Crom, & Hermann, 2022: 1350, ผู้นิพนธ์แปล; เจนนิสตรา สิริศรีเสริมวงศ์, 2566: 22; ธนกฤตา สุขสมวาจา และวาสินี ทิพย์ศร, 2567: 155) สำหรับตัวแปรประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก (Neuhofer, 2025: 47, ผู้นิพนธ์แปล; Bagheri, Guerreiro, Pinto, Ghaderi, 2024: 1991, ผู้นิพนธ์แปล) และการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (Priatmoko, Kabil, Purwoko, & Dávid, 2021: 4, ผู้นิพนธ์แปล)

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย และได้รับบริการจากมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวในชุมชน กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย และได้รับบริการจากมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวในชุมชน และมีอายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรของ Cochran, W.G. (1977: 3) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องเก็บจำนวน 385 คน เพื่อป้องกันการสูญเสียหรือความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 400 คนจำนวน 400 คน ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง ได้แก่ จังหวัดสงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช กระบี่ และภูเก็ต เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวในชุมชน และมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังครอบคลุมพื้นที่ภาคใต้ทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน รวมถึงภาคใต้

ตอนบนและภาคใต้ตอนล่าง จึงสามารถสะท้อนมุมมองของนักท่องเที่ยวต่อสมรรถนะมัคคุเทศก์ ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก และการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดในจำนวนที่เท่าเทียมกัน จังหวัดละ 80 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน เพื่อให้แต่ละพื้นที่มีความเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างอย่างเหมาะสม

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีการให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย โดยเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ภาคใต้ตอนบน ภาคใต้ตอนล่าง พื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทย และพื้นที่ชายฝั่งอันดามัน ดังนี้ ภาคใต้ตอนล่าง จังหวัดสงขลา ได้แก่ ชุมชนเกาะยอ และชุมชนเมืองเก่าสงขลา จังหวัดพัทลุง ได้แก่ ชุมชนทะเลน้อย และชุมชนบ้านปากประ ภาคใต้ตอนบนฝั่งอ่าวไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ชุมชนบ้านคีรีวง และชุมชนบ้านแหลมโฮมสเตย์ ภาคใต้ตอนบนฝั่งอันดามัน จังหวัดกระบี่ ได้แก่ ชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนเกาะกลาง จังหวัดภูเก็ต ได้แก่ ชุมชนบ้านบางโรง และชุมชนบ้านไม้ขาว ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling)

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน ระหว่างเดือน มกราคม 2569 ถึง มิถุนายน 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจความสอดคล้องของคำถามอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะมัคคุเทศก์ ประกอบด้วย ด้านคุณลักษณะมัคคุเทศก์ ด้านทักษะมัคคุเทศก์ ด้านความรู้มัคคุเทศก์ และด้านคุณธรรมและจริยธรรม ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน แบบสอบถามส่วนที่ 2-3 ใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ การทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) กับนักท่องเที่ยวในภาคใต้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ผลการทดสอบ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง 0.778-0.897 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อถือเป็นที่ยอมรับได้ (Hair, J.F., et. al., 2018: 163, ผู้นิพนธ์แปล) สำหรับผลการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่า Factor Loading อยู่ระหว่าง 0.553–0.914 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ที่ค่า 0.40 แสดงให้เห็นว่า ข้อคำถามแต่ละข้อสามารถอธิบายตัวแปรแฝงที่ต้องการวัดได้อย่างเหมาะสม และมีความสอดคล้องกับแนวคิดเชิงทฤษฎีของการวิจัย ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความน่าเชื่อถือของตัวแปร

ตัวแปร	ข้อคำถาม	Factor Loading	Alpha Coefficient
Knowledge (KNO)	5	0.722-0.814	0.837
Skills (SKI)	5	0.581-0.845	0.778
Personal Attributes (PER)	5	0.712-0.818	0.822
Ethics and Professional Conduct (ETH)	5	0.553-0.848	0.782
Positive Tourism Experience (POS)	6	0.685-0.911	0.871

Sustainable Community–Based Tourism (SUS)	6	0.773-0.914	0.897

นิยามเชิงปฏิบัติการใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวชี้วัดและพัฒนาเครื่องมือวิจัย ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 นิยามเชิงปฏิบัติการและตัวชี้วัดของตัวแปรในการวิจัย

นิยามเชิงปฏิบัติการ	แหล่งอ้างอิง
ด้านความรู้ หมายถึง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อระดับองค์ความรู้ของมัคคุเทศก์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ทรัพยากรการท่องเที่ยว กฎหมาย และมาตรฐานการนำเที่ยว ซึ่งสามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ	Modi (2023); Kapa et al. (2022); Rihova & Alexander (2025); เจนนิสตรา สิริศรีเสริมวงศ์ (2566)
ด้านทักษะ หมายถึง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อความสามารถของมัคคุเทศก์ในการสื่อสาร ถ่ายทอดข้อมูล วางแผน ประสานงาน แก้ไขปัญหา และบริหารจัดการสถานการณ์ระหว่างการนำเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ	Kapa et al., (2022); Modi (2023) Situmorang, et al. (2025)
ด้านคุณลักษณะ หมายถึง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อคุณลักษณะส่วนบุคคลของมัคคุเทศก์ที่สะท้อนถึงบุคลิกภาพ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน อันเอื้อต่อการให้บริการที่มีคุณภาพ	Bindawas (2025); ธนกฤตา สุขสมวาจา และวาสินี ทิพย์ศร (2567)
ด้านคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อการปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์ที่ยึดหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ ความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการเคารพสิทธิของนักท่องเที่ยวและชุมชน	Kapa, de Crom & Hermann (2022)
ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก หมายถึง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม วิถีชีวิตชุมชน และการบริการ จนก่อให้เกิดความประทับใจ ความเพลิดเพลิน และความทรงจำที่ดีจากการเดินทาง	Neuhofer (2025); Situmorang, et al. (2025); Quang, et al., (2023)
ด้านการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน หมายถึง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวว่าการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนสามารถสร้างความสมดุลระหว่างการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม การรักษาวิถีชีวิตของชุมชน และการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น เพื่อให้การท่องเที่ยวดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน	Krittayaruangroj et al., (2023); Hariyadi et al., (2024); Situmorang et al., (2025)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือก ในพื้นที่ศึกษาจังหวัดสงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช กระบี่ และภูเก็ต โดยประสานงานกับผู้ประสานงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนเข้าพื้นที่เก็บข้อมูล จากนั้นชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและขอ

ความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างก่อนตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยใช้เวลาตอบประมาณ 10-15 นาทีต่อชุด และนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความครบถ้วนก่อนวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ โดยเขียนตัวแบบสมการถดถอยเชิงพหุได้ ดังนี้

$$POS = \beta_0 + \beta_1 KNO + \beta_2 SKI + \beta_3 PER + \beta_4 ETH + \varepsilon \quad \text{สมการที่ 1}$$

$$SUS = \beta_5 + \beta_6 KNO + \beta_7 SKI + \beta_8 PER + \beta_9 ETH + \beta_{10} POS + \varepsilon \quad \text{สมการที่ 2}$$

กำหนดให้ β = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

ε = ค่าความคลาดเคลื่อน

KNO = ด้านความรู้ (Knowledge)

SKI = ด้านทักษะ (Skills)

PER = ด้านคุณลักษณะ (Personal Attributes)

ETH = ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Ethics and Moral Conduct)

POS = ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก (Positive Tourism Experience)

SUS = ด้านการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (Sustainable Community-Based Tourism)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: มุมมองนักท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทย ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

Variables	KNO	SKI	PER	ETH	POS	SUS
$\bar{X}$	4.570	4.597	4.649	4.650	4.609	4.532
S.D.	0.438	0.416	0.438	0.421	0.443	0.443
Knowledge (KNO)	1					
Skills (SKI)	0.722**	1				
Personal Attributes (PER)	0.748**	0.722**	1			
Ethics and Moral Conduct (ETH)	0.632**	0.677**	0.675**	1		
Positive Tourism Experience (POS)	0.630**	0.665**	0.668**	0.665**	1	
Sustainable Community-Based Tourism (SUS)	0.683**	0.697**	0.692**	0.669**	0.760**	1

**Statistically significant at the 0.01 level

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีเห็นต่อสมรรถนะมัคคุเทศก์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน นอกจากนี้ ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยทุกตัวแปรมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.532 - 4.650 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson’s Correlation) พบว่า ตัวแปรสมรรถนะมัคคุเทศก์มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.630 - 0.748 ทั้งนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันทุกตัวแปรต่ำกว่า 0.800 ทั้งนี้ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดมีค่าไม่เกิน 0.800 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์เชิงพหุ (Multicollinearity) มีความเหมาะสมสำหรับการนำตัวแปรเข้าสู่การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในลำดับต่อไปได้ (Shrestha, 2020, ผู้นิพนธ์แปล)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสำหรับประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก

Variables	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIFs
(Constant)	0.510	0.182		2.799	0.005**		
Knowledge	0.122	0.056	0.121	2.197	0.029*	0.365	2.739
Skills	0.235	0.058	0.221	4.029	0.000**	0.367	2.727
Personal Attributes	0.226	0.057	0.224	3.946	0.000**	0.343	2.915
Ethics and Moral Conduct	0.303	0.051	0.288	5.902	0.000**	0.461	2.167
R^2 = 0.564, Adj.R^2 = 0.560, F = 127.956, p < 0.000, Durbin-Watson = 2.225							

*Statistically significant at the 0.05 level, **Statistically significant at the 0.01 level

จากตารางที่ 4 การตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์เชิงพหุของตัวแปรอิสระในทั้งสองสมการโดยพิจารณาค่า Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIFs) พบว่า ค่า Tolerance อยู่ในช่วง 0.343 – 0.461 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ 0.10 และค่า VIFs อยู่ในช่วง 2.167–2.915 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 10 แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองไม่ประสบปัญหาความสัมพันธ์เชิงพหุในระดับที่มีนัยสำคัญ (Hair et al., 2018: 163, ผู้นิพนธ์แปล) นอกจากนี้ การตรวจสอบความเป็นอิสระของค่าคลาดเคลื่อนด้วยสถิติ Durbin–Watson พบว่า มีค่าเท่ากับ 2.225 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ (1.50–2.50) บ่งชี้ว่าค่าคลาดเคลื่อนมีความเป็นอิสระต่อกัน และไม่พบปัญหาอัตสหสัมพันธ์ในแบบจำลอง (Shrestha, 2020, ผู้นิพนธ์แปล)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า แบบจำลองมีค่าสัมประสิทธิ์การกำหนดที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.560 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกได้ร้อยละ 56.00 เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า สมรรถนะมัคคุเทศก์ ด้านความรู้มัคคุเทศก์ ด้านทักษะมัคคุเทศก์ ด้านคุณลักษณะมัคคุเทศก์ และด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีอิทธิพลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกในทิศทางเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบขนาดอิทธิพลจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) พบว่า ด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ คุณลักษณะมัคคุเทศก์ ทักษะมัคคุเทศก์ และความรู้มัคคุเทศก์ ตามลำดับ สามารถเขียนสมการพยากรณ์คะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$POS = 0.121\ KNO + 0.221\ SKI + 0.224\ PER + 0.288\ ETH + \varepsilon$$ สมการที่ 1

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสำหรับการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

Variables	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIFs
(Constant)	0.076	0.158		0.480	0.632		

Knowledge	0.161	0.048	0.160	3.358	0.001**	0.361	2.772
Skills	0.160	0.051	0.151	3.130	0.002**	0.352	2.840
Personal Attributes	0.113	0.050	0.111	2.242	0.026**	0.330	3.030
Ethics and Moral Conduct	0.129	0.046	0.123	2.804	0.005**	0.424	2.358
Positive Tourism Experience	0.403	0.043	0.403	9.316	0.000**	0.436	2.296
R^2 = 0.679, Adj.R^2 = 0.675, F = 166.746, p < 0.000, Durbin-Watson = 1.929							

**Statistically significant at the 0.01 level

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) พบว่า ค่า Tolerance มีค่าอยู่ระหว่าง 0.330–0.436 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.10 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) อยู่ระหว่าง 2.296–3.030ซึ่งต่ำกว่า 10 สอดคล้องกับ Hair et al. (2018: 163, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันในระดับที่ก่อให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แบบจำลองมีค่าสัมประสิทธิ์การกำหนดที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.675 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนของความการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ได้ร้อยละ 67.50 ส่วนที่เหลือร้อยละ 32.50 เป็นผลจากปัจจัยอื่น เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า สมรรถนะมัคคุเทศก์ ด้านความรู้มัคคุเทศก์ ด้านทักษะมัคคุเทศก์ ด้านคุณลักษณะมัคคุเทศก์ และด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน เมื่อเปรียบเทียบขนาดอิทธิพลจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) พบว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกการมีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนมากที่สุด ขณะที่สมรรถนะมัคคุเทศก์ ด้านความรู้มัคคุเทศก์มีอิทธิพลสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทักษะมัคคุเทศก์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ส่วนคุณลักษณะมัคคุเทศก์มีอิทธิพลน้อยที่สุด ตามลำดับ สามารถเขียนสมการพยากรณ์คะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

SUS = 0.160(KNO) + 0.151(SKI) + 0.111(PER) + 0.123(ETH) + 0.403(POS) + **ε** สมการที่ 2

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สมรรถนะมัคคุเทศก์ ด้านความรู้มัคคุเทศก์ ด้านทักษะมัคคุเทศก์ ด้านคุณลักษณะมัคคุเทศก์ และด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีอิทธิพลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกในทิศทางเดียวกัน ผลการวิจัยสะท้อนว่า การท่องเที่ยวชุมชนมีลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ และคนในชุมชนอย่างใกล้ชิด นักท่องเที่ยวจึงมิได้ประเมินประสบการณ์จากปริมาณข้อมูลหรือความรู้ที่ได้รับเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับพฤติกรรมและวิธีการปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์ เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส การไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว และการเคารพต่อกฎระเบียบและวิถีชีวิตของชุมชน คุณธรรมและจริยธรรมจึงอาจทำหน้าที่เป็นพื้นฐานของความไว้วางใจ ซึ่งช่วยลดความไม่แน่นอนและความกังวลของนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเปิดใจเรียนรู้ และมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวชุมชนเป็นการเดินทางไปยังพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคย การที่มัคคุเทศก์มีความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ มีทักษะการสื่อสารและบริหารจัดการการนำเที่ยว มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์และมีจริยธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความไว้วางใจ รู้สึกปลอดภัย และสามารถเพลิดเพลินกับกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ส่งผลให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวเป็นไปในเชิงบวก สอดคล้องกับ Modi (2023: 2, ผู้นิพนธ์แปล) พบว่า สมรรถนะของมัคคุเทศก์ส่งผลเชิงบวกต่อ

ประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยตรง นอกจากนี้ Kapa, de Crom & Hermann (2022: 1351, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า มัคคุเทศก์ถือเป็นบุคลากรด้านการท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีสมรรถนะ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะ และด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อสร้างคุณภาพการบริการและประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว (รณวีร์ พาผล, 2569) นอกจากนี้ สมรรถนะของมัคคุเทศก์เป็นกลไกสำคัญในการเปลี่ยนทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนให้กลายเป็น "ประสบการณ์ที่มีคุณค่า" เนื่องจาก แหล่งท่องเที่ยวชุมชนไม่ได้มีคุณค่าเพียงจากทรัพยากรธรรมชาติหรือวัฒนธรรมเท่านั้น (Bindawas, 2025: 6, ผู้นิพนธ์แปล) แต่คุณค่าจะเกิดขึ้นเมื่อมัคคุเทศก์สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ เชื่อมโยงเรื่องราว สร้างปฏิสัมพันธ์ และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างเหมาะสม (สงบ สิงสันจิตร, พรศุลี สุทธโส และกิตติกร ไสยรินทร์, 2568: 26) ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ความเพลิดเพลิน และความผูกพันกับพื้นที่ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก (เกสสิณี ตรีพงศ์พันธุ์, ตวงกาญจน์ วัฒน์บุณย์ และกนกวรรณ ศรีขวัญ, 2566: 225)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า สมรรถนะมัคคุเทศก์ ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะ และด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน สะท้อนให้เห็นว่า สมรรถนะของมัคคุเทศก์เป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมโยงคุณค่าของทรัพยากรท้องถิ่นกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว โดยมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และทรัพยากรของชุมชนอย่างถูกต้องจะสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างน่าสนใจและสร้างความเข้าใจถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ขณะเดียวกัน ทักษะด้านการสื่อสาร การบริหารจัดการกลุ่ม และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ช่วยให้การท่องเที่ยวดำเนินไปอย่างราบรื่นและเกิดความประทับใจซึ่งนำไปสู่การสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชนในระยะยาว ส่วนคุณลักษณะของมัคคุเทศก์ ได้แก่ ความเป็นมิตร ความเอาใจใส่ ความรับผิดชอบ และการมีจิตบริการ ช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน นอกจากนี้ คุณธรรมและจริยธรรมของมัคคุเทศก์ถือเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน เนื่องจาก การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส เคารพกฎระเบียบของชุมชน ไม่บิดเบือนข้อมูล ไม่แสวงหาผลประโยชน์เกินควร และคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนในชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรเป็นสำคัญจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวและส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในพื้นที่ อันนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างรับผิดชอบ การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม และการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนในระยะยาวต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ Bindawas (2025: 3, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า ความเป็นมืออาชีพ ความรับผิดชอบ และความตระหนักด้านความยั่งยืนของบุคลากรท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญของการให้บริการที่มีคุณภาพและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ Modi (2023: 4, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเชิงจริยธรรมของบุคลากรเป็นทุนมนุษย์ที่ช่วยสร้างคุณค่าร่วมระหว่างนักท่องเที่ยว ชุมชน และแหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ Jin (2024: 2, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยมัคคุเทศก์ที่มีสมรรถนะทั้งด้านความรู้ ทักษะ และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการมีความรับผิดชอบต่อชุมชน ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ทรัพยากร และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งความสามารถในการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน ด้วยเหตุนี้ สมรรถนะของมัคคุเทศก์จึงมิได้เป็นเพียงปัจจัยที่ยกระดับคุณภาพการบริการ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนอย่าง

ยั่งยืน ผ่านการสร้างสมดุลระหว่างการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ทรัพยากร และการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในระยะยาว

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน สะท้อนให้เห็นว่า ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับไม่ได้สิ้นสุดเพียงความพึงพอใจระหว่างการเดินทาง แต่ยังส่งผลต่อทัศนคติ พฤติกรรม รวมถึงความตั้งใจในการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าในการเรียนรู้วิถีชีวิต การมีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน และการรับรู้ถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยวและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้ถึงการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ เช่น ปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน การสนับสนุนผลิตภัณฑ์และบริการในท้องถิ่น รวมถึงการบอกต่อประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้อื่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน สอดคล้องกับ เดชวิทย์ นิลวรรณ, บังอร ฉัตรรุ่งเรือง และคณะ (2567: 4) กล่าวว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เกิดจากการสัมผัสกับการกระทำหรือกิจกรรมต่าง ๆร่วมกับชุมชนและการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ Neuhofer (2025: 41, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่เกิดจากการบริการที่มีคุณภาพและการปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการกับนักท่องเที่ยว ช่วยเสริมสร้างคุณค่าที่นักท่องเที่ยวรับรู้และนำไปสู่การสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ Jin, Siow, Fabian (2024: 12, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า การสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้และการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจาก ช่วยสร้างความตระหนักด้านการอนุรักษ์และความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว (วสุธิดา พูนกลัด, บุญสาน ทระทึก และสุภลัคน์ วงศ์ไพศาลลักษณ , 2566: 796) ดังนั้น ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกจึงมิใช่เพียงผลลัพธ์ของการให้บริการที่มีคุณภาพ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวให้เกิดความเข้าใจ ความผูกพัน และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและอัตลักษณ์ของชุมชน นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผลการวิจัยก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่อธิบายกลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนจากมุมมองของนักท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า สมรรถนะมัคคุเทศก์ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะ และด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นปัจจัยต้นน้ำ (Input) ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก (Process) ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ การสื่อสาร การสร้างปฏิสัมพันธ์และการให้บริการอย่างมีจริยธรรมส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่าของทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งนำไปสู่การสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (Outcome) ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้จึงเสนอองค์ความรู้ใหม่ว่า "ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกทำหน้าที่เป็นกลไกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน" สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ไม่เพียงยกระดับคุณภาพการบริการ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคุณค่าร่วมระหว่างนักท่องเที่ยว ชุมชน และทรัพยากรท้องถิ่น อันนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนาหลักสูตรอบรมมัคคุเทศก์ที่มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการบริการและสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกให้แก่นักท่องเที่ยว

1.2 ชุมชนท่องเที่ยวควรส่งเสริมกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม และการอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าและนำไปสู่การสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

1.3 หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวควรกำหนดมาตรฐานการประเมินสมรรถนะมัคคุเทศก์ควบคู่กับการประเมินคุณภาพประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาบทบาทของตัวแปรส่งผ่าน (Mediator) และตัวแปรกำกับ (Moderator) เช่น ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว ความพึงพอใจ ความไว้วางใจ การรับรู้คุณค่า และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่ออธิบายกลไกที่เชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะมัคคุเทศก์กับการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ควรขยายพื้นที่ศึกษาไปยังภูมิภาคอื่นของประเทศไทย หรือเปรียบเทียบระหว่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองและเพิ่มความสามารถในการอธิบายผลการวิจัยในบริบทที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง (References)

เกสสิณี ตรีพงศ์พันธุ์, ตวงกาญจน์ วัฒน์บุณย์ และกนกวรรณ ศรีขวัญ. (2566). สมรรถนะที่สำคัญต่อการจ้างงานอย่างต่อเนื่องของอาชีพ มัคคุเทศก์ในภาคใต้ หลังสถานการณ์โควิด-19. **วารสารช่อพะยอม.** 34(2): 217-234.

เจนนิสตรา สิริศรีเสริมวงศ์. (2566). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของมัคคุเทศก์เพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล. **วารสารปัญญา.** 30(3): 18-33.

เดชวิทย์ นิลวรรณ, บังอร ฉัตรรุ่งเรือง, อาชวิน ใจแก้ว และศุภชัย มุกดาสนิท. (2567). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่. **วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.** 13(2): 1-20.

ธนกฤตา สุขสมวาจา และวาสินี ทิพย์ศร. (2567). การพัฒนาสมรรถนะของมัคคุเทศก์สำหรับรองรับการบริการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในพื้นภาคกลาง. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ.** 16(1): 151-164.

รณวีร์ พาผล. (2569). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับมัคคุเทศก์น้อยจิตอาสา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ณ บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต.** 20(1): 371-399.

วสุธิดา พูนกลัด, บุญสาน ทระทึก และสุภลัคน์ วงศ์ไพศาลลักษณ์. (2566). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. **วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ.** 3(2): 793-812.

สงบ สิงสันจิตร, พรศุลี สุทธโส และกิตติกร ไสยรินทร์. (2568). แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ตำบลบางสวรรค์ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎรธานี.** 12(1): 21-56.

Bagheri, F., Guerreiro, M., Pinto, P. & Ghaderi, Z. (2024). From Tourist Experience to Satisfaction and Loyalty: Exploring the Role of a Sense of Well-Being. **Journal of Travel Research.** 63(8): 1989-2004.

Bindawas, A. M. (2025). Promoting sustainable tourism through employee skills. **Sustainability.** 17: 1-20.

Chatkaewnapanon, Y. & Lee, T.J. (2022). Planning Sustainable Community-Based Tourism in the Context of Thailand: Community, Development, and the Foresight Tools. **Sustainability.** 14(12): 1-13.

Cochran, W.G. (1977). **Sampling techniques**. 3rd ed. John Wiley & Sons.

Hariyadi, B. R., Rokhman, A., Rosyadi, S., Yamin, M. & Runtiko, A. G. (2024). The Role of Community-Based Tourism in Sustainable Tourism Village in Indonesia. **Revista de Gestão Social e Ambiental** 18(7): 1-24.

Hair, J. F., Jr, Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2018). **Multivariate data analysis**. 8th ed. Cengage Learning.

Jin, D., Siow, M.L. & Fabian, H. M.B. (2024). Community-based Tourism in Sustainable Tourism: Towards a Conceptual Framework. **Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities.** 9(11): 1-19.

Kapa, M.G., de Crom, E.P., & Hermann, U.P. (2022). An Exploration of Tourist Guides' Competencies to Create Memorable Tourist Experiences. **Geo Journal of Tourism and Geosites.** 44(4): 1350–1358.

Krittayaruangroj, K., Suriyankietkaew, S. & Hallinger, P. (2023). Research on sustainability in community-based tourism: a bibliometric review and future directions. Asia Pacific **Journal of Tourism Research.** 28(9): 1031-1051.

Modi, N. (2023). Knowledge, skills, and attitudes: Competencies for sustainable tourism. In International Handbook of Skill, Education, Learning, and Research Development in Tourism and Hospitality. **Singapore: Springer Nature Singapore.** 1-20. https://doi.org/10.1007/978-981-99-3895-7_48-1

Mohamad Rosman, M. R., Nik Rosli, N. N. I., Razlan, N. M., Mohd Shukry, A. I., Alimin, N. A., & Baharuddin, N. S. (2022). Modelling referencing competency and individual performance. International **Journal of Information Science and Management**. 20(1): 407–426.

Neuhofer, B. (2025). Positive tourism experiences for human transformation: a Horizon 2050 paper. **Tourism Review.** 80(1): 39-52.

Priatmoko, S., Kabil, M., Purwoko, Y. & Dávid, L.D. (2021). Rethinking Sustainable Community-Based Tourism: A Villager's Point of View and Case Study in Pampang Village, Indonesia. **Sustainability. 13**: 1-15.

Quang T.D., Nguyen, Q.X.T., Nguyen, H.V., Dang, V.Q., Tang, N.T. (2023). Toward sustainable community-based tourism development: Perspectives from local people in Nhon Ly coastal community, Binh Dinh province, Vietnam. **PLOS ONE.** 18(10): 1-22.

Rihova, I and Alexander, M. (2025). How do tour guides cope with knowledgeable tourists? Conceptualising knowledge/information asymmetry in tour-guiding contexts. **Tourism Review.** 80(5): 1034-1048.

Shrestha, N. (2020) Detecting multicollinearity in regression analysis. **American Journal of Applied Mathematics and Statistics.** 8: 39-42.

Situmorang, I.R., Pane, Y., Situmorang, F., Kanchawongpaisan, S., Giang, P.B. & Sitepu, N.I. (2025). Human Resource Capacity Building Through Tour Guide and Tourism Management Training. **Eastasouth Journal of Effective Community Services.** 4(2): 499-510.

Suyatna, H., Indroyono, P., Yuda, T. K., & Firdaus, R. S. M. (2024). How Community-based Tourism Improves Community Welfare? A Practical Case Study of 'Governing the Commons' in Rural Nglanggeran, Indonesia**. The International Journal of Community and Social Development.** 6(1): 77–96.

คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

Administrator Traits Affecting Community Participation at the Schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3

วันวิสาข์ ทาวี[1] ธงชาติ วงษ์สวรรค์[2] วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์[3]
Wanvisa Tawee, Thongchat Wongsuwan, Weeraphan Siririt[3]

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา และ 3) คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 332 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ข้อมูลผ่านสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Stepwise

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการบริหารจัดการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการดำเนินการ และด้านการค้นหาสาเหตุและความต้องการ 3) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารจัดการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลและสามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้ โดยสมการพยากรณ์ได้ทั้งในรูปแบบคะแนนดิบ $\hat{Y} = 0.804 + 0.329(X_1) + 0.299(X_4) + 0.167(X_2)$ และคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.351(\hat{Z}X_1) + 0.292(\hat{Z}X_2) + 0.136(\hat{Z}X_3)$

คำสำคัญ (Keywords) : คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา; การมีส่วนร่วมของชุมชน; การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

Abstract

This study aimed to: (1) examine the level of school administrators' characteristics, (2) investigate the level of community participation in schools, and (3) determine the school administrators' characteristics that influence community participation in schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The sample consisted of 332 participants.

Received: 2026-06-02 Revised: 2026-08-27 Accepted: 2026-08-30

[1] สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย Master of Educational Administration, Graduate School, Chiang Rai College. E-mail: Wanvisa.taw@crru.ac.th

[2] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiang Rai College. E-mail: ThongchartW@gmail.com

[3] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiang Rai College. Corresponding author E-mail: Dr.W.Siririth@gmail.com

Data were collected using a questionnaire and analyzed using percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The findings revealed that: (1) the overall level of school administrators' characteristics was high, with leadership receiving the highest mean score, followed by personality, management, human relations, and morality and ethics; (2) the overall level of community participation in schools was also high, with participation in planning and implementation receiving the highest mean score, followed by monitoring and evaluation, implementation, and participation in identifying problems and needs; and (3) school administrators' management, human relations, and personality significantly predicted community participation in schools. The prediction model was statistically significant and was expressed by the following regression equations: $\hat{Y} = 0.804 + 0.329(X_1) + 0.299(X_4) + 0.167(X_2)$ and standardized scores: $\hat{Z}_y = 0.351(\hat{Z}X_1) + 0.292(\hat{Z}X_2) + 0.136(\hat{Z}X_3)$

Keywords: School Administrator Traits; Community Participation; Multiple Regression Analysis

บทนำ (Introduction)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) วางวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และพัฒนาแล้ว โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนา "คนไทย" ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ พร้อมด้วยทักษะในศตวรรษที่ 21 รู้เท่าทันโลกดิจิทัลและเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญและเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถปรับตัวร่วมกับผู้อื่นในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นานาประเทศจึงให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันบนเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่หยุดนิ่ง ประกอบกับโลกยุคปัจจุบันเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร และการคมนาคม ซึ่งนำไปสู่การไหลเวียนของสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจโลกที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การศึกษาจึงเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอย่างมีความสุข และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกคนต้องแสวงหาและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อความก้าวหน้าของตนเอง ครอบครัว หน้าที่การงาน และความมั่นคงของประเทศ โดยการปฏิรูปการศึกษามีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 1-2)

จากความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้พฤติกรรมประชากรเปลี่ยนแปลงไปและก่อให้เกิดปัญหาต่อระบบการศึกษาไทยในหลายด้าน ได้แก่ คุณภาพคนไทย มาตรฐานการศึกษา การพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา รวมถึงคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ ซึ่งระบบการศึกษาไทยจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับความท้าทายเหล่านี้ โดย โจเซฟ ลาธาน (Joseph Lathan, 2021, อ้างใน ชลธิชา บัวทอง, 2566) ได้กล่าวถึง 10 คุณลักษณะสำคัญของผู้นำโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การสร้างชุมชน การเสริมพลังครูและภาวะผู้นำ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลและทรัพยากร การมีวิสัยทัศน์และการวางแผน การสร้างความร่วมมือและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ร่วมกัน ความรักในงาน การส่งเสริมการกล้าเสี่ยง การเป็นแบบอย่างที่ดี ความวิริยะอุตสาหะ และการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดนี้สอดคล้องกับ เบนนิส (Bennis, 2000, อ้างใน ชลธิชา บัวทอง, 2566) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะทางการบริหารที่ดี เช่น ความเฉลียว

ฉลาด ความกล้าหาญ ความกระตือรือร้น บุคลิกภาพที่ดี ความน่าเชื่อถือ ความยุติธรรม คุณธรรม จริยธรรม และสุขภาพที่แข็งแรง ย่อมกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้า โดยอาศัยความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ซึ่งผู้บริหารที่ดีควรเพียบพร้อมด้วยคุณวุฒิและความเป็นผู้นำ ควบคู่ไปกับคุณธรรมและจริยธรรม ในทางตรงกันข้ามหากผู้บริหารขาดคุณภาพย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา สถานศึกษาที่มีผู้บริหารที่มีความสามารถและเป็นที่ยอมรับของชุมชนจึงจะสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; ธัญวรรณ รักซ้อน, 2562) บทบาทของผู้บริหารในยุคปัจจุบันจึงเปลี่ยนมาเป็นการสร้างความยอมรับและความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยต้องมีบทบาทหน้าที่หลากหลาย ทั้งผู้กล้าตัดสินใจ ผู้ไวต่อข้อมูล ผู้ซื่อสัตย์ ผู้สร้างสรรค์ผลงาน ผู้คิดค้นวิธีการทำงานใหม่ๆ ผู้เป็นผู้นำ ผู้จัดองค์การ ผู้เปลี่ยนแปลง ผู้จัดระบบ ผู้สื่อสาร และผู้แก้ปัญหา ซึ่งจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยพบคุณลักษณะที่จำเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านบุคลิกภาพ 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 5) ด้านภาวะผู้นำ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในและภาคีเครือข่ายภายนอกตลอดจนชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ในส่วนของการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สามารถสังเคราะห์ออกมาได้ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุและความต้องการ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารในการบริหารจัดการสถานศึกษาทุกๆ ด้านเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่มีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานเป้าหมายของจังหวัดให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดวิสัยทัศน์มุ่งเป็นองค์กรคุณภาพ สร้างคนดี มีความสุข บนพื้นฐานวัฒนธรรมที่ดีงามตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีพันธกิจสำคัญคือ การส่งเสริมความปลอดภัย พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะในศตวรรษที่ 21 ลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญและมีจิตวิญญาณครูมืออาชีพ สนับสนุนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และพัฒนาระบบบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะผู้นำยุคดิจิทัลเพื่อประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูให้ปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2568)

จากเหตุผลและความสำคัญทั้งหมดที่กล่าวข้างต้น ได้ชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษามีผลต่อการจัดการศึกษา อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา อันจะส่งผลให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุความสำเร็จ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยคาดหวังว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะนำผลการศึกษาครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารสถานศึกษาและพัฒนาการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (วรรณี แสงทอง, 2559; ณัฐชุนันท์ ธนัพประยูร, 2559; วิภาพร อินทปัญญา, 2559; สุดารัตน์ สุริเย, 2559; สุนิสา ชาวประชา, 2559; สุพจน์ ฐิติวรการณ์กูล, 2559; ประชา แก้วสวัสดิ์, 2558; Hoy & Miskel, 2001; Nadler & Tushman, 1980; Lunenburg & Ornstein, 2022) พบคุณลักษณะของผู้บริหาร 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านบุคลิกภาพ 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 5) ด้านภาวะผู้นำ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550; Cohen & Uphoff, 1980; ถวิลวดี บุรีกุล, 2551; เมตต์ เมตต์การุณ์จิต, 2553; ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2553) พบการมีส่วนร่วมของชุมชน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ และความต้องการ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 139 โรงเรียน จำนวน 1,933 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2568) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวน 332 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านบุคลิกภาพ 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 5) ด้านภาวะผู้นำ

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ และความต้องการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

1.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 139 แห่ง

1.5 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วง ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎีและนิยามศัพท์เฉพาะ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert, 1932)

ส่วนที่ 3 สอบถามการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert, 1932)

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์เฉพาะเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมให้มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6-1.0 เป็นเกณฑ์ที่ผู้วิจัยยอมรับได้และนำมาใช้เก็บข้อมูล

3.2 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวนทั้งหมด 30 คน หลังจากนั้นนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach’s Alpha) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.940

3.3 ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามแล้วนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 ผู้วิจัยติดต่อไปยังสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัย และขอความอนุเคราะห์จากผู้ประสานงานในการรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์

4.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้หนังสือรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์จากโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 139 แห่ง ในการตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (Google Forms) โดยผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการประสานงานและรวบรวมข้อมูลกลับคืนในระหว่างเดือน กันยายน พ.ศ. 2568

4.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนจำนวน 332 ชุด จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลส่วนบุคคลและสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ใน 5 ด้าน ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้านและรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 120-127)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายความว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายความว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายความว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายความว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายความว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ใน 4 ด้าน ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้านและรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 120-127)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Coefficient) แบบวิธี Stepwise

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 209 คน (ร้อยละ 63.00) อยู่ในกลุ่มอายุ 31-40 ปี จำนวน 166 คน (ร้อยละ 50.00) มีประสบการณ์การทำงานมากที่สุด 5-10 ปี จำนวน 157 คน (ร้อยละ 47.30) สถานภาพการดำรงตำแหน่งครู มากที่สุด จำนวน 237 คน (ร้อยละ 71.40)

2. ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$=4.04) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X}$=4.09) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}$=3.91) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการบริหารจัดการ	4.07	0.55	มาก	3
2. ด้านบุคลิกภาพ	4.08	0.42	มาก	2

3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.91	0.51	มาก	5
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	3.98	0.50	มาก	4
5. ด้านภาวะผู้นำ	4.09	0.34	มาก	1
รวม	**4.04**	**0.32**	**มาก**	

3. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$=4.02) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ ($\bar{X}$=4.12) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ และความต้องการ ($\bar{X}$=3.93) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา	$\bar{X}$	**S.D.**	**ระดับ**	**อันดับ**
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	4.12	0.57	มาก	1
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.96	0.63	มาก	3
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ และความต้องการ	3.93	0.70	มาก	4
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	4.03	0.56	มาก	2
รวม	4.02	0.51	มาก	

4. ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ด้านการบริหารจัดการ (X_1), ด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_4), และด้านบุคลิกภาพ (X_2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.669 และมีประสิทธิภาพในการทำนาย (Coefficient of Determination: R^2) ร้อยละ 44.80 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (S.E.est) เท่ากับ ±.0384 ดังตารางที่ 3 และ ตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	Adj R^2	F	P
ด้านการบริหารจัดการ (X_1)	.669	.448	.443	88.693	.000
ด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_4)					
ดานบุคลิกภาพ (X_2)					

**P < .01

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยพหุคูณของคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา

ตัวแปร	B	β	SE.B	t	sig	Tolerance	VIF
(Constant)	.804		.213	3.774**	.000**		
ด้านการบริหารจัดการ (X_1)	.329	.351	.049	6.703**	.000**	.612	1.633
ด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_4)	.299	.292	.059	5.081**	.000**	.511	1.958
ด้านบุคลิกภาพ (X_2)	.167	.136	.074	2.254**	.025**	.465	2.152

**P < .01, *< .05

ซึ่งจะได้สมการพยากรณ์ในสมการรูปคะแนนดิบ และสมการรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$\hat{y} = 0.804 + 0.329(X_1) + 0.299(X_4) + 0.167(X_2)$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$\hat{Z}_y = 0.351(\hat{Z}X_1) + 0.292(\hat{Z}X_2) + 0.136(\hat{Z}X_2)$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายเป็นประเด็นดังนี้

1. ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะที่ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการ การนำองค์กร การสร้างความสัมพันธ์ และการยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการขับเคลื่อนองค์กร สร้างแรงจูงใจ และประสานความร่วมมือจากบุคลากรและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ คุณลักษณะด้านการบริหารจัดการและมนุษยสัมพันธ์ที่อยู่ในระดับมาก ยังสะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การบริหารงานอย่างเป็นระบบ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ขณะเดียวกัน คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพและด้านคุณธรรม จริยธรรม แม้จะมีค่าเฉลี่ยรองลงมา แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความเหมาะสมทั้งในด้านการวางตัว การเป็นแบบอย่างที่ดี และการยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากครู บุคลากร และชุมชน ซึ่งสอดคล้องตามแนวทางของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่มุ่งพัฒนาผู้บริหารให้มีทั้งความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมในการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรารภ หลงสมบุญ (2552) พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2 อยู่ในระดับ มาก งานวิจัยของ สายฝน จันทร์บุปผา (2560) พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก งานวิจัยของ มนูญ นิมิตรเกาะ (2560) พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุพนธ์ คำหล้า (2564) พบว่า ผลการวิเคราะห์ความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่ม 8 กลุ่มสาระเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภองาวจังหวัดลำปาง โดยภาพรวม มีคุณลักษณะอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นเดียวกัน

2. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน (Plan) การร่วมลงมือปฏิบัติ (Do) การร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ (Analyze) ตลอดจนการร่วมติดตามและประเมินผล (Check) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory

Management) และการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในระดับมากดังกล่าว อาจเป็นผลมาจากคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่เอื้อต่อการสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ และความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่งผลให้ชุมชนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับบริการ แต่มีบทบาทในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างแท้จริง ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) รวมทั้งสอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการบริหารแบบมีส่วนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) และนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการพัฒนาการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยวรรณ สวามิภักดิ์ (2560) พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ และความต้องการตามลำดับ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ ปรารภ หลงสมบุญ (2552) พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 อยู่ในระดับมาก

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ (X_1), ด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_4), ด้านบุคลิกภาพ (X_2) และด้านคุณธรรมจริยธรรม (X_3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง -.018 ถึง .679

ขณะที่คุณลักษณะ ด้านภาวะผู้นำ พบว่ามีทิศทางความสัมพันธ์เป็นลบในระดับที่เข้าใกล้ศูนย์อย่างมาก ($r = -0.018$) และไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา ทั้งนี้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารอาจถูกรับรู้จากชุมชนในฐานะการใช้อำนาจบทบาทหน้าที่ การตัดสินใจเชิงนโยบาย หรือการสั่งการจากบนลงล่าง (Top-down Leadership) ซึ่งหากผู้บริหารแสดงภาวะผู้นำที่เข้มงวดหรือเด็ดขาดจนเกินไป อาจทำให้เกิดระยะห่างระหว่างผู้บริหารกับชุมชน หรือทำให้ชุมชนรู้สึกว่าการจัดการศึกษาเป็นภาระหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษาเพียงผู้เดียว ส่งผลให้ชุมชนลดบทบาทการมีส่วนร่วมลง ในทางกลับกัน ชุมชนจะเลือกเข้ามามีส่วนร่วมในสถานศึกษาโดยพิจารณาจากปัจจัยเชิงพฤติกรรมและการปฏิสัมพันธ์ที่จับต้องได้จริงมากกว่า

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการ (X_1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การกำหนดวิสัยทัศน์ และการบริหารงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชน เมื่อชุมชนเห็นว่าสถานศึกษามีทิศทางที่ชัดเจนและสามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมาย ย่อมมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนมากขึ้น ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการเชิงคุณภาพและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) รวมถึงแนวทางของสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทชุมชน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2566)

ด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_4) พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูงเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2566) ด้านบุคลิกภาพ (X_2) พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลิกภาพที่เหมาะสม การวางตัวที่ดี และการเป็นแบบอย่างที่น่าเชื่อถือ เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความประทับใจและความศรัทธาจากชุมชน แม้จะไม่ใช่ปัจจัยหลักโดยตรงในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วม แต่ถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่เอื้อต่อการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นให้ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

ด้านคุณธรรม จริยธรรม (X_3) พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ แต่ยังมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากชุมชน โดยเฉพาะในด้านความโปร่งใสในการบริหารจัดการทรัพยากร แม้ว่าจะไม่ใช่ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมในเชิงพฤติกรรม แต่เป็น “เงื่อนไขสำคัญ” ที่ทำให้ชุมชนกล้าตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นการบริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ข้อค้นพบข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญวรรณ รักซ้อน (2562) และ สุดารัตน์ ล้นเหลือ (2567) ที่พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารด้านบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ปิยวรรณ สวามิภักดิ์ (2560) ที่พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารด้านการบริหารจัดการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา ขณะที่ด้านภาวะผู้นำ ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาเช่นเดียวกัน

4. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จากการวิจัย พบว่า ตัวแปรการพยากรณ์ที่ศึกษาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ, ด้านมนุษยสัมพันธ์, ด้านบุคลิกภาพ สามารถพยากรณ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและควรได้รับการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต และตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อสร้างเงื่อนไขสำคัญในความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายและชุมชนกล้าตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและควรได้รับการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุและความต้องการ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรเปิดโอกาสและจัดกระบวนการให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทสะท้อนสภาพปัญหา ค้นหาข้อเท็จจริง และเสนอแนะความ

ต้องการร่วมกับสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน

3. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์จะพบว่า ด้านการบริหารจัดการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นปัจจัยสำคัญที่ร่วมกันพยากรณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารด้านภาวะผู้นำ และด้านบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยสูง สถานศึกษาควรต่อยอดด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญได้ถ่ายทอดเทคนิคและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการบริหารจัดการเชิงรุกให้กับผู้บริหารท่านอื่น และเป็นการยกระดับการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สถานศึกษาควรนำข้อมูลและแผนงานที่รวบรวมได้จากการระดมความคิดเห็นมาจัดลำดับความสำคัญ เพื่อออกแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมที่ตอบโจทย์ความต้องการของภาคีเครือข่ายและชุมชนเป็นรายพื้นที่ มากกว่าการดำเนินงานแบบเหมารวม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานตามวงจรคุณภาพ

1.3 จากการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้บริหารควรใช้มนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพที่ดีในการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทสะท้อนปัญหา ค้นหาข้อเท็จจริง และร่วมขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอย่างโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อสร้างเงื่อนไขสำคัญในความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้เครือข่ายชุมชนกล้าตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาและพัฒนาการศึกษาได้อย่างปลอดภัยและยั่งยืน

1.4 จากสมการพยากรณ์ พบว่า ด้านการบริหารจัดการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ เป็นตัวแปรสำคัญในการพยากรณ์ ซึ่งในด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรนำความสามารถและทรัพยากรที่มีมาจัดระบบและโครงสร้างการดำเนินงานร่วมกับชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนและปรับปรุงการบริหารงานวิชาการและงานบริหารทั่วไปได้ทันทีอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารจัดการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลและสามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้และขยายผลการวิจัยให้มีความครอบคลุม ชัดเจน และนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลากหลายยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนระหว่างสถานศึกษาในพื้นที่เมืองและพื้นที่ห่างไกลเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างเชิงบริบทและปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกนำไปใช้กำหนดนโยบายการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับสภาพจริงของแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม

2.2 ศึกษารูปแบบคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อทักษะการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 เพื่อขยายขอบเขตการศึกษาจากอิทธิพลภายนอก (ชุมชน) ไปสู่อิทธิพลภายในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารที่ส่งเสริมให้ครูเกิดการพัฒนาสมรรถนะและทักษะการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565) . **นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566**. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

ชลธิชา บัวทอง. (2566). **แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ณัฐชุนันท์ ธนัพประยูร. (2559). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). **ระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด: ทำอย่างไรให้เป็นจริง**. ส. เจริญการพิมพ์.

ทรงสวัสดิ์ แสงมณี. (2553). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางขุนเทียน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ธัญวรรณ รักซ้อน. (2562). **คุณลักษณะของผู้บริหารและทัศนคติต่อวิชาชีพของครูที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในสถานศึกษาของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 5. สุวีริยาสาส์น.

ประชา แก้วสวัสดิ์. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปรารภ หลงสมบุญ. (2552). **คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปิยวรรณ สวามิภักดิ์. (2560). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชา การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

เมตต์ เมตต์การุณ์จิต. (2553). **การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ**. บุ๊คส์ พอยท์.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2553). **เอกสารประกอบการสอนวิชาการประกอบการและการจัดการรัฐกิจ**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม. (เอกสารอัดสำเนา).

มนูญ นิมิตรเกาะ. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

วรรณี แสงทอง. (2559). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

วิภาพร อินทปัญญา. (2559). **คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่ดีของสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2550). **การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรม และแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง.** โฟร์เพช.

สายฝน จันทร์บุปผา.(2560). **คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2566). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570**. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2568). **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2568**. กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). **นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุดารัตน์ ล้นเหลือ. (2567). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

สุดารัตน์ สุริเย. (2559). **คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สุนิสา ชาวประชา. (2559). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูเครือข่ายอริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุพจน์ ฐิติวรการณ์กูล. (2559). **คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

อนุพนธ์ คำหล้า. (2564). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

Cohen, J., & Uphoff, N. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. **World Development**. 8(3): 213-235.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). **Education administration theory, research, and practice**. 6th ed. McGraw-Hill.

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. **Archives of Psychology**. 22(140): 1-55.

Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. C. (2022). **Educational administration: Concepts and practices**. 7th ed. SAGE Publications.

Nadler, D. A., & Tushman, M. L. (1980). A model for diagnosing organizational behavior. Organizational **Dynamics**. 9(2): 35-51.

การศึกษาทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

A Study of Good Governance Management Skills of School Administrators in the 21st Century under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3

พัชรินทร์ มั่นขัน[1] คฑาเทพ จันทร์เจริญ[2] วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์[3]
Patcharin Munkhun, Khathathep Chancharoen, Weeraphan Siririth

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 2) เปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษา สถานะทางเพศของผู้บริหารสถานศึกษา และประสบการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยแบบสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทั้งในรูปแบบเอกสารและแบบออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1) ทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.49, S.D. = 0.26) โดยทักษะด้านการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$= 4.52, S.D. = 0.25) และทักษะด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{X}$= 4.46, S.D. = 0.27)

2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และเพศของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบางด้าน ขณะที่ความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน และผู้ที่มีผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีประสบการณ์การบริหารแตกต่างกัน มีความคิดเห็นทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ (Keywords) : ทักษะการบริหาร; หลักธรรมาภิบาล; ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstract

Received: 2026-06-26 Revised: 2026-08-27 Accepted: 2026-08-30

[1] สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย Master of Educational Administration, Graduate School, Chiang Rai College. E-mail: phatcharinmkhann@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. E-mail: katatap@crc.ac.th

[3] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. Corresponding author E-mail: Dr.W.siriirth@gmail.com

This study aimed to: (1) examine the level of good governance-based management skills among school administrators in the 21st century and (2) compare these skills according to respondents' gender, age, position, work experience, school size, administrators' gender, and administrators' administrative experience under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The sample comprised 350 school administrators and teachers selected through stratified random sampling. Data were collected using a five-point Likert-scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.988 and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, independent-samples t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA).

The findings revealed that the overall level of good governance-based management skills among school administrators in the 21st century was high ($\bar{x}$ = 4.49, S.D. = 0.26). Among the dimensions, teamwork and collaboration skills received the highest mean score ($\bar{x}$ = 4.52, S.D. = 0.25), whereas communication and stakeholder participation skills received the lowest mean score ($\bar{x}$ = 4.46, S.D. = 0.27). Comparative analyses indicated no statistically significant differences in the overall perceptions of good governance-based management skills across respondents' gender, age, position, work experience, school size, administrators' gender, or administrators' administrative experience. However, significant differences were identified in certain individual dimensions according to respondents' gender, age, position, work experience, and administrators' gender. In contrast, respondents from schools of different sizes and those whose administrators had different levels of administrative experience did not differ significantly in either the overall perceptions or any individual dimensions.

Keywords: Management Skills; Good Governance; School Administrators in the 21st Century

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรม และเศรษฐกิจฐานความรู้ ส่งผลให้สถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคต ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และการยกระดับคุณภาพการศึกษา ขณะที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายการศึกษา พ.ศ. 2568–2569 ที่มุ่งยกระดับคุณภาพผู้เรียน ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหารให้สามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561; กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) การขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะเหมาะสมกับบริบทของศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการกำหนดวิสัยทัศน์ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา การสื่อสาร การสร้างความร่วมมือ และการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง จันทร์จิรา โพนชัยยา (2565) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะผู้บริหารให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษา ขณะที่ณัฐพล วัฒนชัยมงคล (2565)

ชี้ให้เห็นความสำคัญของทักษะด้านเทคโนโลยีและการบริหารในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งวิวรรชน์ เชื้อจิตร (2566) ให้ความสำคัญกับการคิดวิเคราะห์ การสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาในการบริหารสถานศึกษา

อย่างไรก็ตาม การมีทักษะการบริหารเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและความเชื่อมั่นจากผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหารจึงต้องนำทักษะดังกล่าวมาใช้ควบคู่กับหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลช่วยให้การตัดสินใจ การใช้ทรัพยากร และการดำเนินงานของสถานศึกษามีความเหมาะสม โปร่งใส และตรวจสอบได้ อีกทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้น การพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารจึงควรดำเนินควบคู่กับการยึดหลักธรรมาภิบาล การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะที่หลากหลายและสามารถปรับการบริหารให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการกำหนดวิสัยทัศน์ การวางแผน และการพัฒนาตนเองและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย (จันทร์จิรา โพนชัยยา, 2565) นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีและความรู้ดิจิทัลยังเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการบริหารและการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (ณัฐพล วัฒนชัยมงคล, 2565) ขณะเดียวกัน ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ แก้ปัญหา และจัดการการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถนำสถานศึกษาไปสู่การพัฒนาและความเป็นเลิศได้ (วิวรรชน์ เชื้อจิตร, 2566) อีกทั้ง การทำงานเป็นทีมและการสร้างความร่วมมือกับครู บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผล (สุรัสวดี ชื่นวงค์, 2566) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรพัฒนาทักษะการบริหารให้ครอบคลุมทั้งด้านการนำองค์กร การใช้เทคโนโลยี การคิดแก้ปัญหา การสื่อสาร และการสร้างความร่วมมือ เพื่อให้สามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของศตวรรษที่ 21

สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีบริบทของสถานศึกษาที่หลากหลาย และกำหนดแนวทางการบริหารที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ ขณะเดียวกัน ข้อมูลผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนสะท้อนประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา โดยผลการประเมิน RT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2566 มีคะแนนเฉลี่ยรวม 65.70 ต่ำกว่าระดับประเทศ 13.30 คะแนน ผลการประเมิน NT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยรวม 49.79 ต่ำกว่าระดับประเทศ 7.99 คะแนน และผล O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยรวม 40.09 ต่ำกว่าระดับประเทศ 1.18 คะแนน ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำหนดทิศทาง การใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ การนิเทศติดตาม การบริหารทรัพยากร และการสร้างความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2568)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 หรือการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลแยกจากกัน ขณะที่การศึกษาทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภายใต้บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ยังมีจำกัด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อศึกษาระดับทักษะและเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและบริบท

ของสถานศึกษา ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารและสนับสนุนการยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษา สถานะทางเพศของผู้บริหารสถานศึกษาและประสบการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยให้ครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ตัวแปรที่ศึกษาและตัวแปรจำแนก ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยสังเคราะห์แนวคิดและผลการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ซึ่งมีสาระสำคัญสอดคล้องกัน และสอดรับกับแนวคิดทักษะการบริหารของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 โดยครอบคลุมทั้ง 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะด้านเทคโนโลยีและความรู้ดิจิทัล 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะทางสังคม 3) ทักษะด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) ทักษะด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา 5) ทักษะด้านนวัตกรรมและการจัดการการเปลี่ยนแปลง 6) ทักษะด้านวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ 7) ทักษะด้านการบริหารจัดการองค์กรและเทคนิควิธี 8) ทักษะด้านจริยธรรมความเป็นมืออาชีพและการพัฒนาวิชาชีพ 9) ทักษะด้านการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือ ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากผลการสังเคราะห์พบว่า องค์ประกอบทั้ง 9 ด้านปรากฏอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกันในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการบริหารของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จากการสังเคราะห์งานวิจัยของซูการนัน มะลีซู (2567) ทวีศักดิ์ แก้วสมปอง (2568) ธนัฐพร กำลังหาญ (2568) พรปวีณ์ งิ้วโสม (2568) รุจิรา คล้ายรอด (2568) อินทราณี แก้วพรหม (2568)) จันทร์ทิวา เกี่ยวพันธ์ (2567) ทรงพล นุ่นทองหอม (2568) ธวัชชัย ภูพลผัน (2568) ปณชัย สุขสี (2567) จึงมีความเหมาะสมสำหรับใช้เป็นกรอบในการศึกษาตัวแปรหลักที่ศึกษาของการวิจัยครั้งนี้

ตัวแปรจำแนก คือ 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพการดำรงตำแหน่ง 4) ประสบการณ์ในการทำงาน 5) ขนาดของสถานศึกษา 6) สถานะทางเพศของผู้บริหารสถานศึกษา 7) ประสบการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 2,751 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 247 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,504 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในปีการศึกษา 2568 (พฤษภาคม 2568 ถึง มีนาคม 2569)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามกรอบแนวคิด 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเทคโนโลยีและความรู้ดิจิทัล ด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะทางสังคม ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา ด้านนวัตกรรมและการจัดการการเปลี่ยนแปลง ด้านวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ ด้านการบริหารจัดการองค์กรและเทคนิควิธี ด้านจริยธรรม ความเป็นมืออาชีพและการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และด้านการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือ โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและองค์ประกอบของตัวแปรที่ศึกษา

2.2 ผู้วิจัยกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรและองค์ประกอบทั้ง 9 ด้าน โดยกำหนดตัวบ่งชี้ (Indicators) ของแต่ละด้านให้มีความชัดเจนและสามารถนำไปวัดได้ แล้วนำตัวบ่งชี้ดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาของตัวแปรที่ศึกษา

2.3 ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ของแต่ละด้าน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับมากที่สุดถึงระดับน้อยที่สุด และตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

2.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ของแต่ละด้าน และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งผลการตรวจสอบแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้

2.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อพิจารณาความชัดเจนของข้อคำถาม ความเหมาะสมของภาษา และความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.6 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องภายในของข้อคำถามแต่ละด้านและแบบสอบถามโดยรวม แล้วนำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงข้อคำถามให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

2.7 ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ โดยนำผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ผลการทดลองใช้ และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 350 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบแบบสอบถามออนไลน์ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการตอบแบบสอบถาม และการรักษาความลับของข้อมูลแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม

3.3 ภายหลังการส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยติดตามการตอบแบบสอบถามเป็นระยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามจำนวนที่กำหนด เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ หากพบแบบสอบถามที่ตอบไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยคัดออกจากการวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นรวบรวมและจัดเตรียมข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสม สำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ

3.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบความครบถ้วนมาลงรหัส (Coding) และบันทึกข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกข้อมูลก่อนดำเนินการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยจำแนก ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าความถี่และร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์ทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของบุญชม ศรีสะอาด (2560: 121)

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามสถานภาพ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (t-test) สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และใช้สถิติการวิเคราะห์ความ

แปรปรว0นแบบองค์ประกอบเดียว (One-Way Analysis of Variance) หากพบว่ามีความแตกต่างกันระหว่างสถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé's Method) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ ช่วงอายุ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด เพศของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารมีประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 178 คน คิดเป็นร้อยละ 50.90 มีอายุอยู่ในช่วง 30 – 40 ปี มากที่สุด จำนวน 96 คน สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ครูผู้สอน 315 คน คิดเป็น ร้อยละ 90.00 ประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 20 ปี 151 คน คิดเป็นร้อยละ 43.10 ขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด ขนาดกลาง 182 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 มีผู้บริหารเป็นเพศชาย 205 คน คิดเป็นร้อยละ 65.08 และ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 20 ปี มากที่สุด 136 คน คิดเป็นร้อยละ 43.17

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.49, S.D. = 0.26) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านทักษะด้านการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือ ($\overline{X}$= 4.52, S.D. = 0.25) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ทักษะด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย ($\overline{X}$= 4.46, S.D. = 0.27) ดังตารางที่ 1

3. **ตารางที่ 1** แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\overline{X}$	S.D.	การแปลความหมาย	ลำดับ
1.ทักษะด้านเทคโนโลยีและความรู้ดิจิทัล	4.47	0.27	มาก	4
2.ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะทางสังคม	4.49	0.26	มาก	3
3.ทักษะด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.46	0.27	มาก	5
4.ทักษะด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา	4.49	0.27	มาก	3
5.ทักษะด้านนวัตกรรมและการจัดการการเปลี่ยนแปลง	4.49	0.28	มาก	3
6.ทักษะด้านวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ	4.50	0.27	มาก	2

7.ทักษะด้านการบริหารจัดการองค์กรและเทคนิควิธี	4.47	0.25	มาก	4
8.ทักษะด้านจริยธรรม ความเป็นมืออาชีพและการพัฒนาวิชาชีพ	4.49	0.26	มาก	3
9.ทักษะด้านการทำงานเป็นทีมและ0ความร่วมมือ	4.52	0.25	มากที่สุด	1
เฉลี่ย	**4.49**	**0.26**	**มาก**	

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษา สถานะทางเพศของผู้บริหารสถานศึกษา และประสบการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าบางปัจจัยมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ผลการเปรียบเทียบโดยรวม	ด้านที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
เพศ	ไม่แตกต่าง	ด้านการบริหารจัดการองค์กรและเทคนิควิธี และด้านจริยธรรม ความเป็นมืออาชีพ และการพัฒนาวิชาชีพ
อายุ	ไม่แตกต่าง	ด้านเทคโนโลยีและความรู้ดิจิทัล
สถานภาพการดำรงตำแหน่ง	ไม่แตกต่าง	ด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะทางสังคม
ประสบการณ์ในการทำงาน	ไม่แตกต่าง	ด้านเทคโนโลยีและความรู้ดิจิทัล
ขนาดของสถานศึกษา	ไม่แตกต่าง	ไม่พบความแตกต่าง
สถานะทางเพศของผู้บริหารสถานศึกษา	ไม่แตกต่าง	ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มี . ส่วนได้ส่วนเสีย
ประสบการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา	ไม่แตกต่าง	ไม่พบความแตกต่าง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะทางสังคม ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา ด้านนวัตกรรมและการจัดการการเปลี่ยนแปลง ด้านจริยธรรม ความเป็นมืออาชีพและการพัฒนาวิชาชีพ ด้านเทคโนโลยีและความรู้ดิจิทัล ด้านการบริหารจัดการองค์กรและเทคนิควิธี และด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามลำดับ ผลที่ปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย ผู้บริหารไม่สามารถดำเนินงานทุกด้านได้โดยลำพัง การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนินงาน จึงเป็นแนวทางที่ช่วยให้การทำงานมีความชัดเจนและเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบ ตามหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้ การทำงานเป็นทีมยังช่วยให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ทักษะด้านการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ผลดังกล่าวสอดคล้องกับ สุรัสวดี ชื่นวงค์ (2566) พบว่า ทักษะการบริหารมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยเฉพาะการทำงานร่วมกันของบุคลากร และสอดคล้องกับ จันทร์จิรา โพนชัยยา (2565) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะผู้บริหารให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษา ส่วนทักษะด้านวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงเป็นลำดับรองลงมา อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา และสามารถถ่ายทอดเป้าหมายไปสู่การปฏิบัติของครูและบุคลากรได้ การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนจึงช่วยให้บุคลากรเข้าใจทิศทางเดียวกันและสามารถร่วมกันดำเนินงานไปสู่เป้าหมายของสถานศึกษาได้ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับ ธนัฐพร กำลังหาญ และคณะ (2568) และ ศิริชัย สงผัด และคณะ (2567) ที่ให้ความสำคัญกับทักษะการบริหารของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 และความสามารถของผู้บริหารในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย สำหรับด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แม้ผลการวิจัยจะอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับอีก 8 ด้าน อาจเนื่องมาจากการสื่อสารระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายยังขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ทั้งด้านสภาพชุมชน ช่องทางการสื่อสาร เวลา และความพร้อมของผู้เกี่ยวข้อง การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนหรือตัดสินใจจึงอาจทำได้ไม่เท่ากันทุกสถานศึกษา ประเด็นนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับ หลักการมีส่วนร่วมและหลักความโปร่งใส เพราะการบริหารที่เปิดเผยข้อมูลและเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็น จะช่วยสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นต่อการบริหารงานของสถานศึกษา ผลดังกล่าวสอดคล้องกับ ณัฐพล วัฒนชัยมงคล (2565) ซึ่งศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และสะท้อนความสำคัญของการสื่อสารและการบริหารในบริบทที่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ ผลที่ด้านการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดไม่ได้หมายความว่าผู้บริหาร ขาดทักษะด้านนี้ แต่สะท้อนว่า เมื่อเปรียบเทียบกับทักษะด้านอื่น ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าด้านนี้ยังมีระดับต่ำกว่า จึงควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะการสื่อสารกับผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย เมื่อพิจารณาผลการวิจัยโดยรวมจะเห็นได้ว่า ทักษะทั้ง 9 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สะท้อนว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีการนำทักษะการบริหารมาใช้ควบคู่กับหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการทำงาน

ร่วมกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่เน้นความรับผิดชอบ ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555)

2. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษา สถานะทางเพศของผู้บริหารสถานศึกษา และประสบการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ผลเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปฏิบัติงานภายใต้นโยบาย มาตรฐานการศึกษา และแนวทางการบริหารของหน่วยงานต้นสังกัดเดียวกัน จึงได้รับแนวทางในการดำเนินงานด้านการบริหารและธรรมาภิบาลในทิศทางเดียวกัน ไม่ว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะมีเพศ อายุ ตำแหน่ง หรือประสบการณ์แตกต่างกัน การรับรู้ ต่อทักษะการบริหารของผู้บริหารในภาพรวมจึงไม่แตกต่างกันมากนัก ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ สุภาพร หลีจ๊ะ (2565) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา และพบประเด็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ อัลอามีน ซียง (2564) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามบางกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีและความรู้ดิจิทัล ด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะทางสังคม ด้านการบริหารจัดการองค์กรและเทคนิควิธี ด้านจริยธรรม ความเป็นมืออาชีพและการพัฒนาวิชาชีพ และด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความแตกต่างที่เกิดขึ้นในบางด้านอาจมาจากประสบการณ์ในการทำงาน บทบาทหน้าที่ และลักษณะงานของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เหมือนกัน เช่น ผู้ที่มีประสบการณ์หรือมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารมากกว่าอาจมองเห็นบทบาทของผู้บริหารด้านการวางแผน การกำกับติดตาม และการบริหารทรัพยากรแตกต่างจากผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ขณะที่ด้านเทคโนโลยีและความรู้ดิจิทัลอาจเกี่ยวข้องกับความคุ้นเคยและประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี ของบุคลากรแต่ละกลุ่ม ส่วนด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมอาจได้รับอิทธิพลจากบริบทของสถานศึกษาและชุมชนที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหาร ไม่พบความแตกต่างทั้งในภาพรวมและรายด้าน อาจเนื่องมาจากไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาขนาดใด ผู้บริหารต่างต้องปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งต้องดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลเช่นเดียวกัน ขณะที่ประสบการณ์ในการบริหารที่แตกต่างกันอาจไม่ได้เป็นตัวกำหนดทักษะการบริหารโดยตรง เพราะทักษะของผู้บริหารยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ดังนั้น ผลการวิจัยจึงสะท้อนว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่ได้ทำให้มุมมองต่อทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันในภาพรวม แต่ยังพบความแตกต่างในบางทักษะที่มีลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะทักษะ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี การบริหารจัดการ การสื่อสาร และการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรนำไปพิจารณาในการพัฒนาผู้บริหารให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคลากรแต่ละกลุ่ม

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษา ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ ดังนี้

1. ทักษะการบริหารเป็นกลไกสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องบูรณาการทักษะการบริหารทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี

และความรู้ดิจิทัล ด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะทางสังคม ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา ด้านนวัตกรรมและการจัดการการเปลี่ยนแปลง ด้านวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ ด้านการบริหารจัดการองค์กรและเทคนิควิธี ด้านจริยธรรม ความเป็นมืออาชีพและการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และด้านการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือ เข้ากับหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมกับบริบทของศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. การทำงานเป็นทีมและความร่วมมือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา เพราะช่วยให้เกิดการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบตามหลักธรรมาภิบาล

3. การสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับทักษะด้านอื่น แม้จะอยู่ในระดับมากก็ตาม จึงสะท้อนว่าการสร้างช่องทางการสื่อสารและการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษายังเป็นประเด็นที่ควรพัฒนาให้มากขึ้น

4. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลควรดำเนินควบคู่กับการพัฒนาทักษะของผู้บริหารการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพไม่ควรมุ่งเฉพาะการพัฒนาความสามารถของผู้บริหาร แต่ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารนำทักษะดังกล่าวมาใช้ภายใต้หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการ มีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เพื่อให้การตัดสินใจ การบริหารทรัพยากร และการดำเนินงานของสถานศึกษามีความเหมาะสม โปร่งใส และตรวจสอบได้

5. องค์ความรู้ที่ได้สามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้ว่า ผู้บริหารควรใช้ ทักษะการบริหาร 9 ด้าน เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน และนำมาบูรณาการกับหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก โดยมีการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน และให้ความสำคัญกับการพัฒนา การสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ควรส่งเสริมและพัฒนาทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับทักษะด้านอื่น ทั้งนี้ อาจจัดกิจกรรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสื่อสาร การรับฟังความคิดเห็น การสร้างเครือข่าย และการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาตนเอง โดยให้ความสำคัญกับการสื่อสารและการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควบคู่กับการรักษาจุดแข็งด้านการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนให้มีความต่อเนื่องและเกิดผลต่อการพัฒนาสถานศึกษา

1.3 สถานศึกษาควรจัดให้มีแนวทางหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือของบุคลากรอย่างเป็นระบบ เช่น การประชุมร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การร่วมวางแผนและร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อรักษาจุดแข็งของสถานศึกษา และนำความร่วมมือดังกล่าวไปสนับสนุนการดำเนินงานด้านอื่น โดยเฉพาะการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาควรนำผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นในแต่ละด้านไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาผู้บริหารให้เหมาะสมกับลักษณะของบุคลากรและบริบทของสถานศึกษา โดยไม่จำกัดการพัฒนาเฉพาะทักษะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ แต่ควรพัฒนาทักษะที่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มควบคู่กัน เพื่อให้การพัฒนาผู้บริหารตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปฏิบัติงานมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ทราบปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทักษะดังกล่าว และนำผลไปใช้กำหนดแนวทางพัฒนาผู้บริหารได้ตรงประเด็นมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา คุณภาพการบริหาร หรือคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างทักษะของผู้บริหารกับผลที่เกิดขึ้นต่อสถานศึกษาอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวิธีการบริหาร ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในบริบทของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน

2.4 ควรต่อยอดผลการวิจัยไปสู่การพัฒนา รูปแบบหรือโปรแกรมพัฒนาทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเน้นด้านที่ควรได้รับการพัฒนา และนำรูปแบบหรือโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้และประเมินผล เพื่อให้ได้แนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.5 ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาวิชาชีพ การอบรม และการพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร เพื่อให้การพัฒนาทักษะการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). **นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568–2569.** โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จันทร์จิรา โพนชัยยา. (2565). **สภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครพนม.

จันทร์ทิวา เกี่ยวพันธ์ และคณะ (2567). ทักษะการบริหารของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์.** 9(3): 85-98.

ซูการนัน มะลีซู. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับกระบวนการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. **วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**. 18(2): 112-124.

ณัฐพล วัฒนาชัยมงคล. (2565). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในศูนย์คุณภาพการศึกษา ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ทวีศักดิ์ แก้วสมปอง และ ประดิษฐ์ ฉัตรจรัสกูล. (2568). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาวังน้ำเขียวสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. **วารสารสหวิทยาการศึกษาและพัฒนาสังคม**. 1(1): 29-43.

ทรงพล นุ่นทองหอม, สรรเสริญ หุ่นแสน, และ กัญภร เอี่ยมพญา. (2568). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 2. **วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี**. 21(2): 13-27.

ธนัฐพร กำลังหาญ, จำรัส มุ่งเฝ้ากลาง, และ พจน์ เจริญสันเทียะ. (2568). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. **วารสารเสียงธรรมจากมหายาน**. 11(2): 86–98.

ธวัชชัย ภูพลผัน, และ สรรฤดี ดีปู. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. **วารสารวิชาการศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ**. 12(1): 44-59

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 10. สุวีริยาสาส์น.

ปณชัย สุขสี. (2567). **ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอดอนตูม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

พรปวีณ์ งิ้วโสม. (2568). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

รุจิรา คล้ายรอด และ รุจิราพรรณ คงช่วย. (2568). ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. **Journal of MCU Ubon Review**. 10(1): 2499–2514.

วิวรรชน์ เชื้อจิตร. (2566). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1**.วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ศิริชัย สงผัด จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์, และ สิริกัลยา สุขขี. (2567). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์.** 13(5): 422-434.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2568). **รายงานการประเมินตนเองของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (Self Assessment Report: SAR) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568**. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). **หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580**. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุภาพร หลีจ๊ะ. (2565). **การศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

สุรัสวดี ชื่นวงค์. (2566). **ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

อัลอามีน ซียง (2564) . **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3**. การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

อินทราณี แก้วพรหม, และ ซูฮัยรี บืองาฉา. (2568). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. **วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร**. 8(3): 113-128

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3): 607-610.

ความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

Patient Satisfaction at Lad Bua Khao Subdistrict Health Promoting Hospital, Ban Pong District, Ratchaburi Province

ณัฐพล ฤทธิมหา[1] วิลาสินี จินตลิขิตดี [2]
Natthapon Ritmaha, Vilasinee Jintalikhitdee

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และ 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้รับบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 367 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test สำหรับตัวแปรเพศ และระดับการศึกษา และ F-test สำหรับตัวแปรอายุ รายได้ต่อเดือน และอาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีความพึงพอใจต่อการรับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ และอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการรับบริการไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการรับบริการแตกต่างกัน แต่ด้านรายได้ต่อมีความพึงพอใจต่อการรับบริการไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี นำไปใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มคุณภาพการให้บริการเพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจทุกขั้นตอนของการรับบริการ

คำสำคัญ (Keywords) : ความพึงพอใจ; ผู้รับบริการ; โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว

Abstract

This research article aimed to: 1) study the satisfaction of service recipients at Lat Bua Khao Subdistrict Health Promoting Hospital, Ban Pong District, Ratchaburi Province; and 2) compare their satisfaction, classified according to personal factors. This study employed a

---

Received: 2026-07-14 Revised: 2026-09-01 Accepted: 2026-09-04

[1] นักศึกษาประจำบัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, Student of Graduate School in science of administration, Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: s675638330119@ssru.ac.th

[2] อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, lecturer of Graduate School in science of administration, Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: Vilasinee@ssru.ac.th

quantitative research methodology. The sample consisted of 367 service recipients at Lat Bua Khao Subdistrict Health Promoting Hospital, Ban Pong District, Ratchaburi Province. The research instrument was a questionnaire, and data were collected through questionnaire distribution. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics. The t-test was used to analyze differences based on gender and educational level, while the F-test was used to analyze differences based on age, monthly income, and occupation.

The findings revealed that: (1) the service recipients at Lat Bua Khao Subdistrict Health Promoting Hospital, Ban Pong District, Ratchaburi Province, had an overall level of satisfaction with the services provided at the highest level; and (2) differences in personal factors, namely gender and age, did not result in significant differences in satisfaction with the services. However, satisfaction with the services varied significantly by educational levels and occupation, but not by monthly income. These findings can serve as evidence for Lat Bua Khao Subdistrict Health Promoting Hospital, Ban Pong District, Ratchaburi Province, to develop guidelines for improving service quality and enhancing service recipients' satisfaction throughout the service delivery process.

Keywords: Satisfaction; Patients; Lad Bua Khao Sub-district Health Promotion Hospital

บทนำ (Introduction)

การยกระดับคุณภาพการให้บริการของสถานพยาบาลในระดับปฐมภูมิให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลสะท้อนจากผู้รับบริการ โดยเฉพาะระดับความพึงพอใจซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนประสิทธิภาพการให้บริการ ทั้งในด้านการรักษาพยาบาล ความปลอดภัย มาตรฐานการดูแลผู้ป่วย การให้บริการของบุคลากร และสภาพแวดล้อมของสถานบริการ ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพบริการทางการแพทย์อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 เพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการของหน่วยบริการสุขภาพทุกระดับให้มีคุณภาพและเกิดความเชื่อมั่นแก่ประชาชน (กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เป็นหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี มีภารกิจในการส่งเสริม ป้องกัน รักษา ฟื้นฟู และคุ้มครองสุขภาพของประชาชนทุกช่วงวัย ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และผู้ป่วย ผ่านการให้บริการทั้งภายในสถานพยาบาล การออกให้บริการในชุมชน และการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและโรงพยาบาลแม่ข่ายในด้านบุคลากร เครื่องมือทางการแพทย์ เทคโนโลยี ระบบสื่อสาร และทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ (กองสาธารณสุข, 2566)

อย่างไรก็ตาม แนวโน้มการใช้บริการด้านสาธารณสุขที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อคุณภาพบริการในปัจจุบัน ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงผลการรักษาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความรวดเร็วในการให้บริการ ความเอาใจใส่ของบุคลากร ความสะดวกในการเข้าถึงบริการ ความพร้อมของอุปกรณ์

ทางการแพทย์ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมของสถานพยาบาล ส่งผลให้หน่วยบริการจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพบริการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ (กองสาธารณสุข, 2566)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการปรับปรุงการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการให้บริการในทุกมิติ อันจะนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพของหน่วยบริการและตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชนได้อย่างเหมาะสม

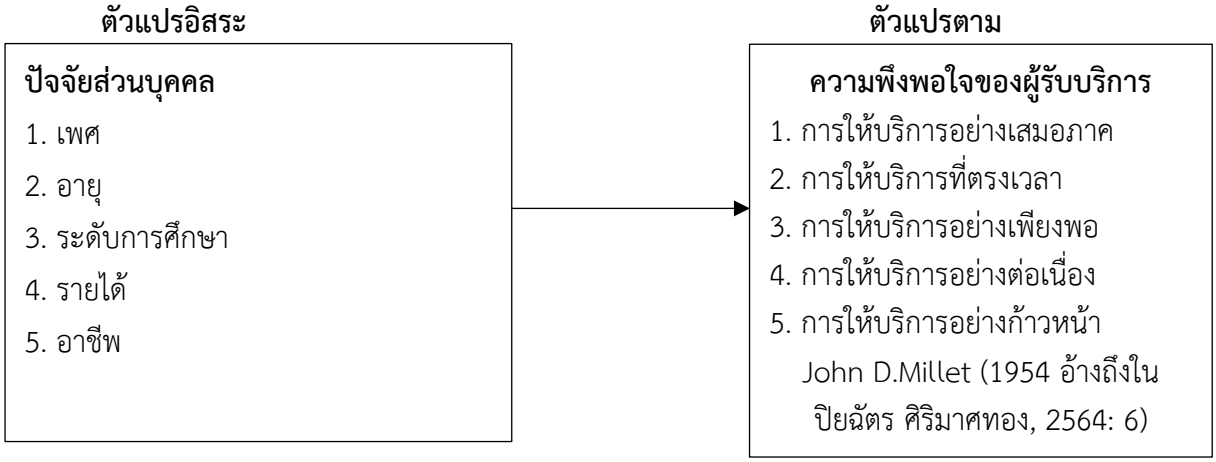
วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สรุปใจความสำคัญ เพื่อสอดคล้องกับการศึกษาในครั้งนี้และกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1. การให้บริการอย่างเสมอภาค 2. การให้บริการที่ตรงเวลา 3. การให้บริการอย่างเพียงพอ 4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และ 5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (John D.Millet 1954 อ้างถึงใน ปิยฉัตร ศิริมาศทอง, 2564: 6)

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้รับบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 7,888 คน (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2567) การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างอาศัยสูตรของ Krejcie และ Morgan (1970) ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 367 คน หลังจากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ทุกคนในประชากรมีโอกาสได้รับการคัดเลือกอย่างเท่าเทียมกัน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระหว่างเดือน มกราคม ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการศึกษา แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพ รวม 5 ข้อ และตอนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการให้บริการของโรงพยาบาล ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ การให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการตรงเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างก้าวหน้า รวมจำนวน 20 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้รับบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี โดยตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถามทุกฉบับก่อนนำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ สำหรับการทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วย Independent Samples t-test สำหรับตัวแปรที่แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม และใช้ One-way ANOVA สำหรับตัวแปรที่มีมากกว่าสองกลุ่ม ได้แก่ อายุ รายได้ต่อเดือน และอาชีพ

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี” สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งประเมินตามแนวคิดของ John D. Millet (1954; ปิยฉัตร ศิริมาศทอง, 2564: 6) ที่แบ่งความพึงพอใจของผู้รับบริการออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการที่ตรงเวลา การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างก้าวหน้า พบว่าผู้รับบริการมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.41, S.D. = .46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำแนกเป็นรายด้าน

ความพึงพอใจของผู้รับบริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การให้บริการอย่างเสมอภาค	4.73	.29	มากที่สุด
2. การให้บริการอย่างเพียงพอ	4.52	.55	มากที่สุด
3. การให้บริการที่ตรงเวลา	4.37	.52	มากที่สุด
4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง	4.26	.55	มากที่สุด
5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า	4.17	.43	มาก
รวม	**4.41**	**.46**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ($\bar{x}$ = 4.73) โดยข้อที่ผู้รับบริการพึงพอใจมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ให้บริการตามระดับความรุนแรงของอาการ ($\bar{x}$ = 4.95) รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ให้บริการโดยไม่เรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทน ($\bar{x}$ = 4.94) สะท้อนว่าเจ้าหน้าที่ให้บริการโดยไม่เลือกปฏิบัติและยึดมาตรฐานเดียวกันกับผู้รับบริการทุกราย สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ($\bar{x}$ = 4.17) โดยเฉพาะข้อผู้รับบริการสามารถสอบถามข้อมูลการให้บริการผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น Line, Facebook ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.72) ต่ำสุดในทุกข้อคำถาม สะท้อนข้อจำกัดด้านการพัฒนาช่องทางดิจิทัลและงบประมาณด้านเทคโนโลยีของหน่วยบริการ นอกจากนี้ ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ แม้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.52) แต่พบว่าข้อ "จำนวนเตียงผู้ป่วยเพียงพอต่อผู้รับบริการ" อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ($\bar{x}$ = 3.00) ซึ่งเป็นประเด็นด้านทรัพยากรทางกายภาพที่ควรได้รับการปรับปรุง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 5 ด้าน สรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับบริการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	สถิติที่ใช้	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศ	t-test	.23	ไม่แตกต่างกัน
อายุ	One-way ANOVA	.12	ไม่แตกต่างกัน
ระดับการศึกษา	t-test	.03*	แตกต่างกัน
รายได้ต่อเดือน	One-way ANOVA	.06	ไม่แตกต่างกัน (ภาพรวม) แต่แตกต่างในบางด้าน
อาชีพ	One-way ANOVA	.01*	แตกต่างกัน

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้รับบริการที่มีเพศและอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการรับบริการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (Sig. = .23 และ .12 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าเพศที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจด้านการให้บริการที่ตรงเวลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. = .04)

ผู้รับบริการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. = .03) โดยพบความแตกต่างในด้านการให้บริการที่ตรงเวลาและด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Sig. = .01 ทั้งสองด้าน)

ผู้รับบริการที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (Sig. = .06) แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ และด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Sig. = .01, .02 และ .01 ตามลำดับ) เมื่อทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่าผู้รับบริการที่มีรายได้ 15,001–20,000 บาท มีความพึงพอใจด้านความตรงเวลาและความต่อเนื่องต่ำกว่ากลุ่มรายได้อื่น ขณะที่กลุ่มรายได้ 20,001–25,000 บาท มีความพึงพอใจด้านความเพียงพอต่ำกว่ากลุ่มอื่น

ผู้รับบริการที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. = .01) โดยพบความแตกต่างในด้านการให้บริการที่ตรงเวลาและด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Sig. = .01 ทั้งสองด้าน) เมื่อทดสอบรายคู่พบว่ากลุ่มอาชีพว่างงานมีความพึงพอใจโดยภาพรวมสูงกว่ากลุ่มเกษตรกรรม ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และรับจ้างทั่วไป ขณะที่กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความพึงพอใจต่ำกว่ากลุ่มอื่นอย่างสม่ำเสมอในหลายด้าน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี” สามารถอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้บริการอย่างเสมอภาค และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การให้บริการอย่างก้าวหน้า ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ John D. Millet (1954; ปิยฉัตร ศิริมาศทอง, 2564: 6) ที่ระบุองค์ประกอบความพึงพอใจของผู้รับบริการ 5 ด้าน ได้แก่ ความเสมอภาค ความตรงเวลา ความเพียงพอ ความต่อเนื่อง และความก้าวหน้า ที่ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากโรงพยาบาลมีการบริหารจัดการคิวและระยะเวลาการให้บริการอย่างเหมาะสม จัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ มีระบบนัดหมาย ติดตามผล และส่งต่อผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลแม่ข่ายอย่างเป็นระบบ รวมถึงให้คำแนะนำด้านสุขภาพแก่ผู้ที่ไม่สะดวกมารับบริการ สำหรับด้านความเสมอภาคมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากเจ้าหน้าที่ให้บริการโดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่เรียกรับผลประโยชน์หรือสินบนจากผู้รับบริการ ไม่ว่าผู้รับบริการจะมีสถานะทางสังคมหรือรายได้เช่นใด ส่วนด้านความก้าวหน้ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาวอยู่ภายใต้การบริหารของ

กองการแพทย์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ซึ่งดูแลหน่วยบริการจำนวนมาก ทำให้มีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการฝึกอบรมทักษะเทคโนโลยีแก่เจ้าหน้าที่ ส่งผลให้การให้บริการผ่านช่องทางดิจิทัลล่าช้าและไม่สะดวกเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงรัก เนียมประเสริฐ (2564) ที่พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ในด้านความเสมอภาคที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องบางส่วน กับงานวิจัยของ ยุทธการ ประพันธ์ (2558) ที่พบว่าด้านความเสมอภาคเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นกัน แต่ต่างกันที่ระดับงานของยุทธการอยู่ในระดับ "มาก" ขณะที่งานนี้อยู่ในระดับ "มากที่สุด" ส่วนด้านความก้าวหน้าที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยลักษณ์ แสงสุวรรณ (2558) ที่พบว่าด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้าเป็นด้านที่มีความพึงพอใจต่ำสุดเช่นกัน สะท้อนว่าข้อจำกัดด้านทรัพยากรและเทคโนโลยีเป็นปัญหาร่วมของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กโดยทั่วไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้รับบริการที่มีเพศและอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการรับบริการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้รับบริการที่มีระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (เฉพาะรายได้ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเมื่อพิจารณารายด้าน แต่ภาพรวมไม่ต่างกัน)

ด้านของระดับการศึกษา พบว่า ผู้รับบริการที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความพึงพอใจด้านความตรงเวลาและความต่อเนื่องต่ำกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป เนื่องจากระดับการศึกษาที่ต่างกันทำให้ทัศนคติและความคาดหวังต่อบริการต่างกัน ผู้มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมักไม่คาดหวังบริการที่สูงมาก เพียงได้รับบริการตามควรก็พึงพอใจแล้ว ขณะที่ผู้มีการศึกษาสูงกว่ามักคาดหวังบริการที่มีมาตรฐานสูงกว่า เมื่อไม่เป็นไปตามคาดหวังจึงพึงพอใจน้อยกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ จงรัก เนียมประเสริฐ (2564) ที่พบว่าประชาชนที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความพึงพอใจต่อบริการของเทศบาลเมืองแสนสุขสูงกว่าผู้มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีเช่นกัน

ด้านรายได้ต่อเดือน แม้ภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่รายด้าน (ตรงเวลา เพียงพอ ต่อเนื่อง) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยกลุ่มรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท มีความพึงพอใจด้านความตรงเวลาและความต่อเนื่องสูงกว่ากลุ่มรายได้ 15,001-20,000 บาท และ 25,001 บาทขึ้นไป เนื่องจากกลุ่มรายได้น้อยมักมีความคาดหวังไม่สูง และมีทางเลือกในการใช้บริการที่อื่นจำกัด เมื่อได้รับบริการสม่ำเสมอจึงรู้สึกว่าดีเกินคาด ขณะที่กลุ่มรายได้ 20,001-25,000 บาท มีความพึงพอใจด้านความเพียงพอต่ำกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากมีความคาดหวังด้านความสะดวกรวดเร็วสูงกว่าและมักนำมาตรฐานจากสถานบริการอื่นมาเปรียบเทียบ สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรมะ สตะเวทิน (2541) ที่ว่ารายได้เป็นเครื่องกำหนดความต้องการและความคิดเห็นของบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญธร รัตนผล (2558) ที่พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อบริการด้านการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพนิมิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน

ด้านอาชีพ พบว่า ผู้รับบริการที่มีอาชีพว่างงาน มีความพึงพอใจโดยภาพรวมและรายด้าน (ตรงเวลา ต่อเนื่อง) สูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่นอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความพึงพอใจต่ำสุด ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพที่ต่างกันทำให้ความคาดหวังและประสบการณ์ในการรับบริการต่างกัน ผู้ที่มีอาชีพว่างงานมักมี

เวลาว่างมากกว่า ไม่เร่งรีบ และไม่ได้ตั้งความคาดหวังด้านความรวดเร็วสูงเท่ากลุ่มที่ต้องกลับไปทำงานตามเวลา จึงรู้สึกพึงพอใจกับบริการที่ได้รับได้ง่ายกว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรมะ สตะเวทิน (2541) ที่ว่า บุคคลที่มีอาชีพต่างกันมีแนวคิด ค่านิยม และพฤติกรรมที่ต่างกัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วลัยลักษณ์ แสงสุวรรณ (2558) ที่พบว่าผู้ใช้บริการที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อบริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งหางแมวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการรักษาโรคเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์การรับบริการที่ผสมผสานระหว่างความถูกต้องตามมาตรฐาน ความเสมอภาค ความสะดวกรวดเร็ว การได้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ เมื่อเข้ารับบริการ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ควรสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่เข้ารับการฝึกอบรมทักษะความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการ ทั้งนี้ ต้นสังกัด ควรจัดโครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีที่เน้นทักษะด้านดิจิทัลและการสื่อสารช่องทางออนไลน์แก่เจ้าหน้าที่โดยเฉพาะงานที่ต้องให้ข้อมูลการบริการผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้รับบริการสามารถสอบถามและรับคำแนะนำการบริการได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยไม่ต้องเดินทางมาสถานบริการ อีกทั้งยังช่วยเสริมภาพลักษณ์ที่ทันสมัยแก่องค์กรอีกด้วย

1.2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ควรให้ความสำคัญกับการให้บริการที่ตรงเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ และการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ให้มีความสอดคล้องกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยคำนึงถึงผู้รับบริการที่มีระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพแตกต่างกัน เช่น ให้บริการตรงตามเวลาที่กำหนดแก่ผู้รับบริการที่ประกอบอาชีพที่ต้องรักษาเวลา ทำการนัดหมายและติดตาม ผลการรักษาผู้รับบริการทุกครั้งอย่างต่อเนื่อง และอำนวยความสะดวกการให้บริการด้านต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อผู้รับบริการ เมื่อเข้ารับบริการ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตของการวิจัยให้ครอบคลุมพื้นที่ตำบลอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในบริบทที่แตกต่างกัน ทั้งในเรื่อง สถานศึกษา สถานประกอบอาชีพ และสภาพแวดล้อมเพื่อเพิ่มความหลากหลายของข้อมูล และความครอบคลุมของผลการวิจัย

2.2 ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม โดยการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถรับรู้ถึงทัศนคติของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และสามารถอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณให้ชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงสาธารณสุข. (2562). **นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ 2563**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://phdb.moph.go.th/main/index/detail/30270 สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2568.

กองสาธารณสุข. (2566). **องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.ladbuakhaw.go.th/site/index.php?option=com_content&view=article&id=52&Itemid=239 สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2568.

จงรัก เนียมประเสริฐ. (2564). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองแสนสุข ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี.** งานนิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธัญญธร รัตนผล. (2558). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการด้านการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพนิมิต อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด.** งานนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปรมะ สตะเวทิน. (2541). **การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ภาพพิมพ์.

ปิยฉัตร คีรีมาศทอง. (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานช่วง WFH และความท้าทายในการจัดการของบุคลากร กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.** สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุทธการ ประพันธ์. (2558). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองจันทบุรี**. งานนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยบูรพา.

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว. (2567). **ข้อมูลทั่วไปของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลาดบัวขาว**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://hcode.moph.go.th/code/21671/ สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2568.

วลัยลักษณ์ แสงสุวรรณ. (2558). **ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งหางแมว อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี.** สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2567). **รายงานสถิติผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ปี 2567**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://hdcservice.moph.go.th/ สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2568.

Millett, J. D. (1954). **Management in the Public Service: The Quest for Effective Performance**. McGraw-Hill.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3): 607-610.

Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2007). **Consumer Behavior**. 9th ed. Prentice Hall.

การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2

An Analysis of School Administrators' Competency Components in Academic Administration in the Digital Era: A Case Study of Opportunity Expansion Schools under the Primary Educational Service Area Office 2

ฐาปนีย์ เนตรจันทร์[1] หยกแก้ว กมลวรเดช[2] สุรเชษฐ์ บุญยรักษ์[3]
Thapanee Netjun, Yokkaew Kamolvoradej, Surachet Boonyarug

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและศึกษาระดับความคิดเห็นต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาสในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือ ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้ง 35 โรงเรียน จำนวน 529 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 222 คน ได้จากการสุ่มแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 มีทั้งหมด 8 องค์ประกอบ ได้แก่องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำดิจิทัลและการบริหารจัดการสารสนเทศองค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงระบบและผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 3 การบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร องค์ประกอบที่ 5 การสร้างความร่วมมือและการสื่อสารทางวิชาการยุคดิจิทัล องค์ประกอบที่ 6 สมรรถนะการบริหารเชิงกลยุทธ์และการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนางานวิชาการ องค์ประกอบที่ 7 ภาวะผู้นำเชิงผลสัมฤทธิ์และการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงวิชาการ องค์ประกอบที่ 8 กลยุทธ์เชิงวิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนางานวิชาการในยุคดิจิทัล 8 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 62.78 ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาสในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่ 8 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และองค์ประกอบที่ 7 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คำสำคัญ (Keywords) : การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะ; งานวิชาการในยุคดิจิทัล; ผู้บริหารสถานศึกษา

Received: 2026-07-01 Revised: 2026-09-04 Accepted: 2026-09-08

[1] นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Master of Education Program Students Department of Educational Administration Uttaradit Rajabhat University. Corresponding Author. E-mail: Thapniynetrcanthr@gmail.com

[2] อาจารย์สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer in Educational Administration Department Uttaradit Rajabhat University. E-mail: yokkaew.kamol@gmail.com

[3] อาจารย์สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer in Mathematics Department Uttaradit Rajabhat University. E-mail: edboonyarug7@gmail.com

Abstract

This research aimed to analyze the competency components and examine the perceived competency levels of school administrators in academic administration in the digital era among opportunity expansion schools under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2. This study employed a quantitative research design. The population consisted of administrators, teachers, and educational personnel from all 35 schools, totaling 529 individuals. The sample comprised 222 teachers and educational personnel in expanded opportunity schools, obtained through simple random sampling. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with a reliability coefficient of .98. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and exploratory factor analysis.

The results revealed that the competency components of school administrators in academic affairs administration in the digital age of expanded opportunity schools under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2 consisted of 8 components: Component 1, Digital Leadership and Information Management; Component 2, Systematic and Outcome-Based Administration; Component 3, Strategic Change and Innovation Management; Component 4, Personnel Potential Development; Component 5, Building Collaboration and Academic Communication in the Digital Age; Component 6, Strategic Administration Competency and Participation for Academic Development; Component 7, Achievement-Oriented Leadership and Driving Academic Change; and Component 8, Visionary Strategy for Academic Development in the Digital Age. These 8 components could explain the total variance at 62.78 percent. The level of opinions toward the competency components of administrators in academic affairs administration in the digital age of expanded opportunity schools was found to be at a high level in every aspect, with Component 8 having the highest mean and Component 7 having the lowest mean.

Keywords: Analysis of Competencies; Academic Affairs in the Digital Era;
Educational Institution Administrators

บทนำ (Introduction)

ยุคของความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างพลิกผัน (Disruptive World) ทำให้ต้องมีการทบทวนบริบทและปัจจัยต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศโลกศตวรรษที่ 21 เป็นยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเต็มไปด้วยปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งที่มี แนวโน้มเพิ่มขึ้น จากการแย่งชิง ทรัพยากร ความแตกต่างของความคิดทางการเมือง ศาสนา เศรษฐกิจ รวมทั้งเทคโนโลยีการสื่อสารไร้พรมแดน เป็นปัจจัยเสริมที่ทำให้พลโลกสามารถรับรู้ทั้งประเด็นของ ความร่วมมือและความขัดแย้ง รวดเร็วขึ้นมาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทการศึกษาในยุคดิจิทัล ทั้งด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารจัดการข้อมูล และการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาการศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีสมรรถนะ

สูงและสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง โดยยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565) รวมทั้งการพัฒนาระบบการเรียนรู้ให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลก ขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565) มุ่งพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะสูง มีทักษะที่จำเป็นต่อโลกยุคใหม่ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพการศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการศึกษา การบริหารจัดการโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ และการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่สามารถเชื่อมโยงนโยบายระดับประเทศไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีจำนวน 35 โรงเรียน จากทั้งหมด 162 โรงเรียน สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนขยายโอกาสเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในพื้นที่ โดยแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ได้กำหนดเป้าประสงค์ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีอุดมการณ์และจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ มีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถตอบสนองผู้เรียนเป็นรายบุคคล สร้างสรรค์นวัตกรรม และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งกำหนดให้ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการ สามารถบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2, 2566: 21) ประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการและผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล แม้งานวิจัยที่ผ่านมาได้ศึกษาองค์ประกอบของ สมรรถนะผู้บริหาร ภาวะผู้นำทางวิชาการ และภาวะผู้นำดิจิทัลในหลายมิติ แต่ยังมีข้อจำกัดในการบูรณาการองค์ประกอบเหล่านี้เข้าด้วยกันเพื่ออธิบาย สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการตรวจสอบองค์ประกอบจากข้อมูลเชิงประจักษ์ภายใต้บริบทเฉพาะของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ดังนั้น การวิเคราะห์องค์ประกอบจึงมีความจำเป็นเพื่อค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบของสมรรถนะที่สะท้อนความต้องการและบริบทที่แท้จริงของสถานศึกษา และช่วยลดข้อจำกัดจากการนำกรอบองค์ประกอบที่พัฒนาจากบริบทอื่นมาใช้โดยตรง เพื่อให้ได้องค์ประกอบสมรรถนะที่มีความเหมาะสมกับบริบทจริง ผลการวิจัยจะช่วยเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล และสามารถนำไปใช้เป็นสารสนเทศสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในการกำหนดแนวทางพัฒนาผู้บริหาร การวางแผนพัฒนาบุคลากร การกำหนดแนวทางประเมินสมรรถนะ ตลอดจนการพัฒนาระบบบริหารงานวิชาการให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญจึงสนใจที่ศึกษา การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการ พัฒนาครูและบุคลากรรวมถึงการยกระดับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนขยายโอกาสได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาสในสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาสในสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 แต่ละองค์ประกอบ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 เป็นวิจัยที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นการศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล ของโรงเรียนขยายโอกาสใน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและ สังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนขยายโอกาส ได้ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำดิจิทัลและการบริหารจัดการสารสนเทศสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงระบบและผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 3 การบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร องค์ประกอบที่ 5 การสร้างความร่วมมือและการสื่อสารทางวิชาการในยุคดิจิทัล องค์ประกอบที่ 6 สมรรถนะการบริหารเชิงกลยุทธ์และการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนางานวิชาการ องค์ประกอบที่ 7 ภาวะผู้นำเชิงผลสัมฤทธิ์และการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ องค์ประกอบที่ 8 กลยุทธ์เชิงวิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนางานวิชาการในยุคดิจิทัล (จารุนันท์ ผิวผาง, 2564) บุษราพร บุรีชัย, 2568) (มลฤดี เพ็งสง่าและมัทนา วังถนอมศักดิ์, 2566) รัตดาวรรณ วงค์คำจันทร์, 2568) ยุบลวรรณ สาชนะ,2568) ธนพล ทวิชัย, 2568) (สายธาร ชาญรบ, 2568) (สุนันทินี สุขสวัสดิ์ และคณะ, 2566) จารณ ถือเถี้ยน, 2567) ศุภากร ศรีพรหม, 2567) กัณทิมา พรมมาวันนา, 2568) (ณัฐกานต์ สุทธิจิตร์, 2567) (รัศมี แก้วพรม, 2567) (วชิรพงษ์ ขันทะยศ, 2569)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสใน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 จำนวน 35 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 35 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 494 คน รวมทั้งสิ้น 529 คน (สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2, ม.ป.ป.) เนื่องจากโรงเรียนที่ศึกษาครั้งนี้มีจำนวนน้อยผู้วิจัยจึงศึกษาผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นประชากรทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัย 2 ปีการศึกษา 2568 ทั้งหมด 35 แห่ง รวมทั้งสิ้น 222 คน พิจารณาอัตราส่วนของตัวแปรต่อขนาดกลุ่มตัวอย่างสอดคล้องกับ เกณฑ์มาตรฐานทางสถิติของ Hair (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560) ที่ระบุว่าอัตราส่วนระหว่างกลุ่มตัวอย่างต่อตัวแปรไม่ควรน้อยกว่า 5:1 โดยมีตัวแปรที่ใช้จำนวน 70 ตัวแปร รวม 40 ข้อ ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 222 ตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวนสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 43) ใช้วิธีการสุ่มแบบใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Sample Random Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนขยายโอกาสสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การการศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัย 2 จำนวน 35 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือนกันยายน 2568 ถึง กุมภาพันธ์ 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนขยายโอกาสในสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert)

2.1 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีหลักการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปรที่ศึกษา

2.1.2 สร้างแบบสอบถามด้วยตนเองโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 จำนวน 70 ตัวแปร รวมได้ 40 ข้อ

2.1.3 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องทั้งความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ด้านรูปแบบของแบบสอบถาม (Format) ด้านการใช้ภาษา (Wording) ของข้อคำถามแต่ละข้อ และหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถาม โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไปมาใช้ ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง .80-1.00

2.1.4 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามที่ทดลองไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's α-Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.4 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามและดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับและนำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการคำนวณค่าสถิติ ทำการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติและรายงานผลการวิจัย ดังนี้

4.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 มาวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 จำนวน 222 คน ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

4.2.1 การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามแต่ละข้อและหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ

4.2.2 การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha-Coefficient)

4.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA)

4.3.1 การวิเคราะห์ค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) ผู้วิจัยจะพิจารณาจากค่า KMO มีค่ามาก (เข้าสู่หนึ่ง) และค่าสถิติ Bartlett’s Test of Sphericity มีค่า Significance น้อยกว่า .05 แสดงว่าเทคนิค Factor Analysis เหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

4.3.2 การตั้งชื่อองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล ของโรงเรียนขยายโอกาสใน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 เป็นการตั้งชื่อองค์ประกอบจากพฤติกรรมที่ปรากฏเด่นชัดของตัวแปร

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบจากค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) ต้องมีค่ามากกว่า 1 ขึ้นไป และตัวแปรแต่ละตัวต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เท่ากับ 0.050 ขึ้นไป จึงได้องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงาน

วิชาการในยุคดิจิทัล ของโรงเรียนขยายโอกาสใน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 จำนวน 8 องค์ประกอบ โดยมีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) ค่าร้อยละความแปรปรวน (Percentage of Variance) ของแต่ละองค์ประกอบ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงจำนวนองค์ประกอบ ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) ค่าร้อยละความแปรปรวน (Percentage of Variance) แต่ละองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

องค์ประกอบที่	ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบ	ค่าความแปรปรวน (Eigenvalue)	ค่าร้อยละความแปรปรวน (% of variance)	จำนวนข้อคำถาม
1	0.808 - 0.505	7.521	10.744	12
2	0.728 - 0.497	7.078	10.111	12
3	0.708 - 0.426	6.827	9.753	12
4	0.671 - 0.509	6.030	8.614	10
5	0.725 - 0.494	4.961	7.087	6
6	0.691 - 0.457	4.820	6.886	8
7	0.757 - 0.599	4.297	6.138	6
8	0.724 - 0.531	2.411	3.445	3
KMO = 0.936 Chi-Square = 12,373.470, Sig = 0.000, Cumulative % = 62.777				

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของข้อคำถาม 40 ข้อ จาก 70 จัวแปร ได้องค์ประกอบทั้งหมด 8 องค์ประกอบ ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ โดยแสดงผลลัพธ์เรียงค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากค่ามากไปหาน้อย และวพิจารณาข้อรายการแต่ละข้อว่าองค์ประกอบใด และองค์ประกอบที่มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร มากกว่า 1 ขึ้นไป มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.426 - 0.808 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) อยู่ระหว่าง 2.411-7.521 มีค่าร้อยละความแปรปรวน (% of Variance) ระหว่าง 3.445 - 10.744 และมีค่าร้อยละความแปรปรวนขององค์ประกอบทั้งหมด เท่ากับ 62.777 ดังนั้นจึงได้จำนวนองค์ประกอบทั้งหมด 8 องค์ประกอบ สามารถอธิบายองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาสใน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ได้ร้อยละ 62.777

2. การศึกษาระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาสใน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ได้ผล ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาสใน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ได้ผล ดังนี้

ลำดับ	องค์ประกอบ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ภาวะผู้นำดิจิทัลและการบริหารจัดการสารสนเทศสถานศึกษา	4.44	0.49	มาก	6

ลำดับ	องค์ประกอบ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
2	การบริหารเชิงระบบและผลลัพธ์	4.45	0.45	มาก	4
3	การบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม	4.45	0.48	มาก	4
4	การพัฒนาศักยภาพบุคลากร	4.42	0.46	มาก	7
5	การสร้างความร่วมมือและการสื่อสารทางวิชาการในยุคดิจิทัล	4.47	0.47	มาก	2
6	การบริหารเชิงกลยุทธ์และการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนางานวิชาการ	4.46	0.49	มาก	3
7	ภาวะผู้นำเชิงผลสัมฤทธิ์และการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ	4.37	0.49	มาก	8
8	กลยุทธ์เชิงวิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนางานวิชาการในยุคดิจิทัล	4.62	0.48	มากที่สุด	1
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.46	0.48	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบสามารถเรียงลำดับ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 8 กลยุทธ์เชิงวิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนางานวิชาการในยุคดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด($\overline{X}$= 4.62) รองลงมา คือ องค์ประกอบที่ 5 การสร้างความร่วมมือและการสื่อสารทางวิชาการในยุคดิจิทัล ($\overline{X}$ =4.47) องค์ประกอบที่ 6 สมรรถนะการบริหารเชิงกลยุทธ์และการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนางานวิชาการ ($\overline{X}$=4.46) องค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงระบบและผลลัพธ์ และองค์ประกอบที่ 3 การบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\overline{X}$ = 4.45) องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำดิจิทัลและการบริหารจัดการสารสนเทศสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.44) องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ($\overline{X}$ = 4.42) และองค์ประกอบที่ 7 ภาวะผู้นำเชิงผลสัมฤทธิ์และการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{X}$=4.37)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสใน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์วิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสใน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ประกอบด้วย 8

องค์ประกอบ ได้แก่ 1 ภาวะผู้นำดิจิทัลและการบริหารจัดการสารสนเทศสถานศึกษา 2 การบริหารเชิงระบบและผลลัพธ์ 3 การบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม 4 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 5 การสร้างความร่วมมือและการสื่อสารทางวิชาการในยุคดิจิทัล 6 สมรรถนะการบริหารเชิงกลยุทธ์และการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนางานวิชาการ 7 ภาวะผู้นำเชิงผลสัมฤทธิ์และการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ 8 กลยุทธ์เชิงวิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนางานวิชาการในยุคดิจิทัล เมื่อพิจารณาองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสใน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจในแต่ละองค์ประกอบแล้วมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำดิจิทัลและการบริหารจัดการสารสนเทศสถานศึกษา เมื่อพิจารณาตามลักษณะของข้อคำถามที่ได้จากผลการวิเคราะห์ สามารถอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ การใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ การจัดระบบฐานข้อมูล การสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของบริบทการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งเทคโนโลยีได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษา การนิเทศ การติดตามผล และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุนันท์ ผิวผาง (2564) ที่พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารมีอิทธิพลโดยตรงต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ การบริหารสารสนเทศ และการสื่อสารภายในองค์กร ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษาโดยรวม

1.2 องค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงระบบและผลลัพธ์ เมื่อพิจารณาตามลักษณะของข้อคำถามที่ได้จากผลการวิเคราะห์ สามารถอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ คือ การบริหารงานวิชาการในปัจจุบันจำเป็นต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดเป้าหมาย ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวางแผน ติดตามผล และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการส่งเสริมนวัตกรรมและการบริหารการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แนวคิดดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ มลฤดี เพ็งสง่า และมัทนา วังถนอมศักดิ์ (2566: 162-175) ที่อธิบายว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล ส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีและสารสนเทศของครูและบุคลากร รวมทั้งวางแผนและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและประสิทธิภาพของสถานศึกษาโดยรวมนอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ บุษราพร บุรีชัย (2568: 105) พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งพบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บ วิเคราะห์และประเมินผลข้อมูล ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในทุกด้าน

1.3 องค์ประกอบที่ 3 การบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม เมื่อพิจารณาตามลักษณะของข้อคำถามที่ได้จากผลการวิเคราะห์ สามารถอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ คือองค์ประกอบนี้สะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงขององค์กร การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในการบริหารงานวิชาการ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องเป็นผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ ควบคู่กับการสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษาผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ

รัตดาวรรณ วงค์คำจันทร์ (2568: 145) พบว่า บริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การสร้างความตระหนัก 2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 3. การสร้างทีมผู้นำ 4. การสร้างวิสัยทัศน์ 5. การกำหนกกลยุทธ์เพื่อการเปลี่ยนแปลง 6. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง 7. การสร้างการสื่อสารทุกช่องทาง 8. การรักษาการเปลี่ยนแปลงให้คงอยู่ และ 9. การควบคุมและการประเมินกลยุทธ์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยุบลวรรณ สาชนะ (2568: 635) พบว่า องค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย 4 มิติหลัก ได้แก่ ภาวะผู้นำดิจิทัล องค์กรแห่งการเรียนรู้ การบูรณาการเทคโนโลยีอย่างมีระบบ และการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศพร้อมทั้งเสนอแนวโน้มอนาคตของการบริหารการศึกษา อาทิ การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล การรับรองคุณวุฒิผ่านบล็อกเชน การเรียนรู้ผ่านโลกเสมือน และการพัฒนาระบบนิเวศการศึกษาที่ปรับตัวได้อย่างยั่งยืน พร้อมเสนอกรอบแนวคิด Integrated Educational Innovation Management Framework 4.0 (IEIMF 4.0) ซึ่งรวมองค์ความรู้ด้านการบริหาร นวัตกรรม และจริยธรรมดิจิทัล เพื่อให้สถานศึกษาสามารถสร้างความยืดหยุ่น มีส่วนร่วม และขับเคลื่อนนวัตกรรมได้อย่างแท้จริงโดยผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พร้อมยกระดับศักยภาพขององค์กรให้สามารถแข่งขันและเติบโตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

1.4 องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของข้อคำถามที่ได้จากผลการวิเคราะห์ สามารถอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ คือองค์ประกอบนี้สะท้อนถึงบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านความรู้ ทักษะดิจิทัล สมรรถนะทางวิชาชีพ และการสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาสถานศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับกับการศึกษาของ ธนพล ทวิชัย (2568: 14) ที่พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์และการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอับดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี ด้านการสร้างวัฒนธรรมยุคดิจิทัล

1.5 องค์ประกอบที่ 5 การสร้างความร่วมมือและการสื่อสารทางวิชาการในยุคดิจิทัล เมื่อพิจารณาตามลักษณะของข้อคำถามที่ได้จากผลการวิเคราะห์ สามารถอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ คือ องค์ประกอบนี้สะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอก พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล และสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาผลการวิจัยอาจอธิบายได้ว่า โรงเรียนขยายโอกาสมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากร ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนการดำเนินงานด้านวิชาการ การสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลช่วยเพิ่มความรวดเร็ว ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ การศึกษาของ สายธาร ชาญรบ (2568: 212) พบว่าความต้องการตามองค์ประกอบหลักในการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่าด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด และนวทางการพัฒนาการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำนวน 6 ด้าน 30 ข้อ ดังนี้ 1. ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2. การประสานความร่วมมือ 3. ด้านการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 4. ด้านการตั้งเป้าหมายและวางแผนร่วมกัน 5. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 6. ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

1.6 องค์ประกอบที่ 6 สมรรถนะการบริหารเชิงกลยุทธ์และการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนางานวิชาการ เมื่อพิจารณาตามลักษณะของข้อคำถามที่ได้จากผลการวิเคราะห์ สามารถอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ คือ องค์ประกอบนี้สะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารในการกำหนดกลยุทธ์ ใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ บริหารความเสี่ยง จัดสรรทรัพยากร และเปิดโอกาสให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา ทั้งนี้ การบริหารเชิงกลยุทธ์ทำให้การดำเนินงานมีเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของและสอดคล้องกับแนวคิดของ กับแนวคิดของ สุนันทินี สุขสวัสดิ์ และคณะ(2566: 840-841) ได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบสมรรถนะแนวใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มี 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) ลักษณะเฉพาะตน 2) นักวางแผนงาน 3) ความรอบรู้แห่งตน 4) นักบริหารเชิงกลยุทธ์ และ 5) นักสร้างสรรค์ การบริหารเชิงกลยุทธ์ คือ บุคลิกลักษณะเป็นสิ่งที่อธิบายถึงลักษณะความสามารถในการปฏิบัติของผู้บริหารมีความรู้ด้านการบริหารงาน พัฒนาองค์กรได้อย่างรวดเร็วและ การสร้างสรรค์ คือ บุคลิกลักษณะเป็นสิ่งที่อธิบายถึงลักษณะความสามารถในการคิดนอกกรอบ (Lateral Thinking) สามารถวิเคราะห์ได้ถึงโอกาสและเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารลงพื้นที่รู้จริง รู้ลึกในสภาพปัญหา

1.7 องค์ประกอบที่ 7 ภาวะผู้นำเชิงผลสัมฤทธิ์และการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ เมื่อพิจารณาตามลักษณะของข้อคำถามที่ได้จากผลการวิเคราะห์ สามารถอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ คือ องค์ประกอบนี้สะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารในการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การสร้างแรงจูงใจแก่ครู การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การแก้ปัญหาเชิงระบบ และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร ผลการวิจัยสะท้อนว่า ผู้บริหารยุคดิจิทัลจำเป็นต้องเป็นผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาไปพร้อมกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารณ ถือเถี้ยน (2567: 1994-1995) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากในทุกด้าน เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ขณะที่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และอยู่ในระดับต่ำสุด 2. การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนกลยุทธ์องค์การ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคลองกับผลการวิจัยของ ศุภากร ศรีพรหม (2567: 301) พบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร และความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน ภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ ส่วนความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามลักษณะการเปิดสอนของโรงเรียน ภาพรวม ไม่แตกต่างกัน 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวม ร่วมกันพยากรณ์ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.8 องค์ประกอบที่ 8 กลยุทธ์เชิงวิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนางานวิชาการในยุคดิจิทัล เมื่อพิจารณาตามลักษณะของข้อคำถามที่ได้จากผลการวิเคราะห์ สามารถอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ คือ องค์ประกอบนี้สะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านวิชาการที่ชัดเจน สร้างแรงบันดาลใจแก่บุคลากร และเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การที่องค์ประกอบนี้ได้รับการยอมรับเป็นองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนขยายโอกาสให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มากกว่าผู้บริหารเชิงธุรการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัณทิมา พรมมาวันนา (2568: 737-738) พบว่าภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ความเป็นมืออาชีพดิจิทัล การมีทักษะและความรู้ดิจิทัล และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.853 ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 72.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ ±0.18945 อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐกานต์ สุทธิจิตร์(2567: 1490-1491) พบว่า สภาพแวดล้อมภายในสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่เป็นจุดแข็งได้แก่ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และ ด้านการ สื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพชุมชน ด้านที่เป็นจุดอ่อนได้แก่ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมี วิสัยทัศน์ ด้านการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา และ ด้านการพัฒนาสู่การปฏิบัติที่เป็น เลิศอย่างมืออาชีพ สภาพแวดล้อมภายนอกสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ด้านที่เป็นโอกาสได้แก่ ด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพชุมชน การด้านการนำสื่อและเทคโนโลยี มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ และ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านที่เป็นอุปสรรคได้แก่ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และ ด้านภาวะผู้นำเปลี่ยนแปลง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มี5 กลยุทธ์หลัก 13 กลยุทธ์รอง 62 แนวทางการพัฒนา 3. การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ระดับ 0.99 ในการ นำไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

2. การศึกษาระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ในปัจจุบันผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลและนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะด้านภาวะผู้นำดิจิทัล การบริหารเชิงกลยุทธ์ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของ

สถานศึกษา นอกจากนี้ โรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร บุคลากร และงบประมาณ ผู้บริหารจึงต้องปฏิบัติหน้าที่หลายบทบาท ทั้งในฐานะผู้นำทางวิชาการ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้ประสานความร่วมมือกับชุมชน การบริหารงานภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าวทำให้ผู้บริหารต้องพัฒนาสมรรถนะที่หลากหลาย โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร การสื่อสาร และการตัดสินใจ ซึ่งส่งผลให้ครูและบุคลากรรับรู้ว่าผู้บริหารมีสมรรถนะในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ รัศมี แก้วพรม (2567: 39) ที่ได้พบว่าระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทิศทางบวกกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วชิรพงษ์ ขันทะยศ (2569: 80) ที่พบว่าสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการรับรู้และเข้าใจดิจิทัล ด้านการแก้ไขปัญหาและด้านความปลอดภัยและจรรยาบรรณการใช้ดิจิทัล ตามลำดับและ2.ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสถานภาพและสังกัดขนาดศึกษาต่างกันมีสมรรถนะในยุคดิจิทัลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาส สามารถนำมารวบรวม และวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาได้ 8 องค์ประกอบ สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งด้านการนำองค์กร การใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ การบริหารเชิงระบบ การกำหนดกลยุทธ์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาบุคลากร การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ ตลอดจนการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ องค์ความรู้นี้จึงสามารถใช้เป็นกรอบในการพิจารณาและพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งมีความหลากหลายทั้งด้านบุคลากร ผู้เรียน ทรัพยากร และความต้องการของชุมชน องค์ประกอบทั้ง 8 ของสมรรถนะสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของโรงเรียนขยายโอกาส องค์ความรู้จากการวิจัยจึงสามารถใช้เป็น กรอบในการกำหนดเนื้อหา เป้าหมาย กิจกรรม และผลลัพธ์ของการอบรมหรือโปรแกรมเสริมสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา โดยหน่วยงานทางการศึกษาสามารถนำองค์ประกอบทั้ง 8 ด้านไปกำหนดเป็นประเด็นการพัฒนา จัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จริง และใช้ผลการปฏิบัติงานเป็นข้อมูลในการประเมินและพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาผู้บริหารมีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสและความท้าทายของการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ซึ่งสะท้อนว่าการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยสมรรถนะที่เชื่อมโยงทั้งด้านภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ เทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากร การมีส่วนร่วม และการขับเคลื่อนผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำองค์ประกอบดังกล่าวไปใช้เป็นกรอบในการประเมินตนเองและกำหนดแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลโดยพิจารณาจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษา

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงผลสัมฤทธิ์และการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ และ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร เป็นองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกในการพัฒนา โดยผู้บริหารควรได้รับการส่งเสริมให้สามารถกำหนดเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการที่ชัดเจน ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการกำกับติดตามและตัดสินใจ วางแผนการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ และพัฒนาครูและบุคลากรให้สามารถปรับตัวและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศติดตาม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และระบบพี่เลี้ยงหรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการกำหนดแนวทางหรือแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดลำดับการพัฒนาตามระดับสมรรถนะที่ค้นพบจากการวิจัย และให้ความสำคัญกับองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำเป็นประเด็นเร่งด่วน อันจะช่วยให้การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารมีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เพื่อค้นหาโครงสร้างองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา และดำเนินการศึกษาในบริบทของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรนำองค์ประกอบทั้ง 8 ด้านไปตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทแตกต่างออกไป เพื่อยืนยันความสอดคล้องของโครงสร้างองค์ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และตรวจสอบความสามารถในการนำแบบจำลองไปใช้ในบริบทอื่น

2.2 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงผลสัมฤทธิ์และการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาปัจจัยหรือเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสมรรถนะทั้งสองด้าน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือสนทนากลุ่มกับผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายว่าปัญหาเกิดจากด้านความรู้และทักษะของผู้บริหาร ทรัพยากร ระบบสนับสนุน นโยบาย หรือบริบทของสถานศึกษา และนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่ตรงกับสภาพปัญหามากยิ่งขึ้น

2.3 ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังสถานศึกษาต่างสังกัดหรือบริบทที่แตกต่างกัน โดยใช้กรอบองค์ประกอบ 8 ด้านจากการวิจัยครั้งนี้เป็นฐานในการเปรียบเทียบ เช่น สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา

เอกชน เพื่อศึกษาว่าองค์ประกอบสมรรถนะดังกล่าวมีโครงสร้างและระดับความสำคัญแตกต่างกันตามบริบทหรือไม่ อันจะนำไปสู่การพัฒนากรอบสมรรถนะผู้บริหารที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสังกัด

เอกสารอ้างอิง (References)

กัณทิมา พรมมาวันนา. (2568). ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 1. **วารสารมณี เชษฐารามวัดจอมมณี**. 8(2): 737-751.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). **การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows**. พิมพ์ครั้งที่ 12. สามลดา.

จารณ ถือเถี้ยน. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3. **เสฏฐวิทย์ปริทัศน์**. 5(3): 1994-2005.

จารุนันท์ ผิวผาง. (2564). **ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครพนม.

ณัฐกานต์ สุทธิจิตร์. (2567). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **Journal of Roi Kaensarn Academi**. 9(11): 1490-1512.

ธนพล ทวิชัย. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 2. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ**. 19(2): 14-28.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560).**การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10)**. สุวีริยาสาส์น.

บุษราพร บุรีชัย. (2568). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน เครือข่ายที่ 71 กรุงเทพมหานคร. **วารสารสังคมพัฒนศาสตร์**. 8(2): 105–116.

มลฤดี เพ็งสง่า มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2566). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ศรีนครินทรวิโรฒ**. 24(2): 162–175.

ยุบลวรรณ สาชนะ. (2568). นวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล. **วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.)**. 7(3): 635-649.

รัตดาวรรณ วงค์คำจันทร์. (2568). การศึกษาองค์ประกอบการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. **วารสารวิจยวิชาการ**. 8(2): 145-160.

รัศมี แก้วพรม. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงเทพกลาง. **วารสารสันติสุขปริทรรศน์**. 5(2): 39-50.

วชิรพงษ์ ขันทะยศ. (2569). สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3. **วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง**. 15(2): 80-96.

ศุภากร ศรีพรหม. (2567). ภาวะผู้นำทางวิชาการและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. **วารสาร สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.)**. 6(3): 301-317.

สายธาร ชาญรบ. (2568). แนวทางการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. **วารสารสังคมพัฒนศาสตร์**. 8(3): 212-226.

สุนันทินี สุขสวัสดิ์ และคณะ. (2566). องค์ประกอบสมรรถนะแนวใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. **Arts of Management Journal**. 7(2): 827-844.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. (ม.ป.ป.). **งานข้อมูลสารสนเทศ Big Data กลุ่มบริหารงานบุคคล.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://sukhothai2.go.th/2020/?page_id=40547 สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2568.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 (2566). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2566-2570.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://sukhothai2.go.th/2020/?page_id=18032 สืบค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2569.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566-2570)**. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา)**. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2568.

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่ภาคเหนือ

The Relationship Between 21st Century administrative Skills of School Administrators and the Job Performance of Teachers in "Mae Fah Luang" Hill Tribe Community Learning Centers in the Northern Region

เวชยันต์ วงค์ลอดแก้ว[1] อิศเรศ จันทร์เจริญ[2] วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์[3]
Wetchayan Wonglordkeaw, Itsared Chanjarean, Weeraphan Siririth

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีครูศูนย์การเรียน ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่ภาคเหนือ 2) ระดับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่ภาคเหนือ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่ภาคเหนือ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบสหสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ศศช. จำนวน 144 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล คือ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีครูศูนย์การเรียน ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อยู่ในระดับมาก

2. ระดับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมกับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” โดยรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับกลาง แสดงให้เห็นว่าทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อย่างมีประสิทธิภาพในสถานศึกษา

คำสำคัญ (Keywords)**:** ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21; การปฏิบัติงานของครู

Abstract

This research aimed to: 1) study the level of 21st century administrative skills of school administrators under the "Mae Fah Luang" Hill Tribe Community Learning Centers in

---

Received: 2026-06-23 Revised: 2026-09-07 Accepted: 2026-09-11

[1] สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย Master of Educational Administration, Graduate School, Chiang Rai College. E-mail: Wandee047@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. E-mail: citsared@gmail.com

[3] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. Corresponding author E-mail: Dr.W.siriirth@gmail.com

the northern region; 2) examine the performance of teachers at the "Mae Fah Luang" Hill Tribe Community Learning Centers in the northern region; and 3) analyze the relationship between the administrators' 21st century administrative skills and the performance of teachers at the "Mae Fah Luang" Hill Tribe Community Learning Centers in the northern region. This study employed a quantitative correlational research design. The sample consisted of 144 school administrators and community learning center teachers. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using frequency, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The findings were as follows:

1. The 21st century administrative skills of school administrators at the "Mae Fah Luang" Hill Tribe Community Learning Centers were at a high level.

2. The performance of teachers at the "Mae Fah Luang" Hill Tribe Community Learning Centers was at a high level.

3. Overall, there was a moderate positive correlation between the administrators' 21st-century administrative skills and the performance of teachers at the "Mae Fah Luang" Hill Tribe Community Learning Centers. This indicates that school administrators' 21st-century administrative skills were positively associated with teachers' job performance the effective performance of teachers in these learning centers.

Keywords: 21st century administrative skills; performance of teachers

บทนำ (Introduction)

การจัดการศึกษาบนพื้นที่สูงถือเป็นภารกิจเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่งของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2566) เนื่องจากเป็นการให้บริการทางการศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมายที่มี อัตลักษณ์เฉพาะ แตกต่างกันทั้งในมิติด้านวิถีชีวิต ความเชื่อ บริบททางสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดำเนินงานจึงมุ่งเน้นการบูรณาการแบบมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและภาคีเครือข่าย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย จากภารกิจดังกล่าว กรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้มอบหมายให้สถาบันพัฒนาการเรียนรู้ภาคเหนือ (สกร. ภาคเหนือ) ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และยกระดับคุณภาพทางวิชาการ หลักสูตร เทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรและระบบสารสนเทศด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนโครงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร เพื่อสนองงานตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งมีครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ครู ศศช.) มีบทบาทในฐานะเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีบทบาทและภารกิจ ในการจัดการ ศึกษาชุมชน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มในชุมชน ทั้งผู้ใหญ่ เยาวชน เด็กวัยเรียน และเด็กก่อนวัยเรียน โดยจัดกิจกรรมการศึกษาเตรียมความพร้อมเด็กก่อน วัยเรียน การศึกษาส่งเสริมพัฒนาทักษะฟังพูดภาษาไทย หลักสูตรส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษา นอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษา

ต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2561: 33)

ในการขับเคลื่อนภารกิจดังกล่าว ครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในพื้นที่ภาคเหนือ ต้องรองรับบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย ทั้งการเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้และการศึกษาชุมชน ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย ตั้งแต่ผู้ใหญ่ เยาวชน เด็กวัยเรียน ไปจนถึงเด็กก่อนวัยเรียน ผ่านการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาไทย หลักสูตรการส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัยนอกเหนือจากงานวิชาการแล้ว ครู ศศช. ยังมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการประสานงาน สร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านเวทีประชาคมเพื่อวิเคราะห์ข้อจำกัดและแนวทางแก้ปัญหาของชุมชน ตลอดจนการบริหารจัดการอาคารสถานที่ พัฒนาสื่อการเรียนการสอน และจัดทำแผนพัฒนาศูนย์การเรียนฯ สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2561: 33) ซึ่งระบุว่าโครงสร้างศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” มีการดำเนินงานใน 14 จังหวัด แบ่งเป็นพื้นที่โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) 5 จังหวัด และพื้นที่ปกติ 9 จังหวัดภาคเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่หลักในการจัดการศึกษาบนบริบทพื้นที่สูง

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในพื้นที่ภาคเหนือ สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำองค์ความรู้และข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนา ตลอดจนปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้การจัดการศึกษาบนพื้นที่สูงเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่ภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่ภาคเหนือ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่ภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่ภาคเหนือ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสังเคราะห์จากแนวคิดการศึกษาทักษะ การบริหารงานของ Drake and Roe, (1986: 29-30 อ้างถึงใน อัจฉราพรรณ ปองทองคำ, 2560) ทั้ง 5 ด้าน คือ ทักษะทางด้านความรู้ความคิด (Cognitive skills) ทักษะทางด้านเทคนิค (Technical skills) ทักษะทางด้านการศึกษาและการสอน (Instructional skills) ทักษะทางด้านมนุษย์ (Human skills) และทักษะทางด้านความคิดรวบยอด (Conceptual skills) รวมถึงแนวคิดจากนักวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีความสอดคล้องกัน ธัญญพัทธ์ ปวงแก้ว (2566), นันธิยา บุดดี (2567), นิยม บุญเกษม (2560), ธนกร พลอยดี (2564) และ พันศักดิ์ คาดพันโน (2560)

การปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา“แม่ฟ้าหลวง”จากเนื้อหาหลักสูตรอบรมครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”ก่อนการปฏิบัติงาน และการสังเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ คือ ทวิช จตุวรพฤกษ (2558 : 51-52), อาภากร บุญปั๋นดิ และคำนึง ทองเกตุ (2560 : 182–185), คณะครู ศศช.“แม่ฟ้าหลวง”กลุ่มแม่จ้าง (2564 : 18-23) ทั้งนี้ จากแนวคิดดังกล่าว สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรอบรมครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”ก่อนการปฏิบัติงาน การวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง 2) การบริหารจัดการศูนย์การเรียน 3) ความเป็นครูศูนย์การเรียน 4) บทบาทในการจัดการศึกษาของครูศูนย์การเรียน 5) ความรู้และทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน และ 6) การจัดทำแผนงานโครงการในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง

จากการสังเคราะห์แนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาความสัมพันธ์ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่ภาคเหนือ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปเป็นแนวทาง การพัฒนาทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการปฏิบัติงานของของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” และเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาชุมชนบนพื้นที่สูงให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ จำนวนทั้งสิ้น 879 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 86 คน และครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” 793 คน โดยใช้ข้อมูลจากระบบสารสนเทศศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประจำปี พ.ศ. 2566 (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการประมาณค่าสัดส่วนของ Cochran สำหรับประชากรจำกัด โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 $(t = 1.96)$ สัดส่วนของลักษณะที่ศึกษาเท่ากับ .50 $(p, = .50\ \ q = .50)$ และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ .075 จากประชากรจำนวน 879 คน ผลการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 143.104 คน ผู้วิจัยจึงปัดขึ้นเป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 144 คน (Cochran, 1977: 75–76) ภายหลังการเก็บรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ได้แบบสอบถามที่สามารถนำมาวิเคราะห์จำนวน 143 ฉบับ จากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่

กำหนดไว้ 144 คน คิดเป็นร้อยละ 99.31 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 63 คน และครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” 80 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”พื้นที่ภาคเหนือ

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วง ระหว่างเดือน มกราคม 2568 ถึง ธันวาคม 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) วุฒิการศึกษา 4) ตำแหน่ง และ 5) ประสบการณ์ทำงานมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวนทักษะ 5 ด้าน จำนวน 22 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert) มีเกณฑ์ 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามระดับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชน ชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 6 ด้าน จำนวน 28 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม มีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการปฏิบัติงานครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

3.2 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างข้อมูลและโครงสร้างเนื้อหา นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ในด้านภาษา เนื้อหา และแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้คำแนะนำ

3.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จัดส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้อง และหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

3.4 นำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับประชากร จำนวน 30 คน ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 คน การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total Correlation) ผลการวิเคราะห์ พบว่า แบบสอบถามงานวิจัย จำนวน 50 ข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.616 ถึง 0.912 ผ่าน

เกณฑ์จำนวน 50 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) (Alpha – Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2551: 94) ตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.980

3.5 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง ก่อนจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ในรูปแบบ Google form เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง มีวิธีการเก็บรวบรวม ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย เพื่อรับรองการทำวิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยถึงผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศศช. ทั้ง 9 จังหวัดภาคเหนือ ที่มีพื้นที่ ศศช.

4.2 ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย พร้อมแบบสอบถามส่งไปยังผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศศช. ทั้ง 9 จังหวัด ภาคเหนือ ในการตอบแบบสอบถามผ่าน Google Form

4.3 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลใช้วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) การสร้างและเผยแพร่เครื่องมือ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Forms เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มีประสิทธิภาพ

2) กลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล ได้ดำเนินการจัดส่งลิงก์แบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารระดับจังหวัด ผู้บริหารระดับอำเภอ และกลุ่มครู ศศช.

3) ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2568 ถึง 30 มิถุนายน 2568

4) การติดตามและตรวจสอบความสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ติดตามการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างอย่างใกล้ชิด เมื่อครบกำหนดได้ทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด มาตรวจสอบความครบถ้วน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ อย่างละเอียด เพื่อคัดกรองข้อมูลที่สมบูรณ์ก่อนนำไปลงรหัสข้อมูล (Data Coding) และเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป อนึ่ง ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนและผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์จำนวน 143 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.31 ของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยขอนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

5.1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ความถี่ และร้อยละ

5.2 ระดับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 ระดับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่ภาคเหนือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson’s Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่ภาคเหนือมีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 143 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 56.6 และเพศชาย จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 อายุระหว่าง 31-35 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 อายุระหว่าง 36-40 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7 อายุระหว่าง 41-45 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 ตำแหน่งอายุระหว่าง 46-50 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 16.1 และอายุมากกว่า50 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 55.2 รองลงมา คือ มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 44.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ตำแหน่งผู้บริหารระดับจังหวัด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.30 ตำแหน่งผู้บริหารระดับอำเภอ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 37.76 และตำแหน่ง ครู ศศช.จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 55.94 และประสบการณ์ น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ประสบการณ์ 5-10 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 ประสบการณ์ 16-15 ปี ไม่มี ประสบการณ์ 16-19 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 ประสบการณ์ 20-24 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 25.2 และประสบการณ์ 25 ปี ขึ้นไป จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n =143)

รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ			
	ชาย	62	43.4
	หญิง	81	56.6
2. อายุ			
	ต่ำกว่า 30 ปี	13	9.1
	31 – 35 ปี	20	14.0
	36 – 40 ปี	21	14.7
	41 – 45 ปี	27	18.9
	46 – 50 ปี	23	16.1
	อายุมากกว่า 50 ปี	39	27.3
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด			
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	0.7
	ปริญญาตรี	79	55.2
	ปริญญาโท	63	44.1
4. ตำแหน่ง			
	ผอ.สกร.ประจำจังหวัด	9	6.30
	ผอ.สกร.ระดับอำเภอ	54	37.76
	ครู ศศช.	80	55.94

5. ประสบการณ์		
น้อยกว่า 1 ปี	8	5.6
5 –10 ปี	27	18.9
11 -15 ปี	0	0
16 -19 ปี	27	18.9
20 - 24 ปี	36	25.2
25 ปี ขึ้นไป	45	31.5
รวม	**143**	**100**

2. ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านการศึกษาและการสอน รองลงมา คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะความรู้ความคิด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะด้านเทคนิค ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง โดยภาพรวม

ข้อ	รายการ	N = 143		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ทักษะความรู้ความคิด	4.36	0.78	มาก
2	ทักษะด้านเทคนิค	4.25	0.81	มาก
3	ทักษะด้านการศึกษาและการสอน	4.42	0.75	มาก
4	ทักษะด้านมนุษย์	4.35	0.80	มาก
5	ทักษะด้านความคิดรวบยอด	4.37	0.78	มาก
	ภาพรวม	**4.35**	**0.78**	**มาก**

3. ภาพรวมของระดับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง มีระดับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา”แม่ฟ้าหลวง”ในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบทบาทในการจัดการศึกษาของ ครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา”แม่ฟ้าหลวง รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.) ค่าเท่ากันกับ ด้านความเป็นครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา”แม่ฟ้าหลวง”(ศศช.) และด้านการจัดทำแผนงานโครงการในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้และทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา”แม่ฟ้าหลวง”ในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง โดยภาพรวม

ข้อ	รายการ	N = 143		ระดับ
		$\overline{X}$	S.D.	
1	การจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง	4.36	0.70	มาก
2	การบริหารจัดการศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา"แม่ฟ้าหลวง"(ศศช.)	4.44	0.69	มาก
3	ความเป็นครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา" แม่ฟ้าหลวง"(ศศช.)	4.44	0.69	มาก
4	บทบาทในการจัดการศึกษาของ ครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา"แม่ฟ้าหลวง	4.45	0.73	มาก
5	ความรู้และทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน	4.19	0.80	มาก
6	การจัดทำแผนงานโครงการในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง	4.37	0.69	มาก
	ภาพรวม	**4.38**	**0.72**	**มาก**

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา "แม่ฟ้าหลวง" พื้นที่ภาคเหนือ โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวกระดับปานกลาง (r=.603) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) กับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา"แม่ฟ้าหลวง"(Y_{tot})

ที่	y_1	y_2	y_3	y_4	y_5	y_6	y_{tot}
x_1	.536**	.560**	.555**	.542**	.513**	.500**	.578**
x_2	.539**	.544**	.521**	.539**	.567**	.471**	.574**
x_3	.533**	.534**	.500**	.506**	.454**	.423**	.531**
x_4	.553**	.557**	.526**	.517**	.471**	.438**	.551**
x_5	.587**	.596**	.594**	.541**	.518**	.472**	.596**
x_{tot}	.586**	.595**	.574**	.564**	.538**	.491**	.603**

หมายเหตุ : ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากกับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา "แม่ฟ้าหลวง" สามารถนำมาอภิปรายผลตามประเด็นที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. ระดับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านการศึกษาและการสอน รองลงมาคือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด และทักษะความรู้ความคิด

ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะด้านเทคนิค ระดับทักษะการบริหาร ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง ทักษะด้านการศึกษาและการสอน ($\overline{X}$ = 4.42, **S.D.** = 0.75) ค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ทักษะการสอนในปัจจุบัน การสื่อสารด้านเทคโนโลยี เริ่มเข้าถึงทุกพื้นที่รวมทั้งชุมชนชาวไทยภูเขา ซึ่งเด็กและเยาวชนบนพื้นที่สูงเมื่อโตขึ้นจะต้องศึกษาต่อในเมือง และต้องใช้สื่อเทคโนโลยี อาจเป็นการเรียนรู้เท่าทันสื่อ และทักษะการสอนอาจจะต้องอาศัยการใช้สื่อด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ AI ในการออกแบบสื่อด้านการสอนที่หลากหลายและทันสมัย และเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาจักรกฤษณ์ ปภสฺสโร (ฉวีวงศ์) (2568: 25-32) ที่พบว่า บทบาทของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) AI ได้เข้ามาเป็นกลไกสนับสนุนสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา โดยมิได้จำกัดบทบาทเพียงการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล หรือสร้างสื่อการสอนอัจฉริยะเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบเรียลไทม์ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบปรับตัว และการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพเฉพาะบุคคลของผู้เรียน AI จึงทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพครู

2. ระดับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง มีระดับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา”แม่ฟ้าหลวง”ในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบทบาทในการจัดการศึกษาของ ครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.) มีค่าเท่ากันกับ ด้านความเป็นครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา”แม่ฟ้าหลวง” และด้านการจัดทำแผนงานโครงการในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้และทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ระดับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา”แม่ฟ้าหลวง”ในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบทบาทในการจัดการศึกษาของ ครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครู ศศช. เป็นหัวใจหลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทาง “แม่ฟ้าหลวง” มีทั้งที่เข้าถึงสื่อเทคโนโลยี และบางพื้นที่สื่อเทคโนโลยีเข้าไม่ถึง การจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างแต่มีบทบาทและหน้าที่เหมือนกัน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้ข้อจำกัดด้านสื่อการสอนและเทคโนโลยีในพื้นที่สูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธีรภัทร์ มาลี (2561) ที่พบว่า แม้ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสื่อเทคโนโลยีในแต่ละศูนย์จะมีความแตกต่างกัน แต่บทบาทหน้าที่ของครู ศศช. ในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางแม่ฟ้าหลวงยังคงเป็นแกนหลักที่เหมือนกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากกับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง (r=0.603) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากกับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากว่าทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล ควรที่จะต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยีโดยเฉพาะ AI อาจจะเป็นสื่อเทคโนโลยีที่ส่งเสริมให้ครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

สามารถใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูงให้มีประสิทธิภาพทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กาญจนา นามวงศ์ (2566: 190) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ มีทักษะ ในการใช้เทคโนโลยี สามารถเรียนรู้และคิดริเริ่มสร้างสรรค์แนวคิด วิธีการใหม่เพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีปฏิบัติตนและมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งผลในทางบวกต่อการบริหารจัดการ รวมทั้งความสามารถในการวิเคราะห์และ คิดอย่างเป็นระบบในการบริหารจัดการองค์กร

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นกลไกสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” โดยเฉพาะทักษะทั้ง 5 ด้าน คือ ทักษะด้านการศึกษาและการสอน ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะความรู้ความคิด ทักษะด้านมนุษย์ และทักษะด้านเทคนิค ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ชุมชนบนพื้นที่สูง ในขณะเดียวกันการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” มีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพขึ้นจากองค์ประกอบ ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านบทบาทในการจัดการศึกษาของ ครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ด้านการบริหารจัดการศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ด้านความเป็นครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา”แม่ฟ้าหลวง” ด้านการจัดทำแผนงานโครงการในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง และด้านความรู้และทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อผู้บริหารใช้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นระบบ มิได้เป็นเพียงคุณลักษณะเฉพาะบุคคลของผู้บริหารเท่านั้น แต่เป็นพื้นฐานของการสร้างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาและคุณภาพการจัดการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ชุมชนบนพื้นที่สูงในระยะยาว โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง และการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา”แม่ฟ้าหลวง”ได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ระดับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านทักษะด้านการศึกษาและการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สถานศึกษาควรที่จะต้องเปิดโอกาสหรือส่งเสริมด้านทักษะด้านการศึกษาและการสอนให้ต่อเนื่อง และยังต้องสนใจทักษะด้านเทคนิค ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สถานศึกษาควรเปิดโอกาสหรือส่งเสริมในบริบทการศึกษานอกระบบ ทักษะด้านเทคนิค

1.2 จากการศึกษาวิจัย พบว่า ระดับการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบทบาทในการจัดการศึกษาของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” สถานศึกษาควรที่จะต้องเปิดโอกาสหรือส่งเสริมต่อเนื่อง สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้ และทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

สถานศึกษาควรที่จะต้องเปิดโอกาสหรือส่งเสริม ด้านความรู้และทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ทักษะด้านเทคนิคมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ควรที่จะต้องส่งเสริมเทคนิคใหม่ๆ ในการบริหารการปฏิบัติงานของครู ศศช. เช่น การออกแบบการพัฒนาบุคลากร ตามศักยภาพ ความเหมาะสมกับบริบทของครู ศศช. และการปฏิบัติงานของครูครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ด้านความรู้และทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และควรที่จะต้องส่งเสริมความรู้ เนื้อหาที่ทันสมัย ทักษะการจัดกระบวนการที่น่าสนใจ เช่น ความรู้ด้านสื่อเทคโนโลยี AI มาช่วยออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่น่าสนใจสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง

2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรที่จะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารสถานศึกษาในมิติอื่น ๆ นอกเหนือจากทักษะทั้ง 5 ด้าน เช่นทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารจัดการ

2.2 ควรที่จะต้องมีการศึกษาความสัมพันธ์หรือผลกระทบที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.) เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

กาญจนา นามวงศ์. (2566). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

กรมส่งเสริมการเรียนรู้. (2566). **ระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.dla.go.th สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2569.

คณะครู ศศช. “แม่ฟ้าหลวง” กลุ่มแม่จ้าง. (2564). **คู่มือพัฒนาครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”** (ศศช.). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://pubhtml5.com/fphp/sbem/ สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2569.

ทวิช จตุวรพฤกษ. (2558) **ทุนทางสังคมและการจัดการตนเองชุมชนบนพื้นที่สูงในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://ebooks.m-society.go.th/uploads/ebooks/pdf/57340251cba22.pdf สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2569.

ธนกร พลอยดี. (2564). **รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของศูนย์การเรียนชุมชนชาว ไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ธัญญพัทธ์ ปวงแก้ว.(2566). **ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ธีรภัทร์ มาลี. (2561). **บทบาทของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา "แม่ฟ้าหลวง" ในการพัฒนาชุมชน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นันธิยา บุดดี. (2567). **ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2.** งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

นิยม บุญเกษม. (2560). **การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา "แม่ฟ้าหลวง" ในศตวรรษที่ 21.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

พระมหาจักรกฤษณ์ ปภสฺสโร (ฉวีวงศ์). (2568). การศึกษาเพื่อการพัฒนา บทบาทของ AI ในการพัฒนาทักษะ และการเรียนรู้สู่ความยั่งยืน. **วารสารสหวิทยาการศึกษาครุศาสตร์**. 1(5): 25-32.

พันศักดิ์ คาดพันโน. (2560). **แนวทางการบริหารจัดการศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา "แม่ฟ้าหลวง" สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2551). **ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.** ประสานการพิมพ์.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2561). **แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา "แม่ฟ้าหลวง".** พิมพ์ครั้งที่ 2. บอยการพิมพ์.

อาภากร บุญปั๋นดิ และคำนึง ทอง (2560). พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการ จัดการเรียนรู้ของครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขาเขตภาคเหนือ "แม่ฟ้าหลวง". **วารสารสังคมศาสตร์วิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**. 10(2): 175-186.

อัจฉราพรรณ ป้องทองคำ. (2560). **ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18**. งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

Cochran, W. G. (1977). **Sampling techniques.** (3rd ed.). John Wiley & Sons.

การศึกษาองค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู
A Study of the Innovative Components of Teachers

จาริณี อ้มพรม[1] วาโร เพ็งสวัสดิ์[2] เอกลักษณ์ เพียสา[3]
Jarinee Omprom, Waro Phengswasdi, Ekkarat Piasa

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู จำนวน 10 แหล่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และร้อยละ และ 2) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสังเกต 2) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) การตั้งคำถาม 4) การทดลอง 5) การสร้างเครือข่าย 6) การกล้าเสี่ยง โดยทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords) : ความเป็นนวัตกรของครู; องค์ประกอบ; การสังเคราะห์องค์ประกอบ

Abstract

This research aimed to study the components of teacher innovation. It is a descriptive research study conducted in two stages. In the first stage, ten research documents and scholarly articles were reviewed and synthesized to identify key components. In the second stage, the synthesized components were validated by five experts. The research instruments included a document synthesis form and a questionnaire. Data were analyzed using the mean and standard deviation.

Received: 2026-07-30 Revised: 2026-09-08 Accepted: 2026-09-12

[1] นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Student Master of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: Jarineeomprom.1994@gmail.com

[2] อาจารย์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: Khaitoy8@gmail.com

[3] อาจารย์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: akkauckpheasa@gmail.com

The research findings revealed that there are six components of a teacher's innovative qualities. All components were found to be highly appropriate, namely: 1) Observation, 2) Creativity, 3) Questioning, 4) Experimentation, 5) Networking, and 6) Taking risks.
Keywords: teacher innovator; components; Synthesis of components

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคปัจจุบันส่งผลให้องค์กรและสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ผู้บริหารยุคใหม่จึงจำเป็นต้องมีแนวทางการบริหารที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ ด้วยวิธีการและแนวคิดใหม่ ๆ ที่มุ่งเน้นให้องค์กรหรือสถานศึกษามีความยืดหยุ่น ควบคู่กับการคงไว้ซึ่งประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพื่อรับมือกับความซับซ้อนของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทยที่มุ่งขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรมตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อยกระดับศักยภาพของคนไทยให้สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้ ทั้งนี้ “ครู” ถือเป็นบุคคลสำคัญในการยกระดับคุณภาพของคนไทย โดยมีบทบาทในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีไปยังผู้เรียนในความดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งเสริมให้ครูมีความเป็นนวัตกร และสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาได้ต่อไปในอนาคต (อรพิน รอว์ลี่ และคณะ, 2564: 498-500)

ในยุคที่เทคโนโลยีและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คุณลักษณะความเป็นนวัตกรของครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษา ครูที่มีความเป็นนวัตกรจะสามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมุ่งมั่น กล้าเสี่ยง กล้าทดลองสิ่งใหม่ รวมถึงแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง คุณลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้มีทักษะขั้นสูง เป็นนวัตกร นักคิด และผู้ประกอบการยุคใหม่ ครูที่มีคุณลักษณะดังกล่าวสามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก พร้อมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม นอกจากนี้ การพัฒนาความเป็นนวัตกรของครูยังช่วยเสริมศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล บูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน อันเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน (อภิชญา นพไทย, 2568: 1)

ความเป็นนวัตกรของครูเป็นสมรรถนะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถสร้างสรรค์ผลงานใหม่หรือประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในระดับองค์กรและระดับประเทศ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ไทยแลนด์ 4.0 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทสำคัญในการเตรียมเยาวชนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ความสามารถ และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนานวัตกรรมหรือก้าวสู่การเป็นนักประดิษฐ์ เพื่อต่อยอดไปสู่การเป็นนวัตกรในอนาคต ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกร และการสร้างกำลังคนที่มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ จึงเป็นความท้าทายสำคัญ การส่งเสริมให้เกิด “นวัตกร”

จำเป็นต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าผู้เรียนควรมีผลลัพธ์ (Output) หรือสมรรถนะใดบ้าง ด้วยเหตุนี้ บทนี้จึงนำเสนอกรอบแนวคิดในการส่งเสริมทักษะด้านนวัตกรรม และรูปแบบของหลักสูตรที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้เรียนดังกล่าว (วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง, 2566: 45)

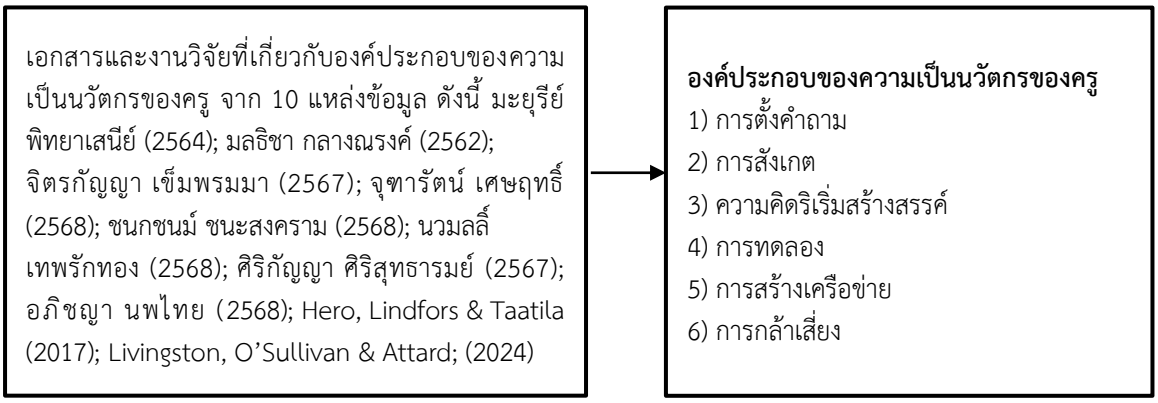
จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าความเป็นนวัตกรของครู ช่วยให้สามารถพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในบริบทที่เปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่คุณภาพการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเป็นนวัตกรของครู ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นนวัตกรของครู ที่สอดคล้องกับบริบทโลกยุคใหม่เพื่อพัฒนาแนวทางปฏิบัติที่ใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาองค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง ดังนี้ มะยุรีย์ พิทยาเสนีย์ (2564); มลธิชา กลางณรงค์ (2562); จิตรกัญญา เข็มพรมมา (2567); จุฑารัตน์ เศษฤทธิ์ (2568); ชนกชนม์ ชนะสงคราม (2568); นวมลลิ์ เทพรักทอง (2568); ศิริกัญญา ศิริสุทธารมย์ (2567); อภิชญา นพไทย (2568); Hero, Lindfors & Taatila (2017); Livingston, O'Sullivan & Attard; (2024) พบว่ามี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตั้งคำถาม 2) การสังเกต 3) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4) การทดลอง 5) การสร้างเครือข่าย และ 6) การกล้าเสี่ยง

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การสังเคราะห์องค์ประกอบ โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูล จำนวน 10 แหล่ง เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู ได้องค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตั้งคำถาม 2) การสังเกต 3) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4) การทดลอง 5) การสร้างเครือข่าย และ 6) การกล้าเสี่ยง

1.2 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน มีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1.2.1 อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านการศึกษาและมีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

1.2.2 ผู้บริหารโรงเรียน มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางด้านการศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปและมีประสบการณ์การบริหารโรงเรียนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

1.2.3 ศึกษานิเทศก์ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางด้านการศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปและมีประสบการณ์การนิเทศไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

1.2.4 ครู มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางด้านการศึกษาวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปและมีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) การตั้งคำถาม 2) การสังเกต 3) การทดลอง 4) การสร้างเครือข่าย 5) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 6) การกล้าเสี่ยง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 133)

5 หมายถึง องค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครูมีความเหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง องค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครูมีความเหมาะสมมาก

3 หมายถึง องค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครูมีความเหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง องค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครูมีความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึงองค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครูมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปส่งด้วยตนเอง โดยมีการนัดหมายล่วงหน้า เพื่อชี้แจงแนะนำเบื้องต้น กำหนดนัดหมายสถานที่ก่อนที่ผู้วิจัยจะไปสอบถาม พร้อมทั้งจัดส่งเอกสารโครงร่างและแบบสอบถามล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน

3.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลตามที่ได้นัดหมายไว้ และรวบรวมผลการตอบแบบสอบถามตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครูโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 133)

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.51 ถึง 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.51 ถึง 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.51 ถึง 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.51 ถึง 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.00 ถึง 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ให้องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่ามีความเหมาะสม

ผลการวิจัย (Research Results)

จากวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู

นักการศึกษา / องค์ประกอบ	มะยุรี่ พิทยาเสนีย์ (2564)	มลธิชา กลางณรงค์ (2562)	จิตรกัญญา เข็มพรมมา(2567)	จุฑารัตน์ เศษฐทิ (2568)	ชนกชนม์ ชนะสงคราม (2568)	นวมลล์ เทพรักทอง(2568)	ศิริกัญญา ศิริสุทธารมย์ (2567)	อภิชญา นพไทย (2568)	Lindfors and Taatila (2017)	Livingston, O' Sullivan and Attard (2023)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่ค้นคว้า
1. การตั้งคำถาม											**8**	**80**	**√**
-การตั้งคำถาม	√	√		√	√	√	√		√				
-ทักษะการตั้งคำถาม			√										
2. การสังเกต											**9**	**90**	**√**
-การสังเกต	√	√		√	√	√	√		√	√			
-ทักษะการสังเกต			√										
3. การทดลอง											**8**	**80**	**√**
-การทดลอง		√		√	√	√	√		√				
-การทดลองกล้าทำในสิ่งใหม่ๆ	√												
-ทักษะการทดลอง			√										
4. การคิดเชื่อมโยง											**4**	**40**	
-การคิดเชื่อมโยง	√			√	√	√							
5. การปฏิสัมพันธ์											**1**	**10**	
-การปฏิสัมพันธ์	√												
6. การสร้างเครือข่าย											**6**	**60**	**√**
-การสร้างเครือข่าย		√		√	√		√		√				

นักการศึกษา / องค์ประกอบ	มะยุรีย์ พิทยาเสนีย์ (2564)	มลิชา กลางณรงค์ (2562)	จิตรกัญญา เข็มพรมมา(2567)	จุฑารัตน์ เศษฤทธิ์ (2568)	ชนกชนม์ ชนะสงคราม (2568)	นวมลล์ เทพรักทอง(2568)	ศิริกัญญา ศิริสุทธารมย์ (2567)	อภิชญา นพไทย (2568)	Lindfors and Taatila (2017)	Livingston, O' Sullivan and Attard (2023)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่ค้นคว้า
-ทักษะการสร้างเครือข่าย			√										
7. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์											9	90	√
-ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์				√	√		√						
-ความคิดสร้างสรรค์		√				√		√	√				
-ทักษะการคิดสร้างสรรค์			√										
-ความสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ										√			
8. การกล้าเสี่ยง											5	50	√
การกล้าเสี่ยง							√		√	√			
ความกล้าเสี่ยง		√											
กล้าเสี่ยงและทดลองสิ่งใหม่								√					
9. การเรียนรู้ตลอดชีวิต											2	20	
-ทักษะการเรียนรู้			√										
-บุคคลแห่งการเรียนรู้								√					
10. ทักษะดิจิทัล											2	20	
-ทักษะดิจิทัล			√										
-ทักษะเทคโนโลยี										√			
11. การทำงานเป็นทีม											2	20	
-การทำงานเป็นทีม							√	√					
12. ทำงานร่วมกับผู้อื่น											1	10	
-ทำงานร่วมกับผู้อื่น										√			
13. แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์											1	10	
- แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์			√										
14. ความยืดหยุ่นและปรับตัว											1	10	
- ความยืดหยุ่นและปรับตัว								√					
15. มุ่งมั่นและพยายาม											2	20	
มุ่งมั่นและพยายาม								√					
ความเพียรพยายาม										√			
16. ความอยากรู้อยากเห็น											1	10	
-ความอยากรู้อยากเห็น										√			
รวม	5	6	8	6	6	5	7	6	6	7			

จากตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นนวัตกรของครู โดยเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป จะได้องค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสังเกต 2) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) การตั้งคำถาม 4) การทดลอง 5) การสร้างเครือข่าย และ 6) การกล้าเสี่ยง

ตอนที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู

ข้อที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	การสังเกต	4.72	0.46	มากที่สุด
2.	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.92	0.28	มากที่สุด
3.	การตั้งคำถาม	4.88	0.33	มากที่สุด
4.	การทดลอง	4.84	0.37	มากที่สุด
5.	การสร้างเครือข่าย	4.76	0.44	มากที่สุด
6.	การกล้าเสี่ยง	4.84	0.37	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยภาพรวม		4.83	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการยืนยันองค์ประกอบความเป็นนวัตกรของครู ผลการยืนยันองค์ประกอบหลักภาพรวม พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.83 S.D.= 0.37) โดยองค์ประกอบแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดังนี้ 1) การสังเกต ($\bar{X}$= 4.72, S.D.= 0.46) 2) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}$= 4.92, S.D.= 0.28) 3) การตั้งคำถาม ($\bar{X}$=4.88, S.D.= 0.33) 4) การทดลอง ($\bar{X}$= 4.84, S.D.= 0.37) 5) การสร้างเครือข่าย ($\bar{X}$= 4.76, S.D.= 0.44) และ 6) การกล้าเสี่ยง ($\bar{X}$= 4.84, S.D.= 0.37)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นนวัตกรของครู ในครั้งนี้ผลการวิจัย พบว่า มี 6องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสังเกต 2) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) การตั้งคำถาม 4) การทดลอง 5) การสร้างเครือข่าย และ 6) การกล้าเสี่ยง ทั้งนี้ นวัตกรของครูที่ทำงานอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกัน โดยการสังเกตช่วยให้ครูเข้าใจบริบทและปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง ขณะที่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการตั้งคำถามเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดแนวคิดใหม่และการแสวงหาความรู้ การทดลองและการกล้าเสี่ยงมีบทบาทสำคัญในการนำแนวคิดไปปฏิบัติจริง พร้อมเรียนรู้และพัฒนาจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายยังช่วยเสริมพลังในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และต่อยอดนวัตกรรมร่วมกัน ส่งผลให้ครูสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริกัญญา ศิริสุทธารมย์ (2567: 755) กล่าวว่า ความเป็นนวัตกรการศึกษาของครู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) การสร้างเครือข่าย 3) การตั้งคำถาม 4) การสังเกต 5) การกล้าเสี่ยง และ 6) การทดลอง และสอดคล้องกับผลารวิจัยของ ชนกชนม์ ชนะสงคราม (2568: 34) กล่าวว่า ความเป็นนวัตกรของครู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) การคิดเชื่อมโยง 3) การสังเกต 4) การตั้งคำถาม 5) การทดลอง และ 6) การสร้างเครือข่าย

อีกทั้ง 6 องค์ประกอบของความเป็นนวัตกรของครู เป็นไปตามแนวทางการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงการตอบแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การสังเกต ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การสังเกตช่วยให้ครูเข้าใจพฤติกรรมผู้เรียนและบริบทการเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้ง ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการได้อย่างแม่นยำ ส่งเสริมการตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์จริง นำไปสู่การพัฒนาแนวทางการสอนหรือแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ จุฑารัตน์ เศษฤทธิ์ (2568: 25) ที่กล่าวว่า การสังเกต เป็นพฤติกรรมของครูที่บ่งบอกถึง ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสการสังเกตเชิงวิเคราะห์ เพื่อหาร่องรอยที่มาหรือ เหตุผลต่าง ๆ หรือการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ การสังเกตช่วยให้ได้รับข้อมูลเชิงลึกและแนวคิดสำหรับวิธีการใหม่ ๆ เป็นการมองหารายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ

องค์ประกอบที่ 2 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ช่วยให้ครูสามารถพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่แปลกใหม่และเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะศิริกัญญา ศิริสุทธารมย์ (2567: 756) ที่กล่าวว่า การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นพฤติกรรมของครูที่แสดงถึงความคิดแปลกใหม่ คิดนอกกรอบ มองเห็นถึงโอกาสและความเป็นไปได้ของสิ่งใหม่ ๆ หรือแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดเดิม มีการริเริ่ม ประดิษฐ์คิดค้น สร้างสรรค์ ให้เกิดเทคนิควิธีการ รูปแบบ เครื่องมือ กระบวนการหรือบูรณาการความคิดหลายอย่างจากการปฏิบัติงานเพื่อการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน

องค์ประกอบที่ 3 การตั้งคำถาม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การตั้งคำถามช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ การสืบค้น และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มองเห็นมุมมองที่หลากหลายนำไปสู่การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างมีความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง(2566: 49) กล่าวว่า การตั้งคำถาม เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความกระตือรือร้นในการสืบเสาะ คำถามมักท้าทายสภาพที่เป็นอยู่เพื่อทำความเข้าใจว่าสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างไรในปัจจุบันเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น และอาจเปลี่ยนแปลงไปได้อย่างไร จึงเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดในการหาคำตอบต่อคำถามที่ตั้งขึ้น

องค์ประกอบที่ 4 การทดลอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การทดลองช่วยให้ครูและผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดอย่างเป็นระบบนำไปสู่การพัฒนาแนวทางใหม่และนวัตกรรมทางการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ จุฑารัตน์ เศษฤทธิ์ (2568: 32) ที่กล่าวว่า การทดลอง เป็นพฤติกรรมของครูที่บ่งบอกถึงความสามารถในการปฏิบัติการค้นคว้าเพื่อหาคำตอบ การตั้งสมมุติฐานมาค้นคว้าทดลองอย่างถูกต้อง เน้นลองผิดลองถูกพร้อมที่จะเรียนรู้และแก้ไขจากสิ่งที่ผิดพลาด ทดลองเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เปิดประสบการณ์ที่หลากหลายกระตุ้นให้เกิดแนวคิดในการสร้างสรรค์ เพื่อนำความคิดในจินตนาการนั้นมาสู่การปฏิบัติได้จริง

องค์ประกอบที่ 5 การสร้างเครือข่าย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การสร้างเครือข่ายช่วยให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดีร่วมกับผู้อื่นได้อย่างต่อเนื่องส่งเสริมความร่วมมือในการ

พัฒนาการจัดการเรียนรู้และการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพเปิดโอกาสให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาร่วมกัน นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาวิชาชีพครูอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ (ชนกชนม์ ชนะสงคราม (2568: 60) ที่กล่าวว่า การสร้างเครือข่าย เป็นพฤติกรรมของครูที่แสดงออกถึงความสามารถในการปรับตัวและการใช้ความสามารถของตนเอง เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ในทางบวก และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี รับฟังความคิดเห็น และไว้วางใจกัน สามารถสื่อสาร สร้างเครือข่าย และความร่วมมือเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบสร้าง และพัฒนานวัตกรรม

องค์ประกอบที่ 6 การกล้าเสี่ยง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การกล้าเสี่ยงช่วยให้ครูสามารถทดลองแนวทางใหม่ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาส่งเสริมความสามารถในการตัดสินใจบนพื้นฐานของการวิเคราะห์ความเสี่ยงและการประเมินผลกระทบอย่างรอบคอบ เอื้อต่อการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดและการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ ศิริกัญญา ศิริสุทธารมย์ (2567: 757) ที่กล่าวว่า การกล้าเสี่ยง เป็นพฤติกรรมของครูที่มีความกล้าเสี่ยงในการทดลองทำสิ่งใหม่ กล้าเปลี่ยนแปลงวิธีการ วิธีคิด กล้าตัดสินใจในการออกแบบและพัฒนานวัตกรรมแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน สามารถยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ไม่กลัวความผิดพลาดพร้อมแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้เสมอ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผู้วิจัย ได้ค้นพบองค์ประกอบของความเป็นนวัตกรครู ที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสังเกต 2) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) การตั้งคำถาม 4) การทดลอง 5) การสร้างเครือข่าย และ 6) การกล้าเสี่ยง แต่ละองค์ประกอบผู้วิจัยได้นิยามความหมาย ดังต่อไปนี้

1) การสังเกต หมายถึง พฤติกรรมของครูที่มีการใช้ประสาทสัมผัสอย่างรอบคอบเพื่อศึกษาปรากฏการณ์ และสภาพแวดล้อมอย่างละเอียด โดยวิเคราะห์เพื่อค้นหารายละเอียด สาเหตุ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับข้อมูลเชิงลึก เข้าใจบริบทได้ชัดเจน และประเมินสถานการณ์ได้แม่นยำ นำไปสู่แนวคิดใหม่ ๆ และแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้หรือการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทำให้การสอนสอดคล้องกับความต้องการมากยิ่งขึ้น (จาริณี อ้มพรม, 2569)

2) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง พฤติกรรมของครูที่สะท้อนความสามารถในการคิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างจากเดิม มองเห็นโอกาสและความเป็นไปได้ใหม่ ๆ พร้อมเชื่อมโยงความรู้หลากหลายเพื่อสร้างองค์ความรู้หรือนวัตกรรม ด้วยความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าท้าทาย กล้าเสี่ยง และยืดหยุ่นในการปรับแนวคิดให้เหมาะกับสถานการณ์ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา เลือกวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และรวดเร็ว (จาริณี อ้มพรม, 2569)

3) การตั้งคำถาม หมายถึง พฤติกรรมของครูที่ความช่างสงสัย ความอยากรู้อยากเห็น และการสร้างความคิดใหม่เพื่อหาคำตอบ ที่ทำให้เข้าใจว่าสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ การสืบเสาะ และการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ อีกทั้งยังช่วยเปิดมุมมองที่หลากหลายและนำไปสู่การแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนต่อไป (จาริณี อ้มพรม, 2569)

4) การทดลอง หมายถึง พฤติกรรมของครูที่มีการลงมือปฏิบัติ ค้นคว้า และทดสอบแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อหาวิธีแก้ปัญหาที่หลากหลาย มีการนำความรู้มาปรับใช้ กล้าลองผิดลองถูก ตั้งสมมติฐาน และเรียนรู้จาก

ข้อผิดพลาด เปิดรับประสบการณ์ใหม่อย่างต่อเนื่องด้วยการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ จนสามารถพัฒนาแนวคิดไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาได้จริง (จาริณี อ้มพรม, 2569)

5) การสร้างเครือข่าย หมายถึง พฤติกรรมของครูในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เพื่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ และทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย โดยอาศัยความไว้วางใจ การรับฟัง และความร่วมมือ ซึ่งช่วยต่อยอดการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จาริณี อ้มพรม, 2569)

6) การกล้าเสี่ยง หมายถึง พฤติกรรมของครูที่สะท้อนความสามารถในการวางแผนและวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยง ประเมินผลกระทบ หาวิธีลดความเสียหาย และติดตามประเมินการใช้ทรัพยากรให้เป็นไปตามแผน มีความกล้าเสี่ยงเชิงสร้างสรรค์ กล้าทดลองวิธีใหม่ ยอมรับความไม่แน่นอน เรียนรู้จากข้อผิดพลาด และพัฒนาต่อไป (จาริณี อ้มพรม, 2569)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของความเป็นนวัตกรครู ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินและพัฒนาตนเอง โดยพิจารณาจุดเด่นและประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นนวัตกรครูให้สูงขึ้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาสามารถนำองค์ประกอบของความเป็นนวัตกรครูที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบาย แผนงาน หรือแนวทางการพัฒนาครู ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำหลักสูตรหรือกิจกรรมพัฒนาครูให้สอดคล้องกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของความเป็นนวัตกรครูในแต่ละด้าน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นนวัตกรครูในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับกำหนดประเด็นและลำดับความสำคัญในการพัฒนาความเป็นนวัตกรครูให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของครูผู้สอน

2.2 ควรศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบ กลยุทธ์ หรือโปรแกรมการพัฒนาความเป็นนวัตกรครู โดยใช้ผลการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นกรอบในการพัฒนา และควรมีการทดลองใช้และประเมินประสิทธิผล เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่สามารถนำไปใช้ได้จริงและส่งเสริมสมรรถนะความเป็นนวัตกรครูอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง (References)

จิตรกัญญา เข็มพรมมา ธีระพล เพ็งจันทร์ และ พิมพ์พร จารุจิตร์. (2567). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นนวัตกรของครูโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **Journal of Roi Kaensarn Academi**. 9(12): 1066-1079.

จุฑารัตน์ เศษฤทธิ์. (2568). **การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นนวัตกรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชนกชนม์ ชนะสงคราม. (2568) **ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง.** การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

นวมลลิ์ เทพรักทอง, อุบลรัตน์ ศรีวิเชียรอำไพ และ จรัส อติวิทยาภรณ์. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2. **วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร**. 8(3): 448-462.

มะยุรีย์ พิทยาเสนีย์ และ พิชญาภา ยวงสร้อย. (2564). การคิดเชิงออกแบบ : ครูนวัตกรวิถีใหม่. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**. 10(2): 190-199.

มลธิชา กลางณรงค์ และ นันทรัตน์ เจริญกุล. (2562). การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนเลิศหล้า สาขาถนนเกษตร-นวมินทร์ตามแนวคิดคุณลักษณะของครูนวัตกร. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.** 10(2): 194-208.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2568). **วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. สมศักดิ์การพิมพ์.

วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง. (2566). **สร้างนวัตกรเพื่อสร้างนวัตกรรมการศึกษา.** สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริกัญญา ศิริสุทธารมย์. (2567). การศึกษาองค์ประกอบความเป็นนวัตกรการศึกษาของครู. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์.** 9(3): 749-762.

อรพิน รอว์ลี่, พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และ บุษกร เลิศวีระศิริกุล. (2564). การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเอกชนตาม แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจ ภาคตะวันออก. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น.** 18(1): 498-510.

อภิชญา นพไทย. (2568). **ข้อเสนอเชิงปฏิบัติเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นนวัตกรของครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Hero, L. M., Lindfors, E. & Taatila, V. (2017). Individual Innovation Competence: A Systematic Review and Future Research Agenda. **International Journal of Higher Education**. 6(5): 103-121.

Livingston, K., O'Sullivan, C. & Attard, K. (Eds.). (2024). **Characteristics and Conditions for Innovative Teachers: International perspectives**. Routledge.

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน
A Study of the Components Modern Leadership of School Administrators

ปาริฉัตร พินะสา[1] วาโร เพ็งสวัสดิ์[2] วันเพ็ญ นันทะศรี[3]
Parichat Pinasa, Waro Phengswasdi, Wanpen Nantasri

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 10 แหล่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และร้อยละ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและ 2) การประเมินความเหมาะขององค์ประกอบของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้จากการสังเคราะห์โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) แรงบันดาลใจ 3) การสื่อสาร 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords) : ภาวะผู้นำสมัยใหม่; ผู้บริหารโรงเรียน; องค์ประกอบภาวะผู้นำ

Abstract

This research aimed to study the components of modern leadership among school administrators. It was a descriptive research study conducted in two stages. In the first stage, ten research documents and scholarly articles were reviewed and synthesized to identify key components. In the second stage, the synthesized components were validated by five experts. The research instruments included a document synthesis form and a questionnaire. Data were analyzed using the mean and standard deviation.

The research findings revealed that the modern leadership characteristics of school administrators consisted of four components, all of which were found to be highly appropriate:

Received: 2026-08-02 Revised: 2026-09-08 Accepted: 2026-09-12

[1] นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Student Master of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: Parichat19796@gmail.com

[2] อาจารย์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: Khaitoy8@gmail.com

[3] อาจารย์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: wanphen2516@windowslive.com

1) Idealistic influence, 2) Inspiration, 3) Communication, and 4) Consideration of individual needs.

Keywords: Modern Leadership; School Administrators; Components of leadership

บทนำ (Introduction)

การบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ไม่ว่า จะเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ แนวคิดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ รวมทั้งความคาดหวังของสังคมที่ต้องการคุณภาพผู้เรียนสูงขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถปรับตัวอย่างยืดหยุ่น ใช้ความคิดสร้างสรรค์ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง และส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะภาวะผู้นำสมัยใหม่ที่เน้นความร่วมมือการสื่อสารเชิงบวก การสร้างนวัตกรรม และการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ เพื่อมุ่งสู่คุณภาพการศึกษา ที่ยั่งยืน ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมเข้ามามีบทบาทต่อระบบการศึกษาอย่างลึกซึ้งทำให้การบริหารจัดการศึกษาไม่สามารถดำเนินไปตามแนวทางเดิมได้อีกต่อไป ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำสมัยใหม่ที่สามารถปรับตัวได้กับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (อ้อยทิพย์ ไทยน้อย, 2566)

ภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน เป็นแนวทางภาวะผู้นำที่ไม่ยึดติดกับตำแหน่งบริหาร โดยมีมุมมองใหม่ว่า ภาวะผู้นำเป็นเรื่องของทุกคนในโรงเรียน ผู้บริหารจะอยู่ในฐานะเป็นผู้นำของผู้นำ มิใช่ผู้นำของผู้ตาม เมื่อกล่าวถึงภาวะผู้นำโดยทั่วไป เรามักจะมองว่าเป็นสิ่งเฉพาะของผู้นำหรือคนที่มีตำแหน่งบริหาร ในทางทฤษฎีมีความพยายามแยกภาวะผู้นำกับผู้ตามออกจากกันโดยสร้างทฤษฎีภาวะผู้นำและทฤษฎีภาวะผู้ตามขึ้นมาแทนที่ เป็นการกดทับความหมายแบบอื่นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของบุคคลอื่นที่ไม่ได้มีตำแหน่งเป็นผู้บริหาร ซึ่งคนเหล่านี้หมายถึงผู้ตามและเป็นคนส่วนใหญ่ในโรงเรียน ผู้นำและผู้ตามที่มีประสิทธิผลมีคุณลักษณะเช่นเดียวกัน ความแตก ต่างระหว่างผู้นำกับผู้ตามเป็นเรื่องอำนาจการตัดสินใจสูงสุดเกี่ยวกับองค์การ การพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้ตามจึงไม่ได้กระทบกับบทบาทหรืออำนาจของผู้บริหาร เมื่อภาวะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การ ภาวะผู้นำของผู้ตามที่มีก็มี ส่วนช่วยปรับปรุงประสิทธิผลองค์การได้อีกทางหนึ่งและจะทำให้ผู้ตามพร้อมจะเป็น ผู้นำที่มีประสิทธิต่อไปในภายหน้า ยิ่งคนในโรงเรียนมีภาวะผู้นำจำนวนมาก ก็ยิ่งส่ง ผลต่อประสิทธิผลองค์การในระดับที่มากขึ้น ซึ่งองค์การจะปรับตัวเพื่อความอยู่รอด และเติบโตอย่างยั่งยืนได้ต้องอาศัยบุคลากรที่มีภาวะผู้นำทั่งโรงเรียน (ปิยะพงษ์ ทองดี, 2561: 85)

ความเป็นผู้นำจะต้องมีมุมมองและวิธีการคิดแบบใหม่ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ มีความคง เส้นคงวา สร้างระบบการทำงานหรือวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่ง่ายต่อการปฏิบัติซึ่งนำไปสู่การได้ ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย ตลอดจนการดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ผู้นำสมัยใหม่เป็นที่มีกระบวนการทัศน์มีแนวคิดและมุมมองใหม่ๆ ที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานในปัจจุบันได้ดีประกอบด้วย 1) ด้านสร้างแรงบันดาลใจ (Inspire) 2) ด้านการทำงานเป็นทีม (Team Work) 3) ด้าน วิสัยทัศน์และการเรียนรู้สิ่งใหม่ (Vision and Learning New Things) และ 4) ด้านการตัดสินใจ (Decision Making) (เอชอาร์ โน้ตเอเชีย, 2562)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาให้สอดคล้องกับโลกยุคดิจิทัลและความต้องการของผู้เรียนช่วย

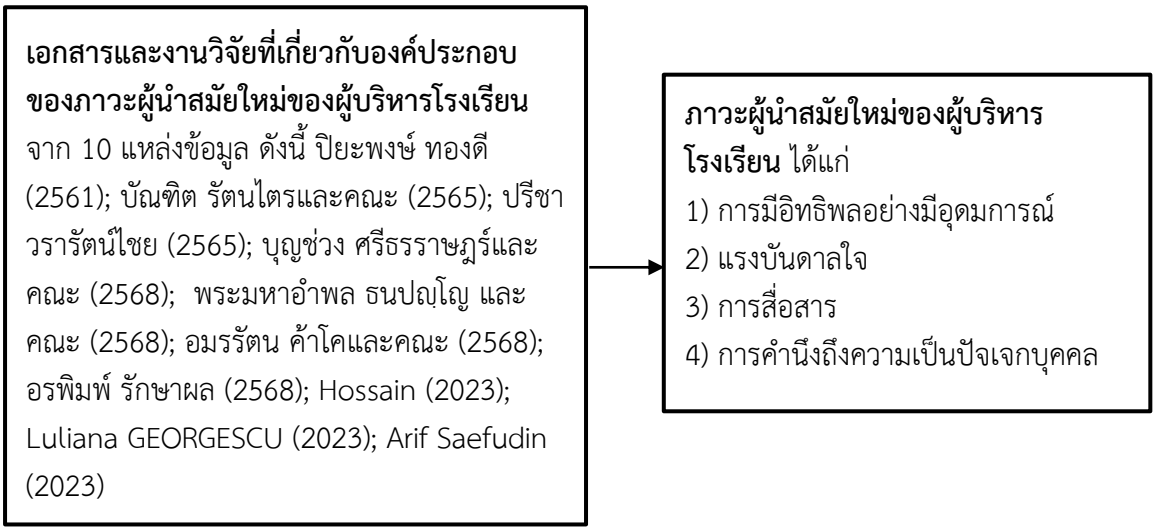
ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของครู บุคลากร และชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้อย่างยั่งยืนรวมทั้งสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งอนาคต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน ที่สอดคล้องกับบริบทโลกยุคใหม่เพื่อพัฒนาแนวทางปฏิบัติที่ใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง ดังนี้ ปิยะพงษ์ ทองดี (2561); บัณฑิต รัตนไตรและคณะ (2565); ปรีชา วรารัตน์ไชย (2565); บุญช่วง ศรีธรราษฎร์และคณะ (2568); พระมหาอำพล ธนปญฺโญ และคณะ (2568); อมรรัตน ค้าโคและคณะ (2568); อรพิมพ์ รักษาผล (2568); Hossain (2023); Luliana GEORGESCU (2023); Arif Saefudin (2023) พบว่ามี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี 2) แรงบันดาลใจ 3) การสื่อสาร และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การสังเคราะห์องค์ประกอบ โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูล จำนวน 10 แหล่ง เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน และนำไปประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน

ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) แรงบันดาลใจ 3) การสื่อสาร และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

1.2 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน มีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1.2.1 อาจารย์ระดับอุดมศึกษา ที่คุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก มีตำแหน่งวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ และมีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

1.2.2 ผู้บริหารโรงเรียน ที่คุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ในการบริหารไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

1.2.3 ผู้บริหารการศึกษา ที่คุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ในการบริหารไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 133)

5 หมายถึง องค์ประกอบภาวะผู้นำผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนมีความเหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง องค์ประกอบภาวะผู้นำผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนมีความเหมาะสมมาก

3 หมายถึง องค์ประกอบภาวะผู้นำผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนมีความเหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง องค์ประกอบภาวะผู้นำผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนมีความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปส่งด้วยตนเอง โดยมีการนัดหมายล่วงหน้า เพื่อชี้แจงแนะนำเบื้องต้น กำหนดนัดหมายสถานที่ก่อนที่ผู้วิจัยจะไปสอบถาม พร้อมทั้งจัดส่งเอกสารโครงร่างและแบบสอบถามล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน

3.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลตามที่ได้นัดหมายไว้ และรวบรวมผลการตอบแบบสอบถาม ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 133)

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.51 ถึง 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.51 ถึง 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.51 ถึง 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.51 ถึง 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.00 ถึง 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด
โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่ามีความเหมาะสม

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยองค์ประกอบของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า

ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน

นักการศึกษา / องค์ประกอบ	ปิยะพงษ์ ทองดี (2561)	บัณฑิต รัตนไตร และคณะ (2565)	ปรีชา วรารัตน์ไชย (2565)	บุญช่วง ศรีธราษฎร์ และคณะ(2568)	พระมหาอำพล ธนปญโญ และคณะ (2568)	อมรรัตน ค้าโค และคณะ(2568)	อรพิมพ์ รักษาผล (2568)	Raluca Iuliana GEORGESCU (2023)	Hossain KA, PhD (2023)	Arif Saefudin (2023)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่ค้นคว้า
1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์											3	30	✓
-เกี่ยวข้องกับการมีอิทธิพล	✓												
-การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี		✓											
-ความสามารถพิเศษและบารมี										✓			
2. แรงบันดาลใจ											5	50	✓
-แรงบันดาลใจ										✓			
-การมีส่วนร่วมสร้างแรงบันดาลใจ					✓								
-การสร้างแรงบันดาลใจ		✓											
-มีแรงจูงใจสูง				✓									
-สร้างแรงจูงใจ							✓						
3. การกระตุ้นทางปัญญา		✓								✓	2	20	
4.การเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง											2	20	
-การเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง									✓				
-ศึกษาและเรียนรู้ตลอดเวลา					✓								
5. การกระทำและความสัมพันธ์											2	20	
-การกระทำและความสัมพันธ์								✓					

นักการศึกษา / องค์ประกอบ	ปิยะพงษ์ ทองดี (2561)	บัณฑิต รัตน์ไตร และคณะ (2565)	บริชา วรารัตน์ไชย (2565)	บุญช่วง ศรีธราษฎร์ และคณะ(2568)	พระมหาอำพล ธนปญโญ และคณะ (2568)	อมรรัตน ค้าโค และคณะ(2568)	อรพิมพ์ รักษาผล (2568)	Raluca Iuliana GEORGESCU (2023)	Hossain KA, PhD (2023)	Arif Saefudin (2023)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่ค้นคว้า
-ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม	✓												
6. บริบทของกลุ่ม	✓										1	10	
7. ส่วนรวมต้องมาก่อนเสมอ					✓						1	10	
8. การสื่อสาร											3	30	✓
-การสื่อสาร										✓			
-การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ					✓								
-การสื่อสารและการมีส่วนร่วม									✓				
9. การบรรลุเป้าหมาย	✓										1	10	
10. เข้าใจความแตกต่าง											2	20	
-เข้าใจความแตกต่าง							✓						
-พยายามเข้าใจผู้อื่นก่อน						✓							
11. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล											3	30	✓
-การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล		✓											
-ค่านิยมและคุณสมบัติส่วนบุคคล								✓					
-การสนับสนุนและการพิจารณารายบุคคล										✓			
12. มีความเชื่อมั่นในตนเอง											2	20	
-มีความเชื่อมั่นในตนเอง				✓									
-การสร้างความมั่นใจ			✓										
13. มีความยืดหยุ่นพร้อมปรับตัว							✓				1	10	
14.เปิดใจ							✓				1	10	
15. ความฉลาดทางจิตวิทยาและอารมณ์									✓		1	10	
16. กล้าจะสู้ต่อทุกการเปลี่ยนแปลง					✓						1	10	
17. มุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานสูง									✓		1	10	
18. คุณลักษณะเชิงกลยุทธ์								✓			1	10	
19. คิดอย่างผู้ชนะทั้งเขาและเรา						✓					1	10	
20. ผู้นำเชิงจริยธรรม									✓		1	10	
21. สร้างนวัตกรรมใหม่							✓				1	10	
22. มีความเห็นอกเห็นใจ							✓				1	10	
23. เป็นผู้มีแรงขับ				✓							1	10	
24. การตัดสินใจต้องเด็ดเดี่ยวรอบคอบ					✓						1	10	
25. มีความซื่อสัตย์				✓							1	10	
26. การสร้างความท้าทาย			✓								1	10	
27. แก้ปัญหาได้ทุกสถานการณ์					✓						1	10	

นักการศึกษา / องค์ประกอบ	ปิยะพงษ์ ทองดี (2561)	บัณฑิต รัตน์ไตร และคณะ (2565)	บริชา วรารัตน์ไชย (2565)	นุญช่วง ศรีธราษฎร์ และคณะ(2568)	พระมหาอำพล ธนปญโญ และคณะ (2568)	อมรรัตน ค้าโค และคณะ(2568)	อรพิมพ์ รักษาผล (2568)	Raluca Iuliana GEORGESCU (2023)	Hossain KA, PhD (2023)	Arif Saefudin (2023)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่คัดสรร
28. การสอนงาน			✓								1	10	
29. ทำสิ่งที่สำคัญที่สุดก่อน						✓					1	10	
30. วิสัยทัศน์										✓	1	10	
31. มีความรู้ในด้านธุรกิจ				✓							1	10	
32. ผนึกกำลังเป็นทีม						✓					1	10	
33. เริ่มต้นด้วยการรู้เป้าหมายข้างหน้า						✓					1	10	
34. กระตือรือร้นและริเริ่มด้วยตนเอง						✓					1	10	
35. พัฒนาตนเองอยู่เสมอ						✓					1	10	
	4	4	3	5	7	7	6	3	5	6			

จากตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยได้รวมองค์ประกอบที่มีลักษณะสอดคล้องกันเข้าเป็นองค์ประกอบเดียวกันได้จำนวน 35 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 30 ขึ้นไป และได้คัดสรรองค์ประกอบของภาวะผู้นำสมัยใหม่เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) แรงบันดาลใจ 3) การสื่อสาร และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ตอนที่ 2 ผลการยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงระบบของผู้อำนวยการโรงเรียน

ตารางที่ 2 แสดงผลการยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงระบบของผู้อำนวยการโรงเรียน

ข้อที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์		**4.75**	**0.44**	**มากที่สุด**
1.1	แสดงออกถึงความเป็นผู้นำเชิงคุณธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบและยึดมั่นในอุดมการณ์ขององค์กร	4.80	0.45	มากที่สุด
1.2	สามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์และค่านิยมไปสู่ผู้ร่วมงานได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง จนก่อให้เกิดความศรัทธา ความไว้วางใจและการยอมรับจากผู้ตาม	4.60	0.55	มากที่สุด
1.3	มีความสามารถในการควบคุมตนเอง บริหารอารมณ์และตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่ซับซ้อนหรือไม่แน่นอนได้อย่างเหมาะสม มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมและการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.60	0.55	มากที่สุด

ข้อที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.4	ผู้ร่วมงานเกิดแรงจูงใจ ความภาคภูมิใจ และความต้องการปฏิบัติตามหรือเลียนแบบพฤติกรรมของผู้นำเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรอย่างยั่งยืน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. แรงบันดาลใจ		**4.90**	**0.31**	**มากที่สุด**
2.1	กระตุ้นและปลุกเร้าให้ผู้ตามเกิดความมุ่งมั่น มีพลังทางจิตใจในการทำงาน	5.00	0.00	มากที่สุด
2.2	สื่อสารวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายขององค์กรอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	4.80	0.45	มากที่สุด
2.3	รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมาย	5.00	0.00	มากที่สุด
2.4	สร้างบรรยากาศเชิงบวก กระตุ้นให้ผู้ตามเกิดความพยายามและความทุ่มเท	4.80	0.45	มากที่สุด
3. การสื่อสาร		**4.90**	**0.31**	**มากที่สุด**
3.1	แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความคิด และความเข้าใจระหว่างผู้นำกับผู้ตาม	4.80	0.45	มากที่สุด
3.2	รับรู้ร่วมกันและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3	สื่อสารที่ดีของผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้าใจ ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร	4.80	0.45	มากที่สุด
3.4	สื่อสารที่มีประสิทธิผลจะสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ แรงบันดาลใจ และทิศทางการดำเนินงานให้ผู้ตามปฏิบัติได้อย่างสอดคล้อง	5.00	0.00	มากที่สุด
4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล		**4.80**	**0.41**	**มากที่สุด**
4.1	ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล	5.00	0.00	มากที่สุด
4.2	เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงศักยภาพและพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่	4.80	0.45	มากที่สุด
4.3	ส่งเสริมการเรียนรู้และความท้าทายที่สอดคล้องกับศักยภาพ	4.80	0.45	มากที่สุด
4.4	ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง	4.60	0.55	มากที่สุด
4.5	มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และสามารถพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดอันนำไปสู่ประสิทธิภาพขององค์กรโดยรวม	4.80	0.45	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยภาพรวม		**4.84**	**0.37**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 ผลการยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน ผลการยืนยันองค์ประกอบหลักภาพรวม พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.84 S.D.= 0.37) โดยองค์ประกอบแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดังนี้ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\overline{X}$= 4.75, S.D.= 0.44) 2) แรงบันดาลใจ ($\overline{X}$= 4.90, S.D.= 0.31) 3) การสื่อสาร ($\overline{X}$=4.90, S.D.= 0.31) 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\overline{X}$= 4.80, S.D.= 0.41)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน ในครั้งนี้ผลการวิจัย พบว่า มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) แรงบันดาลใจ 3) การสื่อสาร และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ทั้งนี้ ภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน โดยการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียน ขณะที่การสร้างแรงบันดาลใจช่วยกระตุ้นให้บุคลากรมีพลังในการทำงานและมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกัน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือภายในองค์กรอย่างราบรื่น นอกจากนี้ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลยังช่วยส่งเสริมศักยภาพของแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้โรงเรียนสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (บัณฑิต รัตนไตรและคณะ, 2565: 385-386) กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำสมัยใหม่ (modern leadership) มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำสมัยใหม่ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม 2) เกี่ยวข้องกับการมีอิทธิพล 3) บริบทของกลุ่ม และ 4) การบรรลุเป้าหมาย

อีกทั้ง 4 องค์ประกอบของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน เป็นไปตามแนวทางการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงการตอบแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 พบว่า การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์เป็นหัวใจสำคัญของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากช่วยสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นจากครู บุคลากร และนักเรียน ผู้นำที่ยึดมั่นในหลักการที่ถูกต้องจะสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งและมีคุณธรรม นอกจากนี้ ยังช่วยกำหนดทิศทางและค่านิยมร่วมของโรงเรียนให้ชัดเจน ทำให้ทุกฝ่ายดำเนินงานไปในแนวทางเดียวกันอย่างมีเป้าหมาย เมื่อเกิดความเชื่อมั่นและการยอมรับจากบุคลากร ย่อมเอื้อต่อการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ พรสุดา ชูพันธ์ และคณะ (2563: 156) กล่าวว่า การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารทำให้ผู้ร่วมงานยอมรับชื่นชม ศรัทธาและไว้วางใจในความสามารถของผู้บริหาร ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงาน และต้องการเอาเป็น แบบอย่างโดยผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์และถ่ายทอดไปยังผู้ร่วมงานได้ ผู้บริหารมีความสามารถจัดการและควบคุมตนเอง เห็นคุณค่าและเคารพในตนเอง ใช้หลักศีลธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 2 พบว่า แรงบันดาลใจ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า แรงบันดาลใจเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากช่วยกระตุ้นให้ครูและบุคลากรเกิดความมุ่งมั่นและ

มีพลังในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ ผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจได้จะทำให้บุคลากรมองเห็นคุณค่าในงานของตนเองและมีความพร้อมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศเชิงบวกภายในองค์กร ส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม เมื่อทุกคนมีเป้าหมายร่วมกันและมีแรงผลักดันจากภายในย่อมส่งผลให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ ไพลิน ลิ้มถาวรนันท์ (2563: 13) กล่าวว่า แรงบันดาลใจ เป็นพลังทางจิตใจที่เกิดจากกระบวนการสื่อสารหรือสิ่งเร้าภายนอก ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง เห็นคุณค่าของเป้าหมายและพร้อมลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก

องค์ประกอบที่ 3 พบว่า การสื่อสาร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การสื่อสารเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากเป็นกลไกหลักในการถ่ายทอดนโยบาย วิสัยทัศน์ และเป้าหมายขององค์กรให้บุคลากรเข้าใจตรงกัน ผู้นำที่มีทักษะการสื่อสารที่ดีจะสามารถสร้างความไว้วางใจ ลดความคลาดเคลื่อน และเสริมสร้างความร่วมมือในการทำงาน นอกจากนี้ การสื่อสารที่เปิดกว้างยังเอื้อต่อการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ซึ่งช่วยพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อการสื่อสารมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลให้การบริหารจัดการโรงเรียนเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ ธีร ชัยสุทธิ (2564: 12) กล่าวว่า การสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร และคำสั่งงาน ระหว่างบุคลากรในองค์กร ทั้งในแนวดิ่งและแนวนอน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและลดความคลาดเคลื่อนในการทำงาน

องค์ประกอบที่ 4 พบว่า การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากช่วยให้ผู้นำเข้าใจความแตกต่างด้านความสามารถ ความสนใจ และศักยภาพของครูและบุคลากรแต่ละคน ผู้นำที่ให้ความสำคัญในประเด็นนี้จะสามารถมอบหมายงานและพัฒนาบุคลากรได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพ ส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจและความผูกพันต่อองค์กร นอกจากนี้ ยังช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เคารพและยอมรับความหลากหลาย อันนำไปสู่การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อบุคลากรได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม ย่อมส่งผลให้การพัฒนาโรงเรียนดำเนินไปอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ พรสุดา ชูพันธ์ และคณะ (2563: 155) กล่าวว่า การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารเอาใจใส่เป็นพิเศษต่อความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล ให้ความสนใจผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล ทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญในตนเอง ผู้บริหารจะพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้สูงขึ้นด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ท้าทายความสามารถ มอบหมายงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างความสามารถ ความถนัดของแต่ละบุคคล คำนึงถึงความรู้สึกของผู้ร่วมงาน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผู้วิจัย ได้ค้นพบองค์ประกอบของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหาร ที่สำคัญ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) แรงบันดาลใจ 3) การสื่อสาร และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ดังต่อไปนี้

1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการแสดงออกถึงความเป็นผู้นำเชิงคุณธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และยึดมั่นในอุดมการณ์ของ

องค์กร สามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์และค่านิยมไปสู่ผู้ร่วมงานได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง จนก่อให้เกิดความศรัทธา ความไว้วางใจ และการยอมรับจากผู้ตาม อีกทั้งมีความสามารถในการควบคุมตนเอง บริหารอารมณ์และตัดสินใจ ภายใต้สถานการณ์ที่ซับซ้อนหรือไม่แน่นอนได้อย่างเหมาะสม มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมและ การพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้ผู้ร่วมงานเกิดแรงจูงใจ ความภาคภูมิใจ และความต้องการปฏิบัติตามหรือเลียนแบบพฤติกรรมของผู้นำ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรอย่างยั่งยืน (ปาริฉัตร พินะสา, 2569)

2) แรงบันดาลใจ เป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการกระตุ้นและปลุกเร้าให้ผู้ตามเกิดความมุ่งมั่น มีพลังทางจิตใจในการทำงาน โดยการสื่อสารวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายขององค์กรอย่างชัดเจนและน่าสนใจ ทำให้ผู้ตามเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและ มีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมายนั้น สามารถสร้างบรรยากาศเชิงบวก และกระตุ้นให้ผู้ตาม เกิดความพยายามและความทุ่มเทเกินกว่าที่คาดหวัง (ปาริฉัตร พินะสา, 2569)

3) การสื่อสาร เป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความคิดและความเข้าใจระหว่างผู้นำกับผู้ตาม เพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ การสื่อสารที่ดีของผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้าใจ ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร ผู้นำที่มีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิผลจะสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ แรงบันดาลใจ และทิศทางการดำเนินงาน ให้ผู้ตามปฏิบัติได้อย่างสอดคล้อง (ปาริฉัตร พินะสา, 2569)

4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเอาใจใส่และดูแลผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล ทั้งด้านความต้องการ ความสามารถ ความถนัด และความรู้สึก เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงศักยภาพและพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ผ่านการมอบหมายงานและการสนับสนุนที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ส่งเสริมการเรียนรู้และความท้าทายที่สอดคล้องกับศักยภาพ เพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และสามารถพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุด อันนำไปสู่ประสิทธิภาพขององค์กรโดยรวม (ปาริฉัตร พินะสา, 2569)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำองค์ประกอบดังกล่าวไปใช้เป็นกรอบในการประเมินและพัฒนาตนเอง เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสมัยใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและบริบทของสถานศึกษา

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางหรือแผนการพัฒนาภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยพิจารณาองค์ประกอบแต่ละด้านเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับประเด็นและลำดับความสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนา อันจะนำไปสู่การพัฒนาภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำสมัยใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นและองค์ประกอบที่ได้จากการวิจัยเป็นกรอบในการพัฒนา ครอบคลุมกระบวนการพัฒนารูปแบบ การทดลองใช้ และการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำสมัยใหม่และการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง (References)

ธีร ชัยสุทธิ. (2564). **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความพึงพอใจต่อการสื่อสารและประสิทธิผลของการสื่อสารภายในองค์กร ของผู้ปฏิบัติงานสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา.** วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองและสังคม. มหาวิทยาลัยบูรพา.

บัณฑิต รัตนไตร, กรณัฏฐ์ สกุลกฤติและอำไพวัลย์ วรรณชา. (2565). ภาวะผู้นำยุคใหม่กับความสำเร็จขององค์กร. **วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น**. 8(4): 383-392.

บุญช่วง ศรีธรราษฎร์และคณะ. (2568). อิทธิพลของภาวะผู้นำสมัยใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทย. **วารสารสหวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.** 9(2): 1-13.

ปรีชา วรารัตน์ไชย. (2565). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำสมัยใหม่ในองค์การธุรกิจให้บริการโลจิสติกส์ไทย. **วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์.** 24(1): 97-110.

ปิยะพงษ์ ทองดี. (2561). ภาวะผู้นำขององค์การสมัยใหม่. **วารสารร่มพฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก**. 36(1): 67-87.

พระมหาอำพล ธนปญโญ พระครูปริยัติรัตนาลงกรณ์ พระมหาประทีป อภิวฑฺฒโน พระมหาไพฑูรย์ สิริธมฺโมและกมลลักษณ์ ศรีวิรัตน์. (2568). ภาวะผู้นำสมัยใหม่กับการจัดการศึกษาในยุค NEXT NORMAL ด้วยนวัตกรรมทางการศึกษา. **วารสารปัญญาปณิธาน**. 10(1): 15-28.

พรสุดา ชูพันธ์ วิโรฒน์ ชมภูและ ประยูร อิ่มสวาสดิ์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. **วารสารบัณฑิตศึกษา**. 17(78): 148-158.

ไพลิน ลิ้มถาวรนันท์. (2563). **การศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองด้านการทำงานในองค์กรของไลฟ์โค้ช บนสื่อสังคมออนไลน์.** การค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ) สาขาวิชาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2568). **วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สมศักดิ์การพิมพ์.

อมรรัตน์ ค้าโค กิติพงษ์ แสนกาวี, และ พัชรียา ฟองจันตา. (2568). ภาวะผู้นำสมัยใหม่เพื่อการเสริมสร้างนโยบายการกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ. **วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์**. 8(4): 342-351.

อรพิมพ์ รักษาผล. (2568). ภาวะผู้นำยุคใหม่กับการสร้างแรงบันดาลใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพใน การทำงาน. **HRD Journal.** 16(1): 42-53.

อ้อยทิพย์ ไทยน้อย. (2566). **ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

เอชอาร์โน๊ตเอเชีย. (2562). **เสริมสร้างสมรรถนะ (Competency) ให้บุคลากรส่งเสริมการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190624-competency สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2569.

Hossain, J. (2023). Leaving for Living? Factors and Dynamics behind Bangladeshi Female Migration to the Gulf States. **South Asian Diaspora**. 15 (1): 61-79.

Georgescu, R. I. (2023). Modern leadership in business organisations during economic disruption. **Theoretical and Applied Economics.** 30(2): 73–82.

Saefudin, A., Santyaningtyas, A. C., Lubis, A. F., & Mokodenseho, S. (2023). History, cultural shifts, and adaptation in social change: An ethnographic study in the Aboge Islamic community. **Journal of Innovation in Educational and Cultural Research**. 4(2): 303–310.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Developing Social Studies Learning Achievement Using CIPPA Model Integrated with Simulation for Grade 7 Students

จุฬาลักษณ์ รักพงษ์[1] กชกร นาคสุขมูล[2] พรพัฒน์ ฤทธิชัย[3]
Chularak Rakpong, Kachakorn Naksukmoon, Pornpat Rittichai

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง จำนวน 14 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระ (Dependent Samples t-test) ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ (Keywords) : การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดล; สถานการณ์จำลอง; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to compare social studies learning achievement of Grade 7 students before and after learning through the CIPPA model integrated with simulation, and 2) to study students' satisfaction toward the learning management. This study was quasi-experimental research. The sample consisted of 30 Grade 7 students at Uttaradit Rajabhat University Demonstration School in the second semester of the 2025 academic year, obtained through two-stage random sampling. The research instruments included 14 lesson plans based on the CIPPA model integrated with simulation, a social studies achievement test, and a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and dependent samples t-test. The results revealed that: 1)

Received: 2026-06-24 Revised: 2026-09-08 Accepted: 2026-09-12

[1] อาจารย์ สาขาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ M.Ed, Social Education major, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: Chularak6072@gmail.com

[2] อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ M.A, English, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: kachakorn.nak@uru.ac.th

[3] อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Ph.D, English, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: bankweempi@gmail.com

students' post-test scores were significantly higher than their pre-test scores, and 2) students' overall satisfaction toward the learning management was at a high level.
Keywords: CIPPA Model; Simulation; Learning Achievement

บทนำ (Introduction)

คุณภาพการศึกษาวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของประเทศไทยยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สภาพปัญหาที่พบคือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบรรยายและการท่องจำยังไม่สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับชีวิตจริงได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ กัญญารัตน์ กัณฑษา และวศิน ปัญญาวุธตระกูล (2568: 350) โดยเฉพาะในสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นแกนกลางสำคัญของวิชาสังคมศึกษา สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบรรยายและการท่องจำยังไม่สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับชีวิตจริงได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นแกนกลางสำคัญของวิชาสังคมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) สำหรับโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นบริบทของการวิจัยครั้งนี้ พบปัญหาในลักษณะเดียวกัน โดยจากแบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ปพ.5) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียน พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาต่ำกว่าระดับเกณฑ์ปานกลางอีกทั้งยังขาดความสามารถในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กัญญารัตน์ กัณฑษา และวศิน ปัญญาวุธตระกูล (2568: 350) ที่ระบุว่า ครูสังคมศึกษาไทยส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจภายในและทักษะการคิดขั้นสูง

ทิศนา แขมมณี (2542: 11-12) ได้นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA ซึ่งเป็นรูปแบบที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก คือ การสร้างความรู้ (Construction) การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) การมีส่วนร่วมทางกาย (Physical Participation) การเรียนรู้กระบวนการ (Process) และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Application) ซึ่งมีรากฐานมาจากแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ของ Vygotsky (1978: ผู้วิจัยแปล) ที่เกี่ยวกับ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Interaction) และการที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ (Construction) ผ่านกระบวนการทางสังคม จากผลการศึกษาของ แก้วตา อินทรจักร และพรสิริ เอี่ยมแก้ว (2566: 230) ยืนยันว่า CIPPA Model ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนสาธิตที่งานวิจัยยังมีอยู่อย่างจำกัด

อย่างไรก็ดี เนื้อหาทางสังคมศึกษามีความซับซ้อนและเป็นนามธรรม เช่น เรื่องสิทธิเสรีภาพ ระบบเศรษฐกิจ และความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ซึ่งสถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นนวัตกรรมที่เข้ามาช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับเหตุการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงผ่านบทบาทสมมติ (Role-play) ตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ใจศิริ โพธิ์ชูชัชวาล และอรัญ ซุยกระเดื่อง (2568: 201) ที่ทำการผสานสถานการณ์จำลองเข้ากับกระบวนการ CIPPA จะช่วยเสริมขั้นตอนการเรียนรู้กระบวนการ (Process) และการนำไปใช้ (Application) ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเชื่อมโยงเนื้อหาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการทำงานเป็นทีมในผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรวิชญ์ เสิกภูเขียว และคณะ (2568: 609) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับ

การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA ร่วมกับเกมเป็นฐานการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ งานวิจัยของ ใจสิริ โพธิ์ชุชัชวาล และอรัญ (2568: 198) ยังพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA ในวิชาประวัติศาสตร์มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดีและมีความคงทนในการเรียนรู้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง และ (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง

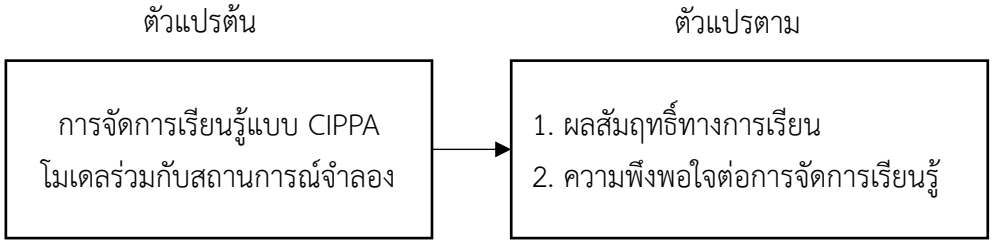
วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลองมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.21 ขึ้นไป จากคะแนนเต็ม 5.00)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบหนึ่งกลุ่มทดลองวัดผลก่อนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษา สาระเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ (1) เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น (2) เศรษฐกิจพอเพียงกับพฤติกรรมการบริโภค และ (3) ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

1.2 ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 4 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 120 คน และมีการจัดชั้นเรียนแบบคละความสามารถ (Random Assignment) และกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) จำนวน 30 คน ตามขั้นตอน ดังนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับสลากจากห้องเรียนทั้งหมด 4 ห้อง เพื่อเลือกมา 1 ห้องเรียน เป็นห้องทดลอง จากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกนักเรียนทั้ง 30 คนในห้องเรียนดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความยินยอม จากผู้ปกครองและนักเรียนก่อนดำเนินการวิจัย

1.3 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรต้น (Independent Variable) คือการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้น Construction ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการศึกษากรณีศึกษาเบื้องต้น (2) ขั้น Interaction ผู้เรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยใช้บทบาทสมมติ (3) ขั้น Physical Participation ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์จำลองเช่น การจำลองการเลือกซื้อสินค้าหรือการออมเงินผ่านสถาบันการเงิน (4) ขั้น Process ผู้เรียนวิเคราะห์ผลจากสถานการณ์จำลองและเขียนสะท้อนความคิด และ (5) ขั้น Application ผู้เรียนออกแบบสถานการณ์จำลองด้วยตนเองและนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจในชีวิตจริง ทิศนา แขมมณี (2542: 7)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (สาระเศรษฐศาสตร์) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้ โดยเป็นข้อสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ ใช้ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) ซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกัน โดยมีค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.25-0.75 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับไม่น้อยกว่า 0.80

ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกและเจตคติเชิงบวกของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง ซึ่งวัดจากแบบสอบถามความพึงพอใจแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert (1932) ของ Rensis Likert จำนวน 15 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับนี้มีข้อคำถามครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของแรงจูงใจในการเรียนรู้ตามแนวคิด ARCS Model ของ Keller (1987) ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับประยุกต์และสังเคราะห์เป็น 4 ด้านได้แก่ (1) ด้านกระบวนการเรียนรู้ (2) ด้านกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ (3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และ (4) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างเสร็จแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ

Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 0.85

1.4 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์เป็นพื้นที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเก็บรวบรวมข้อมูล

1.5 ขอบเขตด้านระยะเวลาคือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ผู้วิจัยพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA Model ร่วมกับสถานการณ์จำลอง จำนวน 14 แผน รวม 30 ชั่วโมง ครอบคลุมเนื้อหาสาระเศรษฐศาสตร์ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านมีประสบการณ์ในการสอนหรือทำงานวิจัยไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป มีความสอดคล้องในระดับมาก และผ่านการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง

2.2 ผู้วิจัยได้พัฒนาสื่อและสถานการณ์จำลองที่สอดคล้องกับเนื้อหาเศรษฐศาสตร์ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติและการตัดสินใจในสถานการณ์ใกล้ตัว เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในหลักเศรษฐศาสตร์และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นข้อสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ โดยเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกันที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยมีเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ตามน้ำหนักคะแนนของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ หน่วยที่ 1 เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น 4 จำนวน 8 ข้อ คิดเป็นสัดส่วนคะแนน 13.33% หน่วยที่ 2 เศรษฐกิจพอเพียงกับพฤติกรรมการบริโภค จำนวน 28 ข้อ คิดเป็นสัดส่วนคะแนน 46.67% หน่วยที่ 3 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ จำนวน 24 ข้อ คิดเป็นสัดส่วนคะแนน 40.00% รวม 60 ข้อ คิดเป็นสัดส่วนคะแนน 100%

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลองจำนวน 15 ข้อ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านมีประสบการณ์ในการสอนหรือทำงานวิจัยไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัยให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งขอความยินยอมจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 60 ข้อ โดยใช้เวลา 60 นาที และบันทึกผลคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 60 คะแนน)

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น จำนวน 14 แผน รวม 30 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ครบทุกแผน ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้เวลา 60 นาที และบันทึกผลคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังเรียน

ขั้นตอนที่ 5 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง ใช้เวลาประมาณ 20 นาที

ขั้นตอนที่ 6 ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบ,แบบสอบถามแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เน้นใช้ทั้งการวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยการหาเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย (Research Result)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง และ (2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน (n = 30)

	$\bar{X}$	S.D.	n	t	Cohen's d	p-value
ก่อนเรียน	20.67	2.90	60			.001
หลังเรียน	42.00	2.52	60	32.14*	5.87	

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง มีค่าเท่ากับ 20.67 คะแนน (S.D. = 2.90) และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 42.00 คะแนน (S.D. = 2.52) แสดงว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนคิดเป็นคะแนนที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 21.33 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสถิติ t-test แบบ Dependent Samples พบว่า ค่าสถิติ t มีค่าเท่ากับ 32.14 ที่องศาอิสระ (df) = 29 และมีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p-value) น้อยกว่า .001 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ .01 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพล (Effect Size) โดยใช้ Cohen's d พบว่า มีค่าเท่ากับ 5.87 ซึ่งจัดอยู่ในระดับอิทธิพลที่สูงมาก แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลองส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง (n = 30)

รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านที่ 1 ด้านเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้	4.43	0.50	มาก
1. เนื้อหาเศรษฐศาสตร์มีความน่าสนใจและเข้าใจง่ายขึ้น			
2. กระบวนการเรียนรู้แบบ CIPPA ช่วยให้ฉันได้คิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง	4.50	0.51	ดีมาก
3. การเรียนรู้แต่ละขั้นตอนมีความต่อเนื่องและเป็นระบบ	4.40	0.50	มาก
ด้านที่ 2 ด้านกิจกรรมและสถานการณ์จำลอง	4.57	0.50	ดีมาก
4. กิจกรรมสถานการณ์จำลองช่วยให้ฉันเข้าใจเนื้อหาที่เป็นนามธรรมได้ดีขึ้น			
5. การแสดงบทบาทสมมติทำให้ฉันรู้สึกสนุกและมีส่วนร่วมในการเรียน	4.53	0.51	ดีมาก
6. สถานการณ์จำลองมีความใกล้เคียงกับชีวิตจริงและทำให้เรียนรู้นำไปใช้ได้	4.47	0.51	มาก
ด้านที่ 3 ด้านสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้	4.37	0.49	มาก
7. สื่อการเรียนรู้มีความหลากหลายและทันสมัย			
8. สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมสถานการณ์จำลองเหมาะสม	4.33	0.48	มาก
9. การใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ช่วยให้จดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น	4.40	0.50	มาก
ด้านที่ 4 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.58	0.51	ดีมาก
10.ฉันสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง			
11. การเรียนรู้ครั้งนี้ช่วยให้ฉันเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น	4.53	0.51	ดีมาก
12. ฉันสามารถอธิบายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในชุมชนได้ดีขึ้น	4.43	0.50	มาก
ด้านที่ 5 ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	4.40	0.50	มาก
13. บรรยากาศในการเรียนทำให้ฉันกล้าแสดงออกและกล้าถามคำถาม			
14. การเรียนแบบกลุ่มทำให้ฉันได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ	4.47	0.51	มาก
15. ครูเปิดโอกาสให้ฉันซักถามและแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่	4.50	0.51	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวม	**4.46**	**0.50**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่กำหนดว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์มาก (ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.21 ขึ้นไป) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงที่สุด คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมและสถานการณ์จำลอง ซึ่งทั้งสองด้านอยู่ในระดับ ดีมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตามยังคงอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อ 10 “ฉันสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง” รองลงมา คือ ข้อ 4 “กิจกรรมสถานการณ์จำลองช่วยให้ฉันเข้าใจเนื้อหาที่เป็นนามธรรมได้ดีขึ้น” และ ข้อ 5 “การแสดงบทบาทสมมติทำให้ฉันรู้สึกสนุกและมีส่วนร่วมในการเรียน” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนให้ความสำคัญและพึงพอใจต่อการใช้สถานการณ์จำลองในการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลองมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังเรียน ผลการวิจัยที่ พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้มีประสิทธิภาพอย่างยิ่งในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยกลไกที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว ทั้งนี้ อาจจะอธิบายได้ว่า จากองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ 1) CIPPA Model เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้เรียนได้ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Construction) ผ่านการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูล แทนการรับข้อมูลจากครูเพียงฝ่ายเดียว (Vygotsky,1978: 57; ผู้วิจัยแปล) ที่เชื่อว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งเมื่อได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสร้างความหมายด้วยตนเอง แตกต่างจากการเรียนรู้แบบรับข้อมูลเพียงอย่างเดียวซึ่งมักนำไปสู่การจดจำระยะสั้นและไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ การให้ผู้เรียนได้ศึกษากรณีศึกษาเบื้องต้นในขั้น Construction ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจที่คงทน 2) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Interaction) และการแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์จำลองช่วยให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (Experiential Learning) (Kolb,1984: 21; ผู้วิจัยแปล) ที่อธิบายว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้ผ่านประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience) สังเกตและสะท้อนความคิด (Reflective Observation) สร้างแนวคิดเชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization) และนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Active Experimentation) สถานการณ์จำลองที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้น เช่น การจำลองการเลือกซื้อสินค้าหรือการออมเงินผ่านสถาบันการเงิน ช่วยให้ผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ครบทั้ง 4 ขั้นตอนของ Kolb โดยเฉพาะขั้น Active Experimentation ที่ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ตัดสินใจในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงความจริง ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและสามารถถ่ายโอนความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 3 ขั้นตอนการเรียนรู้กระบวนการและการนำไปประยุกต์ใช้ (Application) เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิด การคิดวิเคราะห์และการเชื่อมโยงความรู้ (Knowledge Transfer) การให้ผู้เรียนวิเคราะห์ผลจากสถานการณ์จำลองและเขียนสะท้อนความคิดเป็นการฝึกฝนทักษะการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking Skills) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรวิชญ์ เสิกภูเขียว และคณะ (2568: 610) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA ร่วมกับเกมเป็นฐานการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายและต้องตัดสินใจโดยอาศัยความรู้ที่ได้เรียนมา ซึ่งเป็นการฝึกฝนการคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบมากกว่าการจดจำเนื้อหาเพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ การที่ผู้วิจัยเลือกใช้ สาระเศรษฐศาสตร์ เป็นเนื้อหาในการวิจัยนั้นมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน เช่น การเลือกซื้อสินค้า การออมเงิน และการวางแผนการใช้จ่าย ซึ่งสถานการณ์จำลองสามารถจำลองเหตุการณ์เหล่านี้ให้เกิดขึ้นในห้องเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับ ใจสิริ โพธิ์ชูชัชวาล และอรุณ ซุยกระเดื่อง (2568: 200) ที่พบว่า CIPPA Model ประสิทธิภาพสูงในการเรียนการสอนวิชาที่ต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ เช่น ประวัติศาสตร์และสังคมศึกษา นอกจากนี้ วัชระ กล้าหาญ และอลงกต ยะไวทย์ (2567: 455) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า CIPPA Model เป็นกระบวนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ได้เคลื่อนไหวร่างกาย และได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งเมื่อปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวแล้วจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญ

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA โมเดลร่วมกับสถานการณ์จำลอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 4.21 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 โดยสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

ความพึงพอใจด้านกิจกรรมและสถานการณ์จำลองที่สูงที่สุด สามารถอธิบายได้จากธรรมชาติของมนุษย์ที่ชอบการเรียนรู้ผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติ (Play-based Learning) ซึ่งเป็นแนวคิดที่งานวิจัยในปัจจุบันพบว่า การเรียนรู้แบบลงมือทำและมีส่วนร่วม (Active Playful Learning) ช่วยกระตุ้นความสนุกสนานและส่งเสริมแรงจูงใจภายในของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยของ Nesbitt (2023: 141; ผู้วิจัยแปล) ผู้เรียนรู้สึกว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ ไม่ใช่เพียงผู้ฟังที่ถูกบรรยายแต่เพียงฝ่ายเดียว เมื่อผู้เรียนได้สวมบทบาทเป็นส่วนหนึ่ง ในสถานการณ์จำลอง ผู้เรียนจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้ และมีความตั้งใจที่จะทำความเข้าใจเนื้อหามากขึ้น เพราะรู้สึกว่าความรู้นั้นมีผลต่อการตัดสินใจของตนเองในสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรวิชญ์ เสิกภูเขียว และคณะ (2568: 609) ที่พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA ร่วมกับเกมเป็นฐานการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น

ความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนตระหนักได้ว่าความรู้ที่ได้เรียนมานั้นสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะข้อคำถามที่ว่า "ฉันสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง" มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง (Relevance) ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกพึงพอใจและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Keller (1987: 2; ผู้วิจัยแปล) การที่ผู้เรียนได้ออกแบบสถานการณ์จำลองด้วยตนเองและนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจในชีวิตจริงในขั้น Application เป็นการตอกย้ำให้ผู้เรียนเห็นว่า "ความรู้ที่เรียนมานี้มีประโยชน์กับฉัน" ส่งผลให้เจตคติที่ดีต่อวิชาเรียนรู้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม ด้านสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แม้จะยังอยู่ในระดับมากก็ตาม แสดงให้เห็นว่ามีพื้นที่สำหรับการพัฒนา โดยเฉพาะความเหมาะสมของสื่อและอุปกรณ์ประกอบกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้วิจัยยังขาดแคลนสื่อที่ทันสมัยและหลากหลายเพียงพอ ประกอบกับเนื้อหาเศรษฐศาสตร์บางส่วนอาจเป็นนามธรรมยากต่อการสร้างสื่อที่เข้าใจง่าย ผลการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นข้อเสนอแนะสำคัญให้ครูผู้สอนและโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและจัดหาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยและหลากหลาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นไปอีก

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการดำเนินการวิจัยและวิเคราะห์ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการวิจัย โดยแบ่งเป็นประเด็นสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. CIPPA ร่วมกับสถานการณ์จำลองช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประยุกต์ใช้ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. CIPPA สอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การมีส่วนร่วม และแรงจูงใจในการเรียนรู้

3. การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงชีวิตจริงและใช้สื่อที่เหมาะสม ช่วยสร้างเจตคติเชิงบวกและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูสังคมศึกษาควรที่จะต้องนำรูปแบบ CIPPA ร่วมกับสถานการณ์จำลองไปประยุกต์ใช้ในสาระเศรษฐศาสตร์ โดยดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนอย่างครบถ้วนและออกแบบสถานการณ์ให้สอดคล้องกับบริบทชีวิตจริงของผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติ

1.2 โรงเรียนและครูควรร่วมกันพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยและหลากหลาย เช่น สื่อดิจิทัล เกมการศึกษา และสื่อจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

1.3 ครูควรที่จะต้องใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ที่หลากหลายครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติ และนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.4 โรงเรียนควรที่จะต้องส่งเสริมให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่เหมาะสม และจัดให้มีการนิเทศติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรที่จะต้องมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับรูปแบบ CIPPA ร่วมกับสถานการณ์จำลองกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนรูปแบบอื่น เพื่อยืนยันประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบของรูปแบบนี้

2.2 ควรที่จะต้องขยายการศึกษาไปยังตัวแปรตามอื่นๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความคงทนในการเรียนรู้ เพื่อให้เห็นภาพรวมของประสิทธิผลในมิติที่กว้างขึ้น

2.3 ควรที่จะต้องขยายขอบเขตการศึกษาไปยังระดับชั้นและสาระการเรียนรู้อื่นๆ รวมทั้งศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้เข้าใจกระบวนการคิดและพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางสาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้**. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กัญญารัตน์ กัณฑษา และ วิศิน ปัญญาวุธตระกูล. (2568). กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่องเหตุการณ์สำคัญของระบบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร. **Journal of Buddhist Education and Research**. 11(3): 348-361.

แก้วตา อินทรจักร และ พรสิริ เอี่ยมแก้ว. (2566). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยโมเดลซิปปาร่วมกับผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์**. 18(1): 223-236.

ใจสิริ โพธิ์ชูชัชวาล และ อรัญ ซุยกระเดื่อง. (2568). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. **วารสารนวัตกรรมและวัฒนธรรมองค์การ**. 16(2): 192-204. https://doi.org/10.14456/joic.2025.14

ทิศนา แขมมณี (2542). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลซิปปา (CIPPA MODEL). **วารสารครุศาสตร์**. 27(3): 1–17. https://doi.org/10.58837/CHULA.EDUCU.27.3.1

วรวิชญ์ เสิกภูเขียว, สุรชัย วัฒนาอุดมชัย, และ จิราพร วิชระโภชน์ (2568). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาสังคมศึกษาโดยจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. **วารสารพุทธศึกษาและวิจัย.** 11(4): 599-613. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/285400

วัชระ กล้าหาญ และ อลงกต ยะไวทย์ (2567). CIPPA: รูปแบบการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้. **วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์**. 9(3): 444–458. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/ambj/article/view/277537

Keller, J. M. (1987). Strategies for stimulating the motivation to learn. **Performance and Instruction**. 26(8): 1-7. https://doi.org/10.1002/pfi.4160260802

Kolb, D. A. (1984). **Experiential learning: Experience as the source of learning and development**. Prentice-Hall. https://www.torontomu.ca/experiential-learning/faculty-staff/kolbs-el-cycle/

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. **Archives of Psychology**. 22(140): 1–55.

Nesbitt, K. T., Blinkoff, E., Golinkoff, R. M., & Hirsh-Pasek, K. (2023). Making schools work: An equation for active playful learning. **Theory Into Practice**. 62(2): 141–154. https://doi.org/10.1080/00405841.2023.2202136

Vygotsky, L. S. (1978). **Mind in Society: Development of Higher Psychological Processes** (M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman, Eds.). Harvard University Press. https://doi.org/10.2307/j.ctvjf9vz4

การพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3

The Development of Project Approach Learning Experiences to Enhance Executive Function Skills of Kindergarten 3 Students

เต็มสิริ อุ่นแก้ว[1] เอื้อมพร หลินเจริญ[2]
Temsiri Unkaew, Aumporn Lincharoen

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาผลการนำกิจกรรมไปทดลองใช้ โดยเปรียบเทียบความสามารถการคิดเชิงบริหารก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และศึกษาพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถการคิดเชิงบริหาร และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการ วิธีดำเนินการวิจัย ใช้การวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนวัดสมอสุวรรณาราม จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2568 จำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ กิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เรื่อง มหัศจรรย์อัญชัน แบบวัดความสามารถการคิดเชิงบริหาร แบบบันทึกภาคสนามและแบบสังเกตพฤติกรรม และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ได้กิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ จำนวน 10 กิจกรรม ครอบคลุม 3 ระยะ 5 ขั้นตอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพ 81.48/83.33 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) เด็กมีคะแนนความสามารถการคิดเชิงบริหารหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ความสามารถการคิดเชิงบริหารครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความจำขณะทำงาน การยับยั้งชั่งใจ และความยืดหยุ่นทางความคิด 3) เด็กมีความพึงพอใจต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords) : การจัดประสบการณ์แบบโครงการ; ความสามารถการคิดเชิงบริหาร; เด็กอนุบาลปีที่ 3

Abstract

This research article aimed to: (1) develop and evaluate the efficiency of Project Approach learning experience activities for enhancing executive function (EF) skills of

Received: 2026-08-13 Revised: 2026-09-12 Accepted: 2026-09-15

[1] นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและประเมินทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร (Master of Education Program in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Naresuan University) E-mail Unkaew15@gmail.com

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร (Faculty of Education, Naresuan University) E-mail: Aumpornnli@nu.ac.th

Kindergarten 3 students based on the 80/80 criterion; (2) examine the outcomes of implementing these activities by comparing students' executive function skills before and after participation, comparing them against the 80% criterion, and examining behaviors indicating executive function skills; and (3) investigate students' satisfaction with the Project Approach learning experience. The study employed a research and development methodology comprising three stages. The sample consisted of 12 Kindergarten 3 students at Wat Samo Suwannaram School, Phitsanulok Province, in the 2025 academic year, selected through purposive sampling, using a one-group pretest–posttest design. The research instruments included Project Approach learning experience activities on the theme "The Marvel of Butterfly Pea," an executive function skills assessment, field-note and behavioral observation forms, and a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using the mean, standard deviation, t-tests, and content analysis.

The research findings were as follows: (1) The activities consisted of 10 activities organized into three phases and five steps, with overall appropriateness rated at the highest level and an efficiency of 81.48/83.33, meeting the 80/80 criterion. (2) Students' executive function skills after the learning experience were significantly higher than before and exceeded the 80% criterion at the .05 level, and they demonstrated executive function skills across all three dimensions: working memory, inhibitory control, and cognitive flexibility. (3) Students' overall satisfaction with the Project Approach learning experience was at the highest level.

Keywords: Project Approach learning experiences; executive function skills;
Kindergarten 3 students

บทนำ (Introduction)

ความสามารถการคิดเชิงบริหาร (Executive Functions: EF) เป็นความสามารถของสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) ในการกำกับความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งมีอัตราการพัฒนาสูงที่สุดในช่วงอายุ 3-6 ปี จึงเป็นช่วงสำคัญของการวางรากฐานความสามารถดังกล่าว (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ, 2560) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 และแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564–2570 ที่กำหนดเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564: 1-15) และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่มุ่งพัฒนาเด็กครบทั้ง 4 ด้าน ผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 23-37) ทั้งนี้ พัฒนาการด้านสติปัญญาตามหลักสูตรจะเกิดขึ้นได้อย่างมีคุณภาพก็ต่อเมื่อเด็กมีความสามารถการคิดเชิงบริหารเป็นฐานรองรับ เนื่องจากเป็นความสามารถที่กำกับการเรียนรู้ทั้งหมด

ความสามารถการคิดเชิงบริหารประกอบด้วย 3 องค์ประกอบพื้นฐาน ซึ่งแต่ละองค์ประกอบแสดงออกผ่านพฤติกรรมที่สังเกตได้ในสถานการณ์การเรียนรู้จริง ได้แก่ (1) ความจำขณะทำงาน (Working Memory) คือ ความสามารถในการเก็บข้อมูลไว้ในใจแล้วนำมาใช้ต่อเนื่อง เช่น การจดจำลำดับขั้นตอนการ

ทำงานหลายขั้นและปฏิบัติได้ครบถ้วน (2) การยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control) คือ ความสามารถในการควบคุมแรงกระตุ้นและจดจ่อกับงาน เช่น การรอคอยคิว การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม และการอดทนรอกระบวนการที่ใช้เวลา และ (3) ความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility) คือ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนวิธีคิดเมื่อสถานการณ์เปลี่ยน เช่น การหาวิธีใหม่เมื่อวิธีเดิมไม่สำเร็จ และการยอมรับความคิดของผู้อื่น (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ, 2560) องค์ประกอบทั้งสามจึงต้องอาศัยกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้วางแผน ลงมือปฏิบัติหลายขั้นตอน และแก้ปัญหาด้วยตนเองจึงจะพัฒนาได้

สภาพปัญหาความสามารถการคิดเชิงบริหารของเด็กไทยปรากฏชัดจากการศึกษาด้วยเครื่องมือ MU.EF-101 กับเด็กไทย 2,965 คนทั่วประเทศ พบว่าเด็กไทยกว่าร้อยละ 30 มีพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารโดยรวมล่าช้ากว่าเกณฑ์เฉลี่ย โดยเฉพาะด้านการยับยั้งชั่งใจและความยืดหยุ่นทางความคิด (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ, 2560) สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการจัดประสบการณ์ในห้องเรียนปฐมวัยส่วนใหญ่ยังคงเน้นครูเป็นศูนย์กลาง ใช้การถ่ายทอดความรู้และแบบฝึกหัดเป็นหลัก ทำให้เด็กขาดโอกาสวางแผน ลงมือปฏิบัติ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566: 12-13) นอกจากนี้ ปัญหาเด็กและเยาวชนของไทย เช่น การติดเกม สารเสพติด และความก้าวร้าว ล้วนมีรากฐานมาจากการขาดทักษะการคิดเชิงบริหารตั้งแต่วัยเด็ก (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และสถาบัน RLG, 2561: 32)

สภาพปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนวัดสมอสุวรรณาราม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 (โรงเรียนวัดสมอสุวรรณาราม, 2568) พบว่า เด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 ยังแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนความบกพร่องของความสามารถการคิดเชิงบริหาร ได้แก่ การวางแผนการทำงาน การจดจ่อกับงานจนสำเร็จ การรอคอย และการปรับเปลี่ยนวิธีการเมื่อพบอุปสรรค ทั้งนี้ ผลการทดสอบก่อนการจัดประสบการณ์ด้วยแบบวัดความสามารถการคิดเชิงบริหารยืนยันสภาพปัญหาดังกล่าว โดยพบว่าเด็กทั้ง 12 คน มีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ทุกคน มีคะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 64.36 จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

การจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach) เป็นรูปแบบที่มีกลไกส่งเสริมความสามารถการคิดเชิงบริหารได้โดยตรง เนื่องจากโครงสร้างของกิจกรรมกำหนดให้เด็กต้องรักษาคำถามและเป้าหมายของตนเองไว้ในใจตลอดกระบวนการ ซึ่งเป็นการฝึกความจำขณะทำงาน ต้องผลัดเปลี่ยนกันพูด รอคอย และปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ซึ่งเป็นการฝึกการยับยั้งชั่งใจ และต้องปรับวิธีการเมื่อผลไม่เป็นไปตามคาด ซึ่งเป็นการฝึกความยืดหยุ่นทางความคิด (วัฒนา มัคคสมัน, 2551: 108) โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ที่เชื่อมั่นในศักยภาพของเด็ก มิใช่ผู้บอกความรู้ (พัชรา พุ่มพชาติ, 2563: 233-235) กระบวนการดังกล่าวดำเนินการใน 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การเริ่มต้นโครงการ ระยะที่ 2 การดำเนินโครงการ และระยะที่ 3 การสรุปและนำเสนอโครงการ (จุฬินฑิพา นพคุณ, 2563; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565: 35) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็น 5 ขั้นตอนย่อยเพื่อให้นำไปปฏิบัติได้ชัดเจนขึ้น ได้แก่ (1) กำหนดชื่อโครงการ (2) ทบทวนความรู้เดิม (3) ตั้งคำถามที่อยากรู้ (4) เก็บรวบรวมข้อมูล และ (5) จัดนิทรรศการ

งานวิจัยที่ผ่านมายืนยันประสิทธิผลของแนวทางนี้ เช่น อำมรรัตน์ สมศรีสุข และคณะ (2567: 272-282) ที่ศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย พบว่า

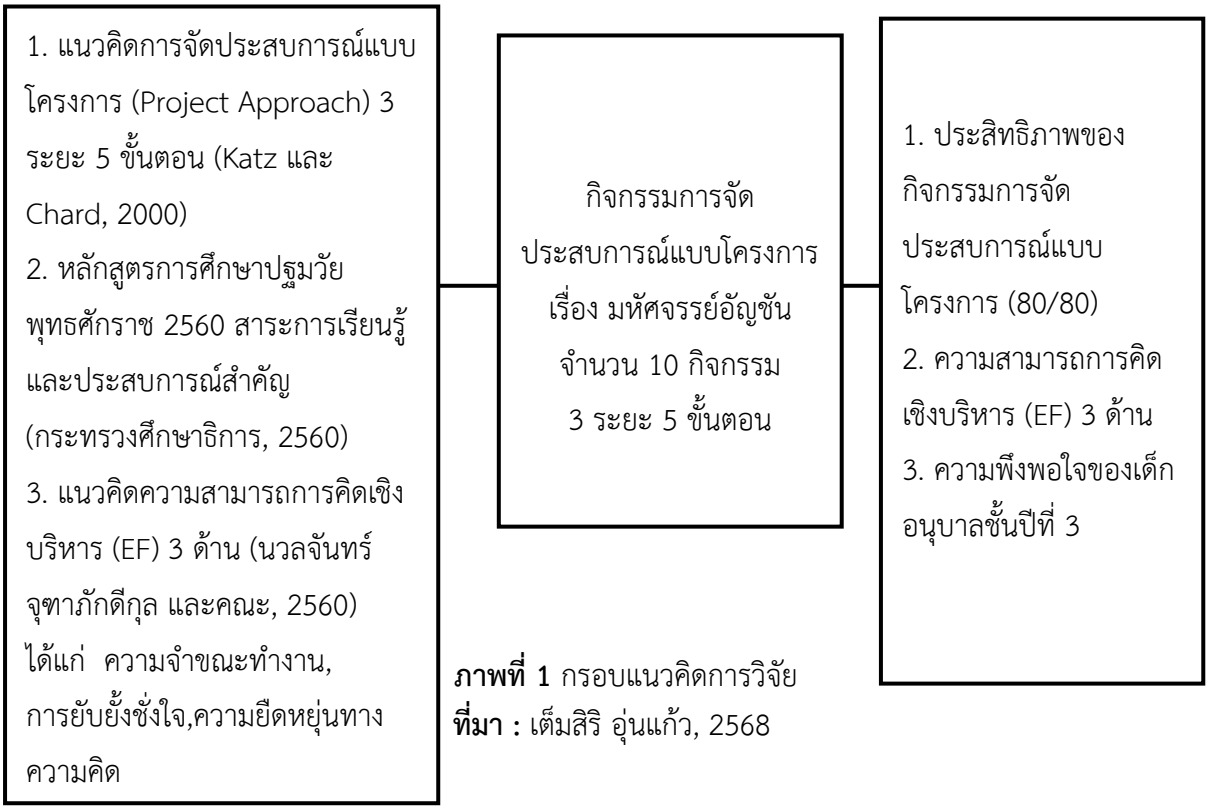
เด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมมีทักษะสมอง EF ทั้ง 3 ด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างไรก็ตาม งานวิจัยดังกล่าวยังใช้หัวเรื่องที่เป็นสถานการณ์ทั่วไป และยังไม่พบงานวิจัยที่นำพืชท้องถิ่นซึ่งเด็กพบเห็นในชีวิตประจำวันมาใช้เป็นหัวเรื่องของโครงการ อันเป็นช่องว่างของการวิจัยที่การศึกษาครั้งนี้มุ่งเติมเต็ม เนื่องจากหัวเรื่องที่เป็นพืชในบริบทชุมชนมีคุณสมบัติเอื้อต่อการพัฒนาความสามารถการคิดเชิงบริหารเป็นการเฉพาะ กล่าวคือ เด็กมีประสบการณ์เดิมที่ดึงมาเชื่อมโยงได้ทันที ซึ่งเป็นฐานของความจำขณะทำงาน สามารถลงพื้นที่สำรวจซ้ำได้จริงในบริเวณโรงเรียนและชุมชน ซึ่งทำให้การสืบเสาะดำเนินต่อเนื่องได้หลายรอบ และแปรรูปได้หลายวิธีจนเกิดสถานการณ์ที่ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ ซึ่งเป็นเงื่อนไขของความยืดหยุ่นทางความคิด

จากเหตุผลข้างต้น จะเห็นได้ว่าความสามารถการคิดเชิงบริหารเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย แต่เด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 ของโรงเรียนวัดสมอสุวรรณารามยังมีความสามารถดังกล่าวต่ำกว่าเกณฑ์ ขณะที่การจัดประสบการณ์แบบโครงการมีกลไกที่ตอบโจทย์การพัฒนาความสามารถนี้โดยตรง และการใช้พืชท้องถิ่นเป็นหัวเรื่องยังเป็นช่องว่างที่ยังไม่มีผู้ศึกษา ผู้วิจัยจึงพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เรื่อง มหัศจรรย์อัญชัน ขึ้น เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 ตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ในประเด็นต่อไปนี้
   2.1 เปรียบเทียบความสามารถการคิดเชิงบริหารระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์
   2.2 เปรียบเทียบความสามารถการคิดเชิงบริหารหลังการจัดประสบการณ์กับเกณฑ์ร้อยละ 80
   2.3 ศึกษาพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถการคิดเชิงบริหารที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดประสบการณ์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนวัดสมอสุวรรณาราม ที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย
ที่มา : เต็มสิริ อุ่นแก้ว, 2568

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรม การนำกิจกรรมไปทดลองใช้ และการศึกษาความพึงพอใจ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

กิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เรื่อง มหัศจรรย์อัญชัน พัฒนาขึ้นตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จำนวน 10 กิจกรรม รวม 10 ชั่วโมง บูรณาการผ่านกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมของระดับปฐมวัย ดำเนินการตามขั้นตอน 3 ระยะ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ระยะที่ 1 การเริ่มต้นโครงการ (กิจกรรมที่ 1) ระยะที่ 2 การดำเนินโครงการ (กิจกรรมที่ 2-9) และระยะที่ 3 การสรุปโครงการ (กิจกรรมที่ 10)

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เรื่อง มหัศจรรย์อัญชัน ตัวแปรตาม ประกอบด้วย (1) ประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการตามเกณฑ์ 80/80 (2) ความสามารถการคิดเชิงบริหาร 3 ด้าน ได้แก่ ความจำขณะทำงาน การยับยั้งชั่งใจ และความยืดหยุ่นทางความคิด และ (3) ความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Katz และ Chard, 2000; นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ, 2560)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 1 คน ด้านหลักสูตรและการสอน 2 คน และด้านการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยและการวัดและประเมินผล 2 คน และเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนวัดทุ่งตาเปรี้ยว ในขั้นทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) จำนวน 3 คน และขั้นทดลองแบบกลุ่มเล็ก (1:3) จำนวน 9 คน โดยจำแนกตามระดับผลการประเมินพัฒนาการเป็น 3 ระดับ ในสัดส่วนเท่ากัน

ขั้นตอนที่ 2 และ 3 ประชากร คือ เด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 (อายุ 5–6 ปี) ในเครือข่ายพรหมพิราม 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ปีการศึกษา 2568 กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนวัดสมอสุวรรณาราม จำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นห้องเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบ ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ (One-group Pretest-Posttest Design)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนวัดทุ่งตาเปรี้ยว และโรงเรียนวัดสมอสุวรรณาราม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2568 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 5 ฉบับ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และคัดเลือกข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป มีรายละเอียดดังนี้

2.1 กิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เรื่อง มหัศจรรย์อัญชัน จำนวน 10 กิจกรรม สร้างขึ้นโดยวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสภาพที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 5–6 ปี แล้วออกแบบตามขั้นตอน 3 ระยะ 5 ขั้นตอน ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วนำไปทดลองใช้แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) และแบบกลุ่มเล็ก (1:3) ตามลำดับ

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แปลความหมายตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2554: 121)

2.3 แบบวัดความสามารถการคิดเชิงบริหาร สำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 12 ข้อ คะแนนเต็ม36 คะแนน ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน สร้างขึ้นตามนิยามศัพท์เฉพาะ ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาพบว่ามีค่าIOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 ทุกข้อผ่านเกณฑ์ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา ความชัดเจนของเกณฑ์การให้คะแนน และระยะเวลาที่ใช้ในการสังเกต แล้วปรับปรุงเป็นฉบับสมบูรณ์

2.4 แบบบันทึกภาคสนามและแบบสังเกตพฤติกรรม สร้างตามแนวคิดของรัตนะ บัวสนธ์ (2556: 157-159) แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ระบุวัน เวลา สถานที่ ช่วงกิจกรรม และผู้บันทึก และส่วนบันทึกแบบพรรณนาและบันทึกทบทวน

2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจ ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ พร้อมสัญลักษณ์ใบหน้าแสดงความรู้สึก ซึ่งดัดแปลงให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดของ กุลยา ตันติผลา

ชีวะ (2551) จำนวน 12 ข้อ ครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ผลการตรวจสอบพบว่ามีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ทุกข้อผ่านเกณฑ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 นำกิจกรรมและเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม ปรับปรุง แล้วทดลองใช้แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) เพื่อตรวจสอบเนื้อหา ภาษา และระยะเวลา ปรับปรุงอีกครั้ง จากนั้นทดลองแบบกลุ่มเล็ก (1:3) เพื่อหาค่าประสิทธิภาพ E1/E2

ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบก่อนการจัดประสบการณ์เป็นรายบุคคล ดำเนินการจัดประสบการณ์ครบ 10 กิจกรรม พร้อมบันทึกภาคสนามและสังเกตพฤติกรรมระหว่างจัดกิจกรรม แล้วทดสอบหลังการจัดประสบการณ์ด้วยเครื่องมือฉบับเดิม

ขั้นตอนที่ 3 สอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างหลังเสร็จสิ้นการจัดประสบการณ์ โดยอ่านข้อคำถามให้เด็กฟังทีละข้อและให้เลือกสัญลักษณ์ใบหน้าที่ตรงกับความรู้สึก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ความเหมาะสมของกิจกรรมและความพึงพอใจ ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยความพึงพอใจจากการคำนวณอันตรภาคชั้น ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 2.34-3.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.67-2.33 หมายถึง ระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ย 1.00-1.66 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

4.2 หาค่าประสิทธิภาพด้วยสูตร E1/E2 ตามเกณฑ์ 80/80

4.3 เปรียบเทียบความสามารถการคิดเชิงบริหารก่อนและหลัง ด้วยสถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

4.4 เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ด้วยสถิติทดสอบทีแบบหนึ่งกลุ่ม (t-test for one sample)

4.5 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบบันทึกภาคสนามและแบบสังเกตพฤติกรรม ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ได้กิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เรื่อง มหัศจรรย์อัญชัน จำนวน 10 กิจกรรม รวม 10 ชั่วโมง ครอบคลุม 3 ระยะ 5 ขั้นตอน ผลการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.76, S.D. = 0.35)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (n = 9)

การหาประสิทธิภาพ	จำนวนเด็ก	คะแนนเฉลี่ยระหว่างจัดประสบการณ์ (เต็ม 135)	ประสิทธิภาพ (E1)	คะแนนเฉลี่ยหลังจัดประสบการณ์ (เต็ม 36)	ประสิทธิภาพ (E2)
แบบกลุ่ม	9	110	81.48	30.00	83.33

จากตารางที่ 1 พบว่า กิจกรรมมีค่าประสิทธิภาพ 81.48/83.33 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการนำกิจกรรมไปทดลองใช้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการคิดเชิงบริหารระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการคิดเชิงบริหารระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ (n = 12)

รายการ	n	Mean	Std.Deviation	Mean Difference	t	Sig. (1-tailed)
คะแนนก่อนเรียน	12	23.17	1.64	7.17	29.74	.000
คะแนนหลังเรียน	12	30.33	1.50			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า เด็กมีคะแนนความสามารถการคิดเชิงบริหารหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการคิดเชิงบริหารหลังการจัดประสบการณ์กับเกณฑ์ร้อยละ 80

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการคิดเชิงบริหารหลังการจัดประสบการณ์กับเกณฑ์ร้อยละ 80 (n = 12)

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	t-test (one sample)	sig
หลัง	12	36	28.80	30.33	1.50	3.55	.005

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถการคิดเชิงบริหารหลังการจัดประสบการณ์เท่ากับ 30.33 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่ามีเด็กจำนวน 10 คน จากทั้งหมด 12 คน ที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ส่วนเด็กอีก 2 คนมีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์เล็กน้อย ซึ่งทั้งสองคนเป็นผู้ที่มีคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์ต่ำที่สุดในกลุ่ม

2.3 ผลการศึกษาพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถการคิดเชิงบริหารระหว่างการจัดประสบการณ์

ผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากแบบบันทึกภาคสนามและแบบสังเกตพฤติกรรมตลอดทั้ง 10 กิจกรรม พบว่าเด็กแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ความสามารถการคิดเชิงบริหารครบทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

ด้านความจำขณะทำงาน เด็กเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับเรื่องใหม่ได้ เช่น เล่าถึงดอกอัญชันที่เคยพบเห็นที่บ้าน และจดจำลำดับขั้นตอนที่ซับซ้อน 6 ขั้นตอนของการทำน้ำอัญชันมะนาวและการทำผ้ามัดย้อมได้

ด้านการยับยั้งชั่งใจ เด็กผลัดกันพูดทีละคน รอคอยคิว ฟังเพื่อนจนจบ ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม และอดทนรอกระบวนการที่ใช้เวลา เช่น การรอน้ำชงดอกอัญชัน การรอผลการมัดย้อม และการรอเมล็ดอัญชันงอก

ด้านความยืดหยุ่นทางความคิด เด็กเปิดใจรับความคิดของเพื่อนและต่อยอดได้ ออกแบบลวดลายมัดย้อมในรูปแบบของตนเอง คิดแก้ปัญหาเมื่ออุปกรณ์ไม่พร้อม และตอบคำถามเฉพาะหน้าในวันนำเสนอผลงานได้

ทั้งนี้ พบว่าเด็กมีอัตราการแสดงพฤติกรรมแตกต่างกัน โดยเด็กบางรายจดจำขั้นตอน วางแผน และแก้ปัญหาได้รวดเร็วและช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มได้ ขณะที่เด็กบางรายยังต้องการการกระตุ้นและสนับสนุนจากครูและเพื่อนในบางขั้นตอน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของเด็ก

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (n = 12)

ด้าน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านปัจจัยนำเข้า	2.53	0.50	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ	2.48	0.49	มากที่สุด
ด้านผลผลิต	2.30	0.56	ปานกลาง
รวม	2.42	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า เด็กมีความพึงพอใจต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 2.42, S.D. = 0.55) เมื่อแปลความหมายตามเกณฑ์อันตรภาคชั้นของมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านปัจจัยนำเข้ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านกระบวนการ ส่วนด้านผลผลิตมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดเชิงบริหารสำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80

ผลการวิจัย พบว่า ได้กิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เรื่อง มหัศจรรย์อัญชัน จำนวน 10 กิจกรรม ครอบคลุม 3 ระยะ 5 ขั้นตอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.76, S.D. = 0.35) และมีค่าประสิทธิภาพ 81.48/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากว่า ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสภาพที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 5–6 ปี เพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 23-37) แล้วจึงออกแบบกิจกรรมตามขั้นตอน 3 ระยะ 5 ขั้นตอน ประกอบกับการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง และการทดลองใช้แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) ก่อนทดลองแบบกลุ่มเล็ก (1:3) ทำให้ค้นพบและแก้ไขจุดบกพร่องด้านระยะเวลา ภาษาคำสั่ง และเครื่องมือประเมิน ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รัตนะ บัวสนธ์ (2565: 1) ที่กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีการทดสอบตรวจสอบนวัตกรรมเป็นระยะ เพื่อให้ได้นวัตกรรมที่มีคุณภาพ กล่าวได้ว่าคุณภาพของนวัตกรรมที่ปรากฏในการวิจัยครั้งนี้มิได้เกิดจากการออกแบบ

เพียงครั้งเดียว แต่เกิดจากการตรวจสอบและปรับปรุงหลายรอบตามลำดับขั้นของกระบวนการวิจัยและพัฒนา นอกจากนี้ การเลือกหัวเรื่องที่เป็นพืชท้องถิ่นซึ่งเด็กพบเห็นในชีวิตประจำวัน ยังช่วยให้เด็กเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับกิจกรรมได้ทันทีและมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดทั้ง 10 กิจกรรม จึงอาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าค่า E1 (81.48) ต่ำกว่าค่า E2 (83.33) ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า คะแนนระหว่างการจัดประสบการณ์เป็นการประเมินจากการปฏิบัติในสถานการณ์กลุ่มที่มีตัวแปรแทรกซ้อนสูง เช่น การรอคอยและการทำงานร่วมกับเพื่อน ขณะที่การทดสอบหลังการจัดประสบการณ์เป็นการวัดรายบุคคลในสภาพแวดล้อมที่ควบคุมได้มากกว่า

2. ผลการใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ในประเด็นการเปรียบเทียบความสามารถการคิดเชิงบริหารก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ การเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และการศึกษาพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถการคิดเชิงบริหาร

ผลการวิจัย พบว่า เด็กมีคะแนนความสามารถการคิดเชิงบริหารหลังการจัดประสบการณ์ ($\bar{x}$ = 30.33, S.D. = 1.50) สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ ($\bar{x}$ = 23.17, S.D. = 1.64) คิดเป็นร้อยละ 84.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งยังแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ความสามารถการคิดเชิงบริหารครบทั้ง 3 ด้าน ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเอื้อต่อกระบวนการวางแผน การแก้ปัญหา และการกำกับตนเองอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ เด็กต้องเก็บข้อมูลและประสบการณ์อย่างต่อเนื่องตลอดทั้ง 10 กิจกรรม ซึ่งเป็นการฝึกความจำขณะทำงาน ต้องผลัดเปลี่ยนกันพูด รอคอยคิว และอดทนรอกระบวนการที่ใช้เวลา เช่น การรอผลการมัดย้อมและการรอเมล็ดอัญชันงอก ซึ่งเป็นการฝึกการยับยั้งชั่งใจ และต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเมื่อผลไม่เป็นไปตามคาด ซึ่งเป็นการฝึกความยืดหยุ่นทางความคิด สอดคล้องกับแนวคิดของ จุฬินฑิพา นพคุณ (2563: 1-15) ที่กล่าวว่า การสอนแบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และสืบค้นข้อมูลจากสิ่งที่ตนเองสนใจอย่างลุ่มลึก ทำให้เด็กรู้จักการค้นคว้า ตั้งคำถาม คิดแก้ปัญหา และร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับทัศนะของ Diamond และ Lee (2011; ผู้วิจัยแปล) ที่พบว่ากิจกรรมที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา EF คือ กิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติผ่านประสบการณ์ตรง กิจกรรมที่เด็กสนใจและรู้สึกมีคุณค่า และกิจกรรมที่ท้าทายมากขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อำมรรัตน์ สมศรีสุข และคณะ (2567: 272-282) ที่พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการมีทักษะสมอง EF ทั้ง 3 ด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากงานวิจัยทั้งสองเรื่องใช้โครงสร้างกิจกรรมเดียวกัน คือ ให้เด็กเลือกหัวเรื่องจากความสนใจ ตั้งคำถาม วางแผน ลงมือปฏิบัติ และนำเสนอผลงาน

อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่แตกต่างจากงานวิจัยของ อำมรรัตน์ สมศรีสุข และคณะ (2567: 272-282) คือ ผลการสังเกตพฤติกรรมในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เด็กที่มีความสามารถแตกต่างกันแสดงพฤติกรรมในอัตราที่ต่างกัน โดยมีเด็ก 2 คน จาก 12 คน ที่คะแนนหลังการจัดประสบการณ์ยังไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งทั้งสองคนเป็นผู้ที่มีคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์ต่ำที่สุดในกลุ่ม สะท้อนว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอสำหรับเด็กบางราย จำเป็นต้องมีการช่วยเหลือรายบุคคลควบคู่ไปด้วย ความแตกต่างดังกล่าวอาจมีสาเหตุจากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีเพียง 12 คน ทำให้สังเกตความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ชัดเจนกว่า ประกอบกับการวิจัยครั้งนี้ใช้การสังเกตพฤติกรรมและการบันทึกภาคสนามควบคู่กับแบบวัด จึงเห็นรายละเอียดที่การวัดด้วยแบบทดสอบเพียงอย่างเดียวอาจไม่ปรากฏ ทั้งนี้ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวซึ่งไม่มีกลุ่มควบคุมเปรียบเทียบ ผลการวิจัยจึงสะท้อนว่าการเปลี่ยนแปลง

ของความสามารถการคิดเชิงบริหารเกิดขึ้นร่วมกับการเข้าร่วมกิจกรรม แต่ยังไม่อาจสรุปเป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุได้อย่างเด็ดขาด

3. ความพึงพอใจของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนวัดสมอสุวรรณาราม ที่มีต่อการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ผลการวิจัย พบว่า เด็กมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 2.42, S.D. = 0.55) เมื่อแปลความหมายตามเกณฑ์อันตรภาคชั้นของมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยด้านปัจจัยนำเข้ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 2.53) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ ($\bar{x}$ = 2.48) และด้านผลผลิตมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.30) ที่ผลเป็นเช่นนี้ อาจจะเนื่องจากว่า กิจกรรมใช้สื่อและอุปกรณ์ที่หลากหลาย เป็นรูปธรรม และเหมาะสมกับวัย โดยเฉพาะสื่อที่เด็กสัมผัสและทดลองได้จริง เช่น ดอกอัญชันสด กระดาษชาร์ท และปากกาสี ทำให้เด็กสนใจ มีส่วนร่วม และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แขมมณี (2564: 165) ที่อธิบายว่า ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยเกิดจากการได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ตอบสนองความสนใจ ความต้องการ และพัฒนาการของเด็ก

อย่างไรก็ตาม ผลด้านผลผลิตที่อยู่ในระดับปานกลางนับว่าไม่สอดคล้องกับผลด้านความสามารถการคิดเชิงบริหารที่สูงกว่าเกณฑ์อย่างชัดเจน ทั้งที่ทั้งสองส่วนมาจากกิจกรรมชุดเดียวกัน ประเด็นนี้อธิบายได้ว่า กิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนา EF มักเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ความอดทน การรอคอย และการควบคุมตนเอง ซึ่งเป็นภาระทางปัญญาที่เด็กปฐมวัยรับรู้ว่าท้าทาย จึงอาจสะท้อนออกมาเป็นความพึงพอใจที่ลดลงในด้านผลผลิต ผลดังกล่าวชี้ว่า ประสิทธิผลของนวัตกรรมกับความรู้สึกพึงพอใจของเด็กไม่จำเป็นต้องแปรผันตามกันเสมอไป และเป็นข้อค้นพบที่ควรนำไปพิจารณาในการออกแบบกิจกรรมครั้งต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การวิจัยครั้งนี้ได้องค์ความรู้ว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการจะเอื้อต่อการพัฒนาความสามารถการคิดเชิงบริหารของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 ได้ เมื่อองค์ประกอบ 4 ประการต่อไปนี้ทำงานสัมพันธ์กัน

1. การเลือกหัวเรื่องจากสิ่งใกล้ตัวในบริบทชุมชน เป็นปัจจัยที่เอื้อให้เด็กเข้าถึงกิจกรรมได้ตั้งแต่เริ่มต้น เนื่องจากเด็กมีประสบการณ์เดิมที่ดึงมาเชื่อมโยงได้ทันที และสามารถลงพื้นที่สำรวจซ้ำได้จริงในบริเวณโรงเรียนและชุมชน จึงเอื้อต่อการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนความจำขณะทำงาน

2. การออกแบบกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่อง เป็นตัวช่วยให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมที่สะท้อน EF ครบทั้ง 3 ด้านในกิจกรรมเดียวกัน กล่าวคือ กิจกรรมที่มีหลายขั้นตอน เช่น การทำน้ำอัญชันมะนาวและการทำถุงผ้ามัดย้อม กำหนดให้เด็กต้องจดจำเป้าหมายและลำดับขั้นไว้ตลอดกระบวนการ ซึ่งเอื้อต่อความจำขณะทำงาน ขั้นตอนที่ต้องรอผลลัพธ์และผลัดกันปฏิบัติ เอื้อต่อการยับยั้งชั่งใจ ส่วนขั้นตอนที่ผลไม่เป็นไปตามคาดหรืออุปกรณ์ไม่พร้อม เอื้อต่อความยืดหยุ่นทางความคิด

3. สื่อที่ช่วยกำกับลำดับขั้นตอน เป็นตัวช่วยให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างอิสระมากขึ้น จากผลการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง พบว่าการเพิ่มบัตรภาพแสดงลำดับขั้นตอนและการปรับภาษาคำสั่งให้สั้นกระชับ ทำให้เด็กดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องได้โดยลดการถามย้ำจากครู

4. บทบาทของครูในฐานะผู้สนับสนุนการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่แยกจากตัวกิจกรรมไม่ได้ ผลการสังเกตพฤติกรรมชี้ว่า เด็กที่มีความสามารถแตกต่างกันต้องการการกระตุ้นในระดับที่ต่างกัน โดยเด็กบางรายที่ต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติมยังต้องอาศัยการตั้งคำถามและการช่วยเหลือรายบุคคลจากครูในบาง

ขั้นตอน องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้จึงมิได้อยู่ที่ตัวกิจกรรมเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการที่ครูสังเกต ประเมิน และปรับการสนับสนุนให้เหมาะกับเด็กแต่ละคนระหว่างดำเนินกิจกรรมด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกหัวเรื่องจากสิ่งใกล้ตัวในชุมชน ตั้งคำถามที่อยากรู้ วางแผนการสำรวจ ลงมือปฏิบัติ และนำเสนอผลงานด้วยตนเอง ตามขั้นตอน 3 ระยะ 5 ขั้นตอนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และตั้งคำถามกระตุ้นการคิด เนื่องจากผลการวิจัยพบว่ากระบวนการดังกล่าวเอื้อให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนความสามารถการคิดเชิงบริหารได้ครบทั้ง 3 ด้าน

1.2 ครูควรเตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่เป็นรูปธรรม สัมผัสและทดลองได้จริง เช่น พืชในท้องถิ่น วัสดุธรรมชาติ และอุปกรณ์สำรวจ รวมทั้งสื่อที่ช่วยกำกับลำดับขั้นตอน เช่น บัตรภาพแสดงขั้นตอน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าช่วยให้เด็กดำเนินกิจกรรมได้อย่างอิสระมากขึ้น และเป็นด้านที่เด็กมีความพึงพอใจสูงที่สุด

1.3 ครูควรประเมินความสามารถการคิดเชิงบริหารของเด็กด้วยการประเมินตามสภาพจริงเป็นรายบุคคล ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมระหว่างปฏิบัติกิจกรรม การบันทึกภาคสนาม และการเก็บสะสมผลงานอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากความสามารถการคิดเชิงบริหารเป็นความสามารถที่แสดงออกผ่านพฤติกรรมในสถานการณ์จริงมากกว่าที่จะวัดได้ด้วยแบบทดสอบเพียงอย่างเดียว และควรนำข้อมูลที่ได้มาปรับระดับการสนับสนุนให้เหมาะกับเด็กแต่ละคน โดยเฉพาะเด็กที่มีคะแนนพื้นฐานต่ำกว่ากลุ่มซึ่งยังต้องการการช่วยเหลือเพิ่มเติม

1.4 การนำกิจกรรมไปใช้ควรคำนึงถึงเงื่อนไขของบริบท ได้แก่ อายุและพัฒนาการของเด็ก จำนวนเด็กในชั้นเรียน ระยะเวลาที่ใช้ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และความพร้อมของครูและสื่ออุปกรณ์ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน ในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กเพียงแห่งเดียว

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของการใช้คำถามปลายเปิดร่วมกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อความยืดหยุ่นทางความคิดของเด็กปฐมวัย โดยกำหนดให้เทคนิคการตั้งคำถามเป็นตัวแปรที่ศึกษาอย่างเป็นระบบ

2.2 ควรพัฒนาชุดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความจำขณะทำงานโดยเฉพาะ แล้วตรวจสอบประสิทธิผลของชุดกิจกรรมดังกล่าว เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่ต้องอาศัยการฝึกอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2.3 ควรใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลองที่มีกลุ่มควบคุมหรือกลุ่มเปรียบเทียบ และเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากหลายห้องเรียนหรือหลายสถานศึกษา เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ชัดเจนขึ้นว่าการเปลี่ยนแปลงของความสามารถการคิดเชิงบริหารสัมพันธ์กับกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นเพียงใด และเพิ่มความสามารถในการนำผลไปใช้กับบริบทอื่น

2.4 ควรพัฒนาเครื่องมือหรือออกแบบการวัดที่สามารถประเมินผลของกิจกรรมแยกเป็นรายองค์ประกอบของความสามารถการคิดเชิงบริหาร เพื่อให้ทราบว่ากิจกรรมมีความโดดเด่นในการพัฒนาด้านใดมากที่สุด เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้รายงานผลเป็นคะแนนรวม ยังไม่ได้แสดงผลแยกทั้ง 3 ด้าน

2.5 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถการคิดเชิงบริหารกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความพร้อมทางการเรียน ทักษะทางสังคม การกำกับอารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง(References)

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.** เบรน-เบส บุ๊คส์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.** โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จุฬินทิพา นพคุณ. (2563). การสอนแบบโครงการสำหรับเด็กปฐมวัย: กรณีศึกษาโรงเรียนหนานไฮ เมืองไทเป ประเทศไต้หวัน. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.** 31(1): 1-15.

ทิศนา แขมมณี. (2564). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 25. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ. (2560). การพัฒนาและหาค่าเกณฑ์มาตรฐานเครื่องมือประเมินการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย. **รายงานการวิจัย.** ศูนย์วิจัยประสาทวิทยาศาสตร์ สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล มหาวิทยาลัยมหิดล.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 9. สุวีริยาสาส์น.

พัชรา พุ่มพชาติ. (2563). **หลักสูตรและการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

รัตนะ บัวสนธ์. (2556). **วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 4 (ฉบับปรับปรุงใหม่). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนะ บัวสนธ์. (2565). **การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โรงเรียนวัดสมอสุวรรณาราม. (2568). **รายงานผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568**. โรงเรียนวัดสมอสุวรรณาราม.

วัฒนา มัคคสมัน. (2551). **การสอนแบบโครงการ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และสถาบัน RLG. (2561). **คู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF Executive Functions สำหรับครูปฐมวัย**. รักลูกกรุ๊ป.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). **แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564–2570.** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). **รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). **รายงานการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดประสบการณ์ในห้องเรียนปฐมวัยของไทย**. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

อำมรรัตน์ สมศรีสุข, อัจศรา ประเสริฐสิน, และประสาน ประวัติรุ่งเรือง. (2567). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย. **Journal of Integration Social Sciences and Development.** 5(1): 272-282.

Diamond, A., & Lee, K. (2011). Interventions shown to aid executive function development in children 4 to 12 years old. **Science**. 333(6045): 959-964.

Katz, L. G., & Chard, S. C. (2000). **Engaging children's minds: The Project Approach**. 2nd ed. Ablex Publishing.

KFC กับการตลาดสายมู: บทบาทของความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์และความเชื่อเรื่องโชคลางต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์

Muketing at KFC: The Roles of Brand Emotional Attachment and Superstitious Belief Levels in Shaping Experiential Purchase Intention

ชลลดา สัจจานิตย์[1]
Chonlada Sajjanit

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาอิทธิพลทางอ้อมของการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ผ่านความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ในฐานะตัวแปรส่งผ่าน 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรกำกับระดับความเชื่อเรื่องโชคลางต่อความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อและความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้บริโภคที่รู้จักแบรนด์เคเอฟซี และเคยเห็นแคมเปญ "กระเป๋าบักเก็ตโชคดี" ของเคเอฟซีจำนวน 392 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างและการวิเคราะห์ข้อมูลแบบหลายกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ผ่านความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ในฐานะตัวแปรส่งผ่านบางส่วน 2) การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ 3) ความเชื่อเรื่องโชคลางมีบทบาทเป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อกับความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ สำหรับผู้บริโภคที่มีระดับความเชื่อเรื่องโชคลางสูง การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ผู้บริโภคที่มีระดับความเชื่อเรื่องโชคลางต่ำ ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยช่วยเติมเต็มองค์ความรู้ด้านการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคผ่านการอธิบายกลไกทางจิตวิทยา และใช้เป็นแนวทางสำหรับนักการตลาดในการพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารการตลาดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมและความเชื่อของผู้บริโภคในปัจจุบัน

คำสำคัญ (Keywords): การตลาดสายมู; ความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์; ความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์

Abstract

This study aimed to: 1) examine the indirect effect of belief-based marketing communication (Muketing) on experiential purchase intention through brand emotional attachment as a mediating variable; 2) investigate the direct effect of belief-based marketing communication on experiential purchase intention; and 3) explore the moderating effect of belief in superstition on the relationship between belief-based marketing communication and experiential purchase intention. This study employed a quantitative research design. Data were

Received: 2026-08-14 Revised: 2026-09-21 Accepted: 2026-09-22

[1] รองศาสตราจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Associate Professor, Faculty of Business Administration, Kasetsart University. E-mail: chonlada.saj@ku.th

collected through a questionnaire survey from 392 consumers familiar with the KFC brand and exposed to KFC's "Lucky Bucket Bag" campaign. Structural equation modeling (SEM) and multi-group analysis were used to test the proposed hypotheses.

The findings revealed that 1) the belief-based marketing communication had an indirect effect on experiential purchase intention through brand emotional attachment, with brand emotional attachment serving as a partial mediator; 2) this communication had a direct effect on experiential purchase intention; and 3) the belief in superstition significantly moderated the relationship between belief-based marketing communication and experiential purchase intention. Specifically, belief-based marketing communication had a significant positive effect on experiential purchase intention among consumers with high levels of superstitious belief, whereas the relationship was not significant among consumers with low levels of superstitious belief. The findings contribute to the marketing and consumer behavior literature by explaining the psychological mechanism underlying belief-based marketing communication and provide practical insights for marketers in developing communication strategies that align with consumers' beliefs and behavioral characteristics in contemporary markets.

Keywords: Muketing; Brand Emotional Attachment; Experiential Purchase Intention

บทนำ (Introduction)

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ความเชื่อเรื่องโชคลาง ความเป็นสิริมงคล และจิตวิญญาณได้กลับมามีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในหลายประเทศของเอเชีย ไม่ว่าจะเป็นการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การดูดวง การใช้เครื่องราง การเลือกเลขมงคล หรือการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมความมั่นใจและความสบายใจในการดำเนินชีวิต ความเชื่อเหล่านี้มิได้จำกัดอยู่เพียงมิติทางศาสนาหรือวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังส่งอิทธิพลต่อการรับรู้ การตัดสินใจ และพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน (วิจัยกรุงศรี, 2567; Limna et al., 2025: 2; ผู้นิพนธ์แปล) สำหรับประเทศไทย ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในชื่อ "มูเตลู" หรือ "สายมู" ซึ่งใช้เรียกความเชื่อและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการเสริมดวง ความเป็นสิริมงคล และสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยคำว่า "มูเตลู" มีที่มาจากภาพยนตร์อินโดนีเซียเรื่อง "Penangkal Ilmu Teluh" ใช้ชื่อภาษาไทยว่า มูเตลู ศึกไสยศาสตร์ (วิจัยกรุงศรี, 2567) ก่อนที่คำดังกล่าวจะถูกนำมาใช้ในสังคมไทยเพื่อสื่อถึงการแสวงหาสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจผ่านการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การดูดวง การใช้เครื่องราง และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ (ศุภจิรา ศรีมีธรรม และ รัตนวดี เศรษฐจิตร, 2566: 45) ทั้งนี้ กระแส "มูเตลู" ได้พัฒนาไปไกลกว่าการเป็นเพียงความเชื่อส่วนบุคคล แต่กลายเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคและการดำเนินธุรกิจอย่างชัดเจน แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการเติบโตของเศรษฐกิจแห่งความเชื่อ (Faith Economy) ซึ่งครอบคลุมสินค้า บริการ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับความเชื่อ ความศรัทธา และความเป็นสิริมงคล (Limna et al., 2025: 3; ผู้นิพนธ์แปล) ข้อมูลจากงาน Marketing Insight & Technology Conference 2024 (MITCON2024) ระบุว่า มูลค่าเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับมูเตลูทั่วโลกในปี 2023 มีมูลค่าประมาณ 493,200 ล้านบาท และคาดว่าจะขยายตัวเป็น 1.5 ล้านล้านบาท

ภายใน 10 ปีข้างหน้า ขณะที่ประเทศไทยมีมูลค่าตลาดมูเตลูในปี 2023 ประมาณ 15,000 ล้านบาท และยังมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง (Jang, 2024; ผู้นิพนธ์แปล) นอกจากนี้ ผลสำรวจยังพบว่าคนไทย ร้อยละ 75 หรือประมาณ 52 ล้านคน มีความเชื่อเรื่องมูเตลู และ ร้อยละ 96 เคยมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดูดวงหรือการทำบุญ (วิจัยกรุงศรี, 2567; Jang, 2024) ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องโชคลางและสิริมงคลได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมผู้บริโภคไทย และเปิดโอกาสให้ธุรกิจสามารถพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารการตลาดที่เชื่อมโยงกับความเชื่อของผู้บริโภค เพื่อสร้างความแตกต่างของแบรนด์และเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Jang, 2024; Limna et al., 2025: 3; ผู้นิพนธ์แปล) จากการเติบโตของเศรษฐกิจแห่งความเชื่อดังกล่าว ส่งผลให้ธุรกิจและแบรนด์ต่าง ๆ เริ่มปรับกลยุทธ์ทางการตลาดโดยนำความเชื่อมูเตลูมาผสมผสานเข้ากับสินค้า บริการ และการสื่อสารการตลาด กลยุทธ์ดังกล่าวเป็นที่รู้จักในชื่อ "การตลาดสายมู" (Muketing) ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างคำว่า Mutelu และ Marketing โดยหมายถึงการประยุกต์ใช้ความเชื่อ ความศรัทธา และสัญลักษณ์ทางความเชื่อมาเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารการตลาด เพื่อสร้างคุณค่าทางอารมณ์ ความแตกต่างของแบรนด์ และประสบการณ์ที่น่าจดจำให้แก่ผู้บริโภค (Limna et al., 2025: 2; ผู้นิพนธ์แปล)

อีกหนึ่งกรณีศึกษาที่น่าสนใจ คือ แคมเปญ "กระเป๋าบักเก็ตโชคดี" ของ บริษัท เคเอฟซี (ประเทศไทย) จำกัด (KFC Facebook, 2569) โดยเคเอฟซีได้เปิดตัวจัดพิธีบวงสรวงกระเป๋าบักเก็ตรุ่นพิเศษที่บรรจุข้อความมงคล 4 รูปแบบ ได้แก่ ความมั่งคั่ง สุขภาพ ความรัก และความสำเร็จ โดยเป็นการซื้อในลักษณะการสุ่มสะสมเมื่อสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ไก่ทอดบักเก็ตละ 199 บาท จะได้รับข้อความมงคล 1 ข้อความจากทั้งหมด 4 รูปแบบดังกล่าว ซึ่งได้รับเลือกให้เป็นบริบทของการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากเป็นตัวอย่างที่สะท้อนการประยุกต์ใช้การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อในธุรกิจร้านอาหารบริการด่วน (Quick Service Restaurant: QSR) ได้อย่างชัดเจน โดยแบรนด์มิได้มุ่งเน้นการสื่อสารคุณลักษณะของอาหารเป็นหลักแต่เลือกใช้ บรรจุภัณฑ์ (Packaging) เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความเชื่อเรื่องโชคลาภและความเป็นสิริมงคลผ่านการออกแบบกระเป๋าบักเก็ตรุ่นพิเศษควบคู่กับการจัดพิธีบวงสรวงและการสื่อสารเรื่องความโชคดี จึงเป็นกรณีศึกษาที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาในครั้งนี้

ในการนำเสนอกรอบแนวคิดการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยอ้างอิงแบบจำลองสิ่งเร้า-กลไกภายใน-การตอบสนอง (Stimulus–Organism–Response: S–O–R Model) พัฒนาโดย Mehrabian และ Russell (1974 อ้างถึงใน Wang et al. (2024: 2; ผู้นิพนธ์แปล) ซึ่งแบบจำลอง S–O–R อธิบายกระบวนการที่สิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลต่อสภาวะภายในของบุคคล และนำไปสู่การตอบสนองทางพฤติกรรมในลำดับต่อมา ในการศึกษานี้เสนอว่า การสื่อสารทางการตลาดที่สอดแทรกความเชื่อ สัญลักษณ์มงคล หรือความศรัทธา ทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้าภายนอก (Stimulus: S) ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองทางอารมณ์ต่อแบรนด์ (Organism: O) อันเป็นสภาวะความรู้สึกผูกพันลึกซึ้งที่เกิดขึ้นในจิตใจของผู้บริโภคและนำไปสู่การตอบสนองเชิงพฤติกรรม (Response: R) ที่ผู้บริโภคปรารถนาจะเข้าไปสัมผัสและมีส่วนร่วมกับประสบการณ์ที่แบรนด์นำเสนอ ในกรอบแนวคิดนี้ การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อ (Belief-Based Marketing Communication) หมายถึง แนวทางการสื่อสารการตลาดที่ประยุกต์ใช้ความเชื่อ ความศรัทธา ความเป็นสิริมงคล และสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณเป็นองค์ประกอบของการสื่อสาร เพื่อสร้างคุณค่าทางอารมณ์และความหมายให้แก่สินค้า บริการ หรือแบรนด์ มากกว่าการมุ่งสื่อสารคุณลักษณะเชิงหน้าที่ของผลิตภัณฑ์เพียงอย่างเดียว (ศุภจิรา ศรีมีธรรม และ รัตนวดี เศรษฐจิตร, 2566: 55) นอกจากนี้ การศึกษานี้ยังอาศัยทฤษฎีความผูกพัน (Attachment

Theory) พัฒนาโดย Bowlby (1982 อ้างถึงใน Ghorbanzadeh & Rahehagh, 2021: 18-19; ผู้นิพนธ์แปล) เพื่ออธิบายการเกิดความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ ทฤษฎีดังกล่าวเสนอว่ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะสร้างความผูกพันทางอารมณ์กับบุคคล วัตถุ หรือสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง ต่อมานักวิจัยด้านการตลาดได้ขยายแนวคิดดังกล่าวสู่บริบทความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคและแบรนด์ โดยเสนอว่าผู้บริโภคสามารถพัฒนาความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ที่สะท้อนคุณค่า ความเชื่อ หรืออัตลักษณ์ของตนเองได้ (Fournier, 1998: 344; ผู้นิพนธ์แปล) ความผูกพันดังกล่าวสะท้อนถึงความแข็งแกร่งของสายสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างผู้บริโภคและแบรนด์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างทัศนคติเชิงบวก ความภักดี และความตั้งใจซื้อในอนาคต (Fetscherin et al., 2019: 368; ผู้นิพนธ์แปล)

ดังนั้น ทฤษฎีความผูกพันจึงช่วยอธิบายกลไกที่การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อสามารถก่อให้เกิดความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ และนำไปสู่การตอบสนองของผู้บริโภค Wang et al. (2024: 1; ผู้นิพนธ์แปล) พบว่า ปัจจัยกระตุ้นทางการตลาดส่งอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผ่านการเปลี่ยนแปลงของสภาวะภายในของผู้บริโภค ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอว่าความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์จะทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในฐานะตัวแปรส่งผ่านอิทธิพลของการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อไปสู่ความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์

ทั้งนี้ การศึกษานี้มุ่งเน้นพัฒนาแบบจำลองที่ก่อให้เกิดการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในลักษณะความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ (Experiential purchase intention) โดยอาศัยแนวคิดการตลาดเชิงประสบการณ์ (Experiential Marketing) ซึ่งเป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับการสร้างประสบการณ์ที่ผู้บริโภคสามารถมีส่วนร่วมและรับรู้ได้ผ่านการปฏิสัมพันธ์กับแบรนด์ (Schmitt, 1999 อ้างถึงใน Onyeke et al., 2024: 3; ผู้นิพนธ์แปล) แนวทางดังกล่าวมุ่งเน้นการส่งมอบคุณค่าที่มากกว่าประโยชน์เชิงหน้าที่ของสินค้าและบริการ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมโยงทางอารมณ์ การกระตุ้นประสาทสัมผัส และการสร้างความทรงจำที่น่าประทับใจระหว่างผู้บริโภคกับแบรนด์ ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้สามารถส่งผลต่อทัศนคติ ความพึงพอใจ และพฤติกรรมของผู้บริโภคในระยะยาว (Onyeke et al., 2024: 2-3; ผู้นิพนธ์แปล) โดยการซื้อเชิงประสบการณ์มักสร้างความพึงพอใจ ความประทับใจ และความสุขให้แก่ผู้บริโภคได้มากกว่าการซื้อที่มุ่งเน้นการครอบครองวัตถุเพียงอย่างเดียว (Meng et al., 2026: 186; ผู้นิพนธ์แปล) ในยุคเศรษฐกิจเชิงประสบการณ์ แบรนด์ที่สามารถสื่อสารคุณค่าเหนือระดับวัตถุทั่วไปโดยผสานเรื่องราวความเชื่อ จิตวิญญาณ หรือสายมูเตลู จะทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้าทางการตลาดที่สร้างประสบการณ์ทางอารมณ์ให้แก่ผู้บริโภค (Brakus et al., 2009: 52-53; ผู้นิพนธ์แปล) ส่งผลให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มประเมินการบริโภคในฐานะประสบการณ์ที่มีความหมายมากกว่าการได้รับประโยชน์เชิงหน้าที่ของสินค้าเพียงอย่างเดียว ความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ในการศึกษานี้มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมกับประสบการณ์ที่แบรนด์นำเสนอผ่านการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อ ความเป็นสิริมงคล ซึ่งอาจส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์

อย่างไรก็ตาม อิทธิพลจากสิ่งเร้าการตลาดสายมูไปสู่การตอบสนองนี้อาจไม่ได้เกิดขึ้นเท่ากันในผู้บริโภคทุกคน ผู้วิจัยจึงได้นำระดับความเชื่อเรื่องโชคลางเข้ามาเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) เพื่อทดสอบว่าระดับความเชื่อส่วนบุคคลที่แตกต่างกันจะเข้ามาแปรเปลี่ยนหรือเสริมความแข็งแกร่งให้กับเส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อและความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ภายใต้แบบจำลองนี้อย่างไร โดยในการศึกษานี้ได้ให้ความหมายความเชื่อเรื่องโชคลาง (Superstitious Beliefs) ไว้ว่า ความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลรองรับตามหลักตรรกะหรือวิทยาศาสตร์ โดยเชื่อว่าวัตถุ การกระทำ หรือสถานการณ์บางอย่างที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลโดยตรงกับเหตุการณ์หนึ่ง ๆ โดยสามารถส่งอิทธิพลต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้

(Damisch et al., 2010: 1014; ผู้นิพนธ์แปล) ความเชื่อดังกล่าวมีรากฐานมาจากแนวคิดการคิดเชิงปาฏิหาริย์ (Magical Thinking) ซึ่งอธิบายแนวโน้มของบุคคลในการตีความเหตุการณ์และผลลัพธ์ผ่านกรอบความเชื่อที่อยู่นอกเหนือคำอธิบายตามหลักวิทยาศาสตร์ ส่งผลให้บุคคลยอมรับว่าปัจจัยเหนือธรรมชาติหรือความหมายเชิงสัญลักษณ์สามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการดำเนินชีวิตได้ (Zusne & Jones, 1989 อ้างถึง Sierra et al., 2015; ผู้นิพนธ์แปล) สอดคล้องกับ Risen (2016: 182; ผู้นิพนธ์แปล) ที่เสนอว่าแม้บุคคลจะตระหนักว่าความเชื่อโชคลางขัดแย้งกับเหตุผลเชิงตรรกะ แต่ยังคงยอมรับและปฏิบัติตามความเชื่อดังกล่าวในกระบวนการตัดสินใจ การศึกษานี้เสนอว่าเมื่อผู้บริโภคที่มีระดับความเชื่อเรื่องโชคลางสูงได้รับการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อ มีแนวโน้มที่จะรับรู้และตีความเนื้อหาดังกล่าวว่ามีความหมายและสอดคล้องกับความเชื่อส่วนบุคคลมากกว่าผู้บริโภคที่มีระดับความเชื่อเรื่องโชคลางต่ำจึงอาจส่งผลให้การสื่อสารดังกล่าวสามารถกระตุ้นความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า แม้ว่าการตลาดสายมู (Muketing) จะได้รับความนิยมและถูกนำไปประยุกต์ใช้ในหลากหลายธุรกิจอย่างแพร่หลาย แต่การศึกษาทางวิชาการที่อธิบายกลไกทางจิตวิทยาซึ่งเชื่อมโยงการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อกับพฤติกรรมของผู้บริโภคยังมีจำนวนจำกัด โดยเฉพาะในบริบทของธุรกิจบริการและแคมเปญที่ประยุกต์ใช้ความเชื่อเป็นองค์ประกอบหลักของการสื่อสารการตลาด อาทิ การศึกษาในอดีตเกี่ยวกับการตลาดสายมู โดย Limna et al. (2025; ผู้นิพนธ์แปล) เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพและไม่ได้อธิบายเชิงทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคอย่างชัดเจน ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเติมเต็มองค์ความรู้ทั้งด้านการตลาดและจิตวิทยาผู้บริโภคด้วยการศึกษาเชิงประจักษ์ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ จึงเป็นที่มาในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research objectives)

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางอ้อมของการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ผ่านความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ในฐานะตัวแปรส่งผ่าน
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรกำกับระดับความเชื่อเรื่องโชคลางต่อความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อและความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypotheses)

H1: การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์

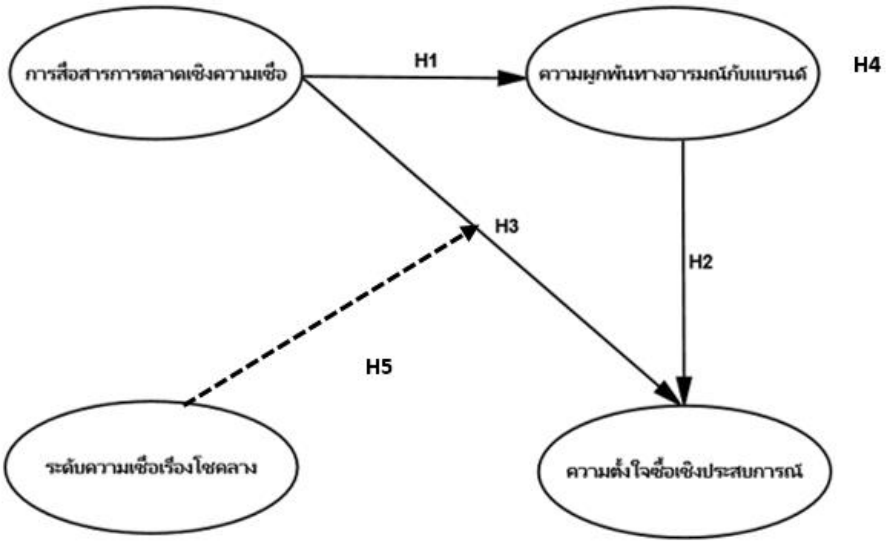
H2: ความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์

H3: การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์

H4: การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์โดยมีความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

H5: ระดับความเชื่อเรื่องโชคลางมีบทบาทกำกับความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อและความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีความแข็งแกร่งมากขึ้นในผู้บริโภคที่มีระดับความเชื่อเรื่องโชคลางสูง

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยสำรวจเชิงปริมาณ (Quantitative survey) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาการตลาดสายมูหรือการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อ ความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ ความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ และระดับความเชื่อเรื่องโชคลาง โดยอ้างอิงแบบจำลองสิ่งเร้า-กลไกภายใน-การตอบสนอง (S-O-R Model) พัฒนาโดย Mehrabian และ Russell (1974 อ้างถึงใน Wang et al., 2024: 2; ผู้นิพนธ์แปล)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริโภคที่รู้จักแบรนด์เคเอฟซี (KFC) ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน จึงเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) เนื่องจากไม่สามารถกำหนดโอกาสในการได้รับการคัดเลือกของผู้บริโภคแต่ละรายได้ การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างนั้นอ้างอิงคำแนะนำของ Hair et al. (2010; ผู้นิพนธ์แปล) ซึ่งแนะนำว่าจำนวนตัวอย่างสำหรับวิธีการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ควรมีขนาดตั้งแต่ 200 ตัวอย่างขึ้นไป ดังนั้น จำนวนตัวอย่างสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมในครั้งนี้จึงเท่ากับอย่างน้อย 200 ตัวอย่าง สำหรับวิธีการสุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกเฉพาะผู้บริโภคที่รู้จักแบรนด์เคเอฟซี และเคยเห็นแคมเปญ "กระเป๋าบักเก็ตโชคดี" ของเคเอฟซี เพื่อคัดกรองเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะและประสบการณ์ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้บริโภคที่รู้จักแบรนด์ เคเอฟซี ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยนี้ดำเนินการตั้งแต่เดือน มีนาคม 2569 ถึง เดือนกรกฎาคม 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามมีคำถามคัดกรองประกอบด้วย 1) เป็นผู้ที่รู้จักแบรนด์เคเอฟซี 2) เป็นผู้ที่เคยซื้อหรือใช้บริการร้านอาหารเคเอฟซี ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา และ 3) เป็นผู้ที่เคยเห็นหรือรับรู้แคมเปญ "กระเป๋าบักเก็ตโชคดี" ของเคเอฟซีซึ่งคำถามคัดกรองดังกล่าวจะทำให้กลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติเหมาะสมในการประเมินตัวแปรแฝงในกรอบแนวคิดการวิจัย ทั้งนี้ จากกรอบการวิจัยที่นำเสนอนั้นประกอบด้วยตัวแปรแฝงหลัก 4 ตัวแปร พัฒนาและปรับปรุงจากงานวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในอดีตให้เหมาะสมกับบริบทของการศึกษาในครั้งนี้ ดังแสดงในตารางที่ 1 โดยใช้มาตรวัดลิเคิร์ท (Likert Scale) 5 ระดับ โดยระดับ 1 เป็นระดับที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยน้อยที่สุดไปจนถึงระดับ 5 เป็นระดับที่เห็นด้วยมากที่สุด

ตารางที่ 1 มาตรวัดตัวแปรแฝงและแหล่งอ้างอิง

ตัวแปรแฝง	ลำดับ	ข้อคำถามมาตรวัด	แหล่งอ้างอิง
การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อ (Belief-Based Marketing Communication: BMC)	BMC1	แคมเปญนี้ใช้สัญลักษณ์หรือพิธีกรรมที่สื่อถึงความเป็นสิริมงคล	Brakus et al. (2009); Limna et al., (2025) (ผู้นิพนธ์แปล)
	BMC2	การสื่อสารของแคมเปญทำให้รู้สึกว่าเกี่ยวข้องกับโชคลาภหรือความเชื่อ	
	BMC3	แคมเปญนี้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อหรือโชคลางได้อย่างน่าสนใจ	
ความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ (Brand Emotional Attachment: BEA)	BEA1	ฉันรู้สึกผูกพันกับแบรนด์ KFC	Ghorbanzadeh & Rahehagh (2021) (ผู้นิพนธ์แปล)
	BEA2	ฉันมีความรู้สึกเชิงบวกต่อแบรนด์ KFC	
	BEA3	แบรนด์ KFC มีความหมายทางอารมณ์สำหรับฉัน	
	BEA4	ฉันรู้สึกเชื่อมโยงกับแบรนด์ KFC	
ความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ (Experiential Purchase Intention: EPI)	EPI1	ฉันอยากลองซื้อสินค้า KFC เพื่อสัมผัสประสบการณ์ความโชคดีของแคมเปญสายมูนี้	Brakus et al. (2009); Meng et al. (2026) (ผู้นิพนธ์แปล)
	EPI2	ฉันสนใจซื้อสินค้า KFC เพื่อประสบการณ์แตกต่างที่ได้รับจากแคมเปญสายมูนี้	
	EPI3	ฉันมีแนวโน้มจะซื้อสินค้า KFC เพื่อมีส่วนร่วมกับแคมเปญสายมูนี้	
	EPI4	ฉันอยากครอบครองกระเป๋าบักเก็ตที่ผ่านพิธีบวงสรวงนี้	
ระดับความเชื่อเรื่องโชคลาง (Superstitious Belief Levels: SBL)	SBL1	ฉันเชื่อว่าเครื่องรางหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถนำโชคมาได้	Sierra et al. (2015); Wiseman & Watt (2004) (ผู้นิพนธ์แปล)
	SBL2	ฉันเชื่อว่าโชคลางสามารถมีผลต่อชีวิตจริง	

	SBL3	ฉันมักทำสิ่งบางอย่างเพื่อเสริมโชค
	SBL4	ฉันให้ความสำคัญกับเรื่องดวงหรือสิริมงคล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลทางออนไลน์ผ่าน Google Forms โดยส่งลิงก์แบบฟอร์มในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับเพจหรือแฮชแท็กเกี่ยวกับการรีวิวอาหาร กลุ่มชุมชนคนรักไก่ทอด กลุ่มมูเตลู เป็นต้น และมีคำชี้แจงการตอบแบบสอบถามในหน้าแรกว่าข้อมูลจะไม่เปิดเผยเป็นรายบุคคลและรายงานผลการศึกษาวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบแบบจำลองการวัด จากนั้นจึงทดสอบสมมติฐานด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ต่อไป สำหรับการตรวจสอบความกลมกลืนและความสอดคล้องของแบบจำลองการวัด (Measurement Model) และแบบจำลองโครงสร้าง (Structural Model) นั้นใช้ค่าสถิติและเกณฑ์ดังต่อไปนี้ CMIN/DF ≤ 3.00, GFI ≥ 0.90, CFI ≥ 0.90 และ RMSEA ≤ 0.08 (Hair et al., 2010; ผู้นิพนธ์แปล)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากข้อมูลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างทางออนไลน์ผ่านกูเกิ้ลฟอร์ม มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 519 คน ไม่ผ่านคำถามคัดกรองจำนวน 127 คน ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์ผลการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 392 ตัวอย่าง โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.4 มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.2 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 86.7 ประกอบอาชีพพนักงานองค์กรเอกชน คิดเป็นร้อยละ 42.3 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,001 - 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.7

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การตรวจสอบแบบจำลองการวัด (Measurement model)

ผลการทดสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) พบว่าความกลมกลืนและความสอดคล้องของแบบจำลองการวัด อยู่ในเกณฑ์ดี (χ^2/df = 2.394, GFI = 0.94, CFI = 0.96, RMSEA = 0.06) นอกจากนี้ได้ทดสอบความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน และความเที่ยงตรงเชิงจำแนก ของตัวแปรแฝงในกรอบการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของตัวแปรแฝง

ตัวแปรแฝง	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	AVE	CR	Cronbach's alpha
การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อ (BMC)	0.64*** - 0.66***	0.49	0.70	0.70
ความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ (BEA)	0.65*** - 0.75***	0.69	0.80	0.75

ความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ (EPI)	0.73*** - 0.86***	0.51	0.75	0.86
ระดับความเชื่อเรื่องโชคลาง (SBL)	0.60*** - 0.82***	0.52	0.81	0.80

หมายเหตุ *** P-value < 0.001; Model fit indices: χ^2/df = 2.394, GFI = 0.94, CFI = 0.96, RMSEA = 0.06

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นหรือความเชื่อถือได้ของข้อมูล (Reliability Analysis) พบว่า มาตรวัดตัวแปรผ่านเกณฑ์ที่กำหนดโดยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) และค่าความเชื่อมั่นองค์ประกอบ (Composite Reliability: CR) ของตัวแปรแฝงทั้งหมดซึ่งมากกว่า 0.70 (Hair et al., 2010) ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent validity) พิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของแต่ละตัวแปรสังเกตได้มีค่ามากกว่า 0.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) และค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ย (Average Variance Extracted: AVE) ของตัวแปรแฝงจำนวน 3 ตัวแปรมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ 0.5 ซึ่งแสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent validity) (Hair et al., 2010; ผู้นิพนธ์แปล) อย่างไรก็ตามพบว่า ค่า AVE ของการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อ (BMC) ต่ำกว่าเกณฑ์โดยอยู่ที่ 0.49 แต่เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของ BMC มีค่ามากกว่า 0.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.64*** - 0.66***) จึงแสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงเหมือน ตลอดจนมีค่าความเชื่อมั่น (ค่า CR และ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค) ผ่านเกณฑ์ 0.70 แสดงว่ามาตรวัดของ BMC อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

สำหรับการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) ของตัวแปรแฝงด้วยวิธีการทดสอบความแตกต่างของค่าไคแสควร์ระหว่างตัวแปร (Chi-square Difference Test) ซึ่งหากค่าความแตกต่างของค่าไคแสควร์มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05) แสดงว่ามีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Zait & Bertea, 2011: 221-222; ผู้นิพนธ์แปล) ซึ่งจากผลการทดสอบ พบว่า ค่าความแตกต่างของค่าไคแสควร์ของตัวแปรในกรอบแนวคิดการวิจัยทั้ง 4 ตัวแปร มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงจำแนกของมาตรวัดในการศึกษาครั้งนี้

2. การทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมติฐานด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป AMOS พบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (χ^2/df = 2.624, GFI = 0.96, CFI = 0.97, RMSEA = 0.06) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (Hair et al., 2010; ผู้นิพนธ์แปล)

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลต่อความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (β = 0.82, p-value < .001) สรุปได้ว่า การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลต่อความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า ความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (β = .47, p-value < .001) สรุปได้ว่า ความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 พบว่า การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลต่อ

ความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (β = 0.34, p-value < .001) สรุปได้ว่า การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. การวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน

สำหรับการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่านความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่านของ Baron และ Kenny (1986: 1177; ผู้นิพนธ์แปล) โดยมีเกณฑ์การพิจารณา 4 ประการ ได้แก่ (1) ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรส่งผ่าน (2) ตัวแปรส่งผ่านมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม (3) ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม และ (4) การส่งผ่านแบบสมบูรณ์ (Full Mediation) เกิดขึ้นเมื่ออิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตามไม่มีนัยสำคัญทางสถิติภายหลังการควบคุมตัวแปรส่งผ่าน ดังนั้น การวิเคราะห์ครั้งนี้จึงกำหนดแบบจำลองการทดสอบจำนวน 3 แบบ เพื่อประเมินความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามขั้นตอนที่ Baron และ Kenny (1986: 1177; ผู้นิพนธ์แปล) เสนอไว้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 โมเดลการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน

โมเดล	**χ^2**	**df**	**χ^2diff**	**df diff**	**GFI**	**CFI**	**RMSEA**	**เกณฑ์***
			BMC – BEA – EPI					
โมเดล 1: BMC → BEA; BEA → EPI	102.746	37	โมเดลฐาน		.95	.96	.07	เงื่อนไขที่ 1 และ 2
โมเดล 2: BMC → EPI	16.927	11	-		.99	.99	.04	เงื่อนไขที่ 3
โมเดล 3: BMC → BEA; BEA → EPI; BMC → EPI	94.461	36	8.285**	1	.96	.97	.06	เงื่อนไขที่ 4

หมายเหตุ *Baron และ Kenny (1986: 1177; ผู้นิพนธ์แปล); **p-value < .05; BMC การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อ; BEA = ความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์; EPI = ความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าไคสแควร์ (Chi-square Difference Test) สำหรับโมเดลที่มีความสัมพันธ์แบบซ้อนกัน (Nested Models) ระหว่างโมเดลที่ 1 และโมเดลที่ 3 พบว่าทั้งสองโมเดลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < .05) ทั้งนี้ โมเดลสมการเชิงโครงสร้างทุกโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน

ความสัมพันธ์	ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง		
	โมเดล 1	โมเดล 2 (อิทธิพลทางตรง)	โมเดล 3 (อิทธิพลทางอ้อม)
BMC → BEA	0.85**		0.82**
BEA → EPI	0.78**		0.47**
BMC → EPI		0.74**	0.34**

หมายเหตุ **p-value < .05; BMC การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อ; BEA = ความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์; EPI = ความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์

ผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าเป็นไปตามเงื่อนไข 3 ประการแรกของ Baron และ Kenny (1986:1177; ผู้นิพนธ์แปล) นอกจากนี้ ภายหลังจากนำตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ ความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์เข้าสู่แบบจำลองพบว่า อิทธิพลของการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อที่มีต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < .05) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านบางส่วน (Partial Mediation) ในความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อและความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4

4. การวิเคราะห์ตัวแปรกำกับ

การวิเคราะห์ตัวแปรกำกับสำหรับกลุ่มผู้บริโภคเชื่อโชคลางระดับต่ำ กำหนดคะแนนเฉลี่ย 1.00-3.00 และกลุ่มเชื่อโชคลางระดับสูง กำหนดคะแนนเฉลี่ย 3.01-5.00 โดยพบว่าผู้บริโภคที่มีความเชื่อเรื่องโชคลางในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 91.3 ของกลุ่มตัวอย่างและผู้บริโภคที่มีความเชื่อระดับต่ำ ร้อยละ 8.7 ของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์แบบหลายกลุ่ม (Multi-Group Analysis) ด้วยโปรแกรมสถิติ AMOS พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างโมเดลที่กำหนดข้อจำกัดและโมเดลที่ไม่มีข้อจำกัด พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\Delta\chi^2$ = 8.220, df = 1, p-value = .004) แสดงให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องโชคลางมีบทบาทเป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อกับความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า สำหรับผู้บริโภคที่มีระดับความเชื่อเรื่องโชคลางสูง การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β = .40, p-value < .001) ขณะที่ผู้บริโภคที่มีระดับความเชื่อเรื่องโชคลางต่ำ ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (β = −.16, p-value = .378) ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อสามารถเพิ่มความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ได้เฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคที่มีความเชื่อเรื่องโชคลางในระดับสูง จึงยอมรับสมมติฐานที่ 5

ทั้งนี้ผลการทดสอบสมมติฐานทั้ง 5 สมมติฐานสามารถสรุปได้ในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน
H1: การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์	ยอมรับ

H2: ความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์	ยอมรับ
H3: การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์	ยอมรับ
H4: การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์โดยมีความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์เป็นตัวแปรส่งผ่าน	ยอมรับ (ตัวแปรส่งผ่านบางส่วน)
H5: ระดับความเชื่อเรื่องโชคลางมีบทบาทกำกับความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อและความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีความแข็งแกร่งมากขึ้นในผู้บริโภคที่มีระดับความเชื่อเรื่องโชคลางสูง	ยอมรับ

ทั้งนี้ สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาอิทธิพลทางอ้อมของการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ผ่านความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ในฐานะตัวแปรส่งผ่าน ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างและการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน พบว่า การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ผ่านความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ในฐานะตัวแปรส่งผ่านบางส่วน (Partial Mediation)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง พบว่า การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรกำกับระดับความเชื่อเรื่องโชคลางต่อความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อและความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ ผลการวิเคราะห์ตัวแปรกำกับโดยวิธีการวิเคราะห์แบบหลายกลุ่ม พบว่า ความเชื่อเรื่องโชคลางมีบทบาทเป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อกับความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ผ่านความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ในฐานะตัวแปรส่งผ่าน สอดคล้องกับแบบจำลอง S-O-R โดยที่การสื่อสารทางการตลาดที่สอดแทรกความเชื่อ สัญลักษณ์มงคล หรือความศรัทธา ในกรณีนี้คือแคมเปญบักเก็ตบวงสรวงทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้าภายนอก (S) ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองทางอารมณ์ต่อแบรนด์เคเอฟซี (O) อันเป็นสภาวะกลไกที่เกิดขึ้นในจิตใจของผู้บริโภคและนำไปสู่การตอบสนองเชิงพฤติกรรม (R) ที่ผู้บริโภคปรารถนาจะเข้าไปมีส่วนร่วมกับประสบการณ์ที่แบรนด์นำเสนอในลักษณะความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ ดังที่งานวิจัยเชิงประจักษ์ในอดีต (Wang et al., 2024: 1; ผู้นิพนธ์แปล) ระบุว่า สิ่งเร้าทางการตลาดสามารถส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผ่านปัจจัยด้านอารมณ์ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่าน ซึ่งผล การทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่าการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลต่อความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ผู้บริโภคมีแนวโน้มพัฒนาความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ที่สื่อสารคุณค่า

ที่สอดคล้องกับความเชื่อของตนได้มากกว่า รวมทั้งผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ที่พบว่า ความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อธิบายได้ว่าผู้บริโภคที่มีความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ในระดับสูง มีแนวโน้มแสวงหาประสบการณ์ร่วมกับแบรนด์และตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือเข้าร่วมกิจกรรมของแบรนด์มากกว่าผู้บริโภคที่มีความผูกพันต่ำ (Yuanita & Marsasi, 2022: 302; ผู้นิพนธ์แปล) สอดคล้องกับทฤษฎีความผูกพัน(Attachment Theory) ที่ระบุว่ามนุษย์มีการสร้างสายสัมพันธ์ทางอารมณ์กับบุคคลหรือสิ่งที่มีความสำคัญต่อตนเอง ผู้บริโภคสามารถพัฒนาความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ได้เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยเฉพาะเมื่อแบรนด์สามารถสะท้อนความเชื่อของผู้บริโภคได้ (Fournier, 1998: 334; ผู้นิพนธ์แปล) ความผูกพันดังกล่าวส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกผูกพันทางจิตใจซึ่งนำไปสู่การตอบสนองเชิงบวกได้ ตลอดจนจากการทดสอบการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน พบว่าความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์เป็นตัวแปรส่งผ่านบางส่วน (Partial Mediation) กล่าวคือ การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลโดยตรงต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์และยังส่งอิทธิพลทางอ้อมผ่านความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ซึ่งสะท้อนถึงความแข็งแกร่งของสายสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างผู้บริโภคกับแบรนด์

ทั้งนี้ ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลโดยตรงต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติด้วยเช่นกัน โดยแบรนด์ที่สามารถสื่อสารคุณค่าที่ผสานความเชื่อหรือสายมูเตลูจะทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้าทางการตลาดที่สร้างประสบการณ์ทางอารมณ์และเพิ่มคุณค่าเชิงประสบการณ์ให้แก่ผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคมองการซื้อสินค้าเป็นมากกว่าการได้รับประโยชน์เชิงหน้าที่ แต่เป็นการได้รับความสบายใจ ความหมายเชิงสัญลักษณ์และความเป็นสิริมงคล ส่งผลให้เกิดความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์เพิ่มขึ้น (Brakus et al., 2009: 52- 53; ผู้นิพนธ์แปล) โดยผู้บริโภคไม่ได้มองว่าเป็นการซื้อสินค้าธรรมดา แต่เป็นการซื้อ "ประสบการณ์ความสบายใจและสิริมงคล" ให้แก่ตนเอง อย่างไรก็ตาม อิทธิพลจากสิ่งเร้าไปสู่การตอบสนองดังกล่าวอาจไม่ได้เกิดขึ้นเท่ากันในผู้บริโภคทุกคน ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ระดับความเชื่อเรื่องโชคลางเป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อกับความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ โดยที่ผู้บริโภคที่มีระดับความเชื่อเรื่องโชคลางสูง การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ผู้บริโภคที่มีระดับความเชื่อเรื่องโชคลางต่ำ ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการสนับสนุนแนวคิดการคิดเชิงปาฏิหาริย์ (Magical Thinking Concept) ที่เป็นแนวคิดพื้นฐานของความเชื่อเรื่องโชคลาง โดยบุคคลที่ยึดถือความเชื่อดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โชคชะตา และความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่อยู่นอกเหนือหลักเหตุและผลตามวิทยาศาสตร์ บุคคลที่มีแนวโน้มการคิดเชิงปาฏิหาริย์สูงมักเชื่อมโยงวัตถุสัญลักษณ์ หรือพิธีกรรมบางอย่างเข้ากับความโชคดี ความสำเร็จ (Sierra et al., 2015: 561; ผู้นิพนธ์แปล) ดังนั้น ผู้บริโภคที่มีระดับความเชื่อเรื่องโชคลางสูงจะเชื่อมโยงกระเป๋าบักเก็ตรุ่นพิเศษที่บรรจุข้อความมงคลและยังจัดพิธีบวงสรวงโดยโหราจารย์ ก่อให้เกิดการตอบสนองต่อความตั้งใจซื้อต่อแคมเปญที่สะท้อนความเชื่อหรือความศรัทธาของตนที่มีอยู่เดิม

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การศึกษาครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์เชิงวิชาการโดยช่วยเติมเต็มองค์ความรู้ด้านการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคผ่านการอธิบายกลไกทางจิตวิทยาที่เชื่อมโยงการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อกับความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ ทั้งในเส้นทางอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมผ่านความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ใน

ฐานะตัวแปรส่งผ่าน นอกจากนี้ การศึกษายังบูรณาการแบบจำลองสิ่งเร้า–กลไกภายใน–การตอบสนอง (S–O–R) ทฤษฎีความผูกพัน (Attachment Theory) และแนวคิดการคิดเชิงปาฏิหาริย์ (Magical Thinking Concept) ภายใต้กรอบแนวคิดเดียว พร้อมทั้งยืนยันบทบาทของความเชื่อเรื่องโชคลางในฐานะตัวแปรกำกับที่ทำให้ผลของการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อแตกต่างกันระหว่างผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม กรอบแนวคิดที่นำเสนอจึงมีความครอบคลุมและแข็งแกร่งยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยและการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการตลาดสายมู (Muketing) ซึ่งยังได้รับการศึกษาอย่างจำกัดในวรรณกรรมการตลาดร่วมสมัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อส่งอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านความผูกพันทางอารมณ์กับแบรนด์ ดังนั้น ผู้บริหารแบรนด์ในประเทศไทยสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดการตลาดสายมู (Muketing) เป็นกลยุทธ์ในการสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างและเสริมคุณค่าให้แก่แบรนด์ โดยสื่อสารผ่านเรื่องราว ความเชื่อ และสัญลักษณ์ที่สามารถสร้างความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างผู้บริโภคกับแบรนด์ ซึ่งจะนำไปสู่ความตั้งใจซื้อที่สูงขึ้น จากผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบการสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อพบว่า ผู้บริโภครับรู้มากที่สุดว่าแคมเปญใช้สัญลักษณ์หรือพิธีกรรมที่สื่อถึงความเป็นสิริมงคล ($\bar{X}$ = 4.02) สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่เชื่อมโยงกับความเชื่อและความเป็นสิริมงคลมากกว่าการสื่อสารเชิงส่งเสริมการขายทั่วไป นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ตัวแปรกำกับยังพบว่า การสื่อสารการตลาดเชิงความเชื่อส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อเชิงประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคที่มีระดับความเชื่อเรื่องโชคลางสูง ขณะที่ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มผู้บริโภคที่มีระดับความเชื่อเรื่องโชคลางต่ำ อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีผู้บริโภคที่มีความเชื่อเรื่องโชคลางในระดับสูงถึงร้อยละ 91.3 จึงสะท้อนว่าตลาดผู้บริโภคไทยยังมีศักยภาพสูงสำหรับการพัฒนาแคมเปญการตลาดสายมู โดยเฉพาะการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีความเชื่อเรื่องโชคลางหรือให้ความสำคัญกับความเป็นสิริมงคล ดังนั้น แบรนด์ควรพัฒนาแคมเปญหรือการสื่อสารทางการตลาดที่สอดคล้องกับความเชื่อของผู้บริโภค เช่น การออกสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์รุ่นพิเศษที่ใช้เลขมงคล สีมงคล สัญลักษณ์แห่งความโชคดี เครื่องราง หรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความศรัทธา รวมถึงการสร้างประสบการณ์ผ่านกิจกรรมในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์หรือสถานที่ที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เป็นต้น ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้การตลาดสายมูควรคำนึงถึงความเหมาะสมของบริบททางวัฒนธรรม ความจริงใจของแบรนด์ และหลีกเลี่ยงการใช้ความเชื่อในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อผู้บริโภค เพื่อให้สามารถสร้างคุณค่าทางอารมณ์และการมีส่วนร่วมในแคมเปญกับแบรนด์ได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาด้านการตลาดสายมู (Muketing) ครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคลหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อทำความเข้าใจมุมมองของผู้บริโภคที่มีต่อการตลาดสายมูและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแคมเปญหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและความศรัทธาอย่างเหมาะสม โดยไม่ส่งเสริมความงมงาย นักวิจัยอาจประยุกต์กรอบแนวคิดในการศึกษานี้เพื่อศึกษากลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การทำการตลาดสายมูสำหรับผู้บริโภคในเจเนอเรชั่นที่มีความเชื่อและพฤติกรรมด้านความศรัทธาที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ผู้บริโภคกลุ่ม Gen Z มุ่งเน้นการขอพรเรื่องความรัก ผู้บริโภคกลุ่ม Gen Y มุ่งเน้นการขอพร

เรื่องการงานและการดำเนินชีวิต ส่วนผู้บริโภคกลุ่ม Gen X มักจะขอพรด้านโชคลาภและสุขภาพ (Marketeer Team, 2024) เป็นต้น โดยอาจศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบหลายกลุ่ม (Multi-Group Analysis) ซึ่งจะช่วยให้สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างด้านพฤติกรรมระหว่างกลุ่มได้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารอ้างอิง (References)

วิจัยกรุงศรี. (2567, 18 ธันวาคม). **มูเตลู : ผู้บริโภคไทยกับธุรกิจแห่งศรัทธา.** Analytics and Intelligence Research. https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/muteluh-2024 สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2569.

ศุภจิรา ศรีมีธรรม และ รัตนวดี เศรษฐจิตร. (2566). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดด้วยความเชื่อมูเตลูในยุคดิจิทัล. **วารสารนวัตกรรมสื่อและการสื่อสาร.** 2(1): 41-59. https://doi.org/10.60101/jimc2023.705.

Baron, R.M. & Kenny, D.A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. **Journal of Personality and Social Psychology**. 51(6): 1173-1182.

Brakus, J. J., Schmitt, B. H., & Zarantonello, L. (2009). Brand experience: What is it? How is it measured? Does it affect loyalty? **Journal of Marketing**. 73(3): 52-68. https://doi.org/10.1509/jmkg.73.3.52

Damisch, L., Stoberock, B., & Mussweiler, T. (2010). Keep your fingers crossed! How superstition improves performance. **Psychological Science**. 21(7): 1014-1020. https://doi.org/10.1177/0956797610372631

Fetscherin, M., Guzman, F., Veloutsou, C., & Cayolla, R. R. (2019). Latest research on brand relationships: Introduction to the special issue. **Journal of Product & Brand Management**. 28(2): 133-139.

Fournier, S. (1998). Consumers and their brands: Developing relationship theory in consumer research. **Journal of Consumer Research**. 24(4): 343-373.

Ghorbanzadeh, D., & Rahehagh, A. (2021). Emotional brand attachment and brand love: The emotional bridges in the process of transition from satisfaction to loyalty. **Rajagiri Management Journal**. 15(1): 16-38. https://doi.org/10.1108/RAMJ-05-2020-0024

Hair, J. F .Jr., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2010). **Multivariate data analysis**. 7th ed. Pearson Education.

Jang, T. (2024, October 18). **ตลาดมูเตลูในไทย 1.5 หมื่นล้าน โตขึ้นเพราะ Short Video**. Marketeer Online. https://marketeeronline.co/archives/383493. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2569.

KFC Facebook. (2569, 4 มกราคม). **ครั้งแรก! KFC บวงสรวงกระเป๋าบักเก็ตโชคดี**. https://www.facebook.com/kfcth. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2569.

Limna, P., Shaengchart, Y., Kraiwanit, T., Asanprakit, S., & Nivornusit, R. (2025). Muketing: The fusion of Mutelu and marketing in e-commerce Trends in Thailand's faith economy. **Frontiers in Communication**. 10. Article 1662524. https://doi.org/10.3389/fcomm.2025.1662524

Marketeer Team. (2024, September 26). **กระแส "มูเตลู" ครองใจ Gen Z สูงสุด TikTok อันดับ 1 ช่องสายมู.** Marketeer Online. https://marketeeronline.co/archives/378146. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2569.

Meng, L., Kou, S., Duan, S., Wang, Y., & Lü, K. (2026). Effect of human images in advertisements on consumers' experiential purchase intentions. **Journal of Advertising**. 55(2): 184-204. https://doi.org/10.1080/00913367.2024.2423158

Onyeke, K. J., Anukwe, G. I., & Iloka, C. B. (2024). The concept of experiential marketing: A comprehensive review. **Global Research Journal of Business Management**. 4(1): 1-11.

Risen, J. L. (2016). Believing what we do not believe: Acquiescence to superstitious beliefs and other powerful intuitions. **Psychological Review**. 123(2): 182-207.

Sierra, J. J., Hyman, M. R., Lee, B.-K., & Suh, T. (2015). Antecedents and consequences of extrinsic superstitious beliefs: A cross-cultural investigation. **Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics**. 27(4): 559-581. https://doi.org/10.1108/APJML-01-2015-0015

Wang, F., Wang, K., Han, Y., & Cho, J. H. (2024). Influences of design-driven FMCG on consumers' purchase intentions: A test of S-O-R model. **Humanities & Social Sciences Communications**. 11. Article 852. https://doi.org/10.1057/s41599-024-03362-1

Wiseman, R., & Watt, C. (2004). Measuring superstitious belief: Why lucky charms matter. **Personality and Individual Differences**. 37(8): 1533-1541. https://doi.org/10.1016/j.paid.2004.02.004

Yuanita, A. D., & Marsasi, E. G. (2022). The effect of brand attachment, brand experience, and self-image congruence on the purchase intention of luxury brand. **Jurnal Ekonomi Bisnis dan Kewirausahaan (JEBIK)**. 11(3): 292–310.

Zait, A. & Bertea, P. E. (2011). Methods for testing discriminant validity. **Management & Marketing**. 9(2): 217-224.

แนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยวในอนาคต

Strategic Directions for the Sustainable Development of Nakhon Phanom Airport to Support Its Future Transformation into a Major Tourism Destination

ชลิดา ช่วยสุข[1] อภิไทย แก้วจรัส[2]
Chalida Chuaysook, Apithai Kaewjarus

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืน 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืน และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยวในอนาคต เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณคือแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างผู้โดยสารท่าอากาศยานนครพนม จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 11 คน วิเคราะห์ด้วยกระบวนการลงรหัสและการวิเคราะห์แก่นสาระ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทัศนคติและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่าอากาศยานอย่างยั่งยืนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.75, S.D. = 0.41) 2) ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ความรู้ ด้านอารมณ์ ด้านพฤติกรรม และด้านการรับรู้ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว โดยด้านอารมณ์มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลสูงที่สุด (β = 0.366) และโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของแรงจูงใจได้ร้อยละ 50.40 และ 3) แนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 ด้านยุทธศาสตร์ ได้แก่ การสร้างรากฐานกายภาพและสิ่งแวดล้อม การยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงาน การสร้างประสบการณ์สะท้อนอัตลักษณ์พื้นที่ การเชื่อมโยงบทบาทสนามบินกับเศรษฐกิจจังหวัด และการพัฒนาธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนว่าท่าอากาศยานนครพนมควรถูกพัฒนาให้เป็นทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านการเดินทาง พื้นที่สร้างประสบการณ์ และกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดภายใต้กรอบความยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords) : แนวทางการพัฒนา; ท่าอากาศยาน; เมืองหลักทางการท่องเที่ยว

Received: 2026-06-26 Revised: 2026-09-21 Accepted: 2026-09-22

[1] นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวและการโรงแรม วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม Ph.D. Student in Tourism and Hotel Business Management, College of Tourism and Service Industry, Nakhon Phanom University. E-mail: 687090110101@npu.ac.th

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวและการโรงแรม วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม Lecturer, Doctor of Philosophy Program in Tourism and Hotel Business Management, College of Tourism and Service Industry, Nakhon Phanom University. E-mail: apithai@gmail.com

Abstract

This research aimed to 1) examine tourists' attitudes toward sustainable management at Nakhon Phanom Airport, 2) analyze factors influencing tourists' motivation toward its sustainable management, and 3) propose sustainable development guidelines for Nakhon Phanom Airport to support its future transformation into a major tourism destination. A mixed-methods design was employed. Quantitative data were collected via questionnaires from 400 airport passengers and analyzed using descriptive statistics and multiple linear regression. Qualitative data were gathered through in-depth interviews with 11 key informants and analyzed using coding and thematic analysis.

The findings revealed that: 1) tourists' overall attitudes and motivation toward the sustainable airport management were at a high level; 2) all four attitude dimensions cognitive, affective, behavioral, and perceptual exerted a significant positive influence on motivation, with the affective dimension showing the strongest effect (β = 0.366), the model explaining 50.40% of the variance; 3) sustainable development guidelines comprised five strategic areas: physical and environmental foundation-building, operational efficiency enhancement, identity-based experience creation, economic and tourism linkage, and governance and stakeholder participation. These findings suggest that Nakhon Phanom Airport should be developed not only as transportation infrastructure but also as an experiential space and a strategic driver of the province's tourism economy within a sustainability framework.

Keywords: Development Guidelines; Airport; Major Tourism Destination

บทนำ (Introduction)

การคมนาคมทางอากาศและท่าอากาศยานมีบทบาทสำคัญต่อการเชื่อมโยงผู้คน เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว ขณะเดียวกัน การพัฒนาท่าอากาศยานจำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ควบคู่กับประสิทธิภาพการให้บริการ แนวคิด Green Airport จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาท่าอากาศยานอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้โดยสาร (International Civil Aviation Organization, 2025; Santa et al., 2020; ผู้วิจัยแปล)

ประเทศไทยกำหนดให้การพัฒนาท่าอากาศยานเป็นส่วนหนึ่งของการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว โดยเฉพาะท่าอากาศยานภูมิภาคที่มีศักยภาพเชื่อมโยงจุดหมายปลายทางใหม่ ท่าอากาศยานนครพนมมีจำนวนเที่ยวบิน 3,237 เที่ยว และผู้โดยสาร 467,583 คนในปี พ.ศ. 2567 ขณะที่จังหวัดนครพนมมีนักท่องเที่ยวมากกว่า 2.22 ล้านคน และมีรายได้จากการท่องเที่ยว 4,093.39 ล้านบาท สะท้อนศักยภาพของท่าอากาศยานในการสนับสนุนการเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่ (กรมท่าอากาศยาน, 2568; กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2568)

งานวิจัยที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการบริหารพื้นที่เชิงพาณิชย์ นวัตกรรมการให้บริการ คุณภาพบริการ และความพึงพอใจของผู้โดยสาร โดยพบว่าการบริหารจัดการและคุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์

กับประสบการณ์และการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ (ชายชาญ แพเจริญ และคณะ, 2560; สิทธินนท์ ปานนิมิตจิตสมาน และคณะ, 2567; กุลนิดา กูลระวัง, 2565; ธีรพันธ์ สงวนวงศ์ และภูมิพัฒณ์พงศ์พฤฒิกุล, 2562) ขณะเดียวกัน การรับรู้และทัศนคติของผู้โดยสารมีส่วนสำคัญต่อการตอบสนองและการสนับสนุนแนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานอย่างยั่งยืน (Lu & Wang, 2018; Korba et al., 2023; Brosch, 2021; ผู้วิจัยแปล)

อย่างไรก็ตาม งานศึกษาที่บูรณาการ ทัศนคติของผู้โดยสารทั้งด้านการรับรู้ ความรู้สึก พฤติกรรม และการรับรู้เชิงภาพลักษณ์ เพื่ออธิบายแรงจูงใจต่อการพัฒนาท่าอากาศยานอย่างยั่งยืนยังมีจำกัด โดยเฉพาะในบริบทของท่าอากาศยานภูมิภาคที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้น การศึกษานี้จึงมุ่งวิเคราะห์ทัศนคติของผู้โดยสารที่มีต่อการพัฒนาท่าอากาศยานนครพนม ศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติที่ส่งผลต่อ แรงจูงใจ และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยวในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวในการจัดการท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืน
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยวในอนาคต

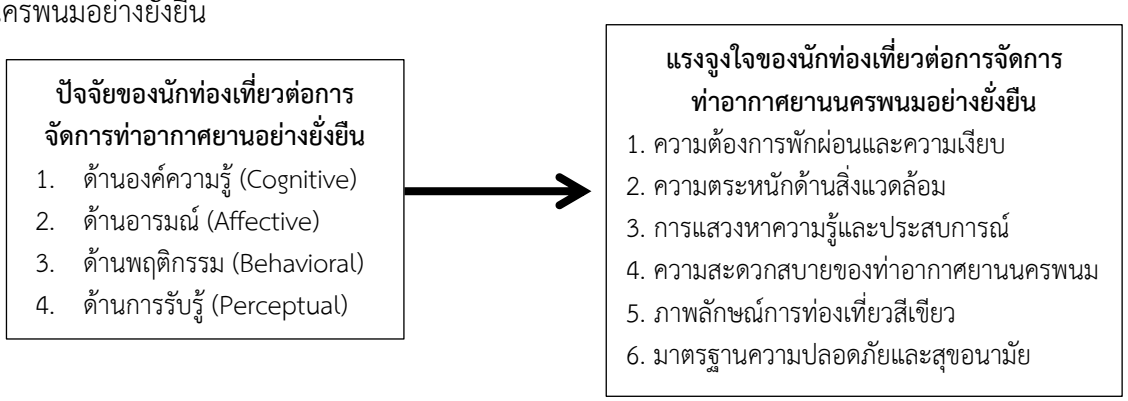
สมมติฐานการวิจัย (Research Hypotheses)

H1: ปัจจัยด้านองค์ความรู้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืน

H2: ปัจจัยด้านอารมณ์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืน

H3: ปัจจัยด้านพฤติกรรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืน

H4: ปัจจัยด้านการรับรู้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืนใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านองค์ความรู้ ครอบคลุมความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการบินสีเขียว (Fishbein & Ajzen, 1975; Korba et al., 2023; Lu & Wang, 2018; ผู้วิจัยแปล) ด้านอารมณ์ ครอบคลุมความรู้สึกและประสบการณ์ต่อสภาพแวดล้อมและการออกแบบท่าอากาศยาน (Abdel-Gayed et al., 2023; Brosch, 2021; Park & Ryu, 2019; ผู้วิจัยแปล) ด้านพฤติกรรม ครอบคลุมความตั้งใจและการสนับสนุนแนวปฏิบัติด้านความยั่งยืน (Crouse et al., 2024; Fishbein & Ajzen, 1975; Winter et al., 2021; ผู้วิจัยแปล) และด้านการรับรู้ ครอบคลุมการรับรู้คุณภาพบริการ ความสะดวก ความพึงพอใจ และสภาพแวดล้อมของท่าอากาศยาน (Adacher & Flamini, 2021; Bezerra & Gomes, 2016; ผู้วิจัยแปล) สำหรับด้านแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดแรงจูงใจของมนุษย์และแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว (Dann, 1981; Maslow, 1943; ผู้วิจัยแปล) ตลอดจนงานวิจัยด้านคุณภาพบริการและสิ่งแวดล้อมของท่าอากาศยาน (Bezerra & Gomes, 2016; Han et al., 2019; ผู้วิจัยแปล) ร่วมกับการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อนำผลไปสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยว ร่วมกับการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อนำไปสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยว

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยสายการบินพาณิชย์และใช้บริการท่าอากาศยานนครพนมในช่วง พ.ศ. 2568–2569 เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรของ Cochran (1953) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 384 คน และเก็บข้อมูลจริง 400 คน โดยใช้การสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) และมีคำถามคัดกรองเพื่อจำแนกนักท่องเที่ยวออกจากผู้โดยสารทั่วไป ทั้งนี้ ขนาดตัวอย่างมีความเหมาะสมต่อการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Hair et al., 2018; ผู้วิจัยแปล)

การวิจัยเชิงคุณภาพ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 11 คน ตามบทบาทและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับท่าอากาศยาน การบิน และการท่องเที่ยว ประกอบด้วยตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ 4 คน ได้แก่ ท่าอากาศยานนครพนม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดนครพนม สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครพนม และสำนักงานจังหวัดนครพนม ตัวแทนภาคเอกชน 5 คน ได้แก่ สายการบิน Thai AirAsia และ Thai Lion Air ผู้ประกอบการร้านอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ประกอบการรถเช่า และผู้ประกอบการร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ตัวแทนชุมชนท้องถิ่น **1** คน และ นักวิชาการ 1 คน โดยกำหนดรหัสผู้ให้ข้อมูลเป็น G1–G4 สำหรับภาครัฐ P1–P5 สำหรับภาคเอกชน C1 สำหรับชุมชน และ A1 สำหรับนักวิชาการ

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในพื้นที่ท่าอากาศยานนครพนม จังหวัดนครพนม

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำนวน 7 ข้อ 2) ทัศนคติต่อการจัดการท่าอากาศยานอย่างยั่งยืน 4 ด้าน จำนวน 16 ข้อ และ 3) แรงจูงใจในการเดินทาง จำนวน 18 ข้อ โดยส่วนที่ 2 และ 3 ใช้มาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ (5-point Likert scale) ตั้งแต่ 1 = น้อยที่สุด ถึง 5 = มากที่สุด ตัวอย่างข้อคำถาม ได้แก่ ด้านองค์ความรู้ “สนามบินสีเขียวช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” ด้านอารมณ์ “ประทับใจการตกแต่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” ด้านพฤติกรรม “ตั้งใจใช้บริการสนามบินนครพนมเมื่อเดินทาง” และด้านการรับรู้ “รับรู้การออกแบบพื้นที่เพื่อประหยัดพลังงาน” ส่วนแรงจูงใจ เช่น “รู้สึกสะดวกสบายเมื่อใช้บริการท่าอากาศยานนครพนม”

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ครอบคลุมประเด็นแนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืนและการเชื่อมโยงกับการเป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยว

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์เป็นรายข้อด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) มีค่าเท่ากับ 0.69 และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha) พบว่าแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.889 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทัศนคติต่อการจัดการท่าอากาศยานอย่างยั่งยืน ได้แก่ ด้านองค์ความรู้ 0.837 ด้านอารมณ์ 0.820 ด้านพฤติกรรม 0.877 และด้านการรับรู้ 0.889 ส่วนแรงจูงใจ ได้แก่ ความต้องการพักผ่อนและความเงียบสงบ 0.822 ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม 0.922 การแสวงหาความรู้และประสบการณ์ 0.898 ความสะดวกสบายของท่าอากาศยานนครพนม 0.835 ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวสีเขียว 0.852 และมาตรฐานความปลอดภัยและสุขอนามัย 0.883

สำหรับแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ด้วยดัชนี IOC เช่นเดียวกัน พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.72

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูล ณ อาคารผู้โดยสารท่าอากาศยานนครพนม ในเดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2569 และในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเผชิญหน้า มีการจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสองส่วนผู้วิจัยได้ดำเนินการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ HE69-056 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกพร้อมทั้งสิทธิที่ผู้ให้ข้อมูลพึงได้รับแก่กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม IBM SPSS Statistics โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) เพื่อทดสอบสมมติฐานทั้ง 4 ข้อ ด้วย

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยกระบวนการลงรหัส (Coding) และการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) โดยเรียบเรียงข้อมูลเชิงคุณภาพที่สำคัญ จัดกลุ่มข้อมูล สรุปและตีความความของข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัย (Research Results)

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเป็นเมืองหลักทางการท่องเที่ยวในอนาคต ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม 400 คน พบว่า นักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการจัดการท่าอากาศยานอย่างยั่งยืนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.75, S.D. = 0.41) โดยด้านการรับรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.88) รองลงมา ได้แก่ ด้านอารมณ์ ($\bar{X}$ = 3.77) ด้านพฤติกรรม ($\bar{X}$ = 3.74) และด้านองค์ความรู้ ($\bar{X}$ = 3.63) ส่วนแรงจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.96, S.D. = 0.37) โดยด้านมาตรฐานความปลอดภัยและสุขอนามัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.16) รองลงมา ได้แก่ ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวสีเขียว ($\bar{X}$ = 4.04) และความสะดวกสบาย ($\bar{X}$ = 4.00)

ผลการวิเคราะห์แก่นสาระจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 11 คน พบว่า ทัศนคติต่อการจัดการท่าอากาศยานอย่างยั่งยืนประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ องค์ความรู้ อารมณ์ พฤติกรรม และการรับรู้ โดยด้านองค์ความรู้สะท้อนความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ด้านอารมณ์สะท้อนความประทับใจจากความสะอาด ความเป็นระเบียบ และภาพลักษณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านพฤติกรรมสะท้อนการเลือกและสนับสนุนบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการรับรู้สะท้อนบทบาทของท่าอากาศยานในการสร้างภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ของจังหวัด

ตารางที่ 1 กระบวนการวิเคราะห์แก่นสาระของทัศนคติต่อการจัดการท่าอากาศยานอย่างยั่งยืน

ผู้ให้ข้อมูล	ข้อความหลักฐานจากการสัมภาษณ์	รหัสเบื้องต้น	หมวดหมู่	แก่นสาระ
G1	“นักท่องเที่ยวเริ่มเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการลดขยะและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า”	เข้าใจการลดขยะและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	ความรู้และความคาดหวังด้านความยั่งยืน	ด้านองค์ความรู้
G3	“ปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากขึ้น และคาดหวังให้สนามบินมีบทบาทในเรื่องนี้”	ความรู้เพิ่มขึ้นและคาดหวังบทบาทของสนามบิน	ความรู้และความคาดหวังด้านความยั่งยืน	ด้านองค์ความรู้

ผู้ให้ข้อมูล	ข้อความหลักฐานจากการสัมภาษณ์	รหัสเบื้องต้น	หมวดหมู่	แก่นสาระ
A1	“องค์ความรู้เป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การสร้างแรงจูงใจในเชิงคุณค่า”	ความรู้เป็นพื้นฐานของการประเมินคุณค่า	ความรู้และความคาดหวังด้านความยั่งยืน	ด้านองค์ความรู้
G2	“ถ้าสนามบินสะอาด เป็นระเบียบและดูใส่ใจสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวจะรู้สึกดีตั้งแต่ก้าวแรก”	ความสะอาดและความเป็นระเบียบสร้างความรู้สึกดี	ความรู้สึกและความประทับใจต่อสภาพแวดล้อม	ด้านอารมณ์
P1	“ภาพลักษณ์ของสนามบินมีผลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวอย่างมาก ถ้าดูดีจะสร้างความประทับใจทันที”	ภาพลักษณ์สร้างความประทับใจ	ความรู้สึกและความประทับใจต่อสภาพแวดล้อม	ด้านอารมณ์
P2	“ความรู้สึกที่มีลักษณะเชิงบวกมีผลต่อการตัดสินใจมากกว่าปัจจัยอื่นในบางกรณี”	ความรู้สึกเชิงบวกมีผลต่อการตัดสินใจ	ความรู้สึกและความประทับใจต่อสภาพแวดล้อม	ด้านอารมณ์
P3	“นักท่องเที่ยวบางกลุ่มเลือกใช้บริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น เลือกร้านที่ใช้บรรจุภัณฑ์ย่อยสลายได้”	เลือกบริการและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	การเลือกและสนับสนุนบริการที่ยั่งยืน	ด้านพฤติกรรม
P4	“มีแนวโน้มที่นักท่องเที่ยวจะสนับสนุนบริการที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น”	สนับสนุนบริการที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	การเลือกและสนับสนุนบริการที่ยั่งยืน	ด้านพฤติกรรม
C1	“นักท่องเที่ยวที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมจะมีพฤติกรรมที่สนับสนุนความยั่งยืนในพื้นที่”	ความตระหนักแสดงออกเป็นพฤติกรรมสนับสนุน	การเลือกและสนับสนุนบริการที่ยั่งยืน	ด้านพฤติกรรม
G4	“นักท่องเที่ยวมองว่าสนามบินเป็นตัวแทนของจังหวัด ถ้าจัดการดีจะสะท้อนภาพลักษณ์ที่ดีของพื้นที่”	สนามบินเป็นตัวแทนภาพลักษณ์จังหวัด	การรับรู้ภาพลักษณ์และคุณค่าของพื้นที่	ด้านการรับรู้
P5	“การมีสินค้าท้องถิ่นและการจัดการที่ดีทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้ถึงความยั่งยืนของพื้นที่”	สินค้าท้องถิ่นสื่อถึงความยั่งยืนของพื้นที่	การรับรู้ภาพลักษณ์และคุณค่าของพื้นที่	ด้านการรับรู้

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 11 คนสะท้อนว่า ทัศนคติต่อการจัดการท่าอากาศยานอย่างยั่งยืนประกอบด้วยความรู้และความคาดหวังต่อการดำเนินงานของท่าอากาศยาน ความรู้สึกที่เกิดจากสภาพแวดล้อมและการบริการ พฤติกรรมการเลือกสนับสนุนบริการที่รับผิดชอบต่อ

สิ่งแวดล้อม และการรับรู้ท่าอากาศยานในฐานะตัวแทนภาพลักษณ์ของจังหวัด แก่นสาระทั้ง 4 ด้านจึงร่วมกันอธิบายมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อทัศนคติของนักท่องเที่ยวได้อย่างเป็นระบบ

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลทั้ง 4 ด้านที่มีต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของนักท่องเที่ยวกับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว

ตัวแปร	ด้านองค์ความรู้	ด้านอารมณ์	ด้านพฤติกรรม	ด้านการรับรู้	แรงจูงใจของนักท่องเที่ยว
ด้านองค์ความรู้	1.000				
ด้านอารมณ์	.193**	1.000			
ด้านพฤติกรรม	.210**	.177**	1.000		
ด้านการรับรู้	.142**	.131**	.133**	1.000	
แรงจูงใจของนักท่องเที่ยว	.440**	.498**	.417**	.366**	1.000

หมายเหตุ: n=400, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2-tailed)

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ทัศนคติของนักท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยทัศนคติด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวสูงที่สุด (r=.498) รองลงมา ได้แก่ ด้านองค์ความรู้ (r=.440) ด้านพฤติกรรม (r=.417) และด้านการรับรู้ (r=.366) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .131-.210 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า .80 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง จึงไม่พบปัญหาภาวะพหุสัมพันธ์ร่วม และมีความเหมาะสมสำหรับนำเข้าสู่การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณต่อไป

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืน

ตัวแปร	B	S.E.	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	0.134	0.196	-	0.682	0.496	-	-
ด้านองค์ความรู้ (Cognitive)	0.231	0.030	0.281	7.599	<0.001	0.921	1.085
ด้านอารมณ์ (Affective)	0.312	0.031	0.366	9.971	<0.001	0.935	1.069
ด้านพฤติกรรม (Behavioral)	0.250	0.035	0.261	7.101	<0.001	0.928	1.077
ด้านการรับรู้ (Perceptual)	0.227	0.034	0.244	6.734	<0.001	0.960	1.041

Model Summary

R	R^2	Adjusted R^2	SE (est.)	F	Sig.	Durbin-Watson
0.710	0.504	0.499	0.26026	100.228	<0.001	1.942

จากตารางที่ 3 พบว่า แบบจำลองมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 100.228$, $p < .001$) โดยตัวแปรทั้ง 4 ด้านร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของแรงจูงใจได้ร้อยละ 50.40 ($R^2 = .504$) และทุกด้านมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) โดยเรียงลำดับน้ำหนักการพยากรณ์ ได้แก่ ด้านอารมณ์ ($\beta = .366$) ด้านองค์ความรู้ ($\beta = .281$) ด้านพฤติกรรม ($\beta = .261$) และด้านการรับรู้ ($\beta = .244$) จึงสนับสนุนสมมติฐาน H1–H4

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพสนับสนุนข้อค้นพบดังกล่าว โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญสะท้อนว่า ความประทับใจแรกพบจากความสะอาด ความเป็นระเบียบ และภาพลักษณ์ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างแรงจูงใจเชิงบวกตั้งแต่ก้าวแรกที่เข้าใช้บริการ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า "ถ้าสนามบินสะอาด เป็นระเบียบ และดูใส่ใจสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวจะรู้สึกดีตั้งแต่ก้าวแรก" (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ G2)

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3

จากการบูรณาการผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืนได้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ระบบกายภาพและสิ่งแวดล้อม 2) ประสิทธิภาพการดำเนินงานและคุณภาพบริการ 3) ประสบการณ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์พื้นที่ 4) การเชื่อมโยงเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว และ 5) ธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

แนวทางดังกล่าวมุ่งยกระดับโครงสร้างพื้นฐานตามแนวคิดท่าอากาศยานสีเขียว พัฒนาประสิทธิภาพและเทคโนโลยีการบริการ สร้างประสบการณ์ผ่านอัตลักษณ์ท้องถิ่น เชื่อมโยงท่าอากาศยานกับเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว และสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนท่าอากาศยานนครพนมให้เป็นทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านการเดินทาง พื้นที่สร้างประสบการณ์ และกลไกสนับสนุนเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ภายใต้กรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

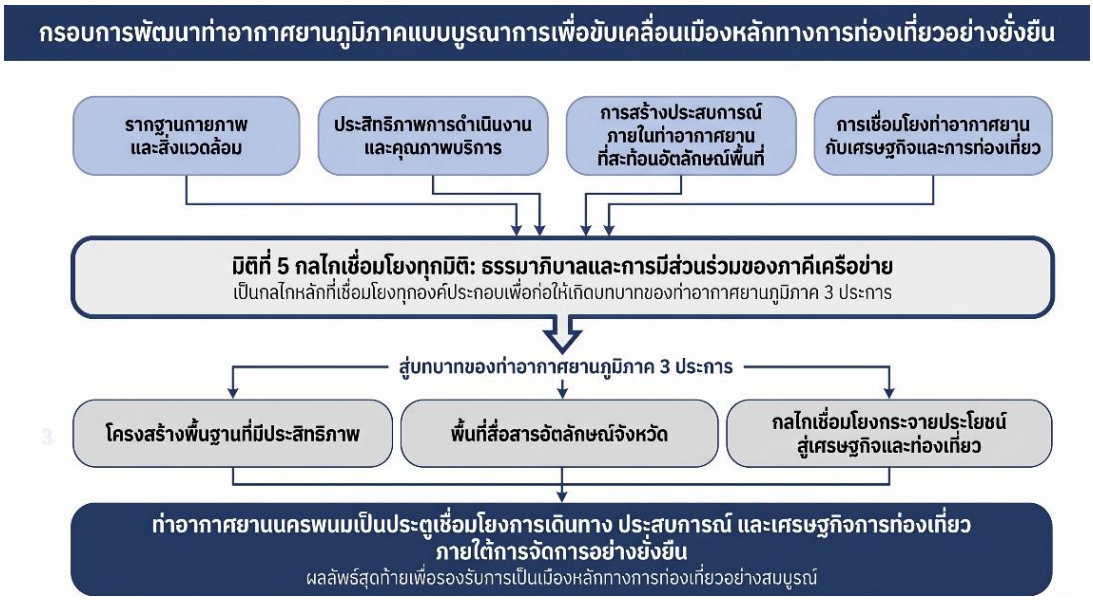
ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการจัดการท่าอากาศยานนครพนมอย่างยั่งยืนในระดับมาก สะท้อนความสำคัญของมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่ผู้โดยสารสามารถรับรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ความสะอาด การคัดแยกขยะ และการสื่อสารด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ Lu and Wang (2018; ผู้วิจัยแปล), Korba et al. (2023; ผู้วิจัยแปล) และแนวคิดท่าอากาศยานสีเขียวที่เน้นการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ผู้ใช้บริการ (Santa et al., 2020; ผู้วิจัยแปล)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ทัศนคติทั้ง 4 ด้านมีอิทธิพลเชิงบวกต่อแรงจูงใจ โดยด้านอารมณ์มีน้ำหนักการพยากรณ์สูงสุด ($\beta = .366$) รองลงมา ได้แก่ ด้านองค์ความรู้ ($\beta = .281$) ด้านพฤติกรรม ($\beta = .261$) และด้านการรับรู้ ($\beta = .244$) สะท้อนว่าแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวได้รับอิทธิพลจากทั้งความรู้และความรู้สึกต่อสภาพแวดล้อมและบริการของท่าอากาศยาน สอดคล้องกับ Brosch (2021; ผู้วิจัยแปล), Park and Ryu (2019; ผู้วิจัยแปล), Winter et al. (2021; ผู้วิจัยแปล), Crouse et al. (2024; ผู้วิจัยแปล), Adacher and Flamini (2021; ผู้วิจัยแปล) และ Bezerra and Gomes (2016; ผู้วิจัยแปล)

ข้อค้นพบสำคัญคือ ด้านการรับรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.88) แต่มีน้ำหนักการพยากรณ์ต่ำที่สุด (β = .244) ขณะที่ด้านองค์ความรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.63) แต่มีน้ำหนักการพยากรณ์สูงเป็นอันดับสอง (β = .281) แสดงว่า ระดับทัศนคติไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับน้ำหนักการพยากรณ์แรงจูงใจ ดังนั้น ควรยกระดับความรู้ด้านความยั่งยืนควบคู่กับการรักษาการรับรู้เชิงบวกของนักท่องเที่ยว (Lu & Wang, 2018; Korba et al., 2023; ผู้วิจัยแปล)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานนครพนมประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ กายภาพและสิ่งแวดล้อม ประสิทธิภาพการดำเนินงานและคุณภาพบริการ ประสบการณ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์พื้นที่ การเชื่อมโยงเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว และธรรมาภิบาลกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย สอดคล้องกับแนวคิดท่าอากาศยานสีเขียวและงานวิจัยด้านคุณภาพบริการท่าอากาศยาน (Santa et al., 2020; Adacher & Flamini, 2021; Bezerra & Gomes, 2016; ผู้วิจัยแปล) จึงควรพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐาน การบริการ ประสบการณ์ผู้โดยสาร และความร่วมมือของภาคีเครือข่ายควบคู่กัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ภาพที่ 2 กรอบการพัฒนาท่าอากาศยานภูมิภาคแบบบูรณาการ
ที่มา : ชลิดา ช่วยสุข, 2569

จากภาพที่ 2 แสดงกรอบการพัฒนาท่าอากาศยานภูมิภาคแบบบูรณาการประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) กายภาพและสิ่งแวดล้อม 2) ประสิทธิภาพการดำเนินงานและคุณภาพบริการ 3) ประสบการณ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์พื้นที่ 4) การเชื่อมโยงเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว และ 5) ธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยด้านที่ 5 ทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงทุกองค์ประกอบให้ดำเนินไปอย่างบูรณาการ

องค์ความรู้สำคัญ คือ ท่าอากาศยานภูมิภาคควรพัฒนาให้เป็นมากกว่าจุดรองรับการเดินทาง โดยทำหน้าที่เป็น โครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พื้นที่สร้างประสบการณ์และอัตลักษณ์ และกลไก

เชื่อมโยงเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน และยกระดับจังหวัดนครพนมสู่เมืองหลักทางการท่องเที่ยว

ข้อจำกัดของการวิจัย (Research Limitations)

การวิจัยครั้งนี้ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก เก็บข้อมูลเป็นเวลาเพียง 3 เดือน และศึกษาเฉพาะท่าอากาศยานนครพนม จึงอาจไม่ครอบคลุมความแปรปรวนของนักท่องเที่ยวตามฤดูกาล และมีข้อจำกัดในการอ้างอิงผลไปยังผู้ใช้บริการหรือท่าอากาศยานภูมิภาคแห่งอื่น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านอารมณ์และประสบการณ์ของผู้ใช้บริการเป็นลำดับแรก โดยเน้นความสะอาด ความเป็นระเบียบ และอัตลักษณ์ท้องถิ่น รวมถึงการสื่อสารมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมผ่านช่องทางดิจิทัล

1.2 ภาครัฐและเอกชนควรบูรณาการแนวทางการพัฒนา 5 ด้านเข้ากับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัด เพื่อยกระดับท่าอากาศยานนครพนมเป็นกลไกสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบท่าอากาศยานภูมิภาคที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อทดสอบและยืนยันความเที่ยงตรงของตัวแบบพยากรณ์

2.2 ควรขยายระเบียบวิธีวิจัยเป็นการศึกษาเชิงพยากรณ์ระยะยาว เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวในแต่ละฤดูกาล อันเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ที่ยืดหยุ่นและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

กุลนิดา กูลระวัง. (2565). คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารสายการบินไทยไลอ้อนแอร์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กรณีศึกษา เส้นทางการบินน่าน. **วารสารวิชาการการบิน การเดินทางและการบริการ.** 1(2): 41-60. https://so07.tci-thaijo.org/index.php/tft/article/view/2004

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2568). **รายงานสถิตินักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวระดับจังหวัด ประจำปี พ.ศ. 2567**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.mots.go.th/news/category/758. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2568

กรมท่าอากาศยาน. (2568). **รายงานสถิติการขนส่งทางอากาศประจำปี พ.ศ. 2567**. กระทรวงคมนาคม.

ชายชาญ แพเจริญ สุภัททา ปิณฑะแพทย์ ธีรวุฒิ บุณยโสภณ และ เอนก ธีระวิวัฒน์ชัย. (2560). การบริหารพื้นที่เชิงพาณิชย์ของท่าอากาศยานนานาชาติในประเทศไทย. **วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.** 27(1): 179-186. https://doi.org/10.14416/j.kmutnb.2015.12.005

ธีรพันธ์ สงวนวงศ์ และ ภูมิพัฒณ์ พงศ์พฤฒิกุล. (2562). รูปแบบคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานนานาชาติในประเทศไทย. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.** 15(2): 230-245. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pkrujo/article/view/242205

สิทธินนท์ ปานนิมิตจิตสมาน ภคมน โภคะธีรกุล ฐิติมา โห้ลำยอง และ เชาวฤทธิ์ เชาว์แสงรัตน. (2567). การจัดการนวัตกรรมการให้บริการผู้โดยสาร ของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ. **วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย.** 8(2): 559-673. https://doi.org/10.14456/jeir.2024.41

Abdel-Gayed, A. H., Hassan, T. H., Abdou, A. H., Abdelmoaty, M. A., Saleh, M. I., & Salem, A.E. (2023). Travelers' subjective well-being as an environmental practice: Do airport buildings' eco-design, brand engagement, and brand experience matter? **International Journal of Environmental Research and Public Health.** 20(2): 938. https://doi.org/10.3390/ijerph20020938

Adacher, L., & Flamini, M. (2021). Optimization of airport check-in service quality focused on operational costs and passengers' satisfaction. **PLOS ONE.** 16(8): Article e0253586. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0253586

Bezerra, G. C. L., & Gomes, C. F. (2016). Measuring airport service quality: A multidimensional approach. **Journal of Air Transport Management.** 53: 85-93. https://doi.org/10.1016/j.jairtraman.2016.02.001

Brosch, T. (2021). Affect and emotions as drivers of climate change perception and action: A review. **Current Opinion in Behavioral Sciences**. 42: 15–21. https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2021.02.001

Cochran, W. G. (1953). **Sampling techniques.** John Wiley & Sons.

Crouse, S. R., Box, S. C., Winter, S. R., & Rice, S. (2024). Support for green initiatives in aviation: A case study across American aviation consumers. **Journal of the Air Transport Research Society.** 2: Article 100020. https://doi.org/10.1016/j.jatrs.2024.100020

Dann, G. M. S. (1981). Tourist motivation: An appraisal. **Annals of Tourism Research.** 8(2): 187-219. https://doi.org/10.1016/0160-7383(81)90082-7

Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). **Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research.** Addison-Wesley.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2018). **Multivariate data analysis**. 8th ed. Cengage Learning.

Han, H., Lho, L. H., & Kim, H.-C. (2019). Airport green environment and its influence on visitors' psychological health and behaviors. **Sustainability.** 11(24): 7018. https://doi.org/10.3390/su11247018

International Air Transport Association. (2025). **Net zero carbon emissions by 2050: Fact sheet**. [Online]. Available https://www.iata.org/en/iata-repository/pressroom/fact-sheets/fact-sheet-iata-net-zero-resolution/Retrieved September 20, 2025.

Korba, P., Sekelová, I., Koščáková, M., & Behúnová, A. (2023). Passengers' knowledge and attitudes toward green initiatives in aviation. **Sustainability.** 15(7): Article 6187. https://doi.org/10.3390/su15076187

Lu, J.-L., & Wang, C.-Y. (2018). Investigating the impacts of air travellers' environmental knowledge on attitudes toward carbon offsetting and willingness to mitigate the environmental impacts of aviation. **Transportation Research Part D: Transport and Environment.** 59: 96-107. https://doi.org/10.1016/j.trd.2017.12.024

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. **Psychological Review.** 50(4): 370–396. https://doi.org/10.1037/h0054346

Park, J.-W., & Ryu, Y. K. (2019). Investigating the effects of airport servicescape on airpor users' behavioral intentions: A case study of Incheon International Airport Terminal 2 (T2). **Sustainability.** 11(15): Article 4171. https://doi.org/10.3390/su11154171

Santa, S. L. B., Ribeiro, J. M. P., Mazon, G., Schneider, J., Barcelos, R. L., & Guerra, J. B. S. O. de A. (2020). A Green Airport model: Proposition based on social anก environmental management systems. **Sustainable Cities and Society.** 59: Article 102160. https://doi.org/10.1016/j.scs.2020.102160

Winter, S. R., Crouse, S. R., & Rice, S. (2021). The development of "green" airports: Whic factors influence willingness to pay for sustainability and intention to act? A structural and mediation model analysis. **Technology in Society**. 65: Article 101576. https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2021.101576

ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน

Marketing Mix Factors Influencing the Purchase Decision of Milk Tea among Chinese consumers in Nanning, People's Republic of China

Shenggui Liang[1] ตระกูล จิตวัฒนากร[2] ภรณิษฐ์ อุบลนุช[3]
Shenggui Liang, Trakul Chitwattanakorn, Pallanit Ubonnuch

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง 2) ศึกษาการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง 3) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง และ 4) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมการซื้อชานมส่วนใหญ่เลือกซื้อชานมตรา Mixue นิยมชานมรสชาติเข้มข้น มีกลิ่นชาเข้มข้น เหตุผลในการซื้อมีราคาเหมาะสม ซื้อชานมครั้งละ 2 แก้ว ความถี่ในการซื้อประมาณ 1–2 ครั้งต่อสัปดาห์ ขนาดบรรจุภัณฑ์ขนาดกลาง และซื้อชานมจากร้านค้าที่ตั้งอยู่ภายในห้างสรรพสินค้า 2) การตัดสินใจซื้อชานมภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านมีความต้องการทดลองดื่มชานมเมื่อรับรู้ถึงความน่าสนใจของสินค้า รองลงมา ท่านมีแนวโน้มแนะนำชานมให้ผู้อื่น และน้อยที่สุดคือความสะดวกในการเข้าถึงสินค้า 3) ส่วนประสมทางการตลาด ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกระบวนการ รองลงมา ด้านบุคลากร และน้อยที่สุด คือ ด้านราคา และ 4) ส่วนประสมทางการตลาดทุกด้านส่งผลทางบวกกับการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน โดยด้านกระบวนการ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านลักษณะทางกายภาพ ตามลำดับ

คำสำคัญ (Keywords): ส่วนประสมทางการตลาด; การตัดสินใจซื้อชานม; ผู้บริโภคชาวจีน

Received: 2026-09-10 Revised: 2026-10-07 Accepted: 2026-10-11

[1] นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการพัฒนาธุรกิจและทุนมนุษย์) มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, Student Master of Arts (Business and Human Capital Development) North Bangkok University, E-mail: siripong.paen@northbkk.ac.th

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการพัฒนาธุรกิจและทุนมนุษย์) มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, Advisor Master of Arts (Business and Human Capital Development) North Bangkok University, E-mail: trakul.ch@northbkk.ac.th

[3] อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการพัฒนาธุรกิจและทุนมนุษย์) มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, Advisor Master of Arts (Business and Human Capital Development) North Bangkok University, E-mail: Pallanit.ub@northbkk.ac.th

Abstract

This research article aimed to: (1) examine the milk tea purchasing behavior of Chinese consumers in Nanning; (2) investigate their milk tea purchase decisions; (3) examine their perceptions of the 7Ps marketing mix; and (4) determine the marketing mix factors affecting their milk tea purchase decisions. This study employed a quantitative research design. The sample consisted of 400 Chinese consumers. Data were collected using a questionnaire and analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis.

The findings revealed that: (1) most consumers purchased Mixue milk tea and preferred milk tea with a rich taste and strong tea aroma. The main reason for purchasing milk tea was its reasonable price. Consumers typically purchased two cups per transaction, once or twice weekly. They preferred medium-sized cups and typically purchased milk tea from shopping mall outlets. (2) Overall, consumers' milk tea purchase decisions were high. The highest-rated factor was the desire to try milk tea after recognizing its appeal, followed by the likelihood of recommending it to others. Product accessibility had the lowest mean score. (3) Overall, the 7Ps marketing mix was rated highly, with process receiving the highest mean score, followed by people, while price received the lowest. (4) All 7Ps marketing mix dimensions were positively correlated with Chinese consumers' milk tea purchase decisions at the .01 significance level. Process showed the strongest correlation, followed by promotion, product, and physical evidence.

Keywords: Marketing Mix; Decision to Purchase Milk Tea; Chinese consumers

บทนำ (Introduction)

ธุรกิจเครื่องดื่มชาในประเทศจีน เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญทั้งในเชิงวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ โดยมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน ชามีแหล่งกำเนิดจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นชนชาติแรกที่มีการดื่มชาและมีประวัติศาสตร์ชาอย่างยาวนานมากกว่า 4,000 ปี โดยจีนเป็นประเทศแรกที่เริ่มนำชามาทำเป็นเครื่องดื่มเมื่อกว่า 2,000 ปีที่แล้ว จากนั้นความนิยมในการดื่มน้ำชาได้แพร่กระจายไปทั่วโลก (สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2566) และได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพ เครื่องดื่มชามีรสชาติเฉพาะตัวของใบชา ซึ่งอุดมไปด้วยสารสำคัญจากชาธรรมชาติ เช่น โพลีฟีนอล (Polyphenols) และคาเฟอีน ถือเป็นเครื่องดื่มที่มีประโยชน์หลากหลาย เช่น ให้ความสดชื่นและมีคุณค่าทางโภชนาการ ความเป็นวัฒนธรรมและประโยชน์ต่อสุขภาพทำให้เครื่องดื่มชามีบทบาทสำคัญเพิ่มขึ้นในตลาดเครื่องดื่มของจีน รายงานการวิเคราะห์ตลาดเครื่องดื่มชาของจีนปี 2567 - 2572 ระบุว่าในปี 2567 ตลาดเครื่องดื่มชาของจีนมีมูลค่ามากกว่า 3,548 ล้านหยวน เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 6 คาดการณ์ว่าตลาดจะเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มทะลุมูลค่า 4,000 ล้านหยวน ภายในปี 2571 (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง, 2568) แสดงให้เห็นถึงอัตราการเติบโตที่มั่นคง ผู้ประกอบการจึงพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างต่อเนื่อง เช่น ชาผลไม้ ซึ่งในปี ค.ศ. 2019 มีมูลค่าตลาดประมาณ 417.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และคาดว่าจะเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 10.2 ต่อปี จนมีมูลค่าสูงถึง 909.5 ล้านดอลลาร์

สหรัฐในปี ค.ศ. 2027 (Grand View Research, 2024; ผู้วิจัยแปล) แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนถึงบทบาทของนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า นอกจากนี้ อุตสาหกรรมชายังมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของจีนในภาพรวม จีนยังคงครองตำแหน่งผู้ผลิตชารายใหญ่ที่สุดของโลก โดยมีสัดส่วนผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 43.2 ของยอดรวมทั่วโลก หรือคิดเป็นปริมาณ 2.6 ล้านตันในปี 2018 และยังเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่เป็นอันดับสองในปีเดียวกัน ด้วยปริมาณการส่งออก 360,700 ตัน นอกจากนี้ จีนยังเป็นผู้บริโภคชารายใหญ่ที่สุด โดยมีสัดส่วนการบริโภคเกือบถึงร้อยละ 40 ของปริมาณการบริโภคทั่วโลก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในด้านการจ้างงานและการสร้างรายได้ของประชาชน (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2020; ผู้วิจัยแปล) อีกทั้งข้อมูลล่าสุดยังระบุว่า จีนยังคงตอกย้ำความเป็นผู้นำตลาดชาโลก โดยมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ชาและสารสกัดจากชา ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2025 เพิ่มขึ้นเป็น 1,810.88 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ (กว่า 57.71 ล้านล้านบาท) ขยายตัว 5.88% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2023 (เปรียบเทียบระยะ 2 ปี) แม้ตลาดสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดจะปรับตัวลดลงเหลือ 215.63 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ (กว่า 6.87 ล้านล้านบาท) หรือ 11.91% ของการส่งออกทั้งหมด ลดลง 10.71% แต่การเติบโตในตลาดเอเชียช่วยชดเชยได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเวียดนาม ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง 19.37% และฮ่องกง ที่ขยายตัว 9.89% ขณะเดียวกัน ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ยังคงเป็นตลาดสำคัญ แม้อัตราการเติบโตจะทรงตัว ส่งผลให้ภาพรวมการค้าชาของจีนยังคงขยายตัวและสะท้อนศักยภาพในการกระจายตลาดและรักษาตำแหน่งผู้ส่งออกชารายใหญ่ของโลก (สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยเหมิน, 2568)

ตลาดเครื่องดื่มชามีแนวโน้มการเติบโตสูง (สปริงนิวส์, 2569) โดยในช่วงปี ค.ศ. 2026–2033 อุตสาหกรรมชานมมีแนวโน้มเข้าสู่ช่วงเปลี่ยนผ่านสำคัญ ท่ามกลางการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงทั้งในประเทศจีนและตลาดต่างประเทศ ผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ควบคู่กับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล บริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน และยกระดับประสบการณ์การซื้อและการบริโภค แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชานมมีบทบาททั้งในฐานะเครื่องดื่มและสื่อกลางในการถ่ายทอดอัตลักษณ์และภาพลักษณ์ของตราสินค้า การแข่งขันในอุตสาหกรรมจึงครอบคลุมทั้งด้านรสชาติ เทคโนโลยี การตลาด การบริการ และประสิทธิภาพของห่วงโซ่อุปทาน (ไทยแฟรนไชส์เซ็นเตอร์, 2025) ความนิยมของชานมในระดับโลกมีปัจจัยสนับสนุนจากรสชาติ ความหอมหวาน และเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความชื่นชอบของผู้บริโภค (ชนิกานต์ คำหอมกุล, 2566) ซึ่งช่วยผลักดันให้ธุรกิจชานมขยายตัวอย่างต่อเนื่อง (กรุงศรีเพลินเพลิน, 2567)

ภายใต้การเติบโตดังกล่าว ธุรกิจชานมในจีนยังเผชิญกับปัญหาทางการตลาดหลายประการที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืนของธุรกิจ เมื่อพิจารณาตามแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดในระดับมาก ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านพนักงาน/บุคลากร และด้านการให้บริการ/กระบวนการในระดับปานกลาง โดยความชื่นชอบ รสชาติ และรายการส่งเสริมการขายเป็นเหตุผลสำคัญของการเลือกซื้อชานม ปัจจัยแต่ละด้านล้วนมีความสำคัญต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (กนกวรรณ ดวงแก้ว, 2564: 125–134) ดังนั้น ผู้ประกอบการชานมในจีนจึงจำเป็นต้องสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ พัฒนาเครื่องดื่มที่ตอบสนองกระแสรักสุขภาพ กำหนดราคาอย่างเหมาะสม ขยายช่องทางจำหน่ายอย่างมีประสิทธิภาพ และนำเทคโนโลยีมาเชื่อมโยงการตลาดกับการบริหารห่วงโซ่อุปทาน เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้บริโภคและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ธุรกิจชานมในประเทศจีนแม้มีศักยภาพในการเติบโตสูง แต่ยังเผชิญความท้าทายด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ซึ่งมีความสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีนในเมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเลือกพื้นที่ดังกล่าวเนื่องจากเป็นเมืองเอกของเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง มีบทบาทเชื่อมโยงความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับอาเซียน และเป็นสถานที่จัดงานมหกรรมจีน–อาเซียนอย่างต่อเนื่อง (ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน, 2568) การศึกษาครั้งนี้มุ่งให้ได้ข้อมูลสำหรับพัฒนากลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค สร้างความแตกต่างของสินค้า เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสนับสนุนความยั่งยืนของธุรกิจในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

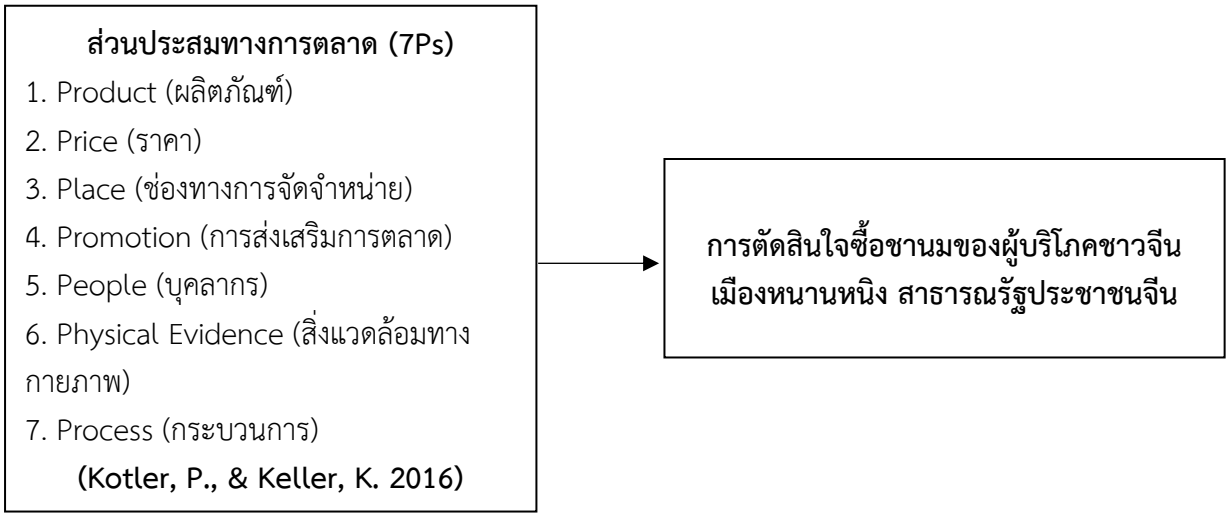
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจการซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน
3. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน
4. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน

สมมุติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีนเมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ในการศึกษาครั้งนี้ได้พัฒนากรอบแนวคิดโดยการประยุกต์จากทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และมีตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม (questionnaire) โดยมีวิธีการดำเนินวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้ศึกษาส่วนประสมการตลาด 7Ps ของผู้บริโภคชานมชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้แก่ Product (ผลิตภัณฑ์) Price (ราคา) Promotion (การส่งเสริมการตลาด) Place (ช่องทางการจัดจำหน่าย) People (บุคลากร) Process (กระบวนการ) Physical Evidence (สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ) นอกจากนี้ยังศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้อ แนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภค รวมถึงทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนกรอบแนวคิดในการศึกษา

1.2 ของเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชากร คือ ผู้บริโภคชาวจีนที่อาศัยอยู่ในเมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน และเคยซื้อหรือบริโภคชานม โดยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริโภคชานมชาวจีนเมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยจึงได้ใช้การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชากร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยไม่ทราบจำนวนประชากร (Cochran, 1977 อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543: 131) โดยในแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ผ่าน google form ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non probability Sampling) โดยการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลา เมษายน 2569 ถึง สิงหาคม 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2.2 ร่าง และเขียนข้อความตามขอบเขตเนื้อหาของแบบสอบถามส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยแบ่งเป็น 5 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ และระดับการศึกษา ลักษณะข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check-List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับพฤติกรรมการซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน ลักษณะข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check-List)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน ในรูปมาตราลิเคอร์ท (Likert Scale) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

ตอนที่ 4 แบบสอบถามระดับส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ของผู้บริโภคชานมชาวจีน ในรูปมาตราลิเคอร์ท (Likert Scale) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.3 จัดทำแบบสอบถามส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน ให้อยู่ในรูปแบบที่สมบูรณ์

2.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนที่แต่งตั้งขึ้นเป็นผู้พิจารณาความเห็นและให้คะแนน ตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยทำการตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) เมื่อนำค่าคะแนนมาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Item - objective congruence index : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเท่ากับ 0.67 แสดงว่าข้อคำถามสามารถวัดหรือเป็นตัวแทนของความมุ่งหมายของการวิจัยที่ต้องการวัดได้

2.5 ทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ได้ถูกสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient) ของ Cronbach (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555: 45) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 แล้วปรับปรุงเพื่อให้ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

2.6 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้วิธีสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไปปรากฏว่าข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อโดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2-0.8

2.7 ปรับปรุงเครื่องมือให้ถูกต้องชัดเจน และจัดพิมพ์เครื่องมือเพื่อนำไปเก็บข้อมูลใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยผู้วิจัยทำการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน จากแบบสอบถามผ่าน Wenjuanxing-Questionnaire Star ที่ลงรหัสเรียบร้อยแล้วไปยังกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับมา ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนทั้งข้อมูล แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาจัดหมวดหมู่ จากนั้นบันทึกข้อมูลของแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคล โดยใช้สถิติบรรยาย ประกอบตารางและความเรียง

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีนโดย ใช้สถิติบรรยาย ประกอบตารางและความเรียง

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน มีเกณฑ์ในการแปลผลของจอห์น ดับบลิว เบสท์ (John W. Best, 1977: 190 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2535: 100)

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ของผู้บริโภคชาวจีน มีเกณฑ์ในการแปลผลของจอห์น ดับบลิว เบสท์ (John W. Best, 1977: 190 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2535: 100)

4.5 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเชิงสถิติ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคล และพฤติกรรมการซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน

5.2 การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้อธิบายค่าเฉลี่ย พิจารณาจากคะแนนของคำตอบ ซึ่งเป็นการวัดระดับการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน และส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ของผู้บริโภคชาวจีน

5.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีนเมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน แตกต่างกัน โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Correlation Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมการซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการซื้อชานม ดังนี้ ด้านตราสินค้า เลือกซื้อชานมตรา Mixue มากที่สุด จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46.25 ด้านรสชาติ ผู้บริโภคนิยมชานมที่มีรสชาติเข้มข้นของชามากที่สุด จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 ด้านกลิ่นนิยมกลิ่นชาเข้มข้น จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.25 ด้านเหตุผลในการเลือกซื้อ ส่วนใหญ่เลือกซื้อชานมเนื่องจากเห็นว่ามีราคาเหมาะสม จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 73.25 ด้านปริมาณการซื้อส่วนใหญ่มีปริมาณการซื้อเฉลี่ยครั้งละ 2 แก้ว จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.75 ด้านความถี่ของการซื้อบริโภคส่วนใหญ่ซื้อชานมเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 ด้านขนาดบรรจุภัณฑ์ ส่วนใหญ่นิยมเลือกซื้อชานมขนาดกลาง (Medium) ประมาณ 500 มิลลิลิตร (16 ออนซ์) จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 69.75 ด้านช่องทางการซื้อส่วนใหญ่นิยมซื้อชานมจากร้านค้าที่ตั้งอยู่ภายในห้างสรรพสินค้า จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 68.50

2. ผลการศึกษาการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน

พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.53, S.D.= 0.788) เมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านมีความต้องการทดลองดื่มชานมเมื่อรับรู้ถึงความน่าสนใจของสินค้า อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, S.D.= 0.791) รองลงมา ท่านมีแนวโน้มแนะนำชานมให้ผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.57, S.D.= 0.733) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความสะดวกในการเข้าถึงสินค้า มีผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของท่าน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.50, S.D.= 0.805) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน

พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.68, S.D.= 0.833) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.87, S.D.= 0.865) รองลงมา ด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.78, S.D.= 0.995) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านราคา อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.59, S.D.= 0.792) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

(1) ด้านผลิตภัณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.66, S.D.= 0.843) เมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ชานมมีรสชาติอร่อยตรงตามความต้องการของท่าน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.91, S.D.= 0.715) รองลงมา ตราสินค้ามีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.71, S.D.= 0.835) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บรรจุภัณฑ์มีความสวยงามและสะดวกต่อการบริโภคแบบพร้อมดื่ม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.49, S.D.= 0.901) ตามลำดับ

(2) ด้านราคา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.59, S.D.= 0.793) เมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ราคามีความสามารถในการแข่งขันเมื่อเทียบกับตราสินค้าอื่น อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.75, S.D.= 0.692) รองลงมา ได้แก่ ราคามีความคุ้มค่าเมื่อพิจารณาร่วมกับประสบการณ์โดยรวมที่ได้รับ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.74, S.D.= 0.812) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ราคามีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับคุณภาพหรือคุณค่าที่ได้รับ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.41, S.D.= 0.885) ตามลำดับ

(3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.67, S.D.= 0.645) และเมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีช่องทางการสั่งซื้อหลายช่องทางในการสั่งซื้อ (เช่น หน้าร้าน และเดลิเวอรี) อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.76, S.D.= 0.621) รองลงมา มีการจัดแสดงสินค้า ณ จุดขายที่ช่วยให้หาสินค้าได้ง่าย อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.71, S.D.= 0.593) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สามารถหาร้านจำหน่ายชานมได้สะดวก อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.60, S.D.= 0.792) ตามลำดับ

(4) ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.62, S.D.= 0.689) และเมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการแนะนำเมนูใหม่ในช่วงเทศกาล เช่น วันคริสต์มาส หรือวันตรุษจีน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.69, S.D.= 0.645) รองลงมา ท่านให้ความสำคัญกับโปรโมชั่น เช่น ส่วนลด หรือซื้อ 1 แถม 1 ในการตัดสินใจซื้อ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.68, S.D.= 0.632) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การรีวิวหรือคำแนะนำจากผู้มีอิทธิพล (Influencer) หรือผู้ใช้งานในโซเชียล มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของท่าน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.46, S.D.= 0.812) ตามลำดับ

(5) ด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.78, S.D.= 0.992) และเมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พนักงานมีความเป็นมืออาชีพและสามารถสร้างความประทับใจในการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.97, S.D.= 1.013) รองลงมา พนักงานใส่ใจและให้ความสำคัญกับความต้องการของลูกค้าเป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.94, S.D.= 0.844) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พนักงานมีความรวดเร็วและตรงต่อเวลาในการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, S.D.= 1.062) ตามลำดับ

(6) ด้านลักษณะทางกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.87, S.D.= 0.862) และเมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ร้านชานมมีการตกแต่งร้านที่สวยงามและมีเอกลักษณ์ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.08, S.D.= 1.141) รองลงมา ภาพลักษณ์โดยรวมของร้าน (เช่น ป้ายร้าน โลโก้ การจัดร้าน) มีความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.88, S.D.= 0.755) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บรรยากาศ

ภายในร้านมีความสะอาด น่านั่ง และสร้างความประทับใจ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.73, S.D.= 0.795) ตามลำดับ

(7) ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.87, S.D.= 0.865) และเมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ร้านมีระบบการจัดส่งสินค้าที่สะดวกและหลากหลาย อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.95, S.D.= 0.832) รองลงมาร้านมีจำนวนพนักงานเพียงพอต่อการให้บริการลูกค้า อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.89, S.D.= 0.898) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ร้านมีระบบการแก้ไขข้อมูลหรือปัญหาให้ลูกค้าได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.77, S.D.= 0.856) ตามลำดับ

4. ผลการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน

พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปลอิสระทั้งหมดสมารถอธิบายทั้งหมด ความแปรปรวนของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ร้อยละ 29.70 (R square = 0.297) โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเท่ากับ F=25.064 และมีค่า p <.001 แสดงว่า โดเดลมีความเหมาะสมและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านกระบวนการ (X7) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสูงที่สุด (r = .701) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด (X4) (r = .668) ด้านผลิตภัณฑ์ (X1) (r = .624) และด้านลักษณะทางกายภาพ (X6) (r = .598) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า หากผู้บริโภครับรู้ถึงคุณภาพของกระบวนการให้บริการ การส่งเสริมการตลาด และผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้น จะส่งผลให้การตัดสินใจซื้อชานมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีนที่ตัดสินใจซื้อชานม พบว่า ผู้บริโภคชาวจีนในเมืองหนานหนิงส่วนใหญ่เลือกด้านตราสินค้า โดยซื้อชานมตรา Mixue มากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าและการรับรู้คุณค่าของตราสินค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ทั้งนี้ ตราสินค้าที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง มีภาพลักษณ์ที่ดี มีมาตรฐานด้านคุณภาพ และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค ย่อมมีแนวโน้มที่จะได้รับการเลือกซื้อมากกว่าตราสินค้าอื่น นอกจากนี้ การขยายสาขาอย่างต่อเนื่อง การสร้างการรับรู้ตราสินค้า และการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในประเทศจีน ยังช่วยเสริมสร้างคุณค่าตราสินค้า และเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขัน ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจและตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรภัทร ขวัญมงคล และธัญนันท์ บุญอยู่ (2567: 151-162) พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าในด้านคุณสมบัติ คุณประโยชน์ คุณค่า และบุคลิกภาพของผู้ใช้ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์เนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาร่วมอาจกล่าวได้ว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าและคุณค่าตราสินค้าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ด้านรสชาติ และด้านกลิ่น ผู้บริโภคส่วนใหญ่นิยมชานมที่มีรสชาติเข้มข้นของชาและมีกลิ่นชาเข้มข้น สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะด้านรสชาติและกลิ่น ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสร้างการรับรู้คุณภาพของสินค้า และส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วสุธิดา นุริตมนต์ และนันทพร ห้วยแก้ว (2564: 58-71) พบว่า คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์

มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยสำคัญที่เชื่อมโยงคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์กับการตัดสินใจซื้อ ด้านเหตุผลในการเลือกซื้อ ส่วนใหญ่เลือกซื้อชานมเนื่องจากมีราคาเหมาะสม ทั้งในด้านความอิ่ม ความคุ้มค่า และความสะดวกในการพกพา จึงเป็นขนาดที่ได้รับความนิยมมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคชาวจีนให้ความสำคัญกับความคุ้มค่า โดยพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างคุณภาพของผลิตภัณฑ์กับราคาที่ต้องจ่ายก่อนตัดสินใจซื้อ สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคมีแนวโน้มเลือกผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการได้ในราคาที่เหมาะสมและก่อให้เกิดคุณค่าสูงสุด ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยุช ญาณพิทักษ์ และคณะ (2567: 99–110) พบว่า การรับรู้ด้านราคา มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการกำหนดราคาที่เหมาะสมควบคู่กับคุณภาพและประโยชน์ที่ได้รับจากสินค้า ด้านปริมาณและความถี่ในการซื้อ พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อชานมเฉลี่ยครั้งละ 2 แก้ว และมีความถี่ในการซื้อประมาณ 1–2 ครั้งต่อสัปดาห์ สะท้อนให้เห็นว่าชานมเป็นเครื่องดื่มที่ผู้บริโภคนิยมซื้อเป็นประจำ แม้ยังไม่ถึงระดับการบริโภคทุกวัน ทั้งนี้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของจิรพร ทรัพย์วิบูลย์ และปริชาติ แสงคำเฉลียง (2567: 166–184) พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่สั่งซื้อกาแฟประมาณ 2–3 ครั้งต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ ยังพบว่าอายุของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการสั่งซื้อและจำนวนเงินที่ใช้จ่ายต่อครั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าเครื่องดื่มประเภทชาและกาแฟเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคซื้อซ้ำอย่างสม่ำเสมอ โดยความถี่และปริมาณการซื้ออาจแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรศาสตร์และรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม ด้านขนาดบรรจุภัณฑ์ ส่วนใหญ่นิยมเลือกซื้อชานมขนาดกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากขนาดกลางมีปริมาณเหมาะสมต่อการบริโภคในแต่ละครั้ง ไม่มากหรือน้อยเกินไป และมีความคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับราคา ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเมทณี นพคุณ และคณะ (2566: 31–47) พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกซื้อชานมไข่มุกขนาดกลาง 18–20 ออนซ์ จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 64.87 รองลงมาคือขนาดเล็กและขนาดใหญ่ตามลำดับ นอกจากนี้ผู้บริโภคยังให้ความสำคัญกับการมีขนาดหรือปริมาณบรรจุให้เลือกหลายขนาดในระดับมาก จึงสะท้อนให้เห็นว่าขนาดบรรจุภัณฑ์เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความต้องการบริโภคของลูกค้า และด้านช่องทางการซื้อส่วนใหญ่นิยมซื้อชานมจากร้านค้าที่ตั้งอยู่ภายในห้างสรรพสินค้า สะท้อนให้เห็นว่าความสะดวกในการเข้าถึงร้านค้า บรรยากาศของสถานที่ และทำเลที่ตั้ง เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายของ สมหมาย เสมสมาน (2566: 124-138) พบว่าช่องทางการจัดจำหน่ายไม่ได้หมายถึงเพียงสถานที่จำหน่ายสินค้าเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการจัดให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าและบริการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการ โดยทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม ความสะดวกในการเดินทาง และสภาพแวดล้อมของสถานที่จำหน่าย ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ

2. ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจการซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีนที่ตัดสินใจซื้อชานม พบว่า การตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริโภคมีความต้องการทดลองดื่มชานมเมื่อรับรู้ถึงความน่าสนใจของสินค้า รองลงมา คือ ผู้บริโภคมีแนวโน้มแนะนำชานมให้ผู้อื่น ขณะที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความสะดวกในการเข้าถึงสินค้ามีผลต่อการตัดสินใจซื้อชานม แม้ว่าจะยังอยู่ในระดับมากก็ตาม ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจทดลองซื้อและบริโภค ซึ่งหากได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการบริโภค ย่อมส่งผลให้เกิดความพึงพอใจ

และมีแนวโน้มบอกต่อหรือแนะนำผลิตภัณฑ์แก่ผู้อื่น อันเป็นพฤติกรรมที่ช่วยสร้างการรับรู้และขยายฐานลูกค้าผ่านการสื่อสารแบบปากต่อปาก ในขณะเดียวกัน แม้ว่าความสะดวกในการเข้าถึงสินค้าจะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยอื่น แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคในปัจจุบันสามารถเข้าถึงร้านชานมได้ค่อนข้างสะดวก ทั้งจากการขยายตัวของร้านค้า การให้บริการผ่านแพลตฟอร์มเดลิเวอรี และช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ ส่งผลให้ปัจจัยด้านความสะดวกไม่ได้เป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อเมื่อเทียบกับความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์หรือประสบการณ์ที่ผู้บริโภคได้รับ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุพัตรา กาญจนพสุ (2563) พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการซื้อชาเจียวกู่หลานแตกต่างกัน รวมทั้งให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดแตกต่างกันด้วย ผลการศึกษานี้สนับสนุนว่า การตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มไม่ได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์เพียงอย่างเดียว แต่ยังได้รับอิทธิพลจากลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภค ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้คุณค่า ความสนใจ และเกณฑ์ในการประเมินผลิตภัณฑ์ก่อนตัดสินใจซื้อ ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจชานมควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น น่าสนใจ และแตกต่างจากคู่แข่งขัน ควบคู่กับการออกแบบกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมกับลักษณะของกลุ่มผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม เพื่อเพิ่มโอกาสในการทดลองซื้อ การซื้อซ้ำ และการแนะนำต่อไปยังผู้บริโภครายอื่น

3. ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ของผู้บริโภคชาวจีนในเมืองหนานหนิง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาเป็นด้านบุคลากร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านราคา ตามลำดับ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก งามเจริญ และวัชระ ยี่สุ่นเทศ (2566: **47–59**) ที่ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคชานมไต้หวันพร้อมดื่ม พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมากเช่นเดียวกัน แม้รูปแบบผลิตภัณฑ์และบริบทของกลุ่มตัวอย่างจะแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านบุคลากร อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับขั้นตอนการให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง ตั้งแต่การรับคำสั่งซื้อ การจัดลำดับคิว การชำระเงิน จนถึงการส่งมอบเครื่องดื่ม รวมทั้งการดูแลและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคโดยพนักงาน การดำเนินงานดังกล่าวช่วยลดความยุ่งยากและระยะเวลารอรับบริการ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดรุชา รัตนดำรงอักษร ณัฐพงษ์ เรือนทอง และวราภรณ์ จันทร์เดช (2566: 48–63) ที่ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมไข่มุกจากร้านอาหารเคลื่อนที่ในตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.27 รองลงมาคือด้านบุคลากรเท่ากับ 4.26 จึงมีความสอดคล้องกันในลำดับสองด้านแรก แม้งานดังกล่าวจะวัดความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการและศึกษาในบริบทประเทศไทย สำหรับด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด และลักษณะทางกายภาพที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา อาจสะท้อนว่ากลุ่มตัวอย่างพิจารณาความสะดวกในการซื้อ คุณลักษณะของเครื่องดื่ม สิ่งจูงใจทางการตลาด และสภาพแวดล้อมของร้านประกอบกัน ส่วนด้านราคาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อาจอธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างประเมินองค์ประกอบด้านการบริการสูงกว่าด้านราคา อย่างไรก็ตาม ค่าเฉลี่ยด้านราคาที่ต่ำกว่าด้านอื่นยังไม่เพียงพอที่จะสรุปว่าราคาไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ เพราะการจัดลำดับค่าเฉลี่ยและการทดสอบความสัมพันธ์เป็นการวิเคราะห์คนละประเด็น ทั้งนี้ งานของ กมลชนก งามเจริญ และวัชระ ยี่สุ่นเทศ (2566: 47-59) พบว่า ราคามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคชานมไต้หวันพร้อม

ดื่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าบทบาทของราคาอาจแตกต่างกันตามลักษณะผลิตภัณฑ์และกลุ่มผู้บริโภค

4. ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน เมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีนในเมืองหนานหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยด้านกระบวนการมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านลักษณะทางกายภาพ นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณยังพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านบุคลากรไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะผู้บริโภคในกลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าราคาชานมระหว่างร้านมีความใกล้เคียงกันและอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ จึงใช้คุณภาพผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาดประกอบการตัดสินใจมากกว่า ทั้งนี้แบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจซื้อได้ร้อยละ 29.70 แสดงให้เห็นว่า ส่วนประสมทางการตลาดเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้ในระดับปานกลาง แต่ยังมีปัจจัยด้านอื่นร่วมส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เช่น ภาพลักษณ์ตราสินค้า ความเชื่อมั่นในสินค้า อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ และการบอกต่อจากผู้บริโภค ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สมหมาย เสมสมาน (2566: 124-138) พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ด้านราคาไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ผลการศึกษาทั้งสองงานมีความสอดคล้องกันในประเด็นที่ว่า ด้านผลิตภัณฑ์และด้านการส่งเสริมการตลาดเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มของผู้บริโภค ขณะเดียวกันยังพบตรงกันว่า ปัจจัยด้านราคาไม่ได้เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้อที่สำคัญ เนื่องจากผู้บริโภคในปัจจุบันให้ความสำคัญกับคุณภาพของสินค้า ความคุ้มค่า และประสบการณ์ที่ได้รับมากกว่าการพิจารณาราคาเพียงอย่างเดียว

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมและการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีนในเมืองหนานหนิงว่า การตัดสินใจซื้อเกิดจากการเชื่อมโยงระหว่าง คุณค่าของผลิตภัณฑ์ การกระตุ้นทางการตลาด ประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมของร้าน และประสิทธิภาพของกระบวนการให้บริการ โดยสามารถสรุปองค์ความรู้สำคัญได้ 4 ประการ ดังนี้

1. ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าควบคู่กับคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ โดยนิยมตราสินค้าที่เป็นที่รู้จัก ชานมที่มีรสชาติและกลิ่นชาเข้มข้น ขนาดกลางประมาณ 500 มิลลิลิตร และราคาที่เหมาะสม สะท้อนว่าการเลือกซื้อไม่ได้พิจารณาราคาเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการเปรียบเทียบระหว่างราคา ปริมาณ คุณภาพ และประสบการณ์ที่ได้รับ

2. ความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์เป็นจุดเริ่มต้นของการตัดสินใจซื้อ เมื่อผู้บริโภครับรู้ว่าสินค้ามีความโดดเด่นหรือมีเมนูใหม่ จะเกิดความต้องการทดลองซื้อ และหากได้รับประสบการณ์ที่ดีก็มีแนวโน้มซื้อซ้ำและแนะนำผลิตภัณฑ์ให้แก่ผู้อื่น

3. ปัจจัยที่สร้างความแตกต่างในการแข่งขันประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ ดังนั้น ธุรกิจชานมควรให้ความสำคัญกับรสชาติและคุณภาพของสินค้า การนำเสนอเมนูหรือโปรโมชั่นที่น่าสนใจ การสร้างบรรยากาศและภาพลักษณ์ร้านที่มีเอกลักษณ์ ตลอดจนการให้บริการและการจัดส่งที่สะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง

4. ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และบุคลากรเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ผู้บริโภคคาดหวัง แม้ผู้บริโภคจะให้ความสำคัญกับปัจจัยเหล่านี้ในระดับมาก แต่ไม่พบอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญเมื่อพิจารณาร่วมกับปัจจัยอื่น แสดงว่าปัจจัยดังกล่าวอาจเป็นมาตรฐานขั้นพื้นฐานที่ร้านชานมควรมี แต่ยังไม่เพียงพอที่จะสร้างความแตกต่างในการแข่งขัน

ดังนั้น องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทาง “Product Attraction–Promotion–Experience–Service Process” กล่าวคือ ผู้ประกอบการควรเริ่มจากการสร้างผลิตภัณฑ์ที่ดึงดูดใจ ใช้การส่งเสริมการตลาดกระตุ้นให้เกิดการทดลองซื้อ สร้างประสบการณ์ที่ดีผ่านสภาพแวดล้อมของร้าน และสนับสนุนด้วยกระบวนการบริการที่มีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ การซื้อซ้ำ และการบอกต่อของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการธุรกิจชานมควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภคชาวจีน โดยเฉพาะด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

1.2 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการให้บริการ เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดและมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสูงที่สุด โดยจัดระบบการรับคำสั่งซื้อ การชำระเงิน การเตรียมเครื่องดื่ม และการส่งมอบให้สะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง รวมทั้งกำหนดมาตรฐานระยะเวลาให้บริการและแจ้งสถานะคำสั่งซื้ออย่างชัดเจน เพื่อช่วยลดระยะเวลารอคอยและสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังเมืองอื่นของสาธารณรัฐประชาชนจีน หรือเปรียบเทียบผู้บริโภคในแต่ละภูมิภาค เพื่อศึกษาความแตกต่างด้านพฤติกรรมผู้บริโภคและอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งจะช่วยให้ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในวงกว้างมากขึ้น

2.2 ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยผสานการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับทัศนคติ ความคาดหวัง และเหตุผลในการตัดสินใจซื้อชานมของผู้บริโภคชาวจีน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสมบูรณ์และความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง (References)

กมลชนก งามเจริญ และวัชระ ยี่สุ่นเทศ. (2566). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคชานมไต้หวันพร้อมดื่ม. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์**. 10(12): 47-59.

กรุงศรี เพลินเพลิน. (2567). **“ชานมไข่มุก” วาระแห่งชาติของไต้หวัน เชื่อมสัมพันธ์เศรษฐกิจ.** [ออนไลน]. แหล่งที่มา:https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/business/marketing/bubble-milk-tea สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2569.

กนกวรรณ ดวงแก้ว. (2564). พฤติกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมไข่มุกยูริกะ ชา ในเขตสุขาภิบาล 3. **วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย**. 3(2): 125-134.

จิรพร ทรัพย์วิบูลย์ และปริชาติ แสงคำเฉลียง. (2567). พฤติกรรมการซื้อกาแฟของผู้บริโภคผ่านอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ในประเทศไทย. **วารสารแก่นเกษตร**. 52(1): 166-184.

ชนิกานต์ คำหอมกุล. (2566). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อชานมไข่มุกของร้าน Bear house สาขาเดอะมอลล์ท่าพระ.** การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยสยาม.

ดรุชา รัตนดำรงอักษร ณัฐพงษ์ เรือนทอง และวราภรณ์ จันทร์เดช. (2566). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อชานมไข่มุกจากร้านอาหารเคลื่อนที่ในตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. **วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ**. 14(2): 48-63.

ไทยแฟรนไชส์เซ็นเตอร์. (2025). **โหดสุด! สมรภูมิชาจีนยุคใหม่ ไม่เหลือใครไว้ข้างหลัง ปี 2026-2033.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.facebook.com/share/p/1EAyUKRkjr/ สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2569.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). **การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS.** พิมพ์ครั้งที่ 13. บิสซิเนสอาร์เอนด์ดี.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. 2543. **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **การวิจัยเบื้องต้น.** สุวีริยาสาส์น.

พิทยุช ญาณพิทักษ์, ญาณกร วรากุลรักษ์ และบำรุง ตั้งสง่า. (2567). อิทธิพลของปัจจัยการตลาดออนไลน์ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์. **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.** 10(3): 99-110.

เมทณี นพคุณ สุรัสวดี ภูศรีฤทธิ์ ธัญญลัคน์ เขียวจีน พรพาชื่น ชูเชิด ปพนพัชร์ ภัทรฐิติวัสส์ ธีรภาพ ปานคล้าย และ อภิเดช พงษ์ประจักษ์. (2566). การสำรวจพฤติกรรมการบริโภคและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชานมไข่มุกของนักศึกษาสาขาวิชาอาหารและโภชนาการในช่วงระหว่างที่มีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19. **วารสารเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์และนวัตกรรม.** 2(1): 31-47.

วีรภัทร ขวัญมงคล และธัญนันท์ บุญอยู่. (2567). ภาพลักษณ์ตราสินค้าและคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์เนมของประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร. **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.** 10(3): 151-162.

วสุธิดา นุริตมนต์ และนันทพร ห้วยแก้ว. (2564). อิทธิพลของคุณลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้สูงอายุ: การทดสอบเชิงประจักษ์ความเป็นตัวแปรส่งผ่านของการรับรู้คุณค่า. **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. 11(1): 58-71.

ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. (2568). **คนจีน "รัดเข็มขัด" จริงหรือไม่ ฟังเสียงผู้ประกอบการไทยในงาน China-ASEAN Expo พาธุรกิจคลุกวงใน ปักหมุดสินค้าไทยรายไอเท็มในตลาดหนานหนิง (ตอนที่ 2/2).** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:https://thaibizchina.com/article/bicnng2025-11-12-caexpo-2/ สืบค้น 1 สิงหาคม 2569.

สมหมาย เสมสมาน. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำผักและน้ำผลไม้คั้นสดแบบขวดของผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร. **วารสารวิชาการเทคโนโลยีการจัดการ**. 4(2): 124-138.

สปริงนิวส์. (2569). **ตลาดชาในไทยสุดบูม แบรนด์ไทย-จีน พาเหรดลงทุนรับตลาดโตต่อเนื่อง.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:https://www.springnews.co.th/digital-business/digital-marketing/861466 สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2569.

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยเหมิน. (2568). **ภาพรวมอุตสาหกรรมชาเพื่อสุขภาพในจีน พร้อมเจาะพฤติกรรมผู้บริโภค**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:https://www.ditp.go.th/post/zas6wkhe5krm34w3meb11erw สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2569.

สุพัตรา กาญจนพสุ. (2563). **การตัดสินใจซื้อชาเจียวกู่หลานของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง. (2568). **การพัฒนาธุรกิจเครื่องดื่มชาในตลาดจีน.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.ditp.go.th/post/m4x6z6gail12gbvp4wi0mtml สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2569.

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2566). **รู้จัก...ชา (Camellia sinensis) คุณค่าและสรรพคุณ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://thaifarmer.lib.ku.ac.th/news/64795ae5c935ee37afaeb423 สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2569.

Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2020). **Tea: a love that has stood the test of time**. Retrieved from https://www.fao.org/newsroom/story/Tea-a-love-that-has-stood-the-test-of-time/

Grand View Research. (2024). **China fruit tea market size & outlook, 2027**. Retrieved from https://www.grandviewresearch.com/horizon/outlook/fruit-tea-market/china

Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). **Marketing Management**. 15th ed. Pearson Education.

อิทธิพลการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาและคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตภาคเหนือ ตอนล่าง 1

Influence of Digital Content Marketing and Characteristics of Entrepreneurs on the Marketing Success of Small and Medium Enterprises in the Lower Northern Region 1

พิชามญชุ์ ขำแย้ม[1] ลัสดา ยาวิละ[2] รัตนา สิทธิอ่วม[3]
Pitchamon Khamyam, Lasda Yawila, Rattana Sittioum

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 จำนวน 399 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ ด้านเอกลักษณ์ ด้านคุณค่า และด้านอารมณ์ สามารถร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จทางการตลาดได้ร้อยละ 37.4 2) คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการตลาด ได้แก่ ความสามารถในการแข่งขัน การเผชิญความเสี่ยง การสร้างนวัตกรรม และการทำงานเชิงรุก โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จทางการตลาดได้ร้อยละ 23.8

คำสำคัญ (Keywords): การตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหา; คุณลักษณะของผู้ประกอบการ; ความสำเร็จทางการตลาด

Abstract

This study aimed to: 1) investigate the influence of digital content marketing on the marketing success of small and medium-sized enterprises (SMEs); and 2) examine the influence of entrepreneurial characteristics on the marketing success of SMEs. This quantitative study

Received: 2026-07-21 Revised: 2026-10-11 Accepted: 2026-10-14

[1] นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Business Administration, Faculty of Management Science of Pibulsongkram Rajabhat University.E-mail: pitchamon.k@psru.ac.th

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Management Science of Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: lasda_nang@hotmail.com

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Management Science of Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: lasda_nang@hotmail.com

involved 399 SME entrepreneurs in the Lower Northern Region 1 of Thailand. A questionnaire was used as the research instrument for data collection. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The findings revealed that: (1) three dimensions of the digital content marketing namely, identity, value, and emotion significantly influenced the marketing success of SMEs in Lower Northern Region 1. Collectively, these variables explained 37.4% of the variance in marketing success. The findings also revealed that (2) four entrepreneurial characteristics namely, competitiveness, risk-taking, innovativeness, and proactiveness significantly influenced marketing success. These variables collectively explained 23.8% of the variance in marketing success.

Keywords: Digital Content Marketing; Characteristics of Entrepreneurs; Marketing Success

บทนำ (Introduction)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ผ่านการดำเนินกิจกรรมทางด้านการผลิต ด้านการค้า ด้านการให้บริการ ขนาดย่อม ในพื้นที่ต่าง ๆ กระจายไปทั่วประเทศ และทุกพื้นที่ ซึ่งนำมาสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ ขยายโอกาสไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ครอบคลุมทั่วประเทศไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ในเขตเมือง หรือในเขตชนบทห่างไกล (ธนโชติ รุ่งศรีวัฒนา, 2566) ทั้งนี้ภาครัฐได้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาศักยภาพในการประกอบธุรกิจ ด้วยการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับทัศนคติและทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการเงิน การผลิตและบริการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ และการตลาด นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยให้เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2571), 2565)

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ สุโขทัย และตาก ถือเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงและมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ เนื่องจากตั้งอยู่ในจุดตัดของระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (NSEC) และตะวันออก-ตะวันตก (EWEC) อีกทั้งยังมีศักยภาพในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจระดับภูมิภาค เช่น กลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และ BIMSTEC โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มจังหวัดในปี 2562 เท่ากับ 346,837 ล้านบาท โดยภาคบริการคิดเป็นสัดส่วนสูงสุด รองลงมาคือ ภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม ซึ่งสะท้อนถึงความหลากหลายของโครงสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่ (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1, 2564)

แต่อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยก็ยังคงประสบปัญหาต่างๆรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็น ต้นทุนการดำเนินธุรกิจที่สูงขึ้น ขาดความรู้ความสามารถในการทำธุรกิจ ขาดทักษะการใช้เทคโนโลยี มีการแข่งขันที่สูง รวมถึงความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนต่างๆอันส่งผลให้หลายวิสาหกิจต้องล้มเลิกกิจการไป (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์, 2567) โดยในปี 2567

มีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยปิดกิจการลงสูงถึง 23,679 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2568)

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาวิธีการที่จะทำให้วิสาหกิจสามารถที่จะดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลกำไร และสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืนโดยสิ่งสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจสามารถที่จะเติบโตและประสบความสำเร็จได้นั่นก็คือ การทำการตลาดโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในโลกธุรกิจ (สลิลทิพย์ ไข่เพชร และกฤตชน วงศ์รัตน์, 2565: 81-92) โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหา (Content Marketing) ก็เป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจ SMEsสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากช่วยพัฒนาความผูกพันต่อแบรนด์ ความไว้วางใจ ความสัมพันธ์อันเป็นที่ชื่นชอบ การมีส่วนร่วมทางปัญญา อารมณ์ ความไว้วางใจและทัศนคติต่อแบรนด์ และโซเชียลมีเดียช่วยให้บริษัทต่างๆ สามารถเชื่อมต่อกับลูกค้า ปรับปรุงการรับรู้ถึงแบรนด์ มีอิทธิพลต่อทัศนคติของผู้บริโภค รับคำติชม ช่วยปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการในปัจจุบัน และเพิ่มยอดขายได้ โดยเน้นการสร้างและเผยแพร่เนื้อหาที่มีคุณค่า เช่น บทความ วิดีโอ รีวิวผลิตภัณฑ์ และการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย ซึ่งช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับธุรกิจ เพิ่มการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Engagement) และส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ (อินทร์ อินอุ่นโชติ, 2564)

ทั้งนี้ ความสำเร็จของธุรกิจ SMEs มิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกเพียงอย่างเดียว ในขณะเดียวกันคุณลักษณะของผู้ประกอบการก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจ โดยเฉพาะความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง ความเป็นผู้นำ การทำงานเชิงรุก ความสามารถในการแข่งขัน ศักยภาพในการปรับตัว และการบริหารจัดการอย่างมีอิสระ ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลการดำเนินงานของกิจการและการนำพาธุรกิจไปสู่ความสำเร็จ (ปาริชาติ ด้วงสงค์ และ พรทิพย์ รอดพ้น, 2565: 103-117)

ดังนั้น การศึกษาอิทธิพลของการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาและคุณลักษณะของผู้ประกอบการต่อความสำเร็จทางการตลาดของ SMEs จึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญยิ่งในบริบทของภาคเหนือตอนล่าง 1 ผลการศึกษาจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ประกอบการในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ ยังเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนา SMEs ในภูมิภาคดังกล่าวให้สามารถเติบโตอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนในบริบทเศรษฐกิจดิจิทัล ทั้งยังสามารถเป็นข้อมูลเชิงนโยบายสำหรับภาครัฐในการกำหนดแนวทางการสนับสนุน SMEs ให้มีศักยภาพในการแข่งขันระดับประเทศและระดับภูมิภาคในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. การตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหา ประกอบด้วย ด้านความสัมพันธ์ (Relationship) ด้านการให้ข้อมูล (Information) ด้านความเชื่อถือได้ (Reliability) ด้านคุณค่า (Value) ด้านเอกลักษณ์ (Identity) ด้านอารมณ์

(Emotion) และ ด้านเนื้อหาอัจฉริยะ (Intelligent Content) ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

2. คุณลักษณะของผู้ประกอบการ ประกอบด้วย ด้านการสร้างนวัตกรรม (Innovativeness) ด้านการเผชิญกับความเสี่ยง (Taking Risks) ด้านการทำงานเชิงรุก (Proactiveness) ด้านความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Aggressiveness) ด้านความเป็นอิสระในการบริหารงาน (Autonomy) ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)

แนวคิดเกี่ยวกับการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหา

แนวคิดการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหา (Digital Content Marketing) ตามแนวคิดของ อินทร์ อินอุ่นโชติ (2564) มุ่งเน้นการสร้างและนำเสนอเนื้อหาที่มีคุณค่า ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างธุรกิจกับลูกค้า ผ่านการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ มีความน่าเชื่อถือ และสะท้อนเอกลักษณ์ของธุรกิจอย่างชัดเจน ควบคู่กับการสื่อสารที่สามารถกระตุ้นอารมณ์และการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและเนื้อหาอัจฉริยะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยองค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย ด้านความสัมพันธ์ ด้านการให้ข้อมูล ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านคุณค่า ด้านเอกลักษณ์ ด้านอารมณ์ และด้านเนื้อหาอัจฉริยะ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมความสำเร็จทางการตลาดของธุรกิจในยุคดิจิทัล

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ

Lumpkin and Dess (1996) อ้างถึงใน ปาริชาติ ด้วงสงค์ และ พรทิพย์ รอดพ้น (2565: 107) อธิบายว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพของธุรกิจทั้งด้านยอดขาย ส่วนแบ่งทางการตลาด กำไร และการเติบโตขององค์กร โดยความสำเร็จของธุรกิจเกิดจากพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้ประกอบการในการดำเนินงาน ภายใต้สภาพแวดล้อมและปัจจัยทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การสร้างนวัตกรรม การเผชิญความเสี่ยง การทำงานเชิงรุก ความสามารถในการแข่งขัน และความเป็นอิสระในการบริหารงาน โดยคุณลักษณะดังกล่าวช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถสร้างโอกาสทางธุรกิจ พัฒนาสินค้าและบริการใหม่ ปรับตัวต่อการแข่งขัน และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน อันนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนของธุรกิจในยุคปัจจุบัน

แนวความคิดเกี่ยวกับความสำเร็จทางการตลาด

อินทร์ อินอุ่นโชติ (2564) อธิบายว่า ความสำเร็จทางการตลาดเป็นผลลัพธ์ที่สะท้อนประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจและความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยพิจารณาจากการลดต้นทุนด้านการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัล การสร้างความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้า การเพิ่มขึ้นของยอดขายและผลกำไร รวมถึงการกระตุ้นให้เกิดการซื้อซ้ำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนถึงศักยภาพทางการแข่งขันและการเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจในยุคดิจิทัล โดยเกณฑ์การวัดความสำเร็จทางการตลาดประกอบด้วย ด้านการลดต้นทุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ด้านความพึงพอใจของลูกค้า ด้านการเพิ่มขึ้นของยอดขาย และด้านการซื้อซ้ำ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อินทร์ อินอุ่นโชติ (2564) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหากับความสำเร็จทางการตลาดของธุรกิจค้าปลีกและบริการในประเทศไทย โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารจำนวน 460 คน

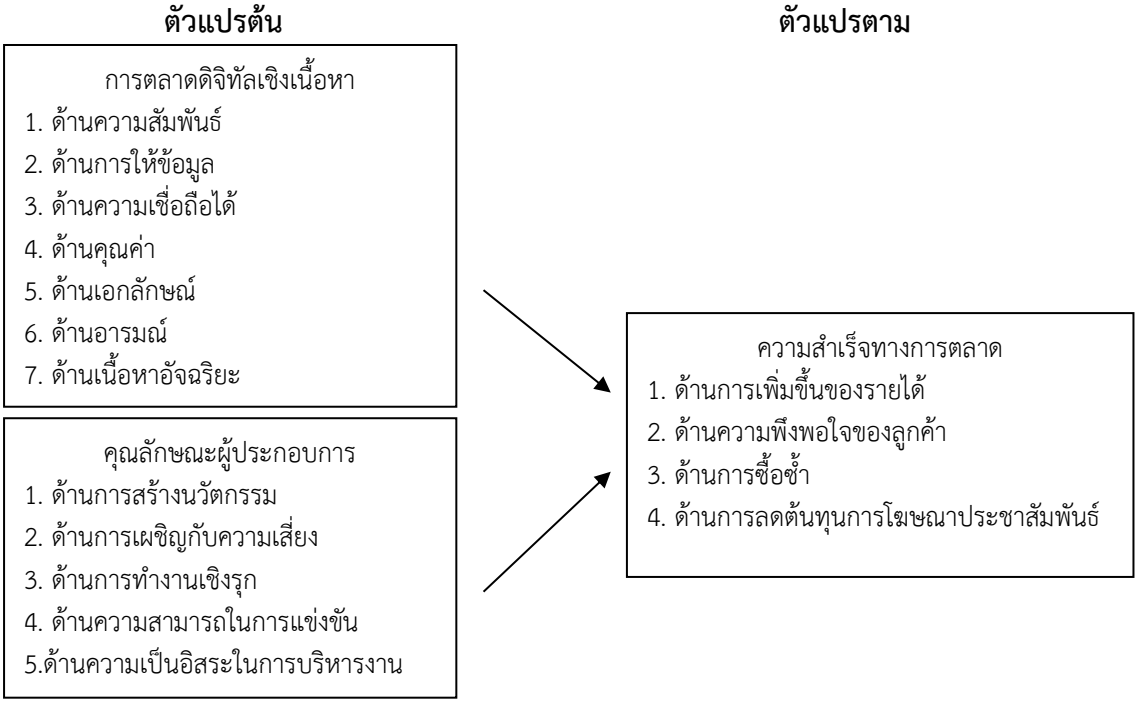
ผลการวิจัยพบว่า การตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จทางการตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะด้านความน่าเชื่อถือ การให้ข้อมูล และเนื้อหาอัจฉริยะ ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า การเพิ่มยอดขาย ส่วนแบ่งทางการตลาด และการซื้อซ้ำ ทั้งนี้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสำเร็จทางการตลาดของธุรกิจค้าปลีกและบริการ

ปาริชาติ ด้วงสงค์ และ พรทิพย์ รอดพ้น (2565) ศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจสตาร์ทอัพในจังหวัดนครราชสีมา โดยเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการนิติบุคคลที่มีอายุกิจการไม่เกิน 3 ปี จำนวน 394 ราย ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการมีอิสระในการบริหาร ส่วนด้านการทำงานเชิงรุกมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้ การมีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง การทำงานเชิงรุก ความกล้าแข่งขัน และอิสระในการบริหาร ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจสตาร์ทอัพ

สลิลทิพย์ ไข่เพชร และ กฤตชน วงศ์รัตน์ (2565) ศึกษาอิทธิพลของกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลและคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสามารถทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยศึกษาจากผู้ประกอบการจำนวน 190 คน ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลและคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้งความสามารถทางการแข่งขันยังส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน แสดงให้เห็นว่าการพัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลและคุณลักษณะของผู้ประกอบการช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและยกระดับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

สุปราณี ลาบบุญเรือง (2564) ได้ทำการศึกษากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ จำนวน 305 รายผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความคิดเห็นต่อกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ขณะที่ผลการดำเนินงานของธุรกิจอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลด้านการตลาดประชาสัมพันธ์ออนไลน์ การจัดการชื่อเสียงองค์กรออนไลน์ และช่องทางการตลาดดิจิทัล มีความสัมพันธ์และส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการกำหนดรูปแบบเนื้อหาการตลาดดิจิทัลส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรม

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ประกอบด้วย 1.การตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหา 7 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์ (Relationship) ด้านการให้ข้อมูล (Information) ด้านความเชื่อถือได้ (Reliability) ด้านคุณค่า (Value) ด้านเอกลักษณ์ (Identity) ด้านอารมณ์ (Emotion) และ ด้านเนื้อหาอัจฉริยะ (Intelligent Content) (อินทร์ อินอุ่นโชติ, 2564) 2.คุณลักษณะผู้ประกอบการ 5 ด้าน คือ ด้านการสร้างนวัตกรรม (Innovativeness) ด้านการเผชิญกับความเสี่ยง (Taking Risks) ด้านการทำงานเชิงรุก (Proactiveness) ด้านความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Aggressiveness) ด้านความเป็นอิสระในการบริหารงาน (Autonomy) (Lumpkin and Dess, 1996 อ้างถึงใน ปาริชาติ ด้วงสงค์ และ พรทิพย์ รอดพ้น, 2565) และตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือ ตอนล่าง 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการเพิ่มขึ้นของรายได้ (Increasing Revenue) ด้านความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction Building) ด้านการซื้อซ้ำ (Repurchase) และด้านการลดต้นทุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ (Advertising Cost Reduction) (อินทร์ อินอุ่นโชติ, 2564)

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือ “ตอนล่าง 1” จำนวน 5 จังหวัด ประกอบไปด้วย จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดตาก จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวนทั้งหมด 126,953 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2567) โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (Yamane, 1973) โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มร้อยละ 5 ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 399 ราย

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดตาก จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดอุตรดิตถ์

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2568 โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือ “ตอนล่าง 1” ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือ “ตอนล่าง 1” ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหา ตอนที่ 4 ถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ และตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จทางการตลาด โดยส่วนที่ 3-5 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert et al. (1957)

ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยโดยศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหา คุณลักษณะผู้ประกอบการ และความสำเร็จทางการตลาด เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทาง

ในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย จากนั้นนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและภาษา ก่อนปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด หลังจากปรับปรุงตามข้อเสนอแนะแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s alpha Coefficient) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.956

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำและตรวจสอบแบบสอบถามให้มีความถูกต้องครบถ้วน ก่อนจัดเตรียมหนังสือราชการจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ในการประสานงานกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นได้ลงพื้นที่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ตาก พิษณุโลก สุโขทัย และอุตรดิตถ์ เพื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 ราย เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มารวบรวม วิเคราะห์ และแปลผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของแบบสอบถาม ก่อนนำข้อมูลมาลงรหัสและประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการและกิจการด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่และร้อยละ ส่วนข้อมูลด้านการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหา คุณลักษณะของผู้ประกอบการ และความสำเร็จทางการตลาด วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้ยังใช้สถิติเชิงอนุมานในการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 พร้อมทั้งสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะในลักษณะการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรูปแบบธุรกิจ บริษัทจำกัด จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.37 ประเภทธุรกิจภาคบริการ จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.83 ทุนในการดำเนินงาน ต่ำกว่า 3,000,000 บาท จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.33 ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจมากกว่า 15 ปี จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 57.39 รายได้เฉลี่ยต่อปี 5,000,000 – 10,000,000 บาท จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.36 ประเภทสื่อ Online ที่ใช้คือ Facebook จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 64.91

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาอิทธิพลของการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1

ผลการวิจัยพบว่า การตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.95 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณค่า (Mean = 4.04) รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์และด้านเอกลักษณ์ (Mean

= 4.00) ด้านการให้ข้อมูล (Mean = 3.97) ด้านความเชื่อถือได้และด้านอารมณ์ (Mean = 3.90) และด้านเนื้อหาอัจฉริยะ (Mean = 3.80) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความสำเร็จทางการตลาด “พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด” (Mean = 4.34) โดยด้านการเพิ่มขึ้นของรายได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (Mean = 4.54) รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจของลูกค้า (Mean = 4.51) ด้านการซื้อซ้ำ (Mean = 4.44) และด้านการลดต้นทุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ (Mean = 4.07)

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า การตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาทั้ง 7 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จทางการตลาดได้ ร้อยละ 37.4 ($R = 0.611$, $R^2 = 0.374$, Adjusted $R^2 = 0.362$) และโมเดลมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 3.096$, $p = .003$)

ตารางที่ 1 ตารางผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาที่มีต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Model	B	SE	β	t	Sig
ค่าคงที่	4.101	.157		26.054	.000
1. ความสัมพันธ์ (Relationship)	.042	.063	.083	.668	.504
2. การให้ข้อมูล (Information)	.018	.064	.035	.280	.780
3. ความเชื่อถือได้ (Reliability)	.001	.030	.002	.026	.979
4. คุณค่า (Value)	.179	.060	.333	2.997	.003*
5. เอกลักษณ์ (Identity)	.207	.056	.404	3.692	.000*
6. อารมณ์ (Emotion)	.094	.033	.169	2.855	.005*
7. เนื้อหาอัจฉริยะ (Intelligent Content)	.031	.032	.056	.950	.343
ตัวแปรตาม ความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม					
$R = 0.611$ $R^2 = 0.374$ Adjusted $R^2 = 0.362$ SE (est.) = 0.461 $F = 3.096$ Sig. = 0.003*					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า การตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหา ด้านเอกลักษณ์ ด้านคุณค่า และด้านอารมณ์ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จทางการตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยด้านเอกลักษณ์มีอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = .404$) รองลงมา คือ ด้านคุณค่า ($\beta = .333$) และด้านอารมณ์ ($\beta = .169$) ขณะที่ด้านความสัมพันธ์ ด้านการให้ข้อมูล ด้านความเชื่อถือได้ และด้านเนื้อหาอัจฉริยะไม่พบอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้น สมมติฐานข้อที่ 1 ได้รับการสนับสนุน โดยเฉพาะในองค์ประกอบด้านเอกลักษณ์ คุณค่า และอารมณ์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการโดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.04) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเผชิญกับความเสี่ยง (Mean = 4.08) รองลงมา คือ ด้านความเป็นอิสระในการบริหารงานและด้านการสร้างนวัตกรรม (Mean = 4.07) ด้านความสามารถในการแข่งขัน (Mean = 4.03) และด้านการทำงานเชิงรุก (Mean = 3.97) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการทั้ง 5 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จทางการตลาดได้ ร้อยละ 23.8 ($R = 0.488$, $R^2 = 0.238$, Adjusted $R^2 = 0.228$) และโมเดลมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 5.884$, $p < .001$)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของคุณลักษณะผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Model	B	SE	β	t	Sig
ค่าคงที่	4.046	.137		29.545	.000
1. ด้านการสร้างนวัตกรรม	.108	.053	.205	2.050	.041*
2. ด้านการเผชิญกับความเสี่ยง	.142	.054	.279	2.631	.009*
3. ด้านการทำงานเชิงรุก	.075	.029	.157	2.591	.010*
4. ด้านความสามารถในการแข่งขัน	.162	.044	.316	3.654	.000*
5. ด้านความเป็นอิสระในการบริหารงาน	.050	.045	.096	-1.100	.272
ตัวแปรตาม ความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม					
$R = 0.488$ $R^2 = 0.238$ Adjusted $R^2 = 0.228$ SE (est.) = 0.438 F = 5.884 Sig. = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการ ด้านความสามารถในการแข่งขัน ด้านการเผชิญกับความเสี่ยง ด้านการสร้างนวัตกรรม และด้านการทำงานเชิงรุก มีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ ความเป็นอิสระในการบริหารงาน ไม่พบอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลจากค่า Beta พบว่า ความสามารถในการแข่งขันมีอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = .316$) รองลงมา คือ การเผชิญกับความเสี่ยง ($\beta = .279$) การสร้างนวัตกรรม ($\beta = .205$) และการทำงานเชิงรุก ($\beta = .157$)

ดังนั้น สมมติฐานข้อที่ 2 ได้รับการสนับสนุนบางส่วน กล่าวคือ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ 4 ด้านมีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการตลาด แต่ด้านความเป็นอิสระในการบริหารงานไม่พบอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาด

ผลการวิจัยพบว่า การตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาด้านเอกลักษณ์ ด้านคุณค่า และด้านอารมณ์ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จทางการตลาดได้ร้อยละ 37.4 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเนื้อหาที่มีเอกลักษณ์และสะท้อนความแตกต่างของธุรกิจ ช่วยสร้างการจดจำและความโดดเด่นของแบรนด์ ขณะที่เนื้อหาที่มีคุณค่าช่วยตอบสนองความต้องการของลูกค้า และเนื้อหาที่กระตุ้นอารมณ์ช่วยสร้างความผูกพันและการมีส่วนร่วมของลูกค้า ซึ่งล้วนสนับสนุนการเพิ่มรายได้ ความพึงพอใจ และการซื้อซ้ำ ผลการวิจัยสอดคล้องกับ อินทร์ อินอุ่นโชติ (2564) ที่พบว่าการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จทางการตลาด และสอดคล้องกับ สุปราณี ลาบบุญเรือง (2564 :180-181) ที่พบว่ากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลมีความสัมพันธ์และส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ

2. คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาด

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความสามารถในการแข่งขัน ด้านการเผชิญกับความเสี่ยง ด้านการสร้างนวัตกรรม และด้านการทำงานเชิงรุก มีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จทางการตลาดได้ร้อยละ 23.8 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการแข่งขันสามารถสร้างความแตกต่างและความได้เปรียบทางธุรกิจ ขณะที่การกล้าเผชิญความเสี่ยงช่วยให้สามารถตัดสินใจและแสวงหาโอกาสทางธุรกิจ การสร้างนวัตกรรมช่วยพัฒนาสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และการทำงานเชิงรุกช่วยให้สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ปาริชาติ ด้วงสงค์ และ พรทิพย์ รอดพ้น (2565: 112-114) และสลิลทิพย์ ไข่เพชร และ กฤตชน วงศ์รัตน์ (2565 : 88–90) ซึ่งพบว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความสำเร็จและผลการดำเนินงานของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยสรุป ทั้งการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาและคุณลักษณะของผู้ประกอบการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหามีอำนาจในการพยากรณ์สูงกว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการ สะท้อนให้เห็นว่า การสร้างเนื้อหาที่มีเอกลักษณ์ มีคุณค่า และสามารถสร้างความรู้สึกร่วมกับลูกค้า ควบคู่กับการมีผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการแข่งขัน กล้าเผชิญความเสี่ยง สร้างนวัตกรรม และดำเนินงานเชิงรุก จะช่วยเพิ่มโอกาสในการสร้างความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหาและคุณลักษณะของผู้ประกอบการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะการสร้างเนื้อหาที่มีเอกลักษณ์ คุณค่า และสามารถกระตุ้นอารมณ์ของลูกค้า ควบคู่กับคุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความสามารถในการแข่งขัน การสร้างนวัตกรรม การยอมรับความเสี่ยง และการทำงานเชิงรุก ซึ่งช่วยเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขัน สร้างการมีส่วนร่วมของลูกค้า และส่งผลต่อการเพิ่มรายได้ ความพึงพอใจ และการซื้อซ้ำ อันนำไปสู่ความสำเร็จทางการตลาดอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยเสนอว่า 1) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรนำเทคโนโลยีและข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเนื้อหาทางการตลาดดิจิทัล เพื่อสร้างความน่าสนใจและกระตุ้นความต้องการของลูกค้า พร้อมทั้งปรับองค์กร บุคลากร และกระบวนการทำงานให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยมุ่งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าผ่านประสบการณ์ดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ 2) ผู้ประกอบการควรพัฒนาสินค้าและบริการใหม่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงวิเคราะห์คู่แข่งเพื่อพัฒนานวัตกรรม สร้างแบรนด์ และสื่อสารการตลาดให้โดดเด่นเหนือคู่แข่งขัน อีกทั้งควรใช้การตลาดดิจิทัลเพื่อลดต้นทุนด้านการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ พร้อมติดตามและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้วยเครื่องมือ เช่น Google Analytics และ Looker Studio เพื่อปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปควรมุ่งศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและเข้าใจผลกระทบของการตลาดดิจิทัลในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น รวมถึงควรเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคและกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับธุรกิจแต่ละประเภท ตลอดจนติดตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีใหม่ แพลตฟอร์มดิจิทัล หรือกระแสสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการให้เหมาะสมกับการดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบัน โดยเน้นคุณลักษณะที่สำคัญ เช่น ความสามารถในการปรับตัว ความคิดสร้างสรรค์ และการยอมรับความเสี่ยง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

ธนโชติ รุ่งศรีวัฒนา. (2566). **คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดย่อมในจังหวัดพิษณุโลก**. การค้นคว้าแบบอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปาริชาติ ด้วงสงค์ และ พรทิพย์ รอดพ้น. (2565). คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจสตาร์ทอัพในเขตจังหวัดนครราชสีมา. **วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 16(1): 103-117.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2571). (2565, 1 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง.

สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1. (2564). **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 (พ.ศ. 2566–2570)**. สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1.

สลิลทิพย์ ไข่เพชร และ กฤตชน วงศ์รัตน์. (2565). กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลและคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**. 12(3): 81-92.

สุปราณี ลาบบุญเรือง, เสาวลักษณ์ จิตติมงคล, และยุพาภรณ์ ชัยเสนา. (2564). กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. 11(3): 170-183.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2567). **จำนวนและการจ้างงานของSME.** แหล่งที่มา: https://www.smebigdata.com/msme/dashboard-b?g=98. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2568.

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์. (2567). SCB SME survey 2024: **เส้นทางพิชิตความท้าทายสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน.** แหล่งที่มา: https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/9590/gzo6dhozd6/In-focus-SME-survey-20240906.pdf สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2568.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2568). **สถานการณ์ SME ปี 2567 และแนวโน้ม SME ปี 2568**. แหล่งที่มา: https://bds.sme.go.th/Files/6248d2eb-d1a5-4a35-a548-095586b5935c.pdf สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2568.

อินทร์ อินอุ่นโชติ. (2564). **ความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดดิจิทัลเชิงเนื้อหากับความสำเร็จทางการตลาดของธุรกิจค้าปลีกและบริการในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจและนวัตกรรมดิจิทัล. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Likert, R., Seashore, S. E., Peter, H. W., Lesser, S. O., Bourne, F. S., Morrissett, I., & Hayes, S. P. (1957). **Some applications of behavioral research**. UNESCO.

Lumpkin, G. T., & Dess, G. G. (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. **Academy of Management Review**, 21(1), 135–172.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis** (3rd ed.). Harper & Row.

เสียงข้างมากที่ชอบธรรม: เงื่อนไขและข้อจำกัดของหลักเสียงข้างมากในระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ

Legitimate Majority Rule: Conditions and Constraints of Majority Rule in Constitutional Democracy

วรวลัญช์ วัฒนเดชไพศาล[1]
Wornwaluncha Wattanadejpaisan

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้ตั้งคำถามต่อเงื่อนไขของความชอบธรรมในการใช้อำนาจในระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมุ่งพิจารณาว่า การได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่เพียงพอหรือไม่ที่จะทำให้การใช้อำนาจของฝ่ายเสียงข้างมากมีความชอบธรรม และในทางกลับกัน สถาบันที่ทำหน้าที่จำกัดอำนาจของเสียงข้างมากจะสามารถอ้างความชอบธรรมได้ภายใต้เงื่อนไขใด ข้อเสนอหลักของบทความคือ หลักเสียงข้างมากเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น แต่ไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอของความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากสถานะของความเป็นเสียงข้างมากไม่ได้ให้อำนาจแก่ฝ่ายที่ชนะอย่างไร้ขอบเขต ขณะเดียวกัน สถาบันที่ทำหน้าที่จำกัดอำนาจของเสียงข้างมากก็ไม่ได้มีความชอบธรรมที่มาจากเพียงสถานะของตัวเอง

บทความเสนอกรอบการพิจารณาความชอบธรรมผ่านเงื่อนไขสามประการ ได้แก่ ความเสมอภาคทางการเมือง ในฐานะเงื่อนไขของการก่อรูปเสียงข้างมาก การธำรงสิทธิและเงื่อนไขของการแข่งขันทางประชาธิปไตย ในฐานะขอบเขตของการใช้อำนาจ และ ความสามารถในการผลัดเปลี่ยนสถานะระหว่างเสียงข้างมากกับเสียงข้างน้อย ในฐานะเงื่อนไขที่ทำให้ชัยชนะทางการเมืองไม่กลายเป็นการครองอำนาจอย่างถาวร โดยเงื่อนไขของความชอบธรรมนี้ควรใช้ในการพิจารณาการใช้อำนาจของฝ่ายเสียงข้างมากและการใช้อำนาจของสถาบันที่จำกัดเสียงข้างมากด้วยเงื่อนไขเดียวกัน ดังนั้น ความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตยจึงไม่ได้ขึ้นอยู่เพียงกับที่มาหรือสถานะของผู้ใช้อำนาจ แต่ขึ้นอยู่กับลักษณะของการใช้อำนาจนั้นว่า ยังคงธำรงความเสมอภาคทางการเมือง รักษาความเป็นธรรมของกติกาการแข่งขัน และเปิดโอกาสให้เกิดการผลัดเปลี่ยนอำนาจได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ (Keywords): ความชอบธรรม; สถาบันที่ทำหน้าที่จำกัดอำนาจเสียงข้างมาก; เสียงข้างมาก

Abstract

This article raises questions about the conditions of legitimacy in the exercise of power in a constitutional democracy. It considers whether receiving support from the majority of the people is sufficient to make the exercise of power by the majority legitimate and, conversely, under what conditions institutions that constrain majority power may claim legitimacy. The central argument of the article is that majority rule is a necessary but not a

Received: 2026-09-04 Revised: 2026-10-03 Accepted: 2026-10-06

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Assistant Professor of Political Science, School of Political Science, Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand. E-mail: Wornwaluncha.roj@Stou.ac.th

sufficient condition of legitimacy in a democratic system. Majority status does not grant the winning side unlimited power. At the same time, institutions that constrain majority power do not derive legitimacy merely from their institutional status.

The article proposes a framework for assessing legitimacy through three conditions: political equality, as a condition for the formation of the majority; the protection of rights and the conditions of democratic competition, as limits on the exercise of power; and the possibility of alternation between majority and minority status, as a condition ensuring that political victory does not become permanent rule. These conditions of legitimacy should be applied equally to the exercise of power by the majority and to the exercise of power by institutions that constrain the majority. Therefore, legitimacy in a democratic system does not depend solely on the source or status of those exercising power, but also on whether the exercise of that power continues to preserve political equality, maintain the fairness of the rules of competition, and allow genuine opportunities for alternation in power.
Keywords: legitimacy; counter-majoritarian institutions; majority rule

บทนำ (Introduction)

หลักเสียงข้างมาก (majority rule) เป็นหนึ่งในหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นยอมรับความคิดเห็น ผลประโยชน์ และความเชื่อทางการเมืองที่แตกต่างหลากหลายของประชาชนในเขตแดนแห่งรัฐ การตัดสินใจจึงไม่อาจตั้งอยู่บนความเห็นพ้องต้องกันของประชาชนทุกคนได้เสมอไป ทว่าในสังคมที่จำเป็นต้องมีตัดสินใจร่วมกันบนพื้นฐานของความแตกต่างหลากหลาย หลักเสียงข้างมากจึงมีคุณค่าในฐานะกติกาที่ทำให้เกิดข้อยุติโดยตั้งอยู่บนหลักความเสมอภาคทางการเมืองของพลเมืองแต่ละคน

ความเสมอภาคทางการเมืองเป็นหลักการพื้นฐานของกระบวนการประชาธิปไตย โดยในการตัดสินใจร่วมกันที่มีผลผูกพันต่อสาธารณะ ข้อเรียกร้องของพลเมืองแต่ละคนควรได้รับการพิจารณาอย่างเสมอภาค และไม่ควรมีข้อเรียกร้องของบุคคลใดมีสถานะที่เหนือกว่าผู้อื่น (Dahl, 1989: 105; ผู้นิพนธ์แปล) ทั้งนี้ความเห็นต่าง หรือความไม่เห็นพ้องต้องในสังคมประชาธิปไตยไม่ใช่การสะท้อนว่าสังคมประชาธิปไตยนั้นมีปัญหา ในทางตรงกันข้ามความเห็นต่าง หรือความไม่เห็นพ้องต้องในสังคมประชาธิปไตยกลับเป็นเงื่อนไขปกติของการอยู่ร่วมกันในสังคม ภาวะที่ต้องร่วมกันตัดสินใจท่ามกลางความเห็นต่างหรือความไม่เห็นพ้องต้องกันนี้ Jeremy Waldron เรียกว่า “สถานการณ์ของการเมือง” (the circumstances of politics) ที่สมาชิกของกลุ่มรู้สึกถึงความจำเป็นในการมีกรอบการตัดสินใจ หรือแนวทางปฏิบัติร่วมกัน แม้มีความเห็นต่างกันว่าควรเลือกสิ่งใดก็ตาม (Waldron, 1999: 101–103; ผู้นิพนธ์สรุปความ) หลักเสียงข้างมากจึงเป็นกติกาที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตยที่ช่วยให้สังคมตัดสินใจร่วมกันได้ท่ามกลางความเห็นต่าง หรือความไม่เห็นพ้องต้องในสังคมประชาธิปไตย โดยยอมรับว่าเสียงของพลเมืองทุกคนควรได้รับการให้ความสำคัญอย่างเสมอภาค

ทว่าการยอมรับหลักเสียงข้างมากในฐานะกลไกพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยกลับเกิดปัญหาในกรณีที่มีการใช้อำนาจของฝ่ายที่ได้รับเสียงข้างมากจากกระบวนการเลือกตั้งในการละเมิดสิทธิของเสียงข้าง

น้อย การจำกัดพื้นที่และบทบาทของฝ่ายค้าน หรือการแก้ไขกติกาทางการเมืองเพื่อเอื้อให้ตนเองดำรงสถานะฝ่ายเสียงข้างมากต่อไป จนกระทบต่อโอกาสในการแข่งขันและการผลัดเปลี่ยนอำนาจอย่างเป็นธรรม

ปัญหาการใช้อำนาจของฝ่ายที่ได้รับเสียงจากหลักการเสียงข้างมากในกระบวนการประชาธิปไตยเป็นปัญหาที่ปรากฏผ่านความคิดทางการเมืองมาอย่างยาวนาน ทั้งในลักษณะของอันตรายของ “กลุ่มฝ่ายข้างมาก” (majority faction) และในลักษณะของ“ทรราชของเสียงข้างมาก” (tyranny of the majority)

James Madison **(**Madison, 1787/1961) ใน The Federalist No. 10 ชี้ให้เห็นถึงอันตรายของ “กลุ่มฝ่ายข้างมาก” (majority faction) ว่า เมื่อคนส่วนใหญ่รวมตัวกันภายใต้อารมณ์หรือผลประโยชน์ร่วมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสิทธิของผู้อื่นหรือผลประโยชน์ส่วนรวม ระบอบการปกครองโดยประชาชนอาจเปิดโอกาสให้กลุ่มดังกล่าวสละทั้งประโยชน์สาธารณะและสิทธิของพลเมืองอื่นเพื่อสนองต่ออารมณ์หรือผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองเป็นสำคัญ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การที่กลุ่มฝ่ายข้างมากใช้อำนาจเพื่อตอบสนองความต้องการหรือผลประโยชน์ของตนเอง จนไม่ได้คำนึงถึงการรักษาผลประโยชน์สาธารณะที่มีเป้าหมายเพื่อส่วนรวมและสิทธิของพลเมืองอื่นที่เป็นเสียงข้างน้อย

ในขณะที่ Alexis de Tocqueville เสนอแนวคิดเรื่อง “ทรราชของเสียงข้างมาก” (tyranny of the majority) โดยชี้ว่าอำนาจที่ไร้ขอบเขตย่อมเป็นอันตราย ไม่ว่าผู้ทรงอำนาจนั้นจะเป็นประชาชน กษัตริย์ ชนชั้นสูง หรือรัฐบาลในรูปแบบใดก็ตาม ด้วยเหตุนี้ อำนาจที่ไร้ขอบเขตของเสียงข้างมากจึงอาจก่อให้เกิดทรราชได้ (Tocqueville, 1835/2010; ผู้นิพนธ์สรุปความ)

ด้วยเหตุนี้ภายใต้หลักประชาธิปไตยจึงมีหลักและกลไกอื่นๆ เพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจที่มาจากเสียงข้างมากถูกใช้อย่างไร้ขอบเขต หรือกระทบต่อสิทธิของผู้ที่เป็นเสียงข้างน้อย ซึ่งได้แก่หลักรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ การแบ่งแยกอำนาจ ตลอดจนระบบตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างสถาบันทางการเมือง

ภายใต้หลักรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism) ได้วางหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยใช้หลักกฎหมาย และถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด และภายใต้หลักการแบ่งแยกอำนาจสถาบันที่ทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลฝ่ายบริหาร (รัฐบาล) และฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐสภา) คือ ฝ่ายตุลาการ (ศาล) การตัดสินของฝ่ายตุลาการผ่านสถาบันศาลในการตรวจสอบถ่วงดุลฝ่ายบริหาร (รัฐบาล) และฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐสภา) ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนผ่านระบบการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ทำให้ศาลอยู่ในฐานะสถาบันที่เข้ามาจำกัดอำนาจของฝ่ายข้างมากที่มาโดยหลักเสียงข้างมากในระบอบประชาธิปไตย จึงนำมาสู่ประเด็นคำถามที่สำคัญคือ หากประชาธิปไตยหมายถึงการที่ประชาชนกำหนดทิศทางทางการเมืองผ่านผู้แทนที่ตนเลือก และการตัดสินใจทางการเมืองตั้งอยู่บนหลักเสียงข้างมาก ย่อมเกิดคำถามว่าเหตุใดศาลซึ่งไม่ได้มาจากการเลือกตั้งและไม่ต้องรับผิดชอบต่อประชาชนโดยตรงผ่านการเลือกตั้ง จึงมีอำนาจวินิจฉัยให้กฎหมายหรือการกระทำของฝ่ายการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งขัดรัฐธรรมนูญได้ Alexander Bickel เรียกความตึงเครียดระหว่างการตรวจสอบโดยศาลกับหลักการปกครองโดยเสียงข้างมากนี้ว่า “ปัญหาความชอบธรรมของการจำกัดอำนาจเสียงข้างมาก” (counter-majoritarian difficulty) (Bickel, 1962: 16-17;ผู้นิพนธ์สรุปความ) ซึ่งหมายถึงปัญหาความชอบธรรมของการใช้อำนาจตุลาการเพื่อตรวจสอบหรือจำกัดการตัดสินใจของสถาบันที่มาจากการเลือกตั้ง ได้สะท้อนปัญหาพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญว่า แม้

ประชาธิปไตยจำเป็นต้องจำกัดอำนาจของเสียงข้างมากเพื่อป้องกันการเกิดทรราชของเสียงข้างมาก แต่หากข้อจำกัดเหล่านั้นมากเกินไป ประชาชนก็อาจไม่สามารถกำหนดทิศทางทางการเมืองผ่านเสียงข้างมากเช่นกัน

แม้หลักเสียงข้างมากจะเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นของระบอบประชาธิปไตย แต่ในขณะเดียวกันความเป็นเสียงข้างมากเพียงอย่างเดียวก็ไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอของความชอบธรรมของระบอบประชาธิปไตย การตั้งคำถามถึงขอบเขตของความชอบธรรมในการใช้อำนาจของเสียงข้างมาก และขอบเขตของความชอบธรรมในการใช้อำนาจของสถาบันที่ทำหน้าที่จำกัดอำนาจเสียงข้างมาก จึงเป็นสิ่งสำคัญในการมุ่งแสวงหาคำตอบของเงื่อนไขของการใช้อำนาจที่ชอบธรรมในทั้งสองกรณี

เนื้อหา (Content)

เสียงข้างมากในฐานะหลักการประชาธิปไตย

หลักเสียงข้างมาก (majority rule) เป็นหลักหนึ่งที่สำคัญของหลักการประชาธิปไตย หลักเสียงข้างมาก เป็นกลไกที่ทำให้สังคมสามารถกำหนดข้อยุติร่วมกันได้ โดยไม่จำเป็นต้องขจัดความไม่เห็นพ้องต้องกันของผู้คนที่คิดต่างออกไป ประเด็นคำถามที่น่าสนใจคือเหตุใดการตัดสินใจตามเสียงข้างมากจึงมีความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตย แม้ปรากฏการณ์เชิงประจักษ์หลายครั้งสะท้อนให้เห็นว่าการตัดสินใจโดยเสียงข้างมากอาจไม่ได้รับประกันว่าการตัดสินใจนั้นจะถูกต้องและไม่นำมาสู่ความขัดแย้งเสมอไป

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยยอมรับเงื่อนไขของความแตกต่างหลากหลาย ที่ไม่กดทับผู้คนให้มีความคิดเห็น ความเชื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างโต้แย้งไม่ได้ Jeremy Waldron ให้ความสำคัญกับความไม่เห็นพ้องกัน (disagreement) ในฐานะเงื่อนไขพื้นฐานของการเมือง เพราะสมาชิกของสังคมมีความจำเป็นต้องกำหนดกรอบหรือการตัดสินใจร่วมกัน แม้จะยังเห็นต่างกันว่าข้อสรุปนั้นควรเป็นเช่นไร (Waldron, 1999: 101–103; ผู้นิพนธ์สรุปความ) ภายใต้ความคิดเห็นแตกต่างหลากหลายนี้จึงจำเป็นต้องมีกติกาเดียวกันที่ใช้กับทุกคนเมื่อต้องตัดสินใจร่วมกันแม้แต่ละฝ่ายจะยังมีความเห็นไม่ตรงกันก็ตาม กติกานั้นคือ หลักเสียงข้างมาก

หลักความเสมอภาคทางการเมือง (political equality) เป็นฐานเชิงบรรทัดฐานที่สำคัญสำหรับการพิจารณาความชอบธรรมของกระบวนการประชาธิปไตย ในมุมมองของ Robert A. Dahl กระบวนการประชาธิปไตยตั้งอยู่บนการยอมรับว่าบุคคลทุกคนมีคุณค่าโดยเนื้อแท้เท่าเทียมกัน และไม่มีผู้ใดมีคุณสมบัติเหนือกว่าผู้อื่นอย่างชัดเจนจนสมควรได้รับอำนาจทางการเมืองเหนือผู้อื่น (Dahl, 1989: 83–86, 98–101; ผู้นิพนธ์สรุปความ) จากหลักคิดดังกล่าว จึงอาจสรุปได้ว่าข้อเรียกร้องและผลประโยชน์ของพลเมืองควรได้รับการพิจารณาอย่างเสมอภาคในกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน เมื่อทุกคนมีสถานะทางการเมืองเท่ากัน เสียงของแต่ละคนก็ควรมีน้ำหนักที่เท่ากัน การตัดสินใจตามเสียงข้างมากต้องตั้งอยู่บนสถานะที่เสมอภาคของผู้ร่วมตัดสิน คุณค่าของหลักเสียงข้างมากจึงอยู่ที่การเป็นกติกาที่เป็นธรรมในการตัดสินใจร่วมกันที่ทุกคนมีความเท่าเทียมในการออกเสียงตัดสินใจ

ความชอบธรรมของการหลักการเสียงข้างมากอยู่ในฐานะของกติกาในการตัดสินท่ามกลางความเห็นต่าง หรือความไม่เห็นพ้องต้องกัน (disagreement) ในขณะเดียวกันก็เปิดให้ทุกคนเข้ามาร่วมตัดสินอย่างเสมอ

ภาค (equality) คำถามที่สำคัญที่ตามมาคือ เสียงข้างมากที่มีความชอบธรรมเช่นนี้มีอำนาจเหนือฝ่ายข้างน้อยอย่างไม่มีขอบเขตหรือไม่

Hans Kelsen อธิบายว่า หลักเสียงข้างมากเป็นวิธีการสร้างข้อยุติในการตัดสินใจร่วมกันภายใต้เงื่อนไขที่ไม่อาจทำให้ทุกคนเห็นพ้องต้องกันได้ หลักการนี้มีความชอบธรรมในฐานะวิธีที่ทำให้จำนวนผู้ซึ่งต้องอยู่ภายใต้กติกาที่ไม่สอดคล้องกับเจตจำนงของตนมีน้อยที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม หลักเสียงข้างมากไม่อาจหมายถึงอำนาจที่ไร้ขอบเขตของฝ่ายข้างมากได้ เพราะประชาธิปไตยสมัยใหม่แยกไม่ออกจากเสรีนิยมทางการเมืองและการคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของฝ่ายข้างน้อย (Kelsen, 1955; ผู้นิพนธ์สรุปความ) เมื่อพรรคการเมืองแข่งขันและรวมตัวกันในสภา พรรคฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล หรือฝ่ายข้างน้อยและฝ่ายข้างมาก จึงเกิดขึ้นเป็นส่วนปกติของการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ไม่ใช่สิ่งที่ผิดปกติแต่อย่างใด (Kelsen, 1955; ผู้นิพนธ์สรุปความ) ดังนั้น การตัดสินใจตามหลักเสียงข้างมากจึงเป็นวิธีสร้างข้อยุติร่วมกันท่ามกลางความเห็นต่าง มิใช่การทำให้เสียงหรือสิทธิของฝ่ายข้างน้อยหมดความหมายไป

ประเด็นสำคัญไม่ได้อยู่เพียงว่าเสียงข้างมากมาจากกระบวนการประชาธิปไตยหรือไม่ แต่อยู่ที่ว่าเสียงข้างมากสามารถใช้อำนาจได้มากน้อยเพียงใด หากฝ่ายข้างมากใช้อำนาจเพื่อลิดรอนสิทธิของผู้เห็นต่าง ปิดกั้นฝ่ายค้าน หรือปรับกติกาเพื่อรักษาอำนาจของตนเอง การตัดสินใจนั้นก็อาจไม่ใช่การปกครองตามหลักประชาธิปไตยอีกต่อไป แต่กลายเป็นสิ่งที่เรียกว่า “ทรราชของเสียงข้างมาก” (tyranny of the majority)

ข้อจำกัดของหลักเสียงข้างมาก: ปัญหาทรราชของเสียงข้างมาก

หลักเสียงข้างมากมีความชอบธรรมในฐานะกติกาที่ช่วยให้พลเมืองซึ่งมีสถานะทางการเมืองเสมอภาคสามารถตัดสินใจร่วมกันได้ แม้จะยังคงมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ความชอบธรรมในเชิงกระบวนการ (procedural legitimacy) ดังกล่าวไม่ได้หมายความว่า เมื่อฝ่ายหนึ่งได้รับเสียงสนับสนุนมากกว่าแล้วจะสามารถใช้อำนาจได้โดยปราศจากข้อจำกัด (unlimited authority) “จำนวนเสียง” จึงไม่ใช่เหตุผลที่ทำให้การใช้อำนาจทุกอย่างชอบธรรม เสียงข้างมากอาจเกิดขึ้นอย่างถูกต้องตามกระบวนการ แต่เสียงข้างมากอาจใช้อำนาจนั้นไปในทิศทางที่รักษา สนับสนุนผลประโยชน์ของกลุ่มตนเป็นสำคัญ ในขณะเดียวกันก็กีดกันผลประโยชน์ของผู้อื่น

ปัญหาของเสียงข้างมากจะเกิดขึ้นเมื่อจำนวนเสียงถูกเปลี่ยนจากกติกาสำหรับหาข้อยุติไปเป็นฐานอ้างเพื่อใช้อำนาจเหนือกว่าต่อผู้เห็นต่าง ทั้งในการใช้อำนาจของเสียงข้างมาเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตนและละเมินสิทธิของผู้ที่เห็นต่าง รวมถึงการใช้อำนาจของเสียงข้างมากในการควบคุมกลไกและสถาบันทางการเมืองของรัฐ โดยมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์เฉพาะกลุ่มตน

ใน The Federalist No. 10 James Madison ชี้ให้เห็นอันตรายของ “กลุ่มฝ่ายข้างมาก” (majority faction) กล่าวคือ เมื่อคนส่วนใหญ่รวมตัวกันภายใต้อารมณ์หรือผลประโยชน์ร่วมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสิทธิของผู้อื่นหรือผลประโยชน์ถาวรโดยรวมของชุมชน ระบอบการปกครองโดยประชาชนอาจเปิดโอกาสให้กลุ่มดังกล่าวใช้อำนาจเพื่อสนองต่ออารมณ์หรือผลประโยชน์ของตนเองได้ (Madison, 1787/1961: 61; ผู้นิพนธ์สรุปความ) ทั้งนี้ปัญหาไม่ได้อยู่ที่การมีเสียงข้างมาก แต่อยู่ที่กลุ่มฝ่ายข้างมากอาจใช้จำนวนเสียงของตนเป็นเครื่องมือในการละเมิดสิทธิของกลุ่มฝ่ายข้างน้อยหรือเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับกลุ่มตน แทนที่จะใช้เพื่อหาข้อยุติร่วมกันในระบอบประชาธิปไตย

Alexis de Tocqueville ใน Democracy in America ชี้ให้เห็นว่า การที่อำนาจทางการเมืองที่มีที่มาจากประชาชนนั้นไม่ได้เป็นหลักประกันว่าเสมอไปว่าอำนาจนั้นจะไม่ถูกใช้เพื่อกดขี่ผู้อื่น ทั้งนี้ปัญหาจะ

เกิดขึ้นเมื่อฝ่ายข้างมากสามารถครอบงำทั้งความคิดเห็นสาธารณะ สถาบันของรัฐ และกระบวนการยุติธรรม เช่น ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และคณะลูกขุน จนบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการอันไม่เป็นธรรมนั้นแทบจะไม่เหลือช่องทางในการคัดค้านหรือแสวงหาความเป็นธรรมได้ Tocqueville เรียกภาวะดังกล่าวว่า “ทรราชของเสียงข้างมาก” (tyranny of the majority) (Tocqueville, 1835/2010; ผู้นิพนธ์สรุปความ)

อย่างไรก็ตามปัญหาทรราชของเสียงข้างมากนั้นไม่ได้มีเพียงมิติของการที่เสียงข้างมากใช้อำนาจรัฐโดยอาศัยกฎหมายหรือคำสั่งของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงมิติที่เกิดจากสังคมในการกดทับผู้ที่เห็นต่างโดยอาศัยเสียงข้างมากในสังคมด้วย

Stuart Mill ใน On Liberty ขยายความกังวลเรื่อง “ทรราชของเสียงข้างมาก” (tyranny of the majority) ออกไปไกลกว่าการใช้อำนาจของรัฐ โดยชี้ว่าการกดขี่ไม่ได้เกิดจากรัฐบาลหรือกฎหมายเท่านั้น แต่ยังอาจเกิดจากสังคม เมื่อความคิดเห็นและความรู้สึกที่ครอบงำอยู่ของคนส่วนใหญ่กลายเป็นแรงกดดันให้ผู้ที่เห็นต่างต้องประพฤติและดำเนินชีวิตตามแบบแผนที่สังคมยอมรับซึ่ง Mill เรียกว่า ทรราชทางสังคม (social tyranny) (Mill, 1859/1977: 217–220; ผู้นิพนธ์สรุปความ)

ปัญหาทรราชของเสียงข้างมากจึงมีได้หลายระดับ ตั้งแต่การใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อประโยชน์ของฝ่ายข้างมาก ไปจนถึงแรงกดดันทางสังคมที่ทำให้พื้นที่ของความแตกต่างถูกทำให้ลดลง

ดังนั้นปัญหาทรราชของเสียงข้างมากจึงสะท้อนให้เห็นว่าประชาธิปไตยไม่อาจตั้งอยู่บนหลักเสียงข้างมากเพียงประการเดียวได้ หากต้องมีกลไกที่ป้องกันไม่ให้เสียงข้างมากใช้อำนาจในการทำลายสิทธิ ความเสมอภาค และเงื่อนไขของการแข่งขันทางการเมืองของเสียงข้างน้อย แนวคิดเรื่องรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism) การรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน การแบ่งแยกอำนาจ และการตรวจสอบถ่วงดุลจึงเข้ามามีบทบาทในประชาธิปไตยสมัยใหม่เพื่อป้องกันการใช้เสียงข้างมากอย่างไร้ขอบเขต อย่างไรก็ตาม เมื่อประชาธิปไตยยอมรับความจำเป็นของการจำกัดอำนาจเสียงข้างมาก ก็ย่อมต้องเผชิญกับคำถามเรื่องความชอบธรรมตามมาว่า สถาบันหรือกลไกใดควรมีอำนาจตรวจสอบและจำกัดการตัดสินใจของฝ่ายเสียงข้างมาก อำนาจเช่นว่านั้นควรได้รับการอธิบายหรือรองรับด้วยเหตุผลใด และในกรณีที่สถาบันที่มีหน้าที่รักษากติกากลับมีอำนาจแทนที่การตัดสินใจของประชาชนเสียเอง การจำกัดเสียงข้างมากยังจะชอบธรรมอยู่หรือไม่

รัฐธรรมนูญนิยมและปัญหาต้านเสียงข้างมาก (Counter-Majoritarian Difficulty)

ปัญหาทรราชของเสียงข้างมากทำให้เห็นข้อจำกัดสำคัญของการเข้าใจประชาธิปไตยผ่านหลักเสียงข้างมากเพียงอย่างเดียว การได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่เพียงพอที่จะทำให้การใช้อำนาจมีความชอบธรรมเสมอไป ประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องมีกติกาหรือสถาบันที่สามารถวางขอบเขตให้กับการใช้อำนาจของผู้ชนะทางการเมือง แนวคิดเรื่องรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism) จึงมีความสำคัญในบริบทนี้ เพราะสารัตถะของรัฐธรรมนูญนิยมไม่ได้อยู่เพียงที่การมีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษรเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากอยู่ที่หลักการการรับรองสิทธิและเสรีภาพ การแบ่งแยกอำนาจ การตรวจสอบถ่วงดุล ตลอดจนการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ที่ใช้ในการจำกัดอำนาจของเสียงข้างมากด้วย

ปรากฏการณ์ทรราชของเสียงข้างมากได้สะท้อนให้เห็นว่าประชาธิปไตยจำเป็นต้องจำกัดเสียงข้างมาก แต่การจำกัดเสียงข้างมากนั้นก็สามารถกลายเป็นปัญหาประชาธิปไตยได้เช่นกัน หากประชาธิปไตยตั้งอยู่บนหลักที่ว่าประชาชนสามารถกำหนดทิศทางทางการเมืองผ่านการเลือกตั้งและตัวแทนของตน คำถามที่สำคัญ

คือเหตุใดสถาบันที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งจึงควรมีอำนาจยับยั้งหรือล้มการตัดสินใจของเสียงข้างมากได้ และใครเป็นผู้ให้ความชอบธรรมแก่อำนาจนั้น

Alexander Bickel เรียกความตึงเครียดระหว่างอำนาจตรวจสอบโดยศาลกับหลักการปกครองโดยผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้งว่า “ปัญหาต้านเสียงข้างมาก” (counter-majoritarian difficulty) ปัญหานี้เกิดขึ้นเมื่อศาลซึ่งไม่ได้มาจากการเลือกตั้งและไม่ต้องรับผิดชอบต่อประชาชนโดยตรงผ่านการเลือกตั้ง ใช้อำนาจวินิจฉัยให้กฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติหรือการกระทำของฝ่ายบริหารที่มาจากการเลือกตั้งขัดรัฐธรรมนูญ การใช้อำนาจดังกล่าวจึงอาจถูกมองว่าเป็นการขัดขวางเจตจำนงของผู้แทนประชาชนและฝ่ายเสียงข้างมากในขณะนั้น จึงก่อให้เกิดคำถามว่าอำนาจตุลาการจะอ้างความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างไร (Bickel, 1962: 16–17; ผู้นิพนธ์สรุปความ)

ประเด็นดังกล่าวทำให้เห็นว่าสถาบันที่มีอำนาจในการจำกัดอำนาจเสียงข้างมากโดยมีเป้าหมายเพื่อป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตของเสียงข้างมากอาจไม่มีความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตยเสมอไป เนื่องจากสถาบันที่มีอำนาจในการจำกัดอำนาจเสียงข้างมากนั้นอาจขยายตัวจนกลายเป็นอำนาจที่อยู่เหนือการตัดสินใจของประชาชนเสียเอง

การแทรกแซงของสถาบันที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งอาจมีความชอบธรรมเมื่อกระบวนการประชาธิปไตยเกิดความบกพร่อง และสถาบันดังกล่าวเข้ามาคุ้มครองเงื่อนไขที่ทำให้ประชาชนยังสามารถใช้อำนาจทางการเมืองได้ John Hart Ely เสนอแนวทางการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญโดยศาลที่มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบผู้แทน (a participation-oriented, representation-reinforcing approach to judicial review) โดยไม่ได้ตั้งอยู่บนสมมติฐานว่าศาลมีความชอบธรรมเหนือกว่าสถาบันที่มาจากการเลือกตั้งในการกำหนดคุณค่าทางสารัตถะ (Ely, 1980: 87; ผู้นิพนธ์สรุปความ) ตามแนวทางนี้ ศาลควรเข้าแทรกแซงเมื่อผู้ดำรงอำนาจปิดกั้นช่องทางการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเพื่อรักษาอำนาจของตน หรือเมื่อผู้แทนที่พึงพาเสียงข้างมากทำให้ชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มเสียเปรียบอย่างเป็นระบบ แม้กลุ่มนั้นจะไม่ได้ถูกปฏิเสธสิทธิในการออกเสียงหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงก็ตาม (Ely, 1980: 101–103; ผู้นิพนธ์สรุปความ)

อย่างไรก็ตาม การอ้างว่าศาลซึ่งเป็นสถาบันที่ใช้อำนาจในการต้านเสียงข้างมากทำหน้าที่โดยมีเป้าหมายเพื่อรักษากระบวนการประชาธิปไตยอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้การตัดสินของศาลมีความชอบธรรมเสมอไป เพราะการใช้อำนาจของศาลนั้นอาจทำลายหลักความเสมอภาคทางการเมืองที่เป็นฐานสำคัญของหลักเสียงข้างมาก

Jeremy Waldron ตั้งข้อสังเกตต่อการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญโดยศาล (judicial review) โดยเสนอว่า ความเห็นต่างทางการเมืองเกี่ยวกับสิทธิไม่ได้ยุติลงเพียงเพราะข้อพิพาทถูกส่งเข้าสู่ศาล การให้ผู้พิพากษาเป็นผู้ตัดสินขั้นสุดท้ายจึงไม่ได้ขจัดความเห็นต่างออกไป หากเป็นการกำหนดว่าใครควรมีอำนาจชี้ขาดในประเด็นที่ประชาชนยังเห็นต่างกันอยู่ (Waldron, 2006: 1368–1369; ผู้นิพนธ์สรุปความ) Waldron เสนอว่า แม้พลเมืองจะเห็นต่างกันในประเด็นทางการเมือง กระบวนการตัดสินใจที่ชอบธรรมควรทำให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนต่อข้อยุติอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ใช่ปล่อยให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ตัดสินแทนคนอื่น (Waldron, 2006: 1388–1389; ผู้นิพนธ์สรุปความ)

กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การนำประเด็นที่ประชาชนเห็นต่างกันออกจากกระบวนการทางการเมืองแล้วมอบอำนาจตัดสินขั้นสุดท้ายให้กับศาลอาจกระทบต่อหลักความเสมอภาคทางการเมืองที่เป็นฐานของ

ความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตย ในขณะเดียวกันความขัดแย้งหรือความเห็นต่างทางการเมืองนั้นก็ยังดำรงอยู่ ไม่ได้ถูกทำให้หมดไป

ประเด็นสำคัญจึงไม่ได้อยู่เพียงว่าสถาบันหนึ่งมีลักษณะที่เป็นสถาบันที่จำกัดอำนาจของเสียงข้างมากหรือไม่ แต่อยู่ที่ว่าสถาบันนั้นกำลังจำกัดอำนาจของเสียงข้างมากเพื่อรักษาประชาธิปไตย หรือกำลังใช้ข้อจำกัดนั้นในการลดทอนความสามารถของเสียงข้างมากตามกระบวนการประชาธิปไตย

Levitsky และ Ziblatt เสนอว่า สถาบันที่จำกัดอำนาจของเสียงข้างมาก (counter-majoritarian institutions) ไม่ได้ส่งผลต่อประชาธิปไตยในทางเดียวกันทั้งหมด สถาบันที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน หรือป้องกันไม่ให้ผู้มีอำนาจเปลี่ยนกติกาประชาธิปไตยเพื่อประโยชน์ของตน อาจช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยได้ แต่ในทางกลับกัน ในทางกลับกัน หากกติกาทางการเมืองทำให้พรรคที่ได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่าสามารถชนะการเลือกตั้งได้ หรือเปิดช่องให้ฝ่ายข้างน้อยในสภาขัดขวางการตัดสินใจของฝ่ายข้างมากได้อย่างต่อเนื่อง กติกาเช่นนี้ก็อาจทำให้หลักการปกครองโดยประชาชนอ่อนแอลง (Levitsky & Ziblatt, 2025; ผู้นิพนธ์สรุปความ)

ประชาธิปไตยอาจต้องเผชิญกับอันตรายจากสองทิศทางพร้อมกัน ด้านหนึ่ง หากปล่อยให้เสียงข้างมากมีอำนาจโดยปราศจากข้อจำกัด ก็อาจนำไปสู่ทรราชของเสียงข้างมากได้ แต่อีกด้านหนึ่ง หากสร้างข้อจำกัดต่อเสียงข้างมากมากเกินไป ก็อาจทำให้เสียงของประชาชนไม่สามารถกำหนดการใช้อำนาจทางการเมืองได้อย่างมีความหมาย ปัญหาจึงไม่ใช่ว่าจะเลือก “เสียงข้างมาก” หรือ “จำกัดเสียงข้างมาก” หากคือการกำหนดเงื่อนไขของความชอบธรรมของทั้งสองประเภท ว่าเมื่อใดเสียงข้างมากมีสิทธิใช้อำนาจ และเมื่อใดสถาบันที่จำกัดเสียงข้างมากมีความชอบเพียงพอที่จะเข้าแทรกแซงการตัดสินใจนั้นได้

หลักเสียงข้างมากที่ชอบธรรม: ข้อเสนอเชิงสังเคราะห์

ภายใต้ข้อถกเถียงข้างต้นสะท้อนปัญหาพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญกล่าวคือด้านหนึ่งว่าด้วยหลักเสียงข้างมากมีฐานความชอบธรรมจากความเสมอภาคทางการเมืองและความจำเป็นในการตัดสินใจร่วมกันท่ามกลางความเห็นต่าง แต่ในอีกด้านหนึ่งว่าด้วยอำนาจของเสียงข้างมาก ที่ปราศจากข้อจำกัดก็สามารถกลายเป็นทรราชและทำลายสิทธิหรือสถานะทางการเมืองของผู้ที่อยู่ในฝ่ายเสียงข้างน้อยได้ ขณะเดียวกัน การสร้างสถาบันที่ทำหน้าที่จำกัดอำนาจเสียงข้างมากก็ไม่ได้ทำให้ปัญหาความชอบธรรมหมดไป เพราะหากสถาบันที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งสามารถยับยั้งหรือแทนที่เจตจำนงของประชาชนได้อย่างกว้างขวาง การป้องกันทรราชของเสียงข้างมากก็อาจกลับกลายเป็นการเปิดพื้นที่ให้เสียงข้างน้อยหรือองค์กรที่ไม่ยึดโยงกับประชาชนมีอำนาจเหนือเสียงข้างมากได้

หลักเสียงข้างมากจึงอยู่ในฐานะเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น แต่ไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอของความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ การได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นฐานสำคัญของการใช้อำนาจในระบอบประชาธิปไตย แต่ความเป็นเสียงข้างมากเพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้การใช้อำนาจนั้นมีความชอบธรรมได้ในทุกกรณี ความชอบธรรมจึงต้องพิจารณาต่อไปว่า เสียงข้างมากนั้นเกิดขึ้นและใช้อำนาจภายใต้เงื่อนไขที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยหรือไม่

โดยสังเคราะห์จากข้อถกเถียงในทฤษฎีประชาธิปไตย หลักเสียงข้างมากจะมีความชอบธรรมได้ก็ต่อเมื่อดำเนินอยู่ภายใต้เงื่อนไขอย่างน้อยสามประการ ได้แก่ ความเสมอภาคทางการเมือง (political equality) การธำรงสิทธิและเงื่อนไขของการแข่งขันทางประชาธิปไตย (rights and democratic

competition) และความสามารถในการผลัดเปลี่ยนสถานะระหว่างเสียงข้างมากกับเสียงข้างน้อย (reversibility)

ประการแรก ความเสมอภาคทางการเมือง (political equality) ในฐานะที่มาและกระบวนการก่อรูปของเสียงข้างมาก

ความชอบธรรมของเสียงข้างมากไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเสียงที่มากกว่าเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับว่าที่มาของเสียงข้างมากนั้นเปิดกว้างและให้ความเสมอภาคกับคนทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยหรือไม่ ในระบอบประชาธิปไตยจึงเปิดให้ให้พลเมืองทุกคนมีความเสมอภาคกันเพื่อแสดงเจตจำนงทางการเมือง ทั้งด้านสิทธิในการเลือกตั้ง “หนึ่งคน หนึ่งเสียง” (one man one vote) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการรวมกลุ่ม การเข้าถึงข้อมูล ตลอดจนโอกาสในการแข่งขันทางการเมืองอย่างเป็นธรรม

ดังนั้น ความเป็นเสียงข้างมากในเชิงจำนวนจึงยังไม่เพียงพอที่จะยืนยันความชอบธรรม หากเสียงข้างมากนั้นก่อรูปขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่บางฝ่ายถูกกีดกัน จำกัดสิทธิ หรือเสียเปรียบ ในความหมายนี้ ความเสมอภาคทางการเมืองจึงเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้ผลของเสียงข้างมากมีความหมายและสามารถเป็นฐานของการใช้อำนาจที่ชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตย

ประการที่สอง การธำรงสิทธิและเงื่อนไขของการแข่งขันทางประชาธิปไตย (rights and democratic competition) ในฐานะขอบเขตของการใช้อำนาจ

การธำรงสิทธิและเงื่อนไขของการแข่งขันทางประชาธิปไตย ตั้งอยู่บนหลักว่า แม้ฝ่ายเสียงข้างมากจะได้รับอำนาจจากความไว้วางใจของประชาชนและมีสิทธิในการกำหนดนโยบายหรือทิศทางของประเทศ แต่การใช้อำนาจดังกล่าวต้องไม่ไปทำลาย บิดเบือน บั่นทอน เงื่อนไขพื้นฐานของการแข่งขันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่การเลือกตั้งประชาชนเลือกได้อย่างเสรี และทุกฝ่ายแข่งขันกันอย่างเป็นธรรม (free and fair election) กล่าวคือ ฝ่ายเสียงข้างมากย่อมมีสิทธิในการใช้อำนาจภายใต้กติกาที่เป็นธรรม แต่ไม่ควรใช้อำนาจเพื่อแก้ไขหรือบิดเบือนกติกาในลักษณะที่ทำให้ฝ่ายของตนได้เปรียบอย่างถาวร หรือทำให้คู่แข่งทางการเมืองไม่สามารถแข่งขันได้อย่างเสมอภาคในอนาคต

ในประเด็นนี้ควรแยกให้ชัดระหว่างการตัดสินใจทางนโยบายทั่วไปกับการตัดสินใจที่กระทบต่อกติกาพื้นฐานของการแข่งขันทางการเมือง กล่าวคือ ฝ่ายเสียงข้างมากควรมีอำนาจตัดสินใจและรับผิดชอบต่อประชาชนผ่านกระบวนการทางการเมืองในระบบการเมืองปกติ แต่ไม่ควรใช้อำนาจเพื่อปิดกั้นฝ่ายเสียงข้างน้อย จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น หรือปรับเปลี่ยนกติกาการแข่งขันในลักษณะที่ทำให้คู่แข่งเสียเปรียบอย่างเป็นระบบ อันเป็นการใช้อำนาจเพื่อการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของการแข่งขันเสียเอง

ดังนั้น ความชอบธรรมของเสียงข้างมากจึงไม่ได้อยู่ที่สิทธิในการตัดสินใจหลังได้รับชัยชนะเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจโดยไม่ทำลายสิทธิ ทำลาย บินเบือน บั่นทอนกติกาของการแข่งขันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย กล่าวอีกนัยหนึ่ง เสียงข้างมากย่อมมีสิทธิตัดสินใจภายใต้กติกาประชาธิปไตย แต่ไม่ควรใช้อำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงกติกาในลักษณะที่ทำให้ความได้เปรียบทางการเมืองของตนกลายเป็นสิ่งถาวร

ประการที่สาม ความสามารถในการผลัดเปลี่ยนสถานะระหว่างเสียงข้างมากกับเสียงข้างน้อย (reversibility)

สถานะของเสียงข้างมากเป็นผลของการแข่งขันทางการเมืองในช่วงเวลาหนึ่ง โดยสถานะของเสียงข้างมากนั้นไม่ควรถูกทำให้เป็นสถานะถาวร ฝ่ายเสียงข้างมากที่ชนะย่อมมีสิทธิในการใช้อำนาจในการปกครอง แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับด้วยว่าในอนาคตอาจสูญเสียสถานะเสียงข้างมากในการแข่งขันทางการเมืองใน

ครั้งต่อไป ดังนั้น ความชอบธรรมของเสียงข้างมากจึงไม่ได้อยู่เพียงที่การได้รับชัยชนะ หากยังอยู่ที่การยอมรับความเป็นไปได้ของการพ่ายแพ้ในอนาคตด้วย

หลักเสียงข้างมากจึงต้องดำรงอยู่ควบคู่ไปกับการเปิดโอกาสให้สถานะระหว่างผู้ชนะกับผู้แพ้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามผลของการแข่งขันทางการเมือง เงื่อนไขสำคัญจึงอยู่ที่ว่า ระบบการเมืองยังเปิดโอกาสให้ผู้ชนะและผู้แพ้สามารถผลัดเปลี่ยนสถานะกันได้หรือไม่ หากฝ่ายเสียงข้างมากใช้อำนาจเพื่อทำให้ฝ่ายตนไม่ถูกท้าทาย หรือทำให้ฝ่ายตรงข้ามหมดโอกาสกลับมาเป็นผู้ชนะ ความเป็นเสียงข้างมากนั้นก็จะไม่ใช่เพียงผลชั่วคราวของการแข่งขันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอีกต่อไป แต่จะกลายเป็นการครองอำนาจที่มีลักษณะถาวร ดังนั้น เสียงข้างมากที่มีความชอบธรรมจึงต้องเป็นเสียงข้างมากที่ยอมรับว่า สถานะทางการเมืองของตนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต

กล่าวโดยสรุป ความชอบธรรมของเสียงข้างมากจะเกิดขึ้นได้อย่างน้อยภายใต้เงื่อนไข 3 ประการที่ต่อเนื่องกัน ในมิติของอำนาจ ได้แก่ ที่มาของเสียงข้างมาก การใช้อำนาจของเสียงข้างมาก และความเป็นไปได้ในการผลัดเปลี่ยนอำนาจ กล่าวคือ เสียงข้างมากต้องก่อรูปขึ้นภายใต้ความเสมอภาคทางการเมือง ใช้อำนาจโดยไม่ทำลายสิทธิและกติกาการแข่งขัน และไม่ใช้อำนาจเพื่อทำให้สถานะของตนกลายเป็นสิ่งถาวร

อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขทั้งสามประการนี้ไม่ควรใช้พิจารณาความชอบธรรมเฉพาะการใช้อำนาจของฝ่ายเสียงข้างมากเท่านั้น แต่ควรนำมาใช้พิจารณาความชอบธรรมของ สถาบันที่ทำหน้าที่จำกัดอำนาจเสียงข้างมาก (counter-majoritarian institutions) ด้วยหลักเดียวกันผ่านการพิจารณาว่าสถาบันที่ทำหน้าที่จำกัดอำนาจเสียงข้างมากได้ใช้อำนาจเพื่อช่วยรักษาความเสมอภาคทางการเมือง เพื่อรักษากติกาของการแข่งขันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และเพื่อคงไว้ซึ่งความเป็นไปได้ในการผลัดเปลี่ยนอำนาจหรือไม่

หากสถาบันที่ทำหน้าที่จำกัดอำนาจเสียงข้างมาก ใช้อำนาจเพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายเสียงข้างมากที่อยู่ในฐานะผู้มีอำนาจทำลายการเลือกตั้ง ปิดกั้นหรือทำลายคู่แข่งทางการเมือง หรือทำให้ประชาชนไม่สามารถเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองได้ การจำกัดเสียงข้างมากย่อมมีเหตุผลรองรับในทางประชาธิปไตย เพราะเป็นการรักษาเงื่อนไขที่ทำให้การแข่งขันและการผลัดเปลี่ยนอำนาจยังคงเกิดขึ้นได้ ในทางตรงกันข้าม หากสถาบันที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งใช้อำนาจเข้าไปยับยั้งหรือแทนที่การตัดสินใจของประชาชนในเรื่องนโยบายทั่วไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่กระบวนการทางการเมืองยังคงเปิดกว้างและเป็นธรรม ความชอบธรรมของการใช้อำนาจดังกล่าวก็ย่อมถูกตั้งคำถามได้เช่นเดียวกัน

ดังนั้น ความชอบธรรมของฝ่ายเสียงข้างมากหรือสถาบันที่ทำหน้าที่จำกัดเสียงข้างมากไม่ได้มีที่มาแต่เพียงจากสถานะของตนเอง แต่ความชอบธรรมของฝ่ายเสียงข้างมากหรือสถาบันที่ทำหน้าที่จำกัดเสียงข้างมากมีที่มาจากการใช้อำนาจที่มีความชอบธรรมด้วย

บทสรุป (Conclusion)

บทความนี้เสนอว่า หลักเสียงข้างมากเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น แต่ไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอของความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตย แม้เสียงข้างมากจะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ประชาชนสามารถตัดสินใจร่วมกันได้ แต่จำนวนเสียงเพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้การใช้อำนาจมีความชอบธรรมเสมอไป หากอำนาจนั้นถูกใช้เพื่อ

ละเมิดสิทธิของผู้เห็นต่าง บิดเบือนกติกาการแข่งขัน หรือทำให้ฝ่ายที่ชนะสามารถรักษาอำนาจของตนไว้ได้อย่างถาวร

องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge)

ด้วยเหตุนี้ ความชอบธรรมของเสียงข้างมากจึงควรพิจารณาผ่านเงื่อนไขอย่างน้อยสามประการที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ ความเสมอภาคทางการเมือง ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการก่อรูปเสียงข้างมาก การธำรงสิทธิและเงื่อนไขของการแข่งขันทางประชาธิปไตย ซึ่งกำหนดขอบเขตของการใช้อำนาจ และ ความสามารถในการผลัดเปลี่ยนสถานะระหว่างเสียงข้างมากกับเสียงข้างน้อย ซึ่งทำให้ชัยชนะทางการเมืองไม่กลายเป็นการครองอำนาจอย่างถาวร กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เสียงข้างมากที่มีความชอบธรรมต้องเกิดขึ้นอย่างเสมอภาค ใช้อำนาจโดยไม่ทำลายกติกาการแข่งขัน และยอมรับว่าตนอาจกลายเป็นเสียงข้างน้อยได้ในอนาคต

อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์ดังกล่าวไม่ควรใช้กับฝ่ายเสียงข้างมากเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องใช้พิจารณาความชอบธรรมของสถาบันที่ทำหน้าที่จำกัดอำนาจเสียงข้างมากด้วยเช่นกัน การจำกัดเสียงข้างมากจะมีเหตุผลรองรับในทางประชาธิปไตยก็ต่อเมื่อมีเป้าหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิ รักษากติกาการแข่งขัน และคงไว้ซึ่งความเป็นไปได้ในการผลัดเปลี่ยนอำนาจ แต่หากข้อจำกัดนั้นขยายไปจนยับยั้งหรือแทนที่การตัดสินใจของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองตามปกติ ความชอบธรรมของการใช้อำนาจดังกล่าวก็ย่อมต้องถูกตั้งคำถามเช่นกัน

ดังนั้น ความชอบธรรมจึงไม่ได้เกิดขึ้นจากการเป็นฝ่ายเสียงข้างมาก หรือจากการเป็นสถาบันที่มีหน้าที่จำกัดเสียงข้างมากโดยตัวมันเอง หากขึ้นอยู่กับว่า การใช้อำนาจของแต่ละฝ่ายที่ยังคงรักษาเงื่อนไขที่ทำให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วม แข่งขัน และผลัดเปลี่ยนผู้ใช้อำนาจได้อย่างมีความหมาย

เอกสารอ้างอิง (References)

Bickel, A. M. (1962). **The least dangerous branch: The Supreme Court at the bar of politics.** Bobbs-Merrill.

Dahl, R. A. (1989). **Democracy and its critics**. Yale University Press.

Ely, J. H. (1980). **Democracy and distrust: A theory of judicial review**. Harvard University Press.

Kelsen, H. (1955). Foundations of democracy. **Ethics**. 66(1, Part 2): 1-101. https://doi.org/10.1086/ 291036

Levitsky, S., & Ziblatt, D. (2025). When should the majority rule? **Journal of Democracy**. 36(1): 5-20.

Madison, J. (1961). The utility of the union as a safeguard against domestic faction and insurrection (The Federalist No. 10)**.** In J. E. Cooke (Ed.), **The Federalist** (pp. 56-65). Wesleyan University Press. (Original work published 1787)

Mill, J. S. (1977). On liberty. In J. M. Robson (Ed.), **Collected works of John Stuart Mill: Vol. 18**. Essays on politics and society, part I (pp. 213-310). University of Toronto Press. (Original work published 1859)

Tocqueville, A. de. (2010). **Democracy in America: Historical-critical edition of De la démocratie en Amérique** (E. Nolla, Ed.; J. T. Schleifer, Trans.; Vols. 1–4). Liberty Fund. (Original work published 1835-1840)

Waldron, J. (1999). **Law and disagreement**. Clarendon Press.

Waldron, J. (2006). The core of the case against judicial review. **Yale Law Journal.** 115(6): 1346-1406. https://www.jstor.org/stable/20455656

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์
ปีที่ 9 ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน-ตุลาคม 2569 (หน้า 325-330)

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่

"วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไป และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการทางสังคมศาสตร์ หลักรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ บริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาและปรัชญา ตลอดจน บทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งบทความผู้นิพนธ์จะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหลากหลายมหาวิทยาลัย ที่มิใช่มหาวิทยาลัยที่ผู้นิพนธ์สังกัด โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะมีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ มีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ทั้งนี้ จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความ และผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ ในลักษณะที่ปกปิดรายชื่อ (Double-Blind Peer Review)

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 **ชื่อเรื่อง (Title)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 **ผู้นิพนธ์ (Author)** ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 **สังกัด/คณะ/หน่วยงาน** (ภาษาไทย) (ภาษาอังกฤษ) E-mail

1.4 **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.5 **คำสำคัญ (Keywords)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหาครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.6 **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.7 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)** ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.8 **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)** อธิบายถึง กระบวนการดำเนินการอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึง รายละเอียดของวิธีการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้ง สถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.9 **ผลการวิจัย (Research Results)** เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.10 **อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)** ผสมผสานเปรียบเทียบ และผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง เชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้ง ข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.11 **ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)** ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.12 **องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)** ระบุองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัย

1.13 **เอกสารอ้างอิง (References)** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association Citation Style)

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึง ใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 **ชื่อเรื่อง (Title)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดต่อมา

2.2 **ผู้นิพนธ์ (Author)** ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 **สังกัด/คณะ/หน่วยงาน** (ภาษาไทย) (ภาษาอังกฤษ) E-mail

2.4 **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.5 **คำสำคัญ (Keywords)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

2.6 **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.7 **เนื้อหา (Content)** เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อยๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.8 **บทสรุป (Conclusion)** การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.9 **องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge)** ระบุองค์ความรู้ที่ได้รับจากบทความ

2.10**เอกสารอ้างอิง (References)** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association Citation Style)

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ https://so03.tci-thaijo.org/index.php/assr/index

รูปแบบบทความและการตีพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. **การเตรียมต้นฉบับบทความ** มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ A4 โดยมีการตั้งค่าหน้ากระดาษ ความกว้าง 21 ซม. และความสูง 29.7 ซม. โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 2.54 ซม. ด้านขวาและด้านล่าง 2.54 ซม.

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ เนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วย เลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อ และนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข เขียนไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน (ภาษาไทย) (ภาษาอังกฤษ) และอีเมล์ของผู้นิพนธ์ เพื่อระบุเชิงอรรค (Footnote) ไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ (Footnote) ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรกที่มีเครื่องหมายเลขกำกับไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมล์ของผู้นิพนธ์ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา กรณีที่ผู้นิพนธ์มีสถานภาพเป็นนักศึกษาให้ระบุหลักสูตรที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ เช่น หลักสูตร.... คณะ.... มหาวิทยาลัย.... เป็นต้น ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้นิพนธ์นั้น ผู้นิพนธ์ต้องระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วย

1.9 หัวข้อบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 300 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (;) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 3 คำ โดยจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อย ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีไม่เกิน 15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ เอกสารอ้างอิง

1.15 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยมีรูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้นๆ ให้ใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ โดยระบุชื่อ นามสกุล ผู้นิพนธ์คั่นด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และเลขหน้า ตามรูปแบบ ดังนี้ Author//(Year of Publication: page) หรือ (Author.//Year of Publication: page) เช่น Somchat Xxx (2020: 45) หรือ (Brown Yyy, 1997: 18-22) เป็นต้น หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et.al. (and others)

1.16 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหน้า
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association Citation Style)
จำนวนต้นฉบับ : มีความยาวไม่เกิน 15 หน้า

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA (American Psychological Association Citation Style) **หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อ นามสกุล คนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et.al. (and others) โดยจัดเรียงตามพยัญชนะ สระ** ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้นิพนธ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างลำดับการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

เอกสารอ้างอิง (References)

การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2558). **คู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาแบดมินตัน.** กองวิชาการ การกีฬาแห่งประเทศไทย.

Cook, Robert D. (1995). Finite Element Modeling for Stress Analysis. John wiley & sons.

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

หนังสือ (Book)

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี). สำนักพิมพ์.

Author.//(Year of Publication).//**Title of Book**.//Edition of Book.//Publisher Name.

รายงานทางวิชาการ

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. หน่วยงานที่เผยแพร่.

Author.//(Year of Publication).//**Title**.// Publisher Name.

วิทยานิพนธ์

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต, มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิต) สาขาวิชา. ชื่อสถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//**Title of Thesis**.//Degree of Thesis.//Publisher Name.

รายงานการวิจัย

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. **รายงานการวิจัย**. หน่วยงานที่เผยแพร่/สถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//Title.//**Research Report**.// Publisher Name.

ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย.// (ปี, วัน เดือน). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม.....ตอนที่.....

รายงานการประชุม

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อรายงานการประชุม**. วัน เดือน ปี ที่จัด. เลขหน้า. สำนักพิมพ์.

Author.//(Year of Publication) .// Title of Article.//**In Title**.//Date of Publication.//page.// Publisher Name.

วารสาร

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**. ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์): เลขหน้าแรก – หน้าสุดท้าย.

Author.//(Year of Publication).// Title of Article.//**Name of Journal**.//Year(Volume)/:/page.

หนังสือพิมพ์

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปี/เดือน/วันที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อหนังสือพิมพ์**. เลขหน้าแรก – หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).// Title of Article.//**Name of Newspaper**.//page.

สื่ออินเตอร์เน็ต

ชื่อ นามสกุลผู้เผยแพร่. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. **ชื่อบทความ**. [Online]. แหล่งที่มา: แหล่งข้อมูลหรือที่อยู่บนเว็บไซต์ วัน เดือน ปีที่สืบค้น.

Author.//(Year of Publication).// **Title of Article**.// [Online].//Available/:/Name of website.// Retrieved/Date of Publication.

การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี/เดือน/วันที่). ตำแหน่ง (ถ้ามี). สัมภาษณ์.

Name of Interview.//(Date of Publication).//position.//Interview.